

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

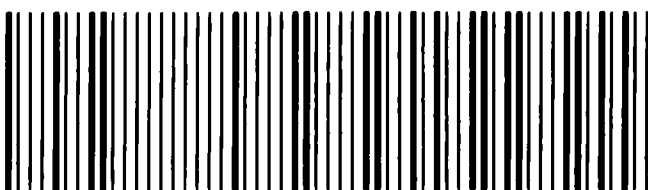
For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk

343-53

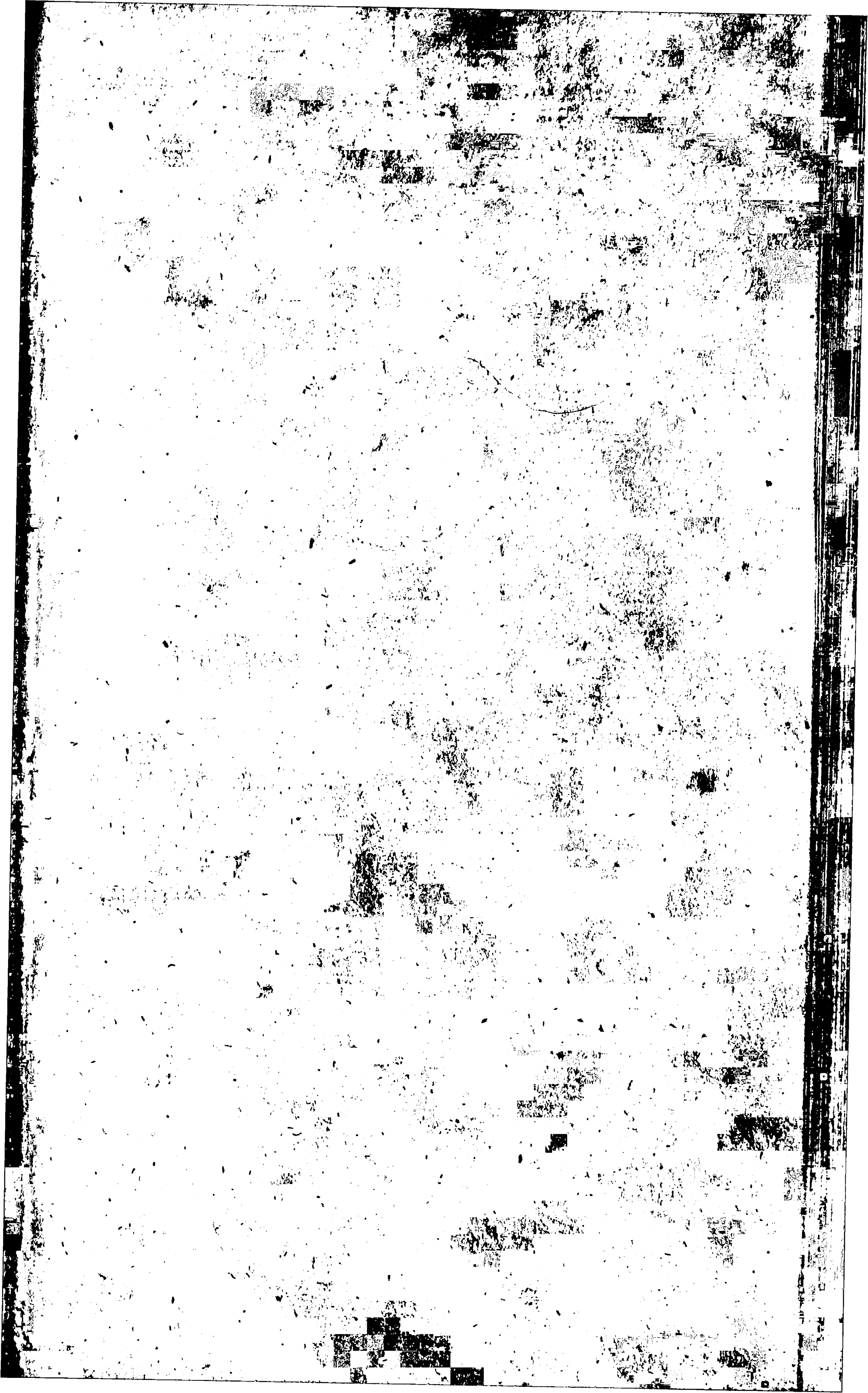
ex. 1

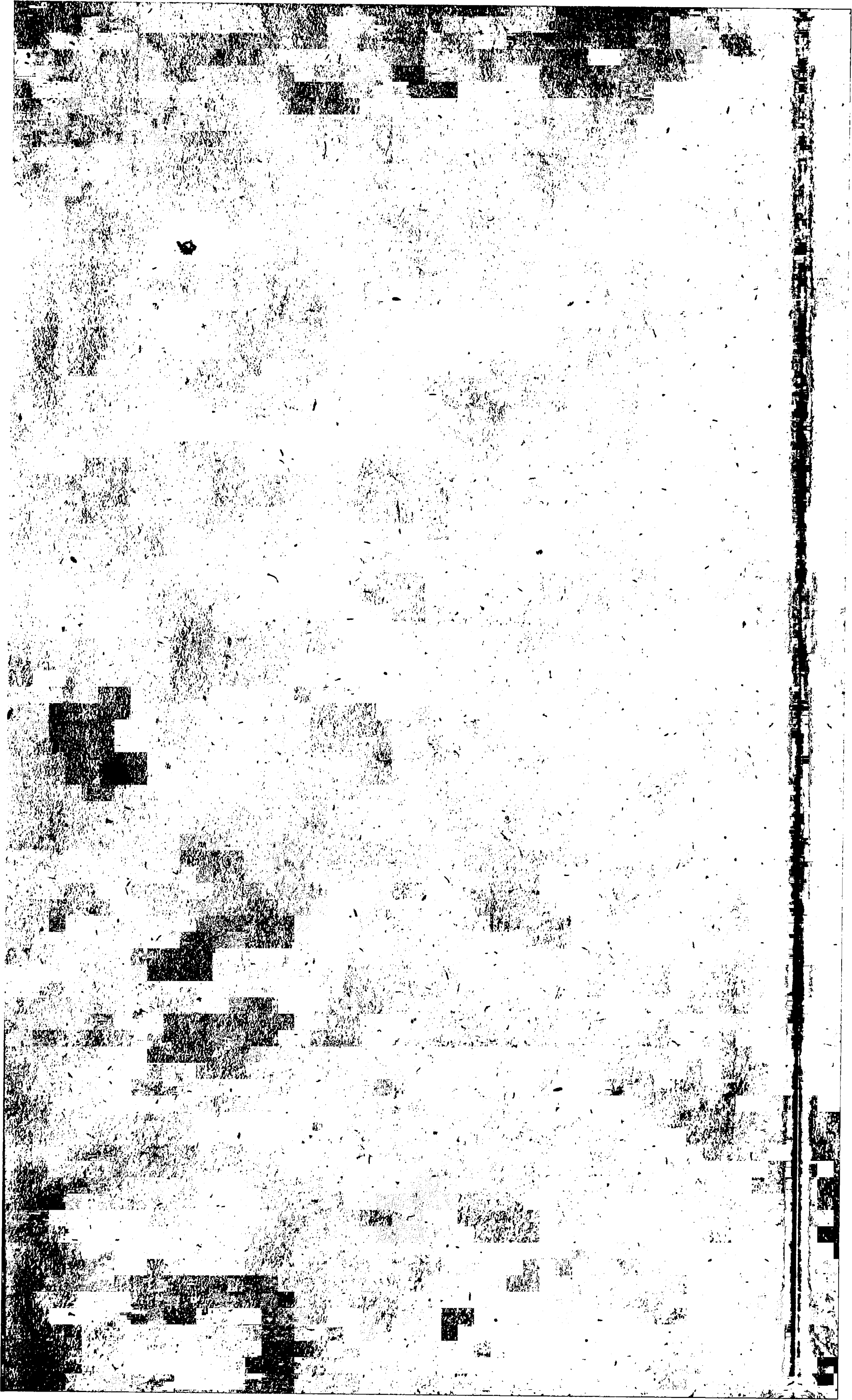
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021865363

U n i v e r s i t e t s

o g

S k o l e = A n n a l e r.

1 8 0 8

A n d e t B i n d.

U d g i o n e

a f

L. E n g e l s t o f t,

Profesor i Historie og Geographie ved Kjøbenhavns
Universitet, Secretær og Bureauchef i Directionen
for Universitetet og de lærde Skoler.

K j ø b e n h a v n.

Trykt hos og forlagt af Andreas Seidelin,
Nore Kannikestæde No. 46.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILOSOPHY DEPARTMENT

PHILOSOPHY DEPARTMENT
1100 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700
WWW.PHIL.DEP.UCHICAGO.EDU

PHILOSOPHY DEPARTMENT

PHILOSOPHY DEPARTMENT
1100 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700
WWW.PHIL.DEP.UCHICAGO.EDU

PHILOSOPHY DEPARTMENT
1100 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700
WWW.PHIL.DEP.UCHICAGO.EDU

PHILOSOPHY DEPARTMENT

PHILOSOPHY DEPARTMENT

PHILOSOPHY DEPARTMENT
1100 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700
WWW.PHIL.DEP.UCHICAGO.EDU

Indhold.

Tredie Quartal.

A. Afhandlinger.

	Side.
I. Om den Fremgangsmaade ved Underviisningen i Regnekunsten, ved hvilken denne tillige kan blive et vigtigt Bidrag til Tænkkræftens Udvikling. Ved Overlærer Rasmussen	2
II. Borttagelse af Kirkeklokkerne paa Seierøe i Aaret 1675 under den svenske Krig. Fra Udgiveren	15
III. Kong Frederik den Tredies Domærksomhed for de Studentere, som havde holdt sig tappert i Kiøbenhavns Belæring. Ved Udgiveren	22

B. Universitetet.

I. Academiske Examina	41
II. Eresbeviisninger	46
III. Instrux for Universitetets Bibliothecarius	47
IV. Studentervæbning	54
V. Skrifter	69
VI. Blandede Efterretninger	99

C. De lærde Skoler.

I. Legater	100
II. Gaver	109
III. Skolebøyaninger	113
IV. Gymnasie ved de lærde Skoler	116
V. Prøve af ældre Skolepoesie	118

D. Universiteter og Høiskoler i Almindelighed.

Blandede Efterretninger fra Westphalen, Sachsen, Østerrig, Frankrig, Rusland, Holsteen	122
Anmodning	166

I n d h o l d.

Fierde Kvartal.

A. Afhandlinge.

	Side	
I. Nogle Efterretninger om de academiske Borge- res Bevæbning ved Kiøbenhavns Universitet i Aaret 1700. = =	161.	.16
II. Evende Rescripter fra 17 Aarhundrede til Vi- sperne i Danmark og Norge, angaaende Præ- ster, som tage Magistergraden. =	177.	.7

B. Universitetet.

I. Forelæsninger ved Kiøbenhavns Universitet og det pædagogiske Seminarium i Vintersemestret 1808-1809. = =	180.	.08
II. Academiske Examina =	187.	.7
III. Academiske Høitideligheder =	212.	.2
IV. Befordringer =	213.	.3
V. Studentervæbning =	—	—
VI. Academiske Veiligheds Skrifter =	214.	.4
VII. Blandede Efterretninger =	239.	.39

C. De lærde Skoler.

I. Legater = =	247.	.47
II. Befordringer og Afgang =	249.	.49
III. Skolehøitideligheder =	—	—
IV. Gymnastik ved de lærde Skoler =	260.	.60
V. Skole Skrifter =	262.	.62
VI. Blandede Efterretninger =	276.	.76

D. Universiteter og Høiskoler i Almindelighed.

I. Kongelig Bayerisk Forordning angaaende Opret- telse af Skoler for Landlæger =	283.	.83
II. Nyt keiserligt Decret angaaende Universitetsvæ- senet i Frankrig = =	296.	.96
III. Blandede Efterretninger fra Frankrig, West- phalen, Sachsen, Preussen, Østerrig =	304.	.04

A.

I. Om den Fremgangsmaade ved Underviisningen i Regnekunsten, ved hvilken denne tillige kan blive et vigtigt Bidrag til Tænkraftens Udvikling;

af Søren Kasmussen,

Overlærer ved Cathedralsskolen i Christiania.

(Udgivet som Program ved den offentlige Skole-Examen i September, 1807.)

Alt Underviisning bør uden Tvivl beslitte sig paa at udvikle Menneskets Kræfter i en Orden, som er passende med Menneskets Natur, og paa en Maade, som saa meget muligt nærmer sig den, hvorved de vilde være blevne udviklede i det menneskelige Selskab, om der for Udviklingen selv ingen særdeles Omfarg var dragen. Det, der altsaa ved Underviisning fornemmelig maa sørges for, er, at Kræfter
Universit. og Skole-Annaler 1808 2. B. 2

ter og Anlæg udvikles, og udvikles tidligere end ellers vilde være skeet, og at de ved Øvelser bringes til at virke med Lethed. De enkelte Menneskers forskellige Bestemmelser gjøre det vigtigt, at enkelte Kræfter hos nogle fortrinlig fremfor andre øves; men der gives Kræfter, som anvendes i enhver Stilling i Livet, og deres tidlige Udvikling maa være Gienstand for Underviisning i Almindelighed. De vigtigste af disse blandt Sielekræfterne ere Jagttagelses- Evnen, Hufommelsen, og Slutte- Evnen; de fleste af de øvrige indbefattes enten som Dele i disse, eller fremkomme af dem ved særdeles Retning i deres Virksomhed. Ved de tvende første opsamles ens egne og andres Jagttagelser og Erfaringer, ved den sidste anvendes de. Slutte- Evnen kan ikke være virksom, førend Jagttagelses- Evnen har samlet, og Hufommelsen opbevaret de Materialier, hvoraf den skal gjøre Brug. Barnets Kundskaber ere derfor erindrede Jagttagelser. Først i den tilvoksende Alder kan Slutte- Evnen, som almindeligen kaldes Dømmekraft, begynde at virke; men ofte seer man, at den vedbliver at være uvirksom længere end den nødvendig maa være det, fordi den ei betimelig vækkes; og at den da vækkes vanskelig, fordi hine andre Kræfter have faaet en Styrke, der stemmer dem til en Virksomhed, hvorved den gaaes. Man træffer derfor ikke sjelden Unglinger, som man har Vanstelighed ved at bi-

bringe noget Grundigt. De ere komne i Vane med at lære alt med Hukommelsen, og troe, at det at lære allene bestaaer i at erindre. Saa vigtigt som det er, at Ungdommen vænnes til at iagttage og erindre, og saaledes sysselsættes med at indsamle de Kundskaber, der i den modnere Alder enten ikke kan, eller vanskeligere kan indsamles, og dog skal bruges i den følgende Tid, saa vigtigt er det ogsaa at den tidlig vænnes til efterhaanden at gjøre Anvendelse af dens indsamlede Kundskaber, og at tænke ved dem. Af de Læregienstænder, som de Unge først bestieftiges med, Læsning, Strivning og Regning, er den sidste uden Tvivl bedst skicket til at vække og udvikle Tænkraften, eller den er tidligere skicket dertil end Læsning. Nogle have sagt, at Tænkning ikke er andet end Regning, og i vort Sprog, som i andre, forekomme Talemaader, hvori Udtrykket at regne betyder at slutte. Torde man slutte fra Talemaader til almene Domme, maatte man ansee det for en næsten almindelig erkendt Sandhed, at det at regne er, som det virkelig er, at slutte, og at man ved Regning vænnes til at slutte. Men ikke alle fremsatte rigtige Slutninger ere Bevidsthedens Værk eller virkelige Slutninger; mange ere kun erindrede Særlinger; saaledes er ogsaa mangan en Regning, som gøres, ikke en Følge af egen Tænkning, men allene Efterligning

af Udregning, som man før har seet andre anstille. Som oftest læres Regning som en mechanisk Kunst, der udføres efter Regler, om hvis Grunde man er ubekymret, og i hvis Anvendelse man derfor ofte maa være tvivlsom, og undertiden fare vild. Det vigtige Bidrag til Tænkraftens Udvikling, som Underviisning i Regning kan give, agtes der kun lidet paa; man seer meest paa Kunstens Brugbarhed i det almindelige Liv, og hiin Nytte er dog uden Tvivl ligesaa vigtig, om ikke vigtigere end denne. Begge Fordele burde man da søge at forbinde med hverandre; jeg vil derfor i dette Indbydelses-Skrift bestræbe mig for at fremsætte den Fremgangsmaade ved Underviisningen i den almindelige Regnekunst, hvorved jeg troer, man maa kunne bidrage til Forstandens Udvikling.

Begyndelsen maa skee med at udvikle Begrebet om Tal, hvorpaa hele Regnekunsten er grundet. Erfaring viser, at Børn, for at faae lyst Begreb om noget, maae have samme fremstillet for deres Sandser; man maa altsaa søge at gjøre de enkelte Talbegreber saa sandfælsige som muligt, og begynde med at tælle bestemte Ting, som Regnepenge, smaa Stene, eller andet deslige. Under Tællingen opstiller man dem i Rader saaledes, at enhver Rad fremstiller ethvert af de ti første Tal, hvis Ciffer tillige vises. Ved samme opstillede Rader gaaer

man frem med Tællingen til Nittent; det bliver da tydeligt at Ti og En er Elleve, at Ti og To er Tolv o. s. v. Lader Læreren enhver Discipel for sig opstille disse Rader, i det snart en, snart en anden, tæller høit, saa vil enhver, høifælsat tillige med Fingrene, lettere end ellers kunne være opmærksom. Til Afvevling, og til mere Øvelse i Tælling, giver man dem smaa Opgaver at opløse. For Exempel: Hvad er 3 og 5 tilsaamentagne? Hvor meget er 9 større end 3? Hvormange havde man om man fire Gange tog 3? o. a. f. Disse vilde de ved Hielp af deres opskillede Rader selv finde paa at besvare, og uformerket kom de derved til at lære noget af Additions-, Subtractions-, og Multiplications-Tabellen. I det man siden fortsætter Tællingen til Hundrede, maa man fremdeles opstille en Ting, eller giøre en Stræg for hvert nævnet Tal, saaledes at Ti komme til at ligge ved Siden af hverandre i en Rad. Eleverne vil snart merke, hvormegget Opstillingen bidrager til at lette Oversigten over Tallet, og hvor naturligt det er, at Raden faaer Navn af det Antal den indeholder. De vil da tillige indsee den naturlige Benævning af flere saadanne Rader ved Ordene Toti, Treti &c. Navne, som bedre betegne Tingen end de almindelige Tyve, Tredive, o. s. f., hvis rette Begreb snarest fattes, naar de læres i Forening med hine. En Table, hvorpaa der var malet Stræger, op-

stillede i Rader med Ti i enhver, saaledes at ti Rader udgjorde en Samling i Kirkant, og hvorpaa der var sat ti saadanne Kirkanter, vilde give et beskueligt Begreb om Tallene indtil Tusind, og giøre det indlysende, hvorledes Tælling til Tal høiere end Hundrede maa fortsættes, og hvorledes ethvert større fremstillet Tal maa benævnes, og nedskrives med Ciffrer. Ved Hielp af samme Tavle maatte Eleverne bringes til at opløse lette Opgaver, saa længe til de have lært det meste af Additions-, Subtractions-, og Multiplications-Tabellen. Svølskerne maatte ikke vedvare i fulde Timer, men i kortere Tid, afvejlende med anden Underviisning. Længe ere Børn ikke skikkede til at befatte sig med samme Ting. Ensformighed træter dem, og det, som igientages ofte efter hinanden, erindres ikke saa vel, som det vilde erindres, ifald Igientagelsen skede efter kort Tids Forløb.

Efter denne Forberedelse maa man gaae over til de væsentlige Regningsarter, eller de saa kaldte fire Specier. Underviisningen i enhver af disse, den ene efter den anden i den almindelige Orden, maa man begynde med Opgaver til at udregne i Hovedet. Efterhaanden som Disciplerne blive færdige dermed, maae de bringe Læreren Svaret nedskrevet, ei sige det høit, for at flere end een kan have den Fornøielse at udfinde det. Ved mundt-

lig Veiledning maa Læreren søge at sætte dem paa Oper til at finde det, og naar den større Mængde har bragt Svaret, maa han vise, hvorledes samme Opgave efter skriftlig Opsætning udrægnes Først, efterat Eleverne ved flere lette Opgaver ere øvede i at forrette en Regningsart i Hovedet, og have seet, hvorledes samme Opgaver blive besvarede ved skriftlig Udregning, maae de gøres opmærksomme paa Regningsartens Navn, Kunstordene, som forekomme ved den, Ligheden i den brugte Omgangsmaade, og den almindelige Regel for Udregningen, som heraf maa udledes. Siden maae Eleverne øves i at udregne skriftlig større Opgaver, som henhøre til den forklarede Regningsart; men, førend disse Øvelser almindeligen anstilles, maa Læreren lade flere Discipler efter hverandre gjøre Udregningen i de øvriges Paasyn, og hvor Hielp er fornøden, give den mundtlig. Læreren kommer derved bedst efter, hvad der i Anvendelsen af den almindelige Regel kan være forbunden med Vanskelighed for Disciplerne, eller hvad der i den ikke rigtigt er fattet af dem; og Disciplerne, som derved vænnes til Brugen af Kunstordene, og til nøie at agte paa den i Regelen udtrykte Tanke, vil være saa meget mere opmærksomme, som enhver, om han bliver fremkaldt, nødig vil, fremstillet for de øvrige, begaae nogen Feil.

Saaledes igiennemgaaes de fire Regningsart r med eenbenævnte og ubenævnte Tal; de første bruges fornemmelig ved Hovedregnings-Opgaver. Først man igientager samme med complexe Størrelser, eller eensartede Størrelser af forskellig Benævning, maa man gjøre Eleverne bekendte med de forskellige almindelig antagne benævnte Enheder, og deres Størrelse med hverandre. Ved Hovedregning søger man at bringe Eleverne til selv at udfinde, hvorledes høiere Enheder omgjøres til lavere, og omvendt, og, naar flere have bragt Svaret, lader man nogle af dem fremsætte sin brugte Dgangsmaade for de øvrige. Heraf udleder man de almindelige Regler, hvis Grund da bliver dem fattelig, og de, som ei have kunnet udfinde Reductionen i Hovedet, vil derved lære den. Blive de fremsatte Grunde ei paa den Tid indlysende for dem, vil de dog, efter flere Gange at have hørt dem, fatte dem med Hufommelsen, og uformet vil de engang i Tiden og fatte dem med Forstanden. Med Forflaringerne over de benævnte Penge, Vægt- og Maal, Enheder med flere forbinde man den om Brøker, da de ere at ansee som benævnte Tal. Begrebet om Brøk gjøres beskueligt ved den førnævnte Table, og oplyses ved Sammenligning imellem de bekendte høiere og lavere benævnte Enheder. Man viser tillige, hvorledes

det første Begreb om dem leder til at skrive dem som benævnte Tal, hvor beqvem den indførte fortere Beregningemaade er, og hvordan de altid kan betragtes, som fremkomme ved et Tals Division med et andet. Er dette Begreb først rigtiget fattet, saa bortfalder al den Vanstælighed, som almindelig antages at være forbunden med Brøkfregning. Man udfinder lettelig, hvorledes Brøf kan bringes fra en Benævning til en anden, og hvorledes Brøfer ved enhver af de fire Regningsarter maae behandles. Der behøves ikke noget særdeles Afsnit i Regneboogerne til at forklare disse Omgangemaader; thi de kan, og bør uden Tvivl, medtages ved Giennemgangen af Regningsarterne med complexe Størrelser. Reglerne for deres Behandling faae derved større Klarhed, og de for de fire Regningsarter større Almindelighed. Maaskee kunde der indvendes: Børn fatte ikke almindelige Sætninger; disse have for stor Udstrækning til at de Unge, som saa nødig opholde sig længe ved Noget, skulde kunne overse dem gandske. Men denne Indvending er kun rigtig, hvor den almindelige Sætning fremsættes, uden at dens Dele tilforn ere oplyste, og hvor de enkelte Sætninger ei, ligesom af dem selv, falde sammen med den almindelige. Her kan Indvendingen ikke passe. Det er des-

uden til en væsentlig Fordeel for enhver, som undervises i practiske Ting, at de enkelte Regler sammentrækkes til saa lidt Antal, som muligt. Med den sidste Giennemgang af de fire Regningsarter, den med complexe Størrelser, maa man nøie udvikle det bestemte Begreb om enhver Regningsart, og vise, hvorledes man i Beregninger med sammensatte benævnte Størrelser maa følge samme Regler som ved dem med ubenævnte. Her er det vigtigt, at man forklarer, under hvilke Betingelser Multiplication og Division kan finde Sted ved benævnte Tal, i hvilken Hensigt Division med benævnte Tal finder Sted, og i hvilken benævnte Tal divideres med ubenævnte. Herpaa agtes der ikke ofte, og derfor hører man undertiden Opgaver, fremsatte som beregnelige, uden at de virkelig ere det.

Efter denne Giennemgang, under hvilken man ved mange Opgaver, som kan forekomme i det almindelige Liv, har øvet Eleverne i at anvende enhver enkelt Regningsart, fremsatte man blandede Opgaver, hvorved de kan faae Færdighed i at bedømme deres Brug. Saadanne blandede Opgaver ere alle de, som forekomme i Regnebøgerne under Opskrifterne: Regula de Tri, omvendt Regula de Tri, sammensat Regula de

Tri og flere, af hvilke Navne Lærlingen ingen Nytte har, men let forvirres, og det saa meget mere, som Reglerne, hvorefter Beregningen skal skee, ei kan indsees, eller ikke lettelig kan indsees, naar Proportions-Læren af Arithmetiken ei er særdeles igiennemgaaet, og denne Lære forudsætter mere dyrket Forstand til rigtig at forståes, end man kan antage, at Eleverne i de første Skoler have. Alle Regula de Tri-Opgaver, og alle Opgaver, som i Livets almindelige Sygter forekomme, kan opløses ved de fire Regningsarteres Anvendelse paa Maader, som Børn kan udfinde, eller bringes til at udfinde. Spørges der om, hvor meget en bestemt Mængde Varer koster, naar f. Ex. $3\frac{1}{2}$ Lispd. koste en bestemt Sum, vil de snart komme efter, at de, naar Prisen for $\frac{1}{7}$ Lispd. er funden af den bekiendte for $2\frac{6}{7}$ Lispd., kan finde Prisen for et Lis pund, et Skippund, et Pund, og enhver bestemt Brok-Enhed af Pund, altsaa for ethvert Antal af Skippd., Lispd., Pd., eller for den givne Vare-Mængde. Spørges der om, hvor lang Tid et givet Antal Personer behøver til at udføre et Arbeide af bestemt Størrelse, naar et andet Antal af lige Arbeidsforhed udfører et bestemt lignende Arbeide i en given Tid, saa vil de heraf udfinde, hvormed en Person i en Dag kan udrette, og deraf hvor kort det bestemte Antal

Personers Dagværk maa være; saa mange Gange, som dette Dagværk maa tages for at udgiøre det omspurgte Arbeide, eller som heri Dagværket indeholdes; saa mange Dage behoves der til Arbeidets Udførelse. Paa saadanne lignende Maader maae Eleverne vænnes til at giøre Anvendelse af de fire Regningsarter, som dog blive alt det, de i almindelige Skoler behøve at lære. Det bliver derved muligt for dem at kunne giøre Rede for Djemedet med enhver Storrelse, som de under Udregningen have udbragt, og de blive dem deres Fremgangsmaade, som de selv have udfundet, eller ere blevne ledede til at udfinde, bevidst, hvilket ikke kan være Tilfældet med Udregninger efter Reglerne for Regula de Tri, eller de andre særdeles benævnte Regningsarter. Man finder ofte, at de, som have lært at regne efter de almindelige Regnebøger, have Vanskelighed ved at opsætte et Stykke, naar det opgives i en Form, som er forskiellig fra Regnebogens, fordi de da ei vide under hvilket Afsnit i den det henhører. Agtes der derimod ikke paa disse Afsnit, saa opholder man sig allene ved Opgaven, og af dens bekendte Dele søges og findes det omspurgte. Lette sammensatte Opgaver maa man lade Eleverne udregne i Hovedet. De, som herved have brugt forskiellig Maade, lader man, hver for sig, skrift-

lig vise sin; de øvrige indsee ved saadanne forskellige Beregninger af samme Opgave bedst, at Udregningen er Forstandens eget Værk. Ved den skriftlige Opsætning vænnes de tillige til at fremsætte deres Tanker i en fattelig Form, og dette er noget, hvorfor der i de almindelige Skoler, hvor dertil ifkun gives liden Anledning, ikke nok kan sørges. Under disse Udregninger kan Læreren give Bink til smaa Fordele, som ved Parttagning, Forkortning, italiensk Practic eller andre ubenævnte Maader kan anbringes ved enkelte Opgaver. Eleverne see da, hvormeget Arbeidet derved lettes, og bestræbe sig derfor destomere for at forstaae dem. Særdeles foredrages bør ingen af disse saakaldte Regnings-Fordele. Ere enkelte Bink ikke tilstrækkelige til at gjøre Lærlingerne opmærksomme paa dem, saa ere de ikke skikkede til at anvende dem, eller de have ikke hurtigt Blik nok til at see, hvor de med Fordeel kan bruges; og skal de først prøve, om de kan anvendes, det er, anvende dem uden at være vis om deres Anvendelighed, saa tabes derved mere Tid, end den, man søgte at vinde. Desuden bør Læreren ved Underviisningen meest sørge for at sætte Eleverne i Stand til selv at udfinde. Tankekraften sysselsættes derved meest, faaer en friere Flugt, faaer mere Veilighed til at kiende sine egne Kræfter, og

anspores ved Fornøielsen, som følger med Følelsen af disse Kræfter, til de stomere Anstrængelse.

Det væsentlige ved den Omgangsmaade, som jeg troer kan anbefales ved Underviisning i Regning i de almindelige Skoler, bestaaer altsaa i:

1. At Begreberne om Tal og de fire Regningsarter nøie udvikles.
2. At Hovedregning, der kan betragtes som en medfødt Arithmetik, hvorved man seer mange, uden at have lært at regne, gjøre daglig forefaldende Beregninger, anvendes til Udvikling af Regnekunstens Regler og flittigen øves.
3. At Eleverne vænnes til at udfinde sammensatte Opgavers Oplosning, i det de øves i de fire Regningsarter.

II. Borttagelse af Kirkeklokkerne paa Seierse i Maret 1675 under den svenske Krig a).

I den Rapport fra Oberst v. Kærdorff, som er indrykt i Dagen No. 96 for d. N. læses, at Mandskabet af det svenske Caperskib Lykkelig den 26 May d. N. om Eftermiddagen gif i Land paa den lille De Seierse, nordvest for Sielland, hvor de blandt andet ogsaa plyndrede alt det Sølv-
tøy, de kunde faae fat paa, men at Lieutenanten, Gustav Sissed, Morgenen derpaa forsziede sig i Land igien med nogle Mand, og tilbageleverede Præsten Kalken og det øvrige Sølv-
tøy, som Lieutenanten om Aftenen havde taget i Kirken, men som Capit. Morin ikke vilde have paa Skibet.

Denne Begivenhed erindrer om en anden paa samme De i den svenske Krig 1675 ff., der har nogen Liighed med denne, forsaavidt Kirkens Be-

- a) Omendskiont dette Stykke ikke i streng Forstand kan siges at henhøre under disse Annalers Plan, vil det dog maaskee ikke tages Udg. ulde op, at han har benyttet denne Leilighed til at meddele og maaskee redde fra Forglemmelse et Par interessante Aetstykker, hvis Authentie ikke synes at kunne være Tvivl underkastet. Ei heller indtager det Hele megen Plads.

røvelse angaaer, men i øvrigt er mere mærkelig. Svenske Capere førte nemlig Kirkeklokkerne bort, og den eene af disse blev siden fra Sverrig af sendt tilbage. Det eneste, der hidtil om denne Sag er bekiendt, er, saavidt jeg veed, hvad der findes i Pontoppidans Danske Atlas T. II. S. 401. 402. Pontoppidans Ord lyde saaledes: "Bonderne (paa Seierøe) have iblandt sig den trøstelige Legende, at da nogle Svenske, som Anno 1675 plyndrede deres Æ, borttoge Klokkerne af Kirke-taarnet, og een af samme førtes til Gottenborg, ringede den der af sig selv i Utide og confunderede de andre, saa at man ubedet lod den komme tilbage igien med et Brev fra Præsten, hvis Slutning saa lyder: "Danskendes, at såsom han tilforne hafvar ringat for sig sjelf, then herefter mange lange Åhr fredeligen mode lathe ringa til Guts-tienstans Forettande." Brevet skal findes in Originali hos Conferençr. Nostgaard's Arvinger saasom Eiere af Den."

Dette og endnu et andet tidligere Brev i samme Anledning har Udgiveren opdaget i det Kongel. Danske Cancellies Archiv, Skabet No. 8 Paque No. 149. B. Han har troet, at deres Bekiendtgjorelse kunde nu, i Anledning af foranstørte seenerer Begivenhed, have saa meget mere Interesse. De følge da her, hos i Originalsproget tilligemed den Anmærkning af Nostgaard, som findes vedtegnet i det Exem-

plar, der giemmes i det Danske Cancellies Archiv, som eier det af 18 Octob. i Original. Begge have tilhørt Klostgaard. Om de historiske Data, de indeholde, vil Læseren af disse Actstykker selv kunne underrette sig.

I. Bålbyrdige Bållårde Herr Kyrckiohårde, såsom och Ubrebohrne Bållachtadhe godhe Männ, Kyrckiowårde och samtlighe Mee-nigheet af dhen håderlighe Gudtz Försambling på Seyröö, åhradhe godhe Herrer och Männ.

Efter som utho dhåne nåß förledne bedröffuelige Kryg, tydhen många Gierninger föröswadhes, som stråfwa emoot Christlicke Kiörlekan, så emoot Gudtz så och Människier, och dherföre godhne Christne intet wåll anstå, alt så åhr dhet billigt och christligt, endr den allmilde Gudh, efter syn stoora Mischundheed, os medh den önsckelige Freden wålsignar igien, wij då ochså, honnom till Åhra och Tack, os dherom besluta, till at förbättra, hwadh tillförne fördärswat war. Idhes betrachtande, hafwom wij Förstandore aff dhen christlighe Tyscke Församblingen här i Siötheborgh Edher godhe Hårrer och Männ aff dhen löff. Försambling på Seyröö uthaff christeligh Kiörleecck wille tillkienne gifwa, huru såsom een utby-
 Universit. og Skole = Annaler. 1808. 2. H. B

aff wåre Capere för ett War Åhr sedhan hafuer fördt hiidt een lijten Klocke, som wij nu förmeena wara borthaghit uthur edhers Kyrckia, hwilchen sedhan os blef föråhrat. Emöddhan nu war Frelfare Christus Jesus syne trogne Christne lährer: att hwadh dhe wille, dhe andra dhem skulle giöra, dhe ochså skulle giöre androm: dherfore wille wij, tillsöllje dhenne Christi Läbrdom, Edher samma edhers Klockan ighien låtta tillkomma, så snart J een redligh tröwårdig Mann utthaff edhers Meenigheet medh nochsamit bewijs och Fullmacht hijt sendandes worder, och os alle näst någfra för omkostninger, som wij på bemte Klockans uthur Skippet till Landtz förändt hafwar andtwendt, restituere. Förwarte hermodh förderligst edhers Swår herpå, så och edhers uthschickandhes Ankomst medh dhet förste. Förblifwandhes, näst trogne Gudtz befallandh.

Widtheborg d. Öte Augusti No. 1680.

Edhers godhe Herr och Måns

Wålwillige

Wänner

Samptlige Föreståndere aff dhen Christel.

Lyske Guds Församling der, sammestedhes

David Madtzen

Vincenz Bechman, der Elter

Volrath Cham.

Dette af være en rigtig Copie efter
Originalen, widner Jeg Oluff
Nasmussen Pochstein m. m.

2. Håderligh och Wållårdhe Herr Oluff Naß-
mussen Poch si en wållfortiente Pastori,
såsom och Ehrliche og Wållachtadhe Kyr-
ckiowärderne, sampt samtliche Gudtz Hörs-
sambling och Meenigheet

på Seyeröds

Wållwilligen

franco

Helsingøer.

Håderligh och Wållårdhe Herr Kyrkioheerdhe,
såsom och Ehrliche och Wållachtadhe Kyrkiowär-
derne, sampt meenige Landtzens Indbyggarne på
Seyeröds,

åhredhe godhe Wänner.

1. Såsom wij uthur christeligh Kärleek edher dhen
1 uthur edhers Kyrkio borttagne, och of uthi seigde
2 Tydhen föråhradhe, lille Klockan, efter (Gudhi ware
3 ewigh Loff) wåll igien sluttne Fredhen, emillen
4 Odheffe bådhe, numehro (Gudh gifue lyfeligh och
5 ewigblifwandhe) swågerligh föreenadhe Nordische
6 Konnungericke, hafwom tilbudhet friiwilligen att
7 restituere, dogh att J behagadhe att erleggia oss
8 omwåre dherpå gjorde Omkostningar; så wille wij
9 ixfornemmandhe uthur edhers aff dhen 23 Sept. af-
10 ggångne Schriffuelse edhers utharmade Tillstandh)
11 tötterligare till Gudtz Åro och edhers Hugnåt

icke allenist efterlåta sådanne Omkostningars Re-
kution, uthan ochså på wår eggen Befostnadh
dhen samme schaffe ombordh på förste herifrån af-
gående Fartögghen till Helsingöer, hwarest I dher
efter edhers Lågenheet, kunne låta affordra hoss
dhen hollansche Commissaire, Herr Jean van
Deurs, eftersom ingen Lågenheet här är att sen-
de dhen på Callundborghe. Onskandes att, så som
han tillförene hafwar ringat för sigh
sielff, I dhen herefter många länge Åhr frede-
ligen måtte låta ringa till Gudtz, Tienstans for-
rättande. Wij forblifwom hermedh, nåst trogne
Gudtz befallandhe, altijds

Götheborgh d. 18de October

No. 1680.

Edhers sampt och synnerligh

Wäll- och tjenste- willige

Wänner

Samptlighe Forståndere aff den tydsche

Församlingen dher sammestedhes

David Matzen der Aelttere.

Volrath Cham.

Nota. War forseglet med et gandske lidet Signet, i
rodt Lak, hvori er at see et opspringende Dyr,
som en Hiort, og oven paa Skildtet en luft
Hielm, hvorpaa opspringer en Grib med Hoved
og Forbeen imellem to noget udad heldende

Tourneer Pantzer eller Spær, med de to Bogstaver V. T., som vel maa have været Wolrath Thams Navn.

Begge disse Breve nemlig det første in Copia, som er vidimeret af Sognepræsten paa Seyerroe, Sal. Hr. Oluf Rasmussen Pochstein, og det andet in Originali ere mig Underkrevne, som en stor Kariteet, forærede i det Aar 1722 af Sigfred Christian Pouelsen Synn, Jølandsk Kiobmand, som Aar 1692 solgte Seyerroe Land til min Fætter Jens Rostgaard, af hvilken jeg i det Aar 1710 kjøbte baade Landet og Kirken.

Kraagørop d. 9de Decembris

1732.

F. Rostgaard.

III. Kong Frederik den Tredies Op-
mærksomhed for de Studenterne,
som havde holdt sig tappert i
Kiebenhavns Belæring a).

Under Kiebenhavns Belæring 1658, 59 havde,
som bekiendt, de academiske Borgere ei alene væ-
ret væbnede til Byens Forsvar, men ogsaa ved
samme gjort væsentlig Tjeneste. Frederik den
Tredie, der allerede i en Bekiendtgjørelse til Stu-
denterne af 11 Aug. 1658 havde lovet, "at de,
som lode see deres Mandighed, skulde frem for

a) Udgiv. har i disse Annal. 1808 i B. G. 36 lovet
at ville Tid efter anden meddele Bæseren de Act-
stykker og Data til Studentervæbningens Historie
1658-1659, hvilke Oprettelsen af Hs. Kongel. Høih.
Kronprindsens Livcorps i Aaret 1801 foranledigede
ham til at samle paa, og som ved dette Corps's
Gienoprettelse i Aaret 1807 have erhholdet en ny
Interesse. Noogle saadanne leveres her. Han be-
nytter denne Leilighed til at bemærke, at de leges
militares, som ere indrykkede i første Hæfte 1808
G. 36 ff. efter et Manuscr. der befandtes i Hr. Justitsr.
Schavenius's Eie, ogsaa findes i det Kongel. Dan-
ske Cancellies Archiv i Siellandske Register
fra A. 1657 til 1660 No. 24. Fol. 275-282. Expedit.
No. 166. Udgiv. har sammenlignet den af ham
benyttede Usskrift med sidstnævnte i Cancellie-Archi-
vet, men ikke fundet nogen Afvigelse af mindste
Betydning.

andre til vacerende Bestillinger blive forfremmede, saafremt de dertil bleve dygtige befundne" b), og nu selv havde været Vidne til deres Iver og Tap- perhed, var strax betænkt paa at opfylde dette kongelige Lofte, som et Beviis, blandt flere, c) paa sin Tilfredshed og Raade. Han oppebiede derfor ikke engang Freden, forinden han til samtlige Biskopper i Danmark (Biskoppen i Sjælland D. Svane undtagen; maaskee fordi med ham stedse umiddelbar Omhandling kunde finde Sted i et- hvert Tilfælde) og i Norge udstædte følgende Circulære:

"Vor synderlige Gunst tilforn. Vi bede Eder og naadigst ville, at I udi Eders Stift de Studenter, som her i Kiøbenhavns Bes- leiring have holdt Vagt og Log og Os- elskelige Mogens Kragh hans Testimonium haver at fremvise om deres gode Forhold, fremfor nogen anden til Kald og anden vacerende Leilighed befordrer, dog at al- ting lovligen efter Ordinantsen og Forord- ningerne tilgaaer. Hafniæ den 16 September No. 1659.

b) Denne Bekjendtgørelse findes i det Danske Cancellies Archiv Sjell. Regist. No. 24. 1657 - 1660. Fol. 272.

c) Jevnt. disse Annal. 1807. I. B. S. 195.

Dette Circulære udgik til

M. Erik Bredal i Tronhiems	}	Stift.
Mag. Jens Skjellerup i Bergens		
Mag. Marchus Christensen i Stavanger		
Mag. Hemming Stochstedt i Opsloe		
Dr. Peter Krangelund i Kiber	}	Stift.
Dr. Johan Didrichsen i Viborg		
Mag. Anders Andersen i Wendelboe		
Dr. Jacob Mathisen i Mars		
Dr. Laurits Jacobsen i Fyens		

(Af det Danske Cancellies Archiv; Norske Tegnelser No. X. Fol. 185. Brev No. 80.)

Kong Frederik lod det ikke blive derved, men siden, naar han blev gjort opmærksom paa nogen, der fortrinligen havde udmærket sig, gav han særdeles Befalinger til Bisperne a) om hans Befordring, eller anbefalede ham til Bedkommende. Exempler herpaa ere følgende Skrivelser, af hvilke de to første endog ere ældre end hiint Circulære.

I.

Til Bispen og Capitulet i Kiibe

F. ztius.

113. S. S. T. Eftersom for Os underdanigst er bleven andraget, at Rectoris Bestilling

a) De allerfleste studerede nemlig den Gang (cfr. Wor-

udi vor Kiøbstæd Kiibe skal vacere, saa haver
 ver nærværende Os elskelige Hæderlige og
 Vællærde Magister Jørgen Lauritzen
 Fogh denne Vores Forskrivelse til Eder
 været begierendes, at han til bemeldte Rec-
 toris Bestilling maatte forfremmes; da ef-
 tersom han sig udi denne værende Kiøben-
 havns Beleiring troe og flittig til vor og
 Fædrelandets Tieneste haver forholdet,
 seer vi naadigst gierne, at han samme Pro-
 motion nyder b); thi haver J hannem al-
 muelig Hielp dertil at bevise, med saa Skiel,
 at Bestillingen, som forskrevet staaer, ledig
 findes. Dermed ic. Hafnæ d. 12 April
 1659.

(Af Cancelliets Archiv; Indske-Regnelser No. XIV. Fol.
 177. Brev No. 35.)

2.

Til Bryniolf Evensen, Bisp paa Island.

F. ztius.

“B. S. G. T. Eftersom for Os underdanigst
 er bleven andraget, at Rectoris Bestilling

mii Epistolæ) ligesom i Holbergs Tid (S. Dan-
 marks og Norges geistlige og verdslige Stat Rbh.
 1749. 4. S. 88.) Theologie.

b) Han findes hos Lerpager (Ripæ Cimbrica p.

udi Skalholt der paa vort Land Island
 skal vacere a), saa haver nærværende Os
 elskelige Hæderlige og Bessærde Einarus
 Torpheus denne Bores Forskrivelse til
 Eder været begierendes, at han til bemeldte
 Rectoris Bestilling maatte forfremmes; da
 efterdem han sig udi denne værende Kiøben-
 havns Beleiring troe og flittig til Vor og
 Kædrenelandets Tieneste haver forholdet, seer
 Vi naadigst gierne, at han samme Promotion
 nyder; thi haver J samme al muelig Hielp
 dertil at bevise, med saa Skiel, at Bestil-
 lingen, som forskrevet staaer, ledig findes. Der-
 med ic. Hafniae d. 11 August No. 1659 b).

(Af Cancelliets Archiv; Norske Tegnelser No. X. Fol.
 156. Brev No. 67).

373) anført som første Præst til St. Cathrine Kirke
 i Ribe fra 13 Novb. 1659 til 23 Oct. 1710. Han
 synes da at have faaet dette Embede istedet for det
 ansøgte Rectorat.

a) Dette synes dog ikke at have forholdt sig saaledes,
 efterdi Gisle Einarsen, der blev Rector 1651, først
 1661 ombyttede Skole-Embedet med et Præstefald.
 S. Finni Johannæ i Hist. eccles. Isl. III. p. 531.

b) Denne commendatio Regia omtales ogsaa af
 Finn Johansen. a. St. S. 532.

Til Henning Stochledt.

F. 3tius.

"W. E. G. T. Estersom nærværende Norske
 Studenter Kasimus Olsen Os udi sidste
 forleden Krigstid, og særdeles imedens Belei-
 ringen her for Borens Residentsstad Kjøben-
 havn varede, sin troe Tieneste beviist haver,
 da er Borens naadigste Billie og Befaling,
 at J hannem efter Borens den 16 September
 No. 1659 til Eder udgivne Befalings Ind-
 hold fremfor nogen anden til Præstefald eller
 nogen anden vacerende Leilighed der udi
 Stiftet beforder, saafremt han dertil findes
 dygtig, dog at alting lovligen efter Ordinan-
 cen og Forordningen tilgaaer. Dermed ic.
 Hafniæ den 2den Mai No. 1661."

(Af Cancelliets Archiv; Norske Tegnelser No. XI. Fol.
 24. Brev No. 38.)

Til Erich Bredahl.

F. 3tius.

"W. E. G. T. Estersom Eyger Andersen
 Oreland, Norske Studenter, Os udi for-

I den Krigstid, og isærdeleshed medens Be-
 leiringen her for Vores Residentsstad Kiø-
 benhavn varede, sin troe Tieneste beviist ha-
 ver, da er Vores naadigste Villie og Befaling,
 at J efter Vores den 16 September No. 1659
 til Eder udgivne Befalings Indhold, han-
 nem fremfor nogen anden til Præstekald eller
 nogen anden vacerende Leilighed der udi Stif-
 tet, som først ledig bliver, og han begieren-
 des er, beforder, saafremt han dertil dygtig
 befindes, dog at alting lovlig efter Ordinancen
 og Forordningen tilgaaer. Dermed ic.
 Hafniæ den 27 December No. 1661.

(Af Cancell. Archiv; Norske Tegnelser No. XI. Fol. 55.
 Brev No. 114.)

5.

Til Henning Stochstedt.

F. 3tius.

"B. S. G. E. Eftersom nærværende Studio-
 sus Oluf Nielsen Os i forleden Vores
 Residentsstad Kiøbenhavns Beleiringstid sin
 troe Tieneste beviist haver, da er Vores naa-
 digste Villie og Befaling, at J efter Vores
 den 16 September 1659 til Eder udgivne
 Befalings Indhold hannem enten til Madum

Præstefald i Budskeruus Fogderie, eller et andet Kald, som først ledig bliver, fremfor nogen anden beforder, saafremt han dertil dygtig befindes, dog at alting lovligen efter Ordinancen og Forordningen tilgaaer.

Hafniæ, den 29 December 1661."

(Af Cancell. Archiv; Norske Tegnelser No. XI. Fol. 55. Brev No. 115.)

6.

Til Hans Enwoldsen Brochmand,

Superintendent over Aarhus Stift.

"Friderich den Tredie ic. Vor synderlig Gunst och Naade tilforn. Eftersom Christen Jønsen Studiosus Os udi forleden Krigstid, och særdeelis medens Beleiringen her for Vores Residentz Stad Kjøbenhavn varede, sin tro Tieniste beviist haffuer, da er Voris naadigste Billie och Befalling, at I hannem frem for nogen anden til Præstefald eller anden vacerende Leilighed, som derudi Stiftet først ledig bliffuer och handbegierendis er, beforder, saa frembt han dertil døchtrig befindes, dog at alting lovligen efter Ordinantzen och Forordningen tilgaaer. Dermed scheer vor Billie. Befallendis Eder

Gud. Schrefvet paa vort Slott Kiøben-
haffu dend 10 September No. 1662.

Os Elffelig Hæderlig och Honlærd M.
Hans Enwoldsen Brodmand, Su-
perintendent offuer Aarhus Stift.

(Af Aarhus Stiftsarchiv Reversal. Vol. 1. Fol. 5.
No. 47.)

Flere specielle Kongelige Befalinger eller An-
befalinger af denne Art ere ikke komne mig for
Die, men vel har jeg fundet andre Personer om-
talte, for hvilke saadanne have været udfærdigede,
og som desaarfag have faaet en hastigere eller bedre
Befordring. Saaledes anføres det udtrykkelig om
Odd Eulfsen, at han søgte tilligemed forom-
talte Einar Torphesen om det 1661 ledig-
blevne Rectorat i Skalholt, og at han ligesaavel
som hans Medbeiler fremviste privilegium re-
gium, ut aut lautiore aliqua præbenda aut
munere scholastico quam primum bearetur a).
Og da denne er den eeneste af hine academiske
Borgere, hvis offentlige Testimonia fra Uni-
versitetet angaaende hans tiække Opførsel un-
der Beleiringen ere blevne opbevarede (og hvor?
i Island; i Danmark har man ikke fundet det
Umagen værdt at giemme eller optegne et eeneste

a) Finni Johannæi Hist. eccles. Island. T. III. p.

saadant), saa kan jeg ikke nægte Læseren den Fornøielse, her at finde de bemeldte Ciulffen i denne Henseende meddeelte Vidnesbyrd saavel fra det theologiske Facultet som fra Studentercorpsets Auditeur, den bekiendte Mag. Jens Dolmer. Som et Tillæg til det forste udstædtes da følgende:

Unum præterea est, quod, quoniam Ottho noster cum paucis habet commune, ex summa necessitate peculiarem laudem meretur. Obsessa urbe, Regia sede, regni capite, pro regno et patria arma cepit, atque ita intrepidum se et fortem exhibuit, ut non solum oppugnantes hostes vi repulerit, sed et extra mœnia impetu facto clade eosdem affecerit & spoliis onustus redierit, qua præclara fortitudine, ex clementissimo Regis Serenissimi edicto, ad munus, cui administrando aptus fuerit iudicatus, præ aliis, qui nullam laboranti patriæ tulerant operam, meruit promoveri. Eade re, ut intelligere Regiam voluntatem ipse perhumane Lector possis, descriptum Regii edicti exemplar Otthoni nostro communicandum curavimus. In cujus gloriæ societatem quicumque civium nostrorum jure veniunt, ne proposita virtuti præmia subdoli callidive præripiant, qui non meruerunt, Academicum singulorum testimonium tibi publica fide distincte exponet; quæ cum ita se habeant

te, benigne Lector, amice rogamus, tanta eum benevolentia laudatum a nobis civem suscipias, quanto in pretio tum præclaras ejus, quas commendavimus virtutes, tum ipsum Serenissimæ Regiæ Majestatis edictum habueris. Vale. Hafniæ VI. Nonas Mart. Ær. Christ. MDCLX.

Sub Officii Nostri Sigillo.

Jussu Magnifici Rectoris. a)

(L. S.)

"Det specielle ham af Auditøren meddeelte Bidnesbyrd var saaledes affattet."

"Kiendes jeg underskrefven, Hans Kongl. Majestis forordnet Auditeur over de hederlige Studenterne udi Kiøbenhavns Beleiring, her medt vitterligt gior, adt nærværendis hederlig vellærd Studiosus Odd Eihildsen, Islænder, hafver efter Hans Kongl. Majest. naadigst Befaling, saavelsom andre Studenterne, antaget Besvæhr og ladet sig finde vindsfibelig og mandhaftig udi denne Beleiringstid, til Byens

a) Finn Johansen a. St. p. 535. Jeg tilføier ved denne Leilighed den Bemærkning, at samme Odd Eihildsen, der siden, efter at have været 6 Aar Rector i Skalholt, blev Præst i Holum († 1702), vedblev at være i Venstabs- og literær Forbindelse med Dolmer, og var denne behjælpelig i at oversætte Hirdskraaen. See Sciagraphia historiæ Islandicæ per Halfdan. Einari. Havniæ 1777 p. 170.

Defension; Saa og hafver bethient sin
 Vagt, Skielder og Reserve med stor Glid,
 som eenhver baade Ober- og Underofficerer
 ehr bevist. Og efterdi Hans Kongl. Majst.
 hafver naadigst befalede, adt lade udgaae
 ehn Befaling, adt de Studiosi, som hafve
 antagedt Geveer og ladet sig finde stittige til
 Byens Defension, udi denne Tid, skulle de
 fremfor alle andre befordre til første vacer-
 rende Bestillinger, formaades, at eenhver ef-
 terkommer samme sin Herris og Konges Be-
 faling, og nærværendis Dode Gyltens till
 nogen god Leilighed befordre udi hans Fæ-
 dreneland, som først fand vacere, hvormed
 hans Kongl. Majsts Befaling blifver efter-
 kommedt. Til Bitterlighed hafver jeg mitt
 Signeth her undertröckt og medt egen Hand
 underskresven. Hafniæ, d. 22 Febr. 1660.

Johannes Dolmerus.

(L. S.)

Hermed forbandt han endnu et Vidnesbyrd om
 den samme gode Opførsel fra sin Privat-Præcep-
 tor, Professor Lange, hvori forekommer følgende:

Sed neque pace tantum probata ipsius virtus
 fuit, bello quoque eadem enituit; cum enim
 optimus princeps Fridericus III. Rex & Do-

minus noster Clementissimus, extrema urgente necessitate, arma cives academicos pro patriæ Regisque salute expedire juberet, hic quoque noster, etiam cum sanitatis suæ dispendio, gnavum se promptumque exhibuit, dignus ob tam pium Regi patriæque præstitum officium, qui juxta diploma regium præ aliis ad munia in scholis ecclesiisve promoveatur, quæ eruditione virtuteque sua ipse jampridem promeruit a).

Muligen har ogsaa nogen speciel kongelig Anbefaling været udstædt for den i *Terpagers Ripæ Cimbricæ* p. 648 omtalte, som Præst til Nykirke og Faborg 1692 afdøde, Pet. Kasm. Spandeth. I det mindste var han blandt dem, som ifølge hiint Kongelige Circulære af 16 Sept. 1659 skulde have fortrinlig Udgang til Befordring, da han havde baade Oberst Mogens Kraghs b) og Professoernes ærefulde Vidnesbyrd, at han havde viist sig fiæk og rede til at opofre Liv og Blod for

a) Sammeft. p. 533.

b) Af Mogens Kraghs udstædte Testemonier er intet nogensinde kommet mig for Nie. Skulde Nogen være i Besiddelse af et saadant, eller vide, hvor det maatte findes, vil han ved Meddelelse eller Underretning meget forbinde Udgiveren.

Konge og Fædreland c); ogsaa befindes han allerede i Aaret 1660 af Biskop Kragelund at være beskikket til Rector ved Warde Skole. Med lige Roes og formodentlig med lige Vidnesbyrd og anbefalinger forlod Egidius Lauritzen (Laurentii fil.) Universitetet, og blev 1661 Præst i Byllerup i Tønder Amt d).

End videre nævnes tvende mærkelige Studenter, der fortrinligen havde tildraget sig Kongens Opmærksomhed og Naade, ligesom de ogsaa havde gjort fortrinlig Tjeneste, Brødrene Hans Hansen Seidelin og Jørgen Hansen Seidelin e). Om disse beretter Giesing i hans Samling af Jubellærere 2 D. 2 B. S. 273: 275 Følgende. "De fuldendte med Ære deres academiske Løb, og droge efter en tre Aars Tid udenlands, opholdende sig ved adskillige Høiskoler, hvor de havde faaet Kiendskab og Venskab med et Par Svenske Studenter, som overtalede dem til at følge med til Høiskolen i Upsal, hvorhen de og kom ret tilpas; thi det var just paa den Tid, da Kong

c) Terpager a. St. .

d) Terpager a. St. S. 626.

e) Deres Fader var Borgemeister Hans Seidelin i Helsingør.

Carl Gustav havde hemmelig besluttet at bryde den Koeskildske Fred, og lavede sig til at gaae paa Siælland, for at beleire Kiøbenhavn. Om saadant søgede vore Seidelinér at faae af deres Upsalske Venner den mueligste Kundskab, og derpaa lavede sig hemmelig til Hiemreisen. De mældede sig strax ved Hiemkomst hos den kongelige Cabinets Secretair, Christopher Gabel, som besandt deres medbragde Tidende saa vigtig, at han førde dem ind til Kong Friderich selv, som da skal have fattet for dem den første Naade. Derpaa forbleve de i Kiøbenhavn, hvor de i den strax paafulgte Beleiring, som duelige Personer, der vare færdige at opoffre Liv og Blod for deres Fædreland, skal have laded sig bruge til at giøre det beleirede Kiøbenhavn adskillige vigtige Tjenester. Mit Manuscript beretter, at de skal have gaaed Commandanten flittig til Haande, været idelig paa Udkik, for at observere Fiendens Bevægelser og Foretagender. De skal have haft god Indsigt i Mathematic og Ingenieur-Kunsten, hvorover de gave betydelige Efterretninger om et og andet, som Fienden havde i Bærk og Anslag imod Staden, af hvilken derfor og gjordes mangt et lykkeligt Udfald, som de jevnlig bivaanede; ja Jørgen Seidelin skal have gjort virkelig Tjeneste som Ingenieur, og tilsidst som General-Quartiermester. De skal og nogle Gange med yderste Livsfare,

ved Hielp af det Svenske Sprog, som de færdig kunde tale, have udspeided, hvad der midt i den Svenske Leir blev forhandlet. For saadanne Rapporter vidste Commandanten fast ikke, hvor høit han vilde agte dem. De skat og have været med at opsnappe Maalet paa de Svenskes Stormbroer og Stiger: hvorover man Tod opise Gravene, og gjorde dem videre, - hvilket havde den forønskete Virkning, at, da Stormen gif for sig, vare Stormbroerne for korte, saa at der bleve fast flere druknede i Gravene, end dræbde fra Voldene.

Dette gjorde, at Kongen efter Beleiringen i egen Allerhøieste Person takkede disse to Bredre, og tillod dem at vælge sig Belønning enten i civil, militair eller geistlig Stand. Efter Commandantens Tilskyndelse skal Kongen gierne have befordred dem i Krigsstanden, hvortil de lode at være skikkede og skabde som høie og velvorne Personer, der nu havde ladet see mange Tapperheds Prøver; men de betakkede sig allerunderdanigst, bedende om Kongens Naade og Befordring i den geistlige Stand, at blive Lærere i Guds Kirke, hvortil de fra Ungdom af ganske havde opoffred sig, og haabede ved Guds Naade ligesaa nidkier og trolig at tiene Gud og hans Menighed, som de nu efter Formue havde tiened Kongen og Staten.

Denne deres Bestandighed behagede Hans Majestæt, som allernaadigst forsikrede dem, at de ei alleneste skulde blive forsørgede med Præstefald, men endog ved forefaldende Vacancer blive Præster i Hovedstaden, for hvis Frelse de havde voved deres Liv. Dette Kongelige Løfte blev og allernaadigst fuldbyrded paa den ene, men ikke mindre end forglemt paa den anden; ja! deres gamle Fader, Borgemeester Hans Seidelin, skal og have nyded den Lykke, for disse hans Søneres Skyld at blive tillige Translateur ved Drefsunds Toldkammer."

Historien beretter nu om disse tvende Brøders Befordring, som Belønning for deres tro Tjeneste i Krigens Tid, videre saaledes. a). Den første af dem, M. Hans Seidelin, blev strax efter Freden øverste Capellan ved den danske Kirke i Helsingør, 1665 Provst og Sognepræst til Holmens Meenighed og samme Aar Kongelig Hofprædikant; men døde kort efter 1668 i en Alder af 36 Aar. Den anden Broder M. Jørgen Seidelin fik 1662 det store Kald Sielle, Skjoring og Laasbye i Aarhus Stift. Bel

- a) Det, som nu følger, er deels taget af Gieslings Jubellærere a St. S. 275 ff., deels af en haandskreven Genealogie af den Seidelinske Familie, som Hr. Lieutenant K. H. Seidelin eier og har havt den Godhed at meddele Udg. til Benyttelse.

blev han ei efter Kongens Løfte Sognepræst i Kiøbenhavn, men fik, efter frivilligen at have veeget for en anden ved Frue Sognekalds Vacance, i dets Sted 1679 Slots- og Sognekaldet i Skanderborg med det Løfte, at, dersom han efterlod en værdig Søn, skulde denne blive hans Successor. Af dette ham givne Løfte kom hans Søn Nic. Seidelin til at nyde godt; thi efterat være i sit 12te Aar bleven Student, hvortil han allerede i sit 10de Aar var færdig, tog han i sit 14de Aar Attestats og Magistergraden, præfede i sit 18de Aar med Bifald for Christian 5te, og erindrede da tillige om det hans Fader givne Løfte. Han blev da frax i sit 19de Aar med venia ætatis Capellan hos sin Fader, og fik tillige Expectance paa Successionen; 1687 blev han uden Ansøgning kaldet til Præst for Lundum og Hansked, og fulgte 1689 sin Fader i Skanderborg Sognekald († 1739).

Om flere Individuer har Udgiveren ikke fundet udtrykkeligen anført, at de ved særdeles Mandighed under Kiøbenhavns Beleiring havde anbefalet sig til og derefter erholdet fortrinlig Befordring, skjønt det ikke er at tvivle paa, at jo mange andre have været i samme Tilfælde. Maa skee seiler man ikke ved ogsaa at regne blandt

disse Digteren Anders Bording, der 1664 blev Lector i Theologien, og tildeels har helliget et af sine Digte (Studiosorum duri labores & seri honores) til Erindringen om Studenternes Deeltagelse i Byens Forsvar. Skade er det isvrigt, at vi ingen Fortegnelse have over samtlige Medlemmer af det daværende Studentercorps. Hvor mange interessante Navne skulde vi da ikke der møde! Selv de Individuer, som leilighedsviis findes angivne, ere for en stor Deel ukiendelige derved, at deres Familienavne ikke ere tilføiede.

B.

I. Academiſke Examina.

1. Theologiſt Embedsexamen
i Juni 1808.

d. 25 Junii.

1. Severin Chriſtian Salling. En Søn af Haandværker Salling, fød i Middelfart 1778, blev Student 1796 — Laudabilis.
2. Chriſtian Kiøleſen Bagger. En Søn af Provſt Bagger i Bjern i Aarhus Stift, fød i Byen Alling 1786, blev Student 1804 — Laudabilis.
3. Jens Chriſtian Jensen. En Søn af afg. J. C. Jensen, danſk Skolemester, fød i Riſe paa Vørø 1784, blev Student 1804 — Haud illaudabilis.

d. 27 Junii.

4. Henrich Auguſt Angell. En Søn af Sognepræſt Angell i Tronhjem, fød 1788, blev Student 1805 — Haud illaudab.

5. Jens Thomas Thanning. En Søn af Præsten Thanning i Wemmetofte, fød 1782, blev Student 1801 — Non contemnend.

Af disse fem erholdt saaledes 2 bedste, 2 næstbedste og 1 fletteste Character.

2. Juridisk Embedsexamen

i Junii 1808.

A. Theoretisk Prøve.

a) Latinisk.

d. 13 Junii.

1. Philip Peter Rosenstand. En Søn af Revisor ved den grønlandske Handel N. J. Rosenstand, fød i Kiøbenhavn. 1787, blev Student 1800 — Laudabilis.
2. Otto Sommer Monrad. En Søn af afg. Overkrigscommisair J. Monrad, fød i Tronhiem 1780, blev Student 1799 — Laudabilis.
3. Werner Christie. En Søn af Kiøbmand Christiz, fød i Christiansund 1785, blev Student 1804 — Haud illaudabilis.

d. 14 Junii.

4. Laurentius Christian Lassen. En Søn af Justitsraad Lassen, fød i Holbek 1785, blev Student 1802 — Haud illaudabilis.
5. Christen Kahrz. En Søn af Procurator Kahrz, fød i Bergen 1783, blev Student 1801 — Laudabilis.

d. 17 Junii.

6. Marcus Sabinus Wilhelm Greve af Sponneck. En Søn af afg. Greve Sponneck, fød i Kiøbenhavn. 1788 — Haud illaudabilis.
7. Henrich Møller. En Søn af Præsten Møller til Gybye i Sydn, fød 1784, blev Student 1804 — Haud illaudabilis.

Af disse syv tildeelede saaledes 3 den bedste og 4 den næstbedste Character.

b) Dansk.

d. 18 Junii.

1. Christian Frederich Emil Bache. En Søn af afg. Gartner ved den botaniske Have i Kjøbenhavn, Bache, fød 1787, blev Student 1803 — Eiubequem.
2. Carl Rasmus Løft. En Søn af Kammerraad og Rentestriver Løft, fød i Kjøbenhavn 1790 — Bequem.

3. Wilhelm Christian Møllerup. En Søn af Brygger Møllerup; fød i Kjøbenhavn 1791 — Bequem.

d. 20 Juni.

4. Gert Daniel Tønder. En Søn af Contræ Admiral Tønder, fød i Kjøbenhavn 1790 — Ei ubequem.

5. Christopher Braes. En Søn af afg. Major Braes ved Kongens Regiment, fød i Kjøbenhavn 1787 — Ei ubequem.

6. Søren Ullum. En Søn af en Selveierbonde i Ullum Sogn i Weile Amt, fød 1785 — Bequem.

Af disse sex fik saaledes 3 den første, 3 den anden Character.

B. Practisk Prøve.

a) Latinisk.

1. Christian Lind Østfeldt (Ex. theor. 15 Jun. 1804 Laud.) Haud illaudabilis.
2. Michael Lange (Ex. theor. 13 Jun. 1806 Laud.) Laudabilis.
3. Wolfradt Christian Danchell (Ex. theor. 14 Jun. 1806. Laud.) Laudabilis.

4. Henrich Ditlew Frelsen (Ex. theor. 13 Apr. 1807. Laud.) Laudabilis.

Af disse 4 erholdt da 3 den bedste, 1 den næstbedste Character.

b) Dansk.

1. Anthon Dorph (Ex. theor. 19 Apr. 1808. Beqvem.) Vel.

2. Carl Rasmus Loft — Vel.

3. Soren Ullum — Temmelig Vel.

Af disse tre tildeelt da 2 den første, 1 den anden Character.

Som hørende til den i forrige Hæfte S. 303 f. meddeelte Liste paa de Candidater, der i April d. N. havde underkæstet sig theoretisk dansk juridisk Examen, tilføies her end videre:

Rasmus Michelsen Larsen, en Son af Forpagter Michel Larsen, fød paa Bransbyegaard paa Langeland 1785 — Ei Ubeqvem.

hvilken ved en Forseelse er bleven udeladt blandt dem, der examineredes den 22 April. Derhos bliver ved Navnet Jacob Møller under samme Dato at sætte Characteren Beqvem istedet for: Ei Ubeqvem, hvorefter Resultatet, som er anført S. 304, vil blive: Af disse 13 fik saaledes 11 den bedste Character, 2 den næstbedste.

Med samme Leilighed tilføies, at Examinatus juris Niels Trap Eilertzen, hvis Herkomst, Fødested og Alder S. 303 er anført som Udg. ube-
kiendt, efterdi det i hans Indberetning ikke var
opgivet, har siden mundtlig meddeelt den Oplys-
ning, at han er en Søn af afg. Toldberient Jens
Eilertzen i Nyefisbing paa Morsøe, fød i Aar-
huus 1782.

II. Presbeviisninger.

Biskoppen over Siellands Stift, Dr. Frederik
Münter, som tillige er tertius Theologus
ved Universitetet, er af Hs. Majestæt udnævnt
til Medlem af Dannebrogordenens Capitul, og
har af Allerhøistisammes Haand modtaget saa-
vel Dannebrogmændenes Sølvkors som Dannebros-
gets Ridderkors. Ligeledes er Professor ordina-
rius i Historien ved Kiøbenhavns Universitet,
Abr. Rall, udnævnt til Historiograph ved bemeldte
Dannebrogorden og til Ridder af Dannebrogen.

(Af Collegial-Tidenden 1808 No. 34.)

III. Instrux for Universitetets Bibliothecarius.

I Maret 1796 blev, for saa meget muligt at lette og forfarte Opfigten med Universitetsbibliotheket og lede Fremgangsmaaden ved nye Bøgers Indkøb, besluttet at nedsætte en vedvarende Bibliothekscommission, bestaaende af fem Medlemmer foruden Bibliothekaren. I Forbindelse hermed blev ogsaa en Instrux for Universitets-Bibliothekaren af Consistorium udfæstet, og ved Universitetets Durchl. Patron Hs. Majestæt til Bedømmelse forelagt. I Overensstemmelse med den af Allers høistsamme under 5 Maj 1797 i denne Anledning afgivne Resolution blev derefter af Consistorium udfærdiget følgende Instrux for bemeldte Bibliothekar:

Hvad den allernaadigste Foundation for Universitetet haver foreskrevet til Jagttagelse saavel for Bibliothecario som Famulo Bibliothecae, bliver stedse og til alle Tider den Rettesnoer, hvorefter de have nøie at forholde sig. Men da til de ved Bibliothekets Stiftelse havde Hensigter at opnaae, til god Ordens Vedligeholdelse med Bøgenes Brug og Udlaan, og til Sikkerhed for sammes Konserveration adskilligt synes at burde nøiere bemæres, have Rector og Profesores agtet det

tienligt og fornødent at opsætte nærværende Instruction for Bibliothecarius, hvis Efterlevelse ham herved paalægges.

Art. I.

Med Universitetets Bibliothek skal stedsse være tvende Kataloger. I den første indføres Bøgerne efter deres Indhold, og udgør da samme en Real-Katalogus, hvis bedre Indretning, naar behøves, Bibliothecarius haver at overveie med Professorerne i enhver Videnskab. Den anden er bestemt til en alphabetisk Katalogus med Hensigtning til Real-Katalogus. Desuden skal der være tvende Protokoller; den første bør være for Udlaaningen, som føres af Famulus Bibliothecæ, da strax under Dag og Dato ved Bøgenes Udlevering den Laanendes Navn og Bøgenes Titel heri anføres, og bør denne Protokol saaledes indrettes, at stedsse paa det bekvemmeligste kan eftersees, naar og hvor længe nogen har havt en Bog til Laans, at hvad om Ulaans Tiden fastsættes altid nøjagtig kan blive iagttaget. Foruden denne haver Secretarius Consistorii en Inkrement-Protokol, i hvilken alle kjøbte Bøger indføres efter deres Format og Priis, og som, hver Gang disse ere indførte, tilsendes Bibliothecario til Beviis for Bøgenes Modtagelse, hvilken derefter strax tilstiller Secretario samme igien.

Art. 2.

At kiøbe Bøger til Bibliotheket er vel en Sag, som besørget af Bibliothecario, men Valget af Bøgerne og Prisernes Bestemmelse overlades dog ikke til ham alene, men til den af Consistorium udnævnte vedvarende Bibliothekkommission, af hvilken han er bestandig Medlem og Secretair.

Art. 3.

Førend andre sjeldne og dyre Verker kjøbes, maae Continuationer anskaffes af de Verker, litteraire Afteer, Journaler, &c., som ei ere fortsatte. Nye Verker indkøbes for den paa Messerne og af Bøgenes Forlæggere selv bestemte Priis, til hvis Jagttagelser, Boghandlerne forpligtes. Kostbare udenlandske Verker forskrives direkte af Kommissionen.

Art. 4.

For at faae den fornødne Betryggelse i Tilfælde af Defekter fra Boghandlerne, af hvilke de nye Bøger kjøbes, bliver det Bibliothecarii Pligt, saasnart muligt, at sende disse til Bogbinderen. Er Defekten ved Boghandlerens Forseelse, maa samme strax hos ham paatales, forinden han erholder sin Regning betalt, da Tabet ellers bliver af Bibliothecario at godtgjøre. De saaledes nye ind-

Universit. og Skole - Annaler. 1808. 2. B. D

kiøbte Bøger forsynes med Universitets, Bibliothekets Stempel paa Siden, ligesom og alle voluminøse og kostbare Bøger eller fældne Bøger, der allerede findes paa Bibliotheket og ikke ere stemplede, dermed efterhaanden skulle forsynes.

Art. 5.

Ved hvert Quartals Udgang meddeler Bibliothecarius Kommissionen Efterretning om de Defekter, som ere blevne i det Quartal opdagede. Og da af hvad her trykkes et Exemplar til Bibliotheket skal indleveres, indleverer han en Fortegnelse paa hvad i de offentlige Tidender af deslige nye Skrifter er anmeldt og ei endnu til Bibliotheket afleveret, at saadanne af Kommissionen kunne blive fra Bedkommende indkrævede. Endelig da Legati Trellundiani Kapitals Renter efter sammes Fundats skal anvendes til theologiske, saa og til historiam ecclesiasticam og theologiam patristicam henhørende samt ellers til philologiam fornødne Bøgers Anskaffelse, efterseer Bibliothecarius i nylig anførte Protokol og tilmelder, hvor meget er anvendt paa deslige Bøgers Anskaffelse.

Art. 6.

Nytten af Bibliotheket bliver unægtelig langt større for de Studerende, naar Bøgerne derfra ud-

laanes, og hiemme af dem bruges; men meget mere er da Bibliotheket udsat for Tab. Da Bibliothecarius skal staae til Ansvar for alt hvad som bortkommer, maa han til sin Sikkerhed tage hvilke Præcautioner ham bedst synes, og bliver det derfor en Nødvendighed, at Famulus Bibliothecae ikke bør have Ret til at udlaaene nogen Bog uden Bibliothecarii Tilladelse.

Art. 7.

For enhver Bog, som udlaaues, udstedes Bevis, saa at ikke flere end een Bog paa een Seddel anføres. Bogens Format, Titel, Udgave og Bindenes Antal angives, og Dagen naar den udlaaues. I de sidste 14 Dage i Marts og August indfræves alle Bøger, som i længere Tid end 14 Dage have været udlaaante; dog er det Bibliothecario tilladt, at lade Beviserne fornyes, naar Bibliotheket ei derved udsættes for Tab; men ældre end halve Mars Beviser maae ellers ikke findes paa Bibliotheket; og som der for nærværende Tid forefindes langt ældre, maa til næstkommende Junii Maaned 1802 sørges for, at alle deslige gamle Beviser enten indfries eller for samme nye erholdes, hvortil Bibliothekkommissionen bør være Bibliothecarius behjelpelig.

Art 8.

For desbedre at vedligeholde Orden ved Bibliotheket, har Bibliothecarius i Begyndelsen af hvert Mars Junii Maaned at indsende til Consistorium en aarlig Fortegnelse over de Bøger, som, uagtet de paa ovenansførte Maade ere blevne indkrævede, dog ikke ere afleverede.

Art. 9.

Med den Arnæ-Magnæiske Manuskript-Samling forholdes ganske nøie efter samme Legati Fundats. Af de øvrige Manuskripter, den Fabriziske Samling og kostbare Kobberverker maa Udlaan aldrig tilstaaes, men disse skal altid eftersees og benyttes paa Bibliotheket selv under Bibliothecarii eller Subbibliothecarii Opsyn.

Art. 10.

For at Bibliothecarius virkelig kan have det nøie og tro Opsyn med Bibliotheket, som ham er paalagt, er det nødvendigt, at han foruden de Timer, som han til de anbefalede lectiones bibliothecarias der anvender, jævnlig og idelig der indfinder sig, for at eftersee, om alting der rigtig og ordentlig besørges af Subbibliothecario, som i de bestemte Timer haver den daglige Opvartning.

Art. 11.

Da Bibliothecarius umulig alene kan forrette og besrude sit Embede, foreslaer Bibliothekkommissionen, hvoraf Bibliothecarius er Medlem, flere til Subbibliothecarii Embede beqvemme og duelige Personer, hvoraf Konsistorium udnævner een. Bibliothecarius deler Arbeidet med Subbibliothecario paa Bibliotheket og underretter bestandig Kommissionen om den imellem dem giorte Aftale.

Art. 12.

Hvad Konsistorium maatte i Fremtiden finde fornodent at anordne til Bibliothekets større Brugbarhed og Nytte for de Studerende, alt saadant er Bibliothecarius forbunden at iagttage ligesaa fuldt, som om det i denne Instrux havde været indført. Ligesom han ogsaa i alt, hvad her ikke udtryffeligt maatte være nævnt, maa forholde sig saaledes, som en redelig, duelig og indsigtsfuld Subbibliothecario egner og anstaaer.

B u g g e

p. t. Rector.

Kiøbenhavn, d. 9 Sept. 1801.

Schlegel Refer.

A. N. D. G a m b o r g.

Bibliothekskommissionen, hvis Medlemmer ikke afvevle, bestaaer af en Professor af det theologiske, en af det juridiske, en af det medicinske

og en af det philosophiske Facultet foruden Bibliothekaren. Dens nærværende Medlemmer ere de Herrer Prof. Müller, Etatsr. Schlegel, Professor Bang og Prof. Wöldike, foruden Bibliothekaren Hr. Prof. Ryerup.

IV. Studentervæbning.

(Jvf. det foreg. Quartal S. 338. Not. a)

Reglement for Kongens - Liv = Corps.

Vi Frederik den Sjette, af Guds Raade, Konge til Danmark og Norge, de Wendes og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken og Oldenborg, gisre vitterligt: At, da Fædrelandets Lærv har opfordret Videnskabernes fredelige Dyrkere, til at samle sig om Os og træde under Vaaben til Vor Residents: stads Forsvar: saa ville Vi, til et Beviis paa Vor Omhu for dette, Os hengivne, frivillige Corpses Hæder, og til et Minde om de Pligter, dets Medlemmer have overtaget, herved allernaadigst stadfæste følgende Reglement for samme:

Første Capitel.

Om Corpsets Bestemmelse og Organisation.

§. 1.

Vort Livs Corps bestaaer af de i Staden Kjøbenhavn sig opholdende academiske Borgere, som ere immatrikulerede ved et af de danske Universiteter. Dets Bestemmelse er, at bidrage til Hovedstaden Kjøbenhavns Forsvar ved militair Tjeneste.

§. 2.

Foruden Chefen, som af Os selv umiddelbar udnævnes, bestaaer Corpset af en Oberstlieutenant eller Næstcommanderende, en Major, Adjutanter hos Chefen efter Fornødenhed, to Bataillons-Adjutanter, en Overlæge, fire Underlæger, en Regiments-Quarteermester, en Auditeur, og otte Compagnier. Et Compagnie bestaaer af Capitainen, Premierlieutenanten, Secondlieutenanten, en Commandeer-Sergeant, en Foureer, otte Underofficerer, og Mandskabet.

§. 3.

Ligesom Chefen, beskikkes den Næstcommanderende og Majoren af Os selv, uden Hensyn til, om de have staaet i Corpset eller ikke.

§. 4.

Til de andre Officeers-Pladser skeer i Vacantes Tilfælde Forfremmelsen saaledes: at Officererne, Chefen undtagen, foreslaae til en Capitains eller Premierlieutenants Plads tre af Corpsets Medlemmer af den Klasse, der følger næst efter den, hvori Pladsen er vacant; men at Officererne og Under-Officererne til en Secondlieutenants Plads foreslaae fire af Under-Officeers-Klassen, hvorefter Chefen bringer en af de Valgte i Forslag til Vor allerhøieste Approbation.

§. 5.

Overlægen, Regiments-Quarttermesteren og Auditeuren vælges blant Corpsets Medlemmer af Chefen, og indstilles af Ham til Vor allerhøieste Approbation.

§. 6.

Overlægen og Auditeuren skulle have Embeds-Examen med bedste Character.

§. 7.

Underlægen antages med Chefens Samtykke af Overlægen.

§. 8.

Commandeer-Sergeanten og Fourneren vælges blant Compagniets Under-Officerer af dets

Overstbefalende, og med Approbation af Corpsets Chef.

§. 9.

Til en vacant Under-Officeers Plads foreslaae Compagniets Under-Officerer og Mandskab ved Valg sex, hvilke af Compagnie-Chefen fremstilles for Corpsets Chef, som deraf udnævner een.

§. 10.

I Almindelighed bør ingen foreslaaes til Under-Officer, uden de som have taget den philosophiske og philologiske Examen. Særdeles Undtagelse herfra kan skee for saadanne, hvis academiske eller borgerlige Stilling giver dem videnskabelig Rang med forommeldte Candidater; og bør Compagnie-Chefen, ved at forestille Corpsets Chef de af Compagniet foreslaaede sex Personer, giøre Chefen opmærksom paa de Grunde, som fortrinligen efter hans Formeening kunde anbefale hiin eller denne, som meest skicket til at være Under-Officer.

§. 11.

Naar en vacant Over- eller Under-Officeers Plads skal besættes, bekiendtgjøres ved Befaling fra Corpsets Chef, i det mindste tre Dage forud, at Valg til Forslag af Personer kan skee. Audi-teuren fører ved samme Protocolen, og Stemme

Fleetheden beregnes efter Personernes og ikke efter Classernes Antal. Naar mere end een, være sig Officeers, eller Under-Officeers-Plads, er vacant, bør i det mindste saa mange foreslaaes efter den 4de og 9de §, at de Foreslaagnes Antal udgør det dobbelte af de vacante Pladser.

§. 12.

Da det er at formode, at enhver, der som academisk Borger opholder sig i Kiøbenhavn, indtræder i Corpset, naar ikke physiske Mangler gjør ham det umueligt, antages herefter ingen, der ikke er immatriculeret Student, til Corpsets Medlem.

§. 13.

De Officerer af Corpset, der ingen anden Rang have, rangere med Officererne af Kiøbenhavns borgerlige Infanterie, og som disse benaades Capitainerne med Armeens Feldttegn. Overlægen, Regiments-Quartiermesteren og Auditeuren rangere efter samme Forhold.

§. 14.

Enhver rangerer i Corpset efter sin Klasse, og i Classen efter sin Anciennitet.

§. 15.

Corpset forsynes fra Arsenalet med Armatur, Patroner og Ammunition.

§. 16.

Der tilstaaes Corpset to Tambourer og en Piber for hvert Compagnie. De antages af Corpsets Chef, og nyde, medens de tiene ved Corpset, de Friheder, som ved Reglementet af 13de Julii 1804 § 19. ere forundte Tambourerne og Piberne ved Kiøbenhavns borgerlige Artillerie.

§. 17.

Naar nogen af Corpsets Medlemmer begravet med militaire Honneurs af Corpset, ere Bedkommende fritagne for at betale Liigbærere, imod at Kirkens Betiente intet fragaaer af deres Rettigheder.

§. 18.

Det tillades Corpset at have et eget Seigl, efter en allernaadigst approberet Tegning.

A n d e t C a p i t e l.

Om Corpsets Pligter.

§. 19.

I Almindelighed har enhver Corpsets Medlem, i den Tieneste der paaligger ham, de Pligter at iagttage, hvilke Tienstens Natur i Overensstemmelse med de militaire Love medfører.

§. 20.

Enhver, som tiltræder Corpset, bør i Overværelse af Majoren, en Subaltern-Officer, og Auditeuren, aflægge Troeskabs-Eeden, som følger:

"Jeg lover og sværger, at jeg vil være Vor
 "allernaadigste Arve-Konge og Herre, Fre-
 "derik den Siette, tro og lydlig, og at jeg
 "ufortrøden og trofast skal efterkomme min
 "Pligt, som Medlem af Hans Majestæt Kon-
 "gens Liv-Corps at værne for Staden Kis-
 "benhavn: Saa sandt hielppe mig Gud og
 "hans hellige Ord!"

§. 21.

Naar Staden Kjøbenhavn trues med fiendt-
 ligt Angreb, eller naar dens Sikkerhed det fordrer,
 bør Corpset tage en til dets Styrke forholdsmæssig Deel i Garnisonens Tjeneste paa Bolden, i Staden, eller hvorsomhelst Chefen efter foregaaende allernaadigste Befaling, eller i Vor Fraværelse efter Befaling, af Kjøbenhavns Gouvernement, maatte bestemme. Hvoraf følger, at Corpset i et almindeligt Udfald ved overordentlige Tilfælde ogsaa bør deeltage.

§. 22.

Det paaligger endvidere Corpset, at holde Baabenavelsler overensstemmende med dets Die-

med; Chefen bestemmer Tiden hertil, saavidt mueligt, efter Medlemmernes Stilling.

§. 23.

Corpsset skal have en Exerceer - Skole, i hvilken de Tiltrædende skulle dannes. Den forestaaes af en Stabs - Officeer med fornødne Officerer og Under - Officerer.

§. 24.

I Skolen bør, foruden den til Corpsets Bestemmelse passende Exercitie, hvorhen Skive - Skydning hører, ogsaa læres at gjøre Patroner, samt at kiende og kunne adskille og sammensætte Sværets enkelte Dele.

§. 25.

Enhver Corpsets Medlem er i Corpsets Tjeneste - Sager pligtig nøie at efterkomme sin Foresattes Befaling, og ligeledes strængt at iagttage Subordinationen i Tjenesten; skulde nogen troe sig forurettet, bør han dog adlyde, men kan siden lovligen indtale sin Ret.

§. 26.

Enhver er pligtig at møde i Tjenesten til den Tid, som er befalet, med mindre han enten har gyldig Forhindring eller vedkommende Foresattes Tilladelse.

§. 27.

Sygdom og andre gyldige Forfald skulle, naar det er mueligt, meldes for den til Mødet bestemte Tid.

§. 28.

Bortreise, der kan have Udeblivelse fra bestemte Tjeneste-Forretninger til Følge, bør forud anmeldes.

§. 29.

Med Anmeldelser om Sygdom, Forretninger og Bortreise, samt om disse Forfalds Ophør, forholdes i øvrigt efter de sædvanlige militaire Anordninger, og det som af Corpsets Chef nærmere maatte bestemmes. Naar Corpset forretter daglig Tjeneste, kan ingen af samme forlade Byen, uden i Forveien at have meldt det og dertil erholdt Tilladelse.

§. 30.

Til Fritagelse for Vaaben-Øvelser og andre Tjeneste-Forretninger, enten for enkelt Gang eller for længere Tid, kan Tilladelse gives, naar den Ansøgendes academiske eller borgerlige Stilling gjør det fornødent.

§. 31.

Denne Tilladelse begiere Officererne i ethvert Tilfælde af Corpsets Chef; det samme gielder om

Tilladelse for nogen af Under-Officererne eller Mandskabet paa længere Tid end fire Uger, men Tilladelse paa kortere Tid erholde de af Compagnie-Chefen.

§. 32.

Naar Corpset er pligtigt at tage Deel i Staden Kiøbenhavns Forsvar, følger det af Pligtens Natur: at alene Sygdom og en ikke tilregnelig Umuelighed, ere gyldige Udeblivelses Marsager; at ingen anden end Corpsets Chef kan meddele Tilladelse til Bortreise eller anden Frihed fra Tienesten; og at saadan Tilladelse ligesaa lidet kan søges som gives uden retfærdiggjørende Marsag.

§. 33.

Enhver er pligtig at bære den reglementerede Uniform i Tienesten, og maae han ei heller tillade sig nogen Forandring ved samme udenfor Tienesten. Enhver holder ligeledes sin Armatur i forsvarlig Stand; efterlader han dette, og Armaturen saaledes forsættligen bedærves, da bør han betale den derved forarsagede Skade. I Uformuenheds Tilfælde straffes han med Arrest efter Chefens nærmere Bestemmelse.

§. 34.

Compagnie-Chefen skal have nøie Opsyn med, at intet af den Armatur, der hører til

hans Compagnie, bedærvet; hvad af saadan Armatur beskadiges i Tienesten, istandsættes efter Compagnie - Chefens Attest ved den Bøsssemager af Staden eller Garnisonen, som af Corpsets Chef dertil er antagen.

§. 35.

De fornødne Protocoller, Journaler og Lister er enhver Bedkommende pligtig at holde med Orden og Nøiagtighed efter de befalede Schemata. Compagnie - Cheferne ere ansvarlige for, at alt dette skeer ved deres Compagnier.

Tredie Capitel.

Om Overtrædelser og Straffe.

§. 36.

Corpsets Medlemmer ere alene i Tienestefaget dets Jurisdiction undergivne. Denne udsæses enten af Corpsets Chef, eller ved en af ham anordnet og i Overeensstemmelse med de militaire Love administreret Krigsret.

§. 37.

Naar Corpset gjør Tieneste mod Fienden, straffes Overtrædelser i Tienesten efter de militaire Love, for saavidt og saaledes som disse i

Overeensstemmelse med Corpsets Natur ere anvendelige; istedet for corporlige Straffe, anvendes Arrest, Straffe; og Sagerne blive, naar de efter Krigslovene henhøre under Krigsretten, at paadømme ved Corpsets Ret.

§. 38.

Naar Corpset ikke gjør Tjeneste mod Fienden, straffes Overtrædelserne efter de i dette Reglement fastsatte Bestemmelser.

§. 39.

Mindre Overtrædelser af Tjeneste-Pligterne, saasom Udeblivelse fra Møde, Mangel af vedborlig Omhu for Armaturen, straffes, dersom de begaaes af nogen af Under-Officererne eller Mandskabet, med en forholdsmæssig Mulct fra 2 Mark til 2 Rigsdaler, indtil de ved Gientagelse qualificere sig til Arrest, alt efter Chefens Kiendelse. Men begaaer nogen Officeer slige Overtrædelser, ansees han enten med Trettesættelse af Chefen, eller med Arrest efter Chefens Kiendelse.

§. 40.

Mindre Subordinations-Overtrædelser straffes efter Chefens Kiendelse med Arrest, i Forhold til Overtrædelsens Bestaaffenhed og Grad.

§. 41.

Betydelige og grove Subordinations-Overtrædelser straffes efter Krigsbrets Dom, enten med Arrest eller Udelukkelse af Corpset. Er den til Udelukkelse dømte af Officeer i Classen, bliver Domsacten at indstille med General, Auditeurens Betænkning til Vor allerhøieste Resolution.

§. 42.

Skulde nogen i Tjenesten forsee sig saaledes, at den Overst-Commanderende maatte finde det fornødent at lade ham arrestere, da er den Overst-Commanderende hertil berettiget, men pligtig, saasnart mueligt, at indberette Sagen til Chefen.

§. 43.

Den, som enten i dette eller noget andet Tilfælde i Tjenesten anseer sig forurettet af sin Forsatte, er berettiget at indgive Klage til Corpsets Chef, som efter Sagens Beskaffenhed enten selv paakiender den, eller lader den paakiende ved en Krigsbret.

§. 44.

Alle Mulcter tilfalde Corpsets Casse, erlægges til Compagnie-Chefen, og indleveres af ham til Cassen. Erlægges Mulcten ei inden den fastsatte Tids Udløb, lider den Skyldige Arrest, iste-

det for Mulct, efter Chefens nærmere Bestemmelse.

§. 45.

Den som tre Gange er mulcteret for samme Overtrædelse, straffes med Arrest, naar han i samme Aar den gientager.

§. 46.

Corpsets Chef kan tilkiende Arrest fra to Dage til otte Dage.

§. 47.

Straffen for den gientagne Overtrædelse bliver, for saavidt de foranførte Bestemmelser ei medføre en haardere Straf, af samme Slags, som den der blev anvendt for samme næstforegaaende Overtrædelse, men større i Grad; dog inden de foran bestemte Grændser, saaledes, at det afvigte Aars Straffe ei vedkomme det følgende.

§. 48.

Der som nogen ved jevnlige Overtrædelser anses uskikket til at være Corpsets Medlem; advares han af Corpsets Chef at søge Afsked; følger han ikke Advarslen, anordnes af Chefen en Krigsbret, og finder denne ham uskikket til at forblive i Corpset, straffes han med Udelukkelse deraf.

§. 49.

Enhver, som sættes under Tiltale for vanærende Handlinger, skal suspenderes fra Corpsets Tjeneste, og naar han ved endelig Dom er befunden skyldig til corporlig Straf, udelukkes aldeles af Corpset.

§. 50.

I ethvert Tilfælde, naar Chefen har tilkiendt Arrest, som regulair Straf, kan den Domte erholde Sagen paakiendt ved Krigsret, naar han derom indgiver Begiering.

§. 51.

De Medlemmer af Corpset, hvis Stilling i Staten gjør, at de opholde sig udi Kiøbenhavn længere, end den, til den academiske Løbebanes Fuldendelse i Almindelighed udfordrede Tid, kunne, naar de det begiere, fritages fra Tjeneste i Corpset, naar de i samme have tient i sex Aar, og tillades dem end videre at bære den for Corpset og deres Classe i samme allernaadigst reglementerede Uniform.

§. 52.

Flid, Duelighed og Tjeneste, Gør i Corpsets Tjeneste vil allernaadigst vorde tagen i fortrinlig Betragtning ved Ansøgning om Befordring

til Embeder, naar herom erholdes Chefens Vidnesbyrd, og lige Dueligheds Grader finde Sted hos de Ansøgende, samt øvrige Omstændigheder det tillade.

Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet i Vor Kongelige Residensstad Kjøbenhavn, den 14de Maj 1808.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.

Frederik R.

(L. S.)

K a a s.

C o l d.

B ü l o w.

M o n r a d.

V. S r i f t e r.

1. *De Aris multiscio, antiquissimo Islandorum Historico; specimen inaugurale pro summis in Philosophia honoribus. Auct. Erico Christiano Werlauff, Biblioth. Regiæ ab epistolis. Hauniæ 1808. 106. pp. 8.*

Forfatteren havde, efter Fortalen, besluttet at forsøge paa en eller anden gammel nordisk Historiekrivers Monographie, saadan som N. Mag-

næus har leveret af Sæmund. Hans Valg faldt paa Nordens ældste Annalist, hvis Troværdighed Udelung har villet gjøre mistænkelig. Forf. forsikrer, at han har samlet og undersøgt alt, hvad der hører til Ares Levnet og Skrifter, og er vis paa, at han intet har udeladt, som paa nogen Maade vedkommer hans Gienstand.

Arbeidet er inddeelt i 3 Afsnit. I det første gives Efterretning om Ares Levnet, saavidt dertil havees Data. Han var fød i Island 1067. Hans Fader Thorgils druknede, medens han var et Barn. Derpaa tog hans Farbroder Geller ham til sig; efter dennes Død 1073 kom han til Hall paa Haukadal (om denne s. Finn. Johannæi Hist. eccles. Isl. T. 1. p. 192), hos hvilken han opholdt sig fra sit 7de til sit 21de Aar. Det er uvist, hvor han da kom hen; og man erfarer intet om ham, førend man seer ham under Biskop Gisfur at vies til Præst. Han var gift og havde Børn; thi først 1179 blev det Geistligheden i Island forbudet at indgaae Egteskab. Han døde

1148. Hans Navn, Are (Orn), er hyppigt i de gamle Krøniker. De Gamle have givet ham tvende Tilnavne: hinn froði og hinn gamli. Froðr betyder en lærd, indsigtsfuld Mand, især med Hensyn til historiske Kundskaber; thi mange af de Gamle, som fik dette Tilnavn, vare Krønikeskrivere. En ualmindelig historisk Lærdom har

da vel især forskaffet Aare det samme, endskjønt ogsaa hans øvrige lærde Kundskaber f. E. i det latinske Sprog, Theologien og Chronographien dertil kan have bidraget. Det andet Tilnavn: *hinn gamli* giver *Kristni-Saga* ham, ikke for hans høie Alders Skyld, men til Forskiel fra hans Sønneson Aare den Stærke, ligesom *Valde-mar 2*, *Hagen Hagensen* o. fl. fik Tilnavn af *den Gamle*, for ved dette at skilles fra deres Søner af samme Navn.

Det andet Afsnit handler om de Arbeider af Aare Frode, som enten ere tabte eller optagne i de Nyeres Krøniker. I Almindelighed tilføjes Aare følgende Skrifter: a. *Historia Islandiæ maior* (*Íslendinga-Bok hin stærra*); b. *Historiæ Regum Norvegiæ* (*Æsi Noregs Konunga*) og c. *Schedæ s. libellus de Islandia* (*Íslendinga-Bok*), hvilket sidste endnu havees. Forfatteren antager den almindelige Meening, at de under a og b anførte ere tabte, men søger derhos at bevise, at begge disse Skrifter ikke have været forskjellige Arbeider, men eet og det samme, nemlig et større historisk Værk, og at de under c. anførte Schedæ, som endnu havees, ere blot at ansee som et forbedret Udtog af hiint. Beviis for denne Sætnings Rigtighed finder Forf. deels i Fortalen til Schedæ, deels i Snorros Indledning til hans *Norske Kongers Krønike*. Om dette større og

tabte Værk gjør han sig da denne Forestilling, at det som et slags historisk Magazin har indeholdt alle de Efterretninger, han havde kunnet samle til hele Nordens og især til sit Fødelands Historie, om Konger og berømte Mænd og deres Dødt, om Krige, Aar &c. Forf. undersøger nu videre S. 19 ff. hvorledes vel dette tabte Værk har været beskaffet, og handler om den Tidspunkt, naar det vel kunde være forfattet, om dets Indhold og om de Fragmenter deraf, som maa ske endnu findes i Landnama, Heimskringla- eller andre Skrifter. Tiden sættes mellem 1122 og 1133. Om det formodede Indhold er nylig meldt. Som Kilder formenes han at have benyttet deels Odd Kollsens mundtlige Meddelelser, deels adskillige skrevne Efterretninger, deels Traditioner, men ikke Sange. Forf. er tilbøielig til at antage, at dette Værk har indbefattet de norske Konger indtil Magnus den Blinde, og paa staaer, at saavel Snorros Heimskringla som Landnamabok for en Deel derpaa ere byggede. a)

a) Endskönt Udg. har gjort sig til Regel, at de Anmeldelser af literære Producter, som i disse Annaler skee, blot skulle være historiske, ikke kritiske, vil han dog i Henscende til nærværende Arbeide tillade sig nogen Undtagelse, paa Grund af, at han paa Embedsvegne allerede har været anlediget til, offentlig at fremsætte sine Tvivl om Rig-

Det tredje Afsnit angaaer Are Frodes Schedæ de Islandia, Jölandinga, Bok; S. 26 ff. I den Forudsætning, at dette lille Skrift er

tigheden af enkelte i samme forekommende Paa-
 stænde. Num. er saaledes af den Meening, at
 Are Frode ikke har skrevet noget saadant større
 historisk Værk, der skulde være tabt, og hvoraf
 den Jölandingabok, vi nu have, skulde være et
 Udtog. Han vil anføre sine Grunde og henstille
 disse saavel til den lærde Forfatters som andre
 Skyndiges nærmere Bedømmelse og maa skee Be-
 rigtigelse.

De Steder i Begyndelsen af Are Frodes Jölan-
 dingabok eller Schedæ og i Fortalen til Snor-
 ros Heimskringla, paa hvilke Forf. især støtter
 sin Meening, bevise intet for denne, men ere den
 snarere imod.

Det første Sted lyder saaledes: "dette Skrift
 om Island opsatte jeg først for vore Biskopper
 Thorlak og Ketil, og lod det giennemsee saavel
 af begge disse som af Gæmund Præst. Og da de
 nu syntes, at noget deri var ret godt, som det var,
 men noget burde være fuldstændigere, saa forfattede
 jeg nærværende nye Arbeide af den samme Art,
 foruden Stamtavlerne og Kongernes Chronologie,
 og tilføiede, hvad mere jeg siden den Tid hav-
 de faaet Kundskab om, og som nu er fuldstæn-
 digere fremsat i nærværende Arbeide end i
 hiint." Det er klart, at Are Frode her ikke,
 efter Forf. Paastand S. 16, siger, at hans Schedæ
 ere en Deel eller Udtog af et større Værk

et Compendium af det større tabte, og følgelig yngre, formenes det at være forfattet henved Aaret 1133. At Originalen har været skrevet

over Island med nogle Forandringer og Forbedringer og med Udeladelse af Genealogierne og Kongernes Chronologie, men at han tvertimod tydelig erklærer, at hans foregaaende Arbeide var et endnu kortere, endnu mindre fuldstændigt Udkast, hvilket han nu havde saaledes forandret, at det baade var berigtiget og forøget. De Ord: "fyr utan Eftar tolo 2c.", som Forf. oversætter ved: omissis genealogiis &c. bør ogsaa efter Anm. Mening, og især da Ane udtrykkelig siger, at hans nærværende Arbeide er fuldstændigere og vidtløftigere end det første, ikke fortaaes saaledes, at han her havde udeladt Genealogier 2c. som stode i det ældre Arbeide, hvoraf dette skulde være et Udtog, men snarere efter Textens naturlige Sammenhæng tages i den allersimpleste Mening "foruden" saa at han har villet sige, at disse Stamtavler og Chronologiske Kongerækker udgjorde en Deel af de Forøgelser, hvorved det første Udkast ved Omarbeidelsen var gjort fuldstændigere. Virkelig findes ogsaa i Slutningen af Bogen saavel de Islandske Biskops som Ares egen Genealogie ligesom og Cap. 2; et Slægtregister over Islands første Colonister; derimod savnes den omtalte Konunga-Eft; men hvor let muligt, at denne kan være tabt, især hvis den maaskee ikke saa meget har udgjort en Deel af Skriftet som et Anhang til samme? —

med den Angelsachsiske Bogstavskrift, som bragtes i Middelalderen, slutter Fors. deraf, at der i det Manuscript, hvorefter den første Udgave er trykt,

Det andet Sted, nemlig af Snorros Fortale til hans Norske Kongers Krønike, er følgende: "Are Præst hiin Frode — — var den første Mand her i Landet, som i det norske Tungemaal optegnede baade gamle og nye Begivenheder; han beskrev især i Begyndelsen af sin Bog Islands Bebyggelse og Constitution; dernæst opregnede han Laugmændene og anmærkede, hvortil længe enhver havde været i Embede, hvorefter han ogsaa beregnede Aarene først til Christendommens Indførelse i Landet og siden til sin egen Tidsalder. Han indlod sig ogsaa i mange andre Beretninger baade til norske, danske og engelske Kongers Historie, samt om hvad vigtigt her i Landet var skeet — — han skrev, som han selv siger, Norske Kongers Chronologie efter Odds mundtlige Forklaring." Disse Ord synes ikke at indeholde noget Beviis for, at Snorro enten har kiendt eller haft ved Haanden noget andet Værk af Are Frode end netop det, vi have; ja, at han aldeles ikke har meent noget andet end dette, synes hans Beskrivelse over Indholdet og sammes Orden ved den første Sammenligning at vise; thi deane Beskrivelse passer meget nøie til Bogen, kun, at de norske Kongers Chronologie fattes, hvilken ventelig har udgiort Bogens Slutning eller et Anhang dertil, og nu er tabt.

Hvad Anm. saaledes har fremsat om Utilstrækkeligheden af Fors. Beviser for sin Paastand, at

have været adskillige Abbreviaturer og tachygraphiske Tegn i den angelsachsiske Skriftmaneer, hvilke i denne første Udgave ere optagne. (Da det

Ares Schedæ skulde være et Udtog af et større historisk Værk, og denne Paastands Uantagelighed synes end videre at bestrækes ved følgende Betragtninger.

1. Det var, som Forf. selv S. 84 bemærker, sædvanligt hos Middelalderens Kronikekrivere, til deres egentlige historiske Arbejder at føie Stamtabler og andre saadanne Smaastykker, der ellers let kunde tabes for Efterlægten. At Ase fulgte den samme Skik, viser hans Islendingabok, og saa rimeligt det er, at den Æsi af norske Konger, hvoraf han var Forfatter, blot var et som Anhang tilføiet Chronologisk Register, maaskee med nogle faa historiske Oplysninger, saa usandsynligt er det derimod, at han skulde derom have skrevet et vidtløftigt Værk; ei heller

2. kunde det i Begyndelsen af tolvte Aarhundrede endnu rimeligviis paatænkes at skrive vidtløftige Bøger i Norden, hvor Bogstavskriften nu først begyndte at benyttes til lærde Arbejder, og en lille Bog allerede maatte synes et heelt stort Forfatterskab. Først noget længere hen kunde udførligere historiske Arbejder komme til Modenbed. Analogien af den tydske og engelske Kronike-Literatur bestræker tilfulde denne Meening. De første Arbejder vare allerede førte. Endnu mindre

aftrykte Manuscript ikke nedstammede fra Ares
Tidsalder; synes det ikke at kunne afgive noget
Widnesbyrd om den Bogstavschrift, Ane selv be-

3. kan Anm. derfor finde det sandsynligt, at den
mere sammensatte literære Operation, først at
skrive et større Værk og derefter af samme at for-
fatte et Udtog ligesom til Haandbrug, allerede af
den allerførste islandiske Historiker i Begyndelsen af
tolvte Aarhundrede skulde være foretaget eller en-
gang i Tanken fattet.

4. Ældre indsigtfulde og skarpsindige Lærde
have erklæret sig for samme Meening. Torfæus
siger udtrykkelig om den Deel af Ares Bog, som
indeholdt de norske Kongers Chronologie, og som
ofte citeres af Skribenterne, at den efter hans
Formeening var fort (Epist. ad O. Sperling.
Torfæan. p. 142); og den rigtigt dømmende D.
Sperling paastaaer i sine haandskrevne Afhand-
linger (paa det Kongel. Bibl.), at Ares Islending-
gabo (eller Schedæ) har tillige indbefattet
de Genealogier og den Chronologie af norske Kon-
ger, som nu savnes (ihvortvel ved de første maa-
ske aldrig andre have været meente end de, som
findes ved Bogens Slutning og i Cap. 2).

Af alt dette følger da efter Anm. uforgribelige
Meening, hvilken han gierne underkaster den lærde
Forfatters nærmere Underjøgelse og Bedømmelse:

1. at Ane Frode ikke har skrevet noget vidt-
løftigere historisk Værk, hvoraf hans Islending-
gabo skulde være et Udtog, men snarere, at denne

tiende sig af). S. 30 ff. meddeles critiske Bemærkninger til Texten i Ares Schedæ. S. 36 ff. Derefter handles om haandskrevne Codices og om Udgaverne. De ældste Afskrifter, som nu havees, ere tvende, som Præsten John Erlanssen i Midten af 17 Aarhundrede har taget af en Pergaments-Codex, hvilken han ansaae for Ares egenhændige Original. Efter den eene af disse tvende Afskrifter, og just efter den mindst usiagtige, er den første trykte Udgave foranstaltet i Skalholt 1688 ved Biskop Theod. Thor,

sidste er en forbedret og fuldstændigere Udgave af et tidligere og kortere Arbeide.

2. at vi i hans Islendingabok eie alt, hvad Historisk han har udgivet, undtagen Genealogierne og de norske Kongers Chronologie, hvilke Stykker have udgiort Dele af eller Anhang til det selv samme Skrift, men ere nu tabte, i det mindste Konunga-Ræsi.

3. at Forfatteren af Landnama derfor ei heller har benyttet noget vidtløftigere Arbeide af Ane (p. 23. 50), men at, hvad han af denne har laant, er taget af Islendingabok; at derfor ikke heller Levninger af Ares formeente større Værk maae søges i Landnamabok.

4. at Snorro Sturlesen har været undskyldt, at han ikke har anmærket Sange som en Deel af Ane Brodes Silder (p. 74), eftersom Islendingabok

laciuss. Paa en i alle Henseender fuldkommen Udgave arbeidede den berømte Arnas Magnæus fra 1680 til 1690. Den kom dog ikke istand, men det hele vigtige Apparat dertil giemmes paa Universitetets Bibliothek. Den anden trykte Udg. var den, som Christ. Worm besørgede i Oxford 1716. 8., hvorved han understøttedes af Magnæus. Udgiveren ledsagede Bogen med Oversættelse, Anmærkninger og Commentar. Denne Udgave, der i nogle Henseender er rigtigere end den Skalholtiske, er dog temmelig feilfuld. Exemplarer deraf ere nu blevne meget sjeldne. Den sidste Udg. er den, som er besørget af Busæus, Borgemerster i Helsingør, Haun. 1733. 4. Texten følger den Skalholtiske Udg. med nogle

fler ikke er bygget paa Sange (kun en eneste bliver der citeret), og andre historiske Arbejder af Frode ikke eksisterede.

5. at det altsaa er en overflodig Umage, Forfatt. har gjort sig ved p. 17. 25. at undersøge, naar vel det formeente store Værk af Ase Frode var skrevet, hvad det indeholdt, og hvilke Levninger deraf endnu maatte kunne opdages i Landnambok, Heimskringla &c. samt (p. 45 sqq.) hvorvidt ogsaa dette citeres i gamle Saga'r. Hvad disse Saga'r udtrykkelig citere af Ase Frodes Historie, findes næsten alt i Islendingabok; hvortil Forf. ogsaa selv for det meste henviser (p. 51. 52. &c.)

Rettelser; tilføjet er en latinſk Oversættelse, nogle Anmærkninger, hvori forekomme adskillige historiske Urigtigheder, en Afhandling af Rector Gamm: Schediasma de ratione anni solaris og et Lexicon over gamle Ord for at tiene som Supplement til Magni Olavii og Gudm. Andreae Lexica. Busseus har ogsaa benyttet C. Worms Udgave saavel i Oversættelsen som i Anmærkningerne og Ordbogen.

I det fjerde Afſnit S. 45 ff. anføres de Steder af de Gamle f. E. af Heimskringla, Oluf Trygvæs. Saga, Oluf den Helliges Saga, Landnama, Kristni-Saga, Laxdæla Sag. o. f. v. hvor Ase Frode citeres.

Det femte Afſnit undersøger det Spørgsmaal, hvilken Bogstavskrift Ase vel har brugt ved sine historiske Optegnelser. Forf. antager som afgjort, at Ase dertil ei har betjent sig af Runeskrift, men af den latinſke ved Christendommen indførte Munkeskrift, som man kunde falde den angelsachsiske, og finder dette især beſtyrket ved et Sted af Skalda, som anføres S. 62 a). Imidlertid tilſtaaer Forf., at Ase ogsaa har viist Rune-

a) Atter her maa Ann. være af anden Mening end Hr. Forfatt. Det som Hovedbeviis af Skalda anførte Sted lyder ſaaledes: "Nu efter deres (Engellændernes) Exempel, siden vi have eet Tunge-

skriften en særdeles Opmærksomhed, da han endog med samnes Alphabet foretog en Forandring i Forbindelse med Thorod Runemester; disse tvende ordnede Runerne paa en ny Maade, bestemte maaskee ogsaa nøiagtigere enhver's Betydning og formerede deres Antal ved nogle's Punctering. Hvad Sproget angaaer, i hvilket Ase skrev, da var

maal, ihvor vel det eene eller begge ere endeel afvegne fra deres første Liighed, saa og for desto lettere at skrive og læse, paa den Maade som nu ogsaa her i Landet Skik er, baade Love og Genealogier eller hellige Beretninger eller de lærde historiske Arbejder, den snilde Ase Thorgil'sen skrev; saa haver jeg ogsaa affattet et Alphabet for os Islændere, hvori jeg baade har optaget alle de latinske Bogstaver, som syntes mig at svare til vort Maal, saa at de deri kunde rigtig udtales, og andre, som forekom mig at behøves, men derhos udeladt dem, som ikke passe sig til vort Sprog."

Man seer af dette Sted, at Forfatteren af Skalda, der levede mod Slutningen af 13 eller i Begyndelsen af 14 Aarhundrede, sandt fornødent at indrette et nyt forbedret latinsk (eller angelsachsisk) Alphabet med de Tillemplinger, som Forskiellen mellem det latinske og islandske Sprog og begges Udtale gjorde fornødne; men det indeholder intet Beviis for, at Ase har ved Affattelsen

det, som Snorro siger, det norske, hvilket da var synonym med det danske, nemlig det skandinaviske, som for nærværende Tid alene tales og skrives i Island, skjønt ogsaa der meget forandret, og derfor nu kaldes det islandsk. (S. Vidalin og Erichsen til Gunnl. Sag. S. 265). Fra det 13 Aarh. af blev det nordiske Sprog lige-

af sine Skrifter betient sig af den angelsachsiske Bogstavskrift; meget mere her gøres udtrykkelig Forskiel mellem en ældre og en nyere Tid, og just som Grund for Nødvendigheden af at forbedre det latinske (angelsachsiske) Alphabet ansæres, at det var ønskeligt, at de ældre skriftlige Mindesmærker (Love Saga'r ic.) og deriblandt Ares vigtige Skrifter maatte kunne skrives og læses paa den Maade (i den Skrift), der nu (da Skalda blev forfattet) ogsaa i Island var bleven herskende, (nemlig en fordærvet latinsk, som overalt med Christendommen indførtes og allevegne fortrængte den scriptura barbara, som de uomvendte Folk havde brugt.) Man maa altsaa efter Anm. Mening forestille sig Tingen saaledes, at Overhaandtagelsen af den angelsachsiske Bogstavskrift (en naturlig Folge af Christendommen), men som dog, saaledes som den indkom fra Engelland, ikke passede ganske til det islandsk Alphabet og Sprog, og derfor anledigede Banfelighed og Ustædighed ved ethvert Forsøg paa at udtrykke islandsk Ord med angelsachsiske Bogstaver, bestemte Forfatteren af Skalda til at raade Bod paa denne

faa ofte benævnet norsk som dansk Maal, og oftere, især naar der var Spørgsmaal om den norske eller islandiske Dialect.

I det siette Afsnit S. 66 ff. undersøges Ares historiske Troeværdighed. Da det først var ved og efter Christendommens Indførelse, at man i Norden lærte at skrive Bøger, hvortil den Rune-

Mangel ved et til det islandiske Sprog fornødenhed lempet, derefter deels udvidet, deels modificeret nyt angelsachsiske Alphabet, ved Hielp af hvilket man sættes istand til, fuldstændigere og noiagtigere end hidtil at udtrykke i den nye Skrift det gamle Sprog Toner og Ord.

Men er det heraf klart, at Ares selv ikke kan have brugt den angelsachsiske Bogstavskrift, der længe efter hans Tid havde modtaget den nysomtalte Forbedring, maaskee beviser Stedet dog saameget, at han har betient sig af den samme angelsachsiske Skrift, saaledes som den anvendtes forinden Forfatteren af Skalda forbedrede og udvidede sammes Alphabet? Til dette Spørgsmaals Besvarelse afgiver det anførte Sted aldeles intet Bidrag, eftersom det blot omtaler det nye forbedrede Alphabet, i hvilket nu ogsaa Ares Værker kunde afskrives, men lader uafgjort, i hvilken ældre Bogstavskrift disse da havde. Men antage vi endog, at Ares Skrifter i Slutningen af 13 Aarhundrede circulerede paa Island i den ældre

Skrift, man hidtil havde, egentlig ikke brugtes, saa maatte Ares Beretninger, da han levede saa kort efter denne Religionsforandring (A. 1000), især være byggede paa Traditioner og mundtlige Meddelelser; men naar man betænker, at den islandske Historie først begynder med Aaret 870, da Den fik Colonister, og der altsaa

angelsachsiske Bogstavskrift, saa følger deraf ingenlunde, at Ares selv 200 Aar isorveien havde betient sig af den samme, som da var aldeles ny, ligesaaalidet som i Bogtrykkeriets Historie den Omstændighed, at f. E. senere Udgaver af et eller andet gammelt engelsk Værk ere foranstaltede med latinske Typer, kan tiene til Beviis for, at i de første Udgaver ikke den gothiske Skrift var anvendt. Vist nok kunde Ares geistlige Embedstilling og det, at han maaskee nærmest tænkte sig geistlige Væsere, lade formode, at han, skønt han levede saa kort efter Christendommens og den angelsachsiske Bogstavskrifts Indførelse, dog ved sine literære Arbejder hellere havde betient sig af den sidste end af den indenlandske Runeskrift; og Anmeld. vilde af flere Aarsager helde til denne Mening, dersom ikke den af Fors. selv S. 57 efter Skalda bemærkede Omstændighed "at Ares selv i Forbindelse med Thorod Runemester havde foretaget en Forandring eller Forbedring med det danske s. norske d. e. Runes alphabetet," (om hvilken Reforms Bessaffenhed Anm. fuldkommen tiltræder Fors. Uttring S. 60) næsten tvang ham

ikke forløb mere end 130 Aar, inden Christendommen der blev indført og med den Bogskrivning bekiendt; at Ase kun levede et Par hundrede Aar sildigere end Island blev bebygget, og at hans Optegnelser indskrænke sig til et Tidsrum af omtrent 250 Aar, som nærmest gif foran hans egen Tidsalder, saa seer man, hvor lidet det kunde

til at antage, at Ase ved Affattelsen af sine historiske Arbejder har betient sig ikke af angelsachsiske men af Runeskrift. Thi hvilken Grund skulde vel han og Thorod have haft til at være betænkt paa en Reform af Runeskriften, naar det ikke var deres Mening, at den mere skulde bruges? hvorledes skulde Ase være saa omhyggelig for Vedligeholdelsen og Forbedringen af et Alphabet, paa hvis Forkastelse han selv gav Exempel? hvorledes paa een gang vise denne Nationalskrift saa megen Opmærksomhed og saa megen Ringeagt? Er det ikke meget rimeligere, at just hans Forsæt at vorde Skribent, hans Forsøg paa, i denne Skrift at efterlade noget Fuldstændigere, end hidtil var optegnet, og de Mangler i det nordiske Alphabet, han ved denne Leilighed og end mere ved Sammenligning med det nyindkomne angelsachsiske bemærkede, have anlediget ham til at foretage den Reform i Runeskriften, som Skalda omtaler? Læg hertil, at Runeskriften denaang endnu betragtedes som en Art af Nationaleiendom, som den Tids Patriotisme ikke satte liden Pris paa; at den til Ares Tid var ligesaa bekiendt, som den angelsach-

være ham vanskeligt at tilveiebringe paalidelige Efterretninger om det, han fortæller, hvorved til- lige maa erindres, med hvilken Omhyggelighed og Sikkerhed man, førend Bogskriverie blev almin- delig, betroede til Hukommelsen og Overleverelsen hvad man ansaae værdigt at forplantes til Ef- terlægten (jvfr. Wolfii Proleg. in Homer. p. 59.

sikke, blandt Lægsfolk, der havde lært at læse, maa- ske endnu mere; at Nre som i slandsk Lærd formodentlig satte en Ære i hellere at bidrage til Nationalskriftens Vedligeholdelse, Hæder og Guldkommengjørelse end til dens Ringeagt og For- trængelse; at endog længe efter Christendom- mens Indførelse (hvor meget mere da strax i Be- gyndelsen) Runeskriften selv i det sydlige Dan- mark og Sverrig betragtedes som en høitideligere og formedelst sin Alderdom ærværdigere Skrift, hvilken man derfor anvendte til Indskrifter paa Liigstene og andre Monumenter, ja endog til hele Lovcodices. Man har jo af den saakaldte verds- lige skaanske Lov en Codex med Runeskrift, som efter Rosod Anchers Mening er skreven sidst i det 13de Aarhundrede (Ros. Anchers juridiske Skrift. 1 D. S. 90 f.); ja en af Baldemarerne skal jo endnu have søgt en Fortieneste i at forøge Rune- alfabetet ved at sætte en Punkt i 4 Runer, hvil- ket i det mindste viser, at deres Brug end ikke i Danmark paa den Tid var ganske forfattet.

101, 104), til hvilket Niemeed ogsaa de da saa almindelige historiske Sange maatte blive et vigtigt Hielpemiddel (jvf. Snorros Fortale til Heimskr.)

Sange har Ase Frode ikke lagt til Grund for sine Beretninger i de Schedæ, vi have af ham; hans Niemeed var alene at levere en fort og tros

Ann. Mening er derfor, at Ase ved Affattelsen af sin Bog har betient sig ikke af angelsachsiske men af Runeskrift, og derved bestrykes end mere den forhen giorte Paastand, at Ares historiske Arbejder overhoved have været forte og ikke bestaaet i videre end den Islendingabok, som vi have af ham, dog med Indbegreb af den Deel deraf, som nu er tabt. Neppe behøver det at bemærkes, at saadan Mening om den af Ase anvendte Bogstavskrift ingenlunde svækkes ved den Omstændighed, at den ældste Codex af hans Schedæ om hvilken vi vide noget, nemlig den, som Brynolf Evensen i Aaret 1651 lod udfribe, og hvorfra de nuværende haandskrevne Exemplarer stamme, var affattet i angelsachsiske Skrift; thi efter al Rimelighed har bemeldte, nu tabte, Codex ikke været ældre end fra 13, maaskee 14 Aarhundrede (ikke, som Hr. Forf. S. 37. mener, fra en Tid, der grændsede nær til Ares) og kan folgelig ikke afgive noget Beviis for, at Ase i Begyndelsen af 12 Aarhundrede har betient sig af angelsachsiske Skrift (der i al Fald maatte være den ældre),

værdig profaisk Historie (Forfat. troer, at han i det formeentligen tabte større Værk har giort mere Brug af Sange): Derimod veraaber han sig saa hyppig paa Traditioner og mundtlige Vidnesbyrd, at man med Føie kan paastaae, at hans hele Arbeide derpaa er bygget. Hans Kilder vare, som Snorro siger, bedagede og kundige Mænd, hvis Fortællinger hans egen Lærelyst, Bid og lykkelige Hufommelse med muligste Fordeel benyttede. Disse Mænd, der af Forf. S. 75 f. opregnes, vare tildeels ogsaa ifølge deres borgerlige Stilling og deres Embeders Bigtighed bedre end nogen anden istand til at vide og meddele, hvad Aie for sin Hensigt kunde ønske at blive underrettet om. Endog agtværdige gamle Mæstroners Vidnesbyrd førte Aie sig til Nytte. Skrevne Mindemærker i Modersmaalet nævner Aie ikke blandt sine Kilder; ei heller citerer han mere end eet udenlandsk Skrift, nemlig St. Edmunds

eller overhoved nogen Oplysning om, i hvilken Skrift han har affattet sine historiske Arbeider.

Udg. ønsker, at de i disse tvende Anmærkninger yttrede Tvivl maatte fortiene Opmærksomhed nok for at blive den lærde Forf. Anledning til nærmere at undersøge de Punkter, de angaae, og derved at tilveiebringe større Tydelighed i Sagen, maaskee ny Styrke for hans egne Paastande.

Historie, der var forfattet i Engelland mod Slutningen af det 10 Aarhundrede.

Efter de gamle Historikeres Sædvane anføres ogsaa ofte af Ase Frode anonyme Auctoriteter under den Formel: "sva er sagt, sva er mælt" o. dl. hvorved han tilkiendegiver, at han ikke aldeles indestaaer for Sandheden af det Fortalte; ligesom han overhovedet i Fortalen erindrer, at han gierne kan have taget feil i Noget; men denne Oprigtighed svækker ikke Troværdigheden af hans Beretninger i Almindelighed, af ovenanførte Aarsager. En Fortieneste hos Ase er det ogsaa, at han imod sine Samtidiges og Landsmænds Sædvane tilføier Aars tal. Ei heller indeholde hans Schedæ noget Utroligt eller Fabelagtigt, en eeneste Drøm undtagen, men simple historiske Facta. Er der noget Urigtigt i det, han c. VII. fortæller om de to Konger af Danmark og Norge, saa er dog dette den egentlige islandske Historie, der var hans Hovedgiensstand, mindre vedkommende. Ogsaa kan man tilgive ham, at han i det sit Skrift tilføiede Slægtregister af hans egen Familie har ladet sig henrive af sin Tidalders Annalisters Feil, at nedlede deres Herkomst fra en berømt Mand i Oldtiden, og saaledes er kommen til at opstille en Stamtavle, hvis Paalidelighed ikke ligefrem kan antages. (Han nedleder i 36 Generatio-

ner sin Ret fra Yngre Odins Søn. Schanning har ikke dristet sig til at tvivle om Rigtigheden heraf, ja endog bygget sin hele Chronologie paa dette Slægtregister. S. hans Afhandling om den gamle nordiske Chronologie i hans Skrift om de nordiske Folks Oprindelse.) I øvrigt falder Forf. S. 89 den endelige Dom: at Ane Frode har været en redelig Annalist, der vel maaskee i alt for stor Simpeltid og Korthed, men uden al Indklædning af Fabler og Pynt, overleverede Efterslægten hvad Tilforladeligt han om sit Fædrelands Historie havde erfaret. Imellem ham og den samtidige Russiske Nestor finder Forf. megen Liighed. Adelungs Ubilighed mod ham bliver ved denne Leilighed ikke urevset.

I syvende Afsnit opregnes de anonyme Skrifter, som af de Nyere ere bleve Ane Frode tillagte, skjønt uden tilstrækkelig Grund s. E. Gunnlaugs Saga, Laxdæla S. Olafs S. Kristni S. Firbyggja S. 2c.

Det ottende Afsnit undersøger det Spørgsmaal, om Ane med Røie kaldes Island's ældste Annalist. Forf. søger S. 98 ff. at giendrive deres Mening, som have paastaet, at allerede Biskop Isleif († 1080) har skrevet en Kronike, og viser, hvorledes denne Bildfarelse kan være

opstaaet. Imidlertid have dog Lærde som Torfæus, Magnæus, Schønning og Langebek antaget, at bemeldte Isleif har efterladt historiske Arbejder, der vel ere tabte, men dog af Are og andre islandske Historieskrivere kunne være benyttede.

Afhandlingen sluttet med et Anhang p. 105. 106. om Kollfæg og Sæmund, begge med Tilnavn Frode, Ares Samtidige. Om den første veed man kun lidet. Han levede i det tolvte Aarhundrede, og har, efter Landnama S., skrevet om Islands Bekyggelse. Forf. finder det sandsynligt, at Kollfæg ligesom Are og de andre har indskrænket sig til een Fierding af Den, maaskee den østlige, hvor hans Farfader boede. Ogsaa citeres hans Skrift just i Begyndelsen af den Afdeling i Landnama, der handler om den østre Fierding. I Henseende til Sæmund henvises Læseren af Forf. til N. Magnæi, af Erichsen forøgede Afhandling, som findes ved Udgaven af Sæmunds Edda Kbhavn 1787 med den Bemærkning, at det vilde være at skrive en Iliade efter Homer, hvis Rogen her vilde foretage sig et nyt Arbejde, ihvorvel der stedse kunde være nogen Efterslet at giøre, hvorpaa anføres et Par Exempler.

2. Tanker om Nationalopdragelsen, betragtet som det virksomste Middel til at fremme Almeenaand og Fædrelandskærlighed; af L. Engelstoft, Professor ic. Kjøbenh. 1808. 318 S. 8. Paa den Gyldendalske Boghandlings Forlag.

Forfatterens Hensigt med dette Arbeide, hvilken han i Forerindringen udførligere har forklaret, var aldeles ikke enten at fremsætte noget nyt pædagogisk System eller at levere noget nyt Aggregat af specielle Anviisninger til Benyttelse i Opdragelsens forskjellige Epocher og Grene; hans Ønske var alene, i Henseende til Ungdommens Dannelse, saavidt det stod til ham, at indsatte Naturen og Fornuften i deres misgæendte Rettigheder, at fortrænge gamle og nye Fordomme, Pedanteriets, Konstleriets og Emaahedsaandens Herredømme, og, ved at gaae tilbage til Naturens evige Love, til Menneskets constitutive Væsen i dets physiske, intellectuelle og moralske Anlæg, til de borgerlige Selskabers sande Lære og til Erfaringens ubedragelige Lære, at opstille de almindelige og uroffelige Grundsaetninger, der bør være enhver Opdragelses Basis, at forskaffe de simple og evige Sandheder Indgang (om muligt, Seier), hvis Erkiendelse er enhver fornuftig og hensigtsmaessig Borgerdannelses

første Betingelse, hvis Tilfidesfættelse er Kamp mod Naturen, Foragt mod vor egen Art, Forbrydelse mod Almeenvellet.

Efter denne Plan, der sigtede til at henvære Opdragelsen i alle sine Grene til nogle fælles, paa alle lige anvendelige og for alle lige nødvendige, Grundsætninger, kan nærværende Skrift vel siges at angaae det lærde Opdragelsesvæsen (Afdøimsten til dets Anmeldelse her), forsaavidt dette udgior en Green af den offentlige Ungdomsdannelse, hvis fælles Grundvold Forf. har villet lægge, en Deel af det Hele, som han har villet beleve med een Siel, giennemtrænge med een Aand; men efter den samme Plan kunde han ligesaaalidet i Henseende til denne som andre Grene af det offentlige Opdragelsesvæsen indlade sig i detaillerede Forslag eller Meningsyttringer om Maaden og Formen, paa og under hvilke den practiske Anvendelse af hine Grundsætninger kunde og burde skee. Saadant maatte han (deels for ikke at blive for vidtløftig, deels for ikke at foregribe høiere Beslutninger, deels fordi Udførelsen vil komme af sig selv, naar først Overbeviisningen om Sagens Nødvendighed har faaet Sted, det derimod er unyttigt at tale om Iværksættelsesmaaden, saalænge Iværksættelsen selv ei ansees for nødvendig eller gavnlig).

overlade til vedkommende Hørlighed, af hvilken hans Tanker maatte erholde nogen Opmærksomhed. (S. Forf. Forerindring S. XXVIII. og Skriftet selv S. 178.)

Kun et Par Steder har han taget særdeles Hensyn til det lærde Opdragelsesvæsen og i Anledning af samme fremsat specielle Meningsyttringer. Dette er skeet S. 232 f., hvor der handles om høitidelig Optagelse i Borgerfamfundet, og S. 297 f. hvor vore Forfædres Gavnildhed mod videnskabelig Dannelseanstalter berømmes og vor Tids Ligegyldighed derfor bemærkes som noget, der ikke gjør den Ære. Paa første Sted udtrykker Forf. sig saaledes:

” Næst den omtalte Borgerindskrivning, der kunde kaldes en politisk Confirmation, veed jeg ingen analog Handling, der efter sin Natur havde en saa grundet Udførelse til et høitideligt Udvortes som Meddelelsen af den academiske Borgerret eller Optagelse i Studenternes Tal. I Sandhed, den Dag, da Ynglingen indlemmes i et Samfund, der indslutter i sit Skød den meest forædlede Deel af Nationalungdommen, der er Planteskolen for Statens tilkommende Embedsmænd, der er Videnskabernes Haab og de Talenters Skole, som, her udviklede, engang skulle

vorde Fædrelandets Lyk, Prydelse og Gavn, er en ligesaa mærkværdig Epoche i hans Liv som den i sig selv er hæderlig, især ved vort Universitet, hvor denne Ære nu ikke vindes uden efter mange og tildeels vanskelige Prøver. Det ønske er ikke sielden bleven yttret, at paa denne Dag Intet maatte savnes, der kunde begeistre Unglingene for deres ædle Kald, og dybt indpræge i deres Hjerter den høie Betydning af en Handling, hvorved de indviees til Wiisdommens Æren."

Det andet Sted lyder saaledes:

"Fortrinlig var det Ungdommens Dannelse til veltænkende og duelige Borgere, der altid blev en kjær Gienstand for Danstes og Norstes veldædige Understøttelse. Ikke uden Ærbødighed kunne vi betragte den lange Række af private Belgiereres Bidrag til denne Hensigt, især fra det syttende Aarhundrede. Vore gode Forfædre manglede alene de rigtigere Synspunkter, der ei kunde forlanges af deres Ald. De havde den bedste Villie; de havde mere; de paadreve med den alvorligste Iver, og understøttede med en Gavnildhed, som gjør vor nærværende Tidsalder til Skamme, hvad de i Opdragelsesvæsenet ansaae for nødvendigt eller nyttigt til Fædre-

landets Lær og Hæder. Aldrig skal danske Historien glemme de mange Belgiorere med Skoler og Academier, som den har at opvise, for: nemmelig blandt Adelen og Geistligheden *). Disse vore ædle Forfædre overlode saaledes ikke til Regieringen een e at gjøre Alt. Maatte de aldrig savne Efterkommere, der tænke og handle som de **)!”

*) Dette bemærkes nærmest med Hensyn til de nu saa kaldte lærde Skoler, der længe vare næsten den eeneste, og stedse vilde blive en af de vigtigste offentlige Dannelsesanstalter. Paa den Tid, da Videnskabelighed var lige saa almindelig hos vor Adels, som den siden blev sielden, satte denne Stand en Ære i at foregaae med Exempel paa patriotisk Gavmildhed mod disse offentlige Lærestalter ligesom mod Academiet, og den Mand, som under Christian den fjerdes Regiering kom ovenfra, yttrede sig ogsaa her fiendelig i sine Virkninger. End under forandrede Omstændigheder og lige indtil de seene Tid har den danske Adels vedblevet Tid efter anden at give Prover paa en Gavmildhed mod videnskabelige Instituter, som for det første neppe bliver at vente af de Fleste, i hvis Hænder dens Godser og gamle Herresæder nu for en stor Deel ere vandrede.

***) Den offentlige Belgiorerhed behøver, som Brandes i sit Skrift om Universitetet i Göttingen rigtig bemærker, fra Tid til anden at henledes paa de Gjenstande, som den enten ved Glemsonhed

I Forbindelse med det lærde Opdragelsesvæsen og dets Historie staae ogsaa Forf. Bemærkninger om den physiske Dannelses Forsømmelse hos

taber af Sigte, eller af Fordom betragter med Lige-
gyldighed. Jeg veed ikke, om dette Tilfælde er
langt fra at være indtruffet hos os. Vore ikke-
militære Opdragelses- og Læreanstalter bestaae
næsten alene ved Forfædrenes patriotiske Lega-
ter, hvis Værd dobbelt føles paa en Tid, da alle
Underviisningens Fornødenheder og folgelig alle
Omkostningerne ere i saa hoi en Grad formerede;
og dog erkiendes — hedder det — Opdragelsens
Vigtighed nu mere end nogensinde; og dog er
Nationens Gavnildhed saa langt fra at være ud-
tømt, at den daglig yttres sig i herlige Offere.
Men til hvilken mere velgiørende Bestemmelse fun-
de vel den rige og patriotissindede Borger an-
vende en, maaskee liden, Deel af sin Formue, end
til at fremme de Indretningers Niemeed, der ere
dydige og duelige Borgeres Planteskoler, og som
de maaskee selv have den Dannelse at takke, der
blev det første Trin til deres Lykke? — — I ov-
rigt holder jeg for, at det vilde være baade opmun-
trende og i andre Henseender passende og nyttigt,
om der hvert Aar — saaledes som det skeer i Franke-
rig i den aarlige Rapport fra Ministeren for det
Indre — af vedkommende Collegier bekiendtgjordes
en Liste paa alle de i det forløbne Aar til offentlig
Brug stiftede Legater.” Udg. tilføier ved denne
Leilighed: at 1807 beløb Summen af de Legater,

den studerende Ungdom S. 171 fg. jfr. S. 192 f.

som i Frankrig vare stiftede af Private i bemeldte Aar, 2,300000 Fr. Ifølge en Efterretning, som læses i et af de sidst udfomne Hefter af Journalen London og Paris, gøres der nu i Frankrig næsten ikke noget Testamente, at jo offentlige og almeen-nyttige Stiftelser deri betænkes. Ogsaa vilde det være onskeligt, at ved enhver offentlig Stiftelse, til Opmuntring for andre og som forskyldt Taknemmelighedsbeviis, dens Belgiereres Navne hæderligen bevaredes og deres Erindring ved høitidelige Leiligheder fornyedes. Det er en god Indretning i Kongeriget Italien (s. Loven ang. den offentlige Underviisning af 8 Sept. 1802. Tit. XI. §. 65. i disse Amaal. 1807. 1 B. S. 329), hvilken fortiente at efterlignes, at ved alle offentlige Lærestalter Giverens Navn tilligemed Gavnens Gum indgraves i Marmor til bestandig Erindring ved det Institut, til hvilket der er skænket. For disse Monumenter kunde da de Portræter give Plads, der nogensteds maatte have af Mænd, som, fra Skolerne udgangne, siden ere blevne fornemme og mægtige, men alligevel ikke have viist nogen Erkiendtlighed mod de Instituter, hvori de havde nydt fri Underviisning og oppebaaret Stipendier. Ikke faa af vore lærde Dannelsesanstalter skulde blandt sine Belgierere gienfinde Danmarks, især det sextende og syttende Aarhundredes, første og ædlest Mænd. Udga. forbeholder, sig, ved en anden Leilighed at levere et tableau comparatif af de lærde Dannelsesanstalters Belgierere hos os siden Reformationen.

S. 196. 201. 203; om de Lærdes store Værter over den græske og romerske Opdragelse, men deres ringe Fortienester i Henseende til enten ved Indflydelse eller Exempel at befordre det, de saa lærdelig priiste; endelig ogsaa Apostrophen til de Lærde S. 304 f.

VI. Blandede Efterretninger.

Med allernaadigst Resolution af 17 Sept. d. N. er det blevet overdraget Professor B. Thorslacius, indtil videre at holde Forelæsninger over den bibelske Exegese og at deeltage i den theologiske Embedsexamen.

Under 29 Sept. d. N. har Directionen for Univ. og de lærde Skol. givet sit Samtykke til, at Brygger D. Vogel forretter Casserertienesten ved Universitetet i den Tid, Casserer Otto, som har erhholdet allerhøieste Tilladelse at gjøre en Reise til Vestindien, er fraværende.

C.

I. L e g a t e r.

Fundats for Frøken Ernstes Legat til
Odense Cathedralskole.

Bi Christian den Syvende, af Guds
Raade, Konge til Dannemark og Norge, de Ben-
ders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsten,
Stormarn og Dytmarcken og Oldenborg, gisre alle
vitterligt: At eftersom Os' elskelige Friderich Bü-
low, Bores Kammerherre og Capitain i Bores
Søe-Stat, samt adjungeret Enroullerings Chef i
Bores Lande, Fyen og Langeland, og Doctor
Medicinæ Johannes Eichel, Landphysicus i be-
meldte Fyen og Langeland, hos Os' allerunderda-
nigst haver ansøgt og begiert Bores allernaadigste
Confirmation paa efterskrevne af Dem, som Exe-

cutorer af afgangne Jomfrue Juliane Helene Justina Ernstes Testamente, oprettede Kundats for et af bemeldte Frøken Ernst skienket Legatum til Odense latinske Skole, hvilken Kundats lyder Ord til andet, som følger: Udi et Bilag af 28 Novbr. 1781 ved Sal. Frøken Juliane Helene Justina Ernstes den 26de Novbr. samme Aar oprettede Testamente haver fornævnte Frøken Ernst til den studerende Ungdoms Opmuntring og Understøttelse givet en anseelig Kapital, og derom i bemeldte Testamentes Bilag anført følgende Ord: "De Penge, som løses ved Auktionen, saavel som Overskuddet fra Legatet og Donationerne, samt Begravelses Bekostning og retmæssige Gieldes Betaling, skal Biskopperne med Professorene og Stifts-Prøvsten her i Odense udsætte paa første Prioritet udi sikfert Jordegods, og af Kenterne til de tvende meest trængende og tillige værdige Disciple, som fra Skolen blive dimitterede, til Deposits og Examen Philosophicum, betale hver 50 Rdlr., saaledes: at, naar de tage første Examen eller Deposits, 20 Rdlr., og naar de tage Examen Philosophicum, hver 30 Rdlr.; og skulde enten en eller begge disse Studenter ikke tage Examen Philosophicum, skal de til den beskiftede 30 Rdlr. tilfaide en eller tvende værdige og fattige Studenter, som fra Odense Skole tager Examen Philosophicum, og ikke har været udsæet til at nyde ved deres Deposits; skulde

der endnu fra saadant Overskud, som hvoraf disse destinerede 100 Rdlr. Rente kunne blive saa fastsat anbragte, overskyde mere af Kapitalen, skal samme paa lige Maade, som først meldte, udi sikkert Jordegods udsættes, og Renterne deraf, saavidt de kan tilstrække, at skal distribueres til fattige og værdige Skole-Disciple, naar de fra Odense Skole blive dimitterede til Deposits, saaledes, at hver faaer 10 Rdlr. som meldt, for saa mange, som Renterne kan tilstrække. De tvende første Skole-Disciple, om de paa den Tid og efter min Død maatte være udi Skolen eller paa Gymnasium, og derfra til Academiet dimitteres, som skal, som anført, nyde 50 Rdlr. hver, indsætter jeg herved selv, og skal være Herlev Trolle Hey, og Præsten, afgangne Hr. Belling's Son, som frequenter Odense latinske Skole paa denne Tid" Men, som det ved Ekspertens Slutning efter fornævnte Sal. Frøken Ernst er befunden, at den Summa, som den latinske Skole efter ovenmeldte Testamente eller saa kaldede Bilag tilfalder, er 8000 Rdlr., skriver Otte Tusinde Rigsdaler Dansk Courant, og saaledes er bleven en langt større Sum, end det synes, at Sal. Frøken Ernst har forestillet sig, da hun forfattede sit Testamente, hvoraf følger, at den Bestemmelse, som herom i Testamentet er giort, er deels upassende og deels ufuldstændig; saa have vi underskrevne, Jeg Fridrich Bülow, Hans Kongl.

Majestæts Kammerherre, Capitain af Søe-Staten og adjungeret og succederende Enroullerings Chef i Fyen og Langeland, og Jeg Johannes Eichel, Doctor Medicinæ og Land Physicus i bemeldte Fyen og Langeland, som udnævnte Executores af bemeldte Hrofen Ernstes Testamente, efter Overlæg og i Overensstemmelse med Hr. Biskoppen, de Hrr. Professorer og Hr. Stifts- Provsten i Odense, som dette Legats Bestyrelse og Forvaltning i Fremtiden tilfalder, og i allerunderdanigst Haab om Hans Kongl. Majestæts, Vores allernaadigste Arves Herre og Konges forventende Bisald, sunden fornøden til dette Legati bedste Conservation og nyttigste Anvendelse herom at giøre følgende Fundation:

1.

Dette Legatums Beløb, 8000 Rdlr., skriver Otte Tusinde Rigsdaler Dansk Courant, som tilhører Odense latinske Skole (dog saaledes, at Gynnasisterne ikke fra dette Legati Nydelse udelukkes) skal indlemmes iblandt Odense latinske Skoles andre Legata og tilhørende Kapitaler, samt staae under Biskoppen i Fyen, samt Professorerne og Stifts- Provsten i Odense, deres Forvaltning, Opsyn, Indseende og Ansvar paa den Maade, som ved den sidste Skole-Forordning af Dato 11 Maj 1775 i den 71 Artikel allernaadigst er befalet.

Af Legati Kenter befores en Protocol, som af Biskoppen authoriseres, hvorudi den Kongl. aller-naadigste Confirmation paa denne Fundats indføres. Denne Protocol leveres til Skolens Rector, for i den at indskrive Kapitalens Sum, og hvor samme er bestaaende, samt Kenternes aarlige Beløb, saavel som og hvo der have nydt de bestemte Understøttelser, hvor meget til enhver af dem er udbetalt, og hvad der hvert Aar bliver i Behold. Med det aarlige Skole Regnskab følger Protocollen med Bedkommendes Quitteringer, som et Bilag, til Undertegnelse af Skolens Directeurer. Obligationerne for Legati Kapital forvares i Skole-Kassen, Kenterne modtages af Skolens Rector hver 11 Junii eller andre Terminer umiddelbar af de Debitorer, til hvem Kapitalen er udlaaet, ligesom af de øvrige Skolens Kapitaler, at Rector, ifald Kenterne ikke indkomme inden den 18 Junii, uden Ophold kan melde Udeblivelsen for Biskoppen, de øvrige Professorer og Stifts-Prossten, at der strax kan tages de fornødne Anstalter til Inddrivelsen.

2.

Udi Testamentets Bilag er vel anført, at, foruden de 100 Rdlr. til tvende Disciple, skal Kenternes Overstød distribueres til andre dimitterede fattige og værdige Disciple, saaledes at hver

faaer 10 Rdlr., for saa mange, som Kenterne kan tilstrække; men da Kenterne af hele Kapitalen blive aarlig omtrent 300 Rdlr., og der sielden fra Odense Skole dimitteres flere end 10 a 12 Disciple, saa maae herudi af Nødvendighed gøres Forandring; thi bliver i det Sted hermed fastsat: at Kenterne, som overskyde fra de i Testamentet ommeldte tvende Disciplers Stipendia, skal uddeles til andre fra Odense Skole og Gymnasium til Academiet dimitterede Discipler, som næst efter de tvende første befindes at være de værdigste og meest trængende, og det til saa mange, som Kenterne kan tilstrække, dog at Portionerne til hver af disse ikkun bliver 40 Rdlr. siger Fyrgetyve Rigsdaler, hvoraf de 20 Rdlr. betales dennem her forud til første Examen ved Academiet, og de andre 20 Rdlr., naar de have taget den anden Examen samme Sted; skulle der ikke blive dimitterede saa mange Disciple, som der blive Stipendier (hvilket dog ikke er at formode), da oplegges de overskydende Kenter til et andet eller de følgende Karinger, eftersom de ikke maae anvendes til andet Brug, end hvortil de i Testamentet ere destinerede.

3.

Rector ved Skolen skal efter sidste Examen i Skolen gjøre Forslag til Biskoppen paa de bedste og værdigste i Indsigter, og de anstændigste i Sæ-

der og Opførel, samt tillige meest trængende Disciple; som det Aar forsendes fra Skolen til Akademiet, og derefter fastsætter Biskoppen, hvo der skal nyde Stipendierne for samme Aar. Det samme gielder og for de Disciple, som fra Gymnasiumet dimitteres, hvilke skal have lige Haab med de dimitterede fra Skolen til dette Stipendium, saafremt de besidde ligesaa megen Duelighed, og udmærke sig med ligesaa god en moralisk Character, og ere tillige ligesaa trængende, som de fra Skolen dimitterede; dog skal i dette Tilfælde Rectors paa dennem giørende Forslag først omsendes til alle Professorernes eenstemmige Bifald.

4.

Med Distributionen til Disciplerne gøres ikke Begyndelse førend i næstkommende Aar 1785, men til alle dem, som 1785 og siden efter blive valgte til at nyde af dette Sal. Frøken Erustes Stipendium, skal Udbetalingen af Rector ske paa tvende Lieder, ligesom i foregaaende anden Post er anført, nemlig de første 20 Rdlr. strax, naar de udgaae af Skolen eller Gymnasiumet, og have faaet Testimonia for at reise til Akademiet, og de andre 30 Rdlr. og 20 Rdlr. nyde de, naar de uden Afbrud fra første Examen af have opholdt sig ved Akademiet, og de med Attester bevise, at de ved Examen Philosophicum have er

holdet i det ringeste næstbedste Karakter, da Rectoren besørger dem de sidste Wenge uden Ophold tilsendte. Skulde enten een eller flere af disse Studerende ikke tage Examen Philosophicum, eller derved erholdet ikke i det ringeste den Character haud illaudabilem, da skal de, til den eller dem pro persona bestemte, 30 Rdlr. eller 20 Rdlr. tilfalde andre fattige Studenterne i deres Sted, som have gaaet i Odense Skole eller paa Odense Gymnasium, ved Examen Philosophicum have faaet den bedste Character, og ikke have været udsatte til at nyde dette Stipendium ved deres Deposits, naar nemlig de opholde sig ved Akademiet, og bevise med Professorernes Attester, at de ei allene have hørt og endda høre deres Forelæsninger, men endog paa deres Examinatorier vise Skarpsindighed, suud Dømmekraft og en forsynlig Anvendelse af det Lærte, og ikke spille deres Tid ved Conditioner eller Huus-Underviisninger, da saadanne Studenterne i disse Tilfælde af Rectoren for Biskoppen maae foreslaaes til at faae udbetalte af Kenternes Overskud, saavidt tilstrække kan, efter deres Værd og Trang, hver 20, 30, 40, til 50 Rdlr. eengang for alle.

5.

Til at nyde Stipendier af Krøken Ernsts Legatum maa Esterkrevne ikke foreslaaes eller vælges:

1. de, som fra privat Underviisning indsendes og blive dimitterede af Skolens Rector, med mindre de i det ringeste 2 Aar have været offentlig underviste i Odense latinske Skole.
2. de, som selv have Midler og Evne til at bestøtte deres Fremgang i Videnskaberne ved Akademiet, eller de, hvis Forældre ere formuende og bekiendte rige Folk.

Den paa denne Foundation allerunderdanigst forventende Kongelig allernaadigste Confirmation bør glemmes i Stifts-Kisten, og Copie deraf indføres i Legati Protocol, der leveres til Skolens Rector, ligesom, og en Gienpart af Fundatsen besørges indført i Hoffmans Samlinger af Foundationer. Odense den 29 December 1784.

F. Bülow.

J. Fichel.

(L. S.)

(L. S.)

Da ville vi efter saadan herom allerunderdanigst Ansøgning og Begiering, samt den fra Os elskelige Hr. Henrich Bille, Ridder, Borsers Geheime Conference-Raad og Stiftsbesalingsmand over vore Lande, Fyen og Langeland, saa og Amtmand over Odense, Dalum, St. Knuds og Kugaards Amter, og Hr. Jacob Ramus, Biskop over Fyens Stift, derover indhentedede Erklæring, forskrevne Fun-

dats ubi alle dens Ord, Clausuler og Puncter, saasom samme herover indført findes, allernaadigst have confirmeret og stadfæstet, saa og hermed confirmere og stadfæste; forbydendes alle og enhver herimod, eftersom foreskrevet staer, at hindre, eller i nogen Maade Forsang af giøre under Vor Hyldest og Raade. Givet paa Bort Slot Christiansborg udi Vores Kongl. Residents - Stad. Kiøbenhavn den 1 April 1785.

Under vor Kongelige Haand og Signet.

C h r i s t i a n R e x .

(L. S.)
(R.)

Schack Rathlou.

Luxdorph. P. Nagaard.

II. Gaver til de lærde Skoler.

Jo agtværdigere den Tænkemaade er, som yttres sig i Erkiendtlighed mod de Underviisningsanstalter, hvilke man skylder sin Ungdomsdannelse og alt det gode, som igien er blevet Frugten af denne,

desto behageligere en Pligt er det, at offentliggøre de Prøver paa denne, hos vore Forfædre saa almindelige, Taknemmelighed, der endnu stundom gives.

Med Disposition af 22 Julii 1805 skænkede Jørlænderen John Therkelsen, Alum. Sem. pædag., der nogle saa Dage efter døde paa Frederiks Hospital af Svindsot a), af sin Bogsamling de Bøger, han ansaae for nyttige, i alt henved 300 Nummere, efter et af ham selv forfattet Catalog, tilligemed sine Manuscripter til den lærde Skole i Keisevig, hvorfra han var dimitteret, samt alt hvad der, efter Fradrag af nogle bestemte Udgifter, maatte blive tilbage af det, hvortil hans øvrige Efterladenskab ved Auction kunde udbringes, hvilket da ogsaa skulde anvendes til nyttige Bøgers Indkøb. Til Hr. Profess. Thorslacius overdrog han at fuldbyrde sin sidste Villie. Efterat Alt i Overensstemmelse med denne var iagttaget, og hine 300 Bøger ved første Leilighed opsendte, befandtes Overskuddet, der skulde falde Skolen i Keisevig til Bedste, at udgiøre 40 Rd. 2 Mk. 13 S, for hvilke nu Bøger anskaffes efter det Forslag, som Skolens øverste Lærer, Lector Steingrim Johnsen, i denne Anledning har gjort.

a) I Kiøbenh. lærde Efterretn. for 1805 No. 32 S. 509. f. har Hr. Prof. Thorslacius sat ham et Minde.

Capitain Plum i Frederichsborg har, efter mundtlig Ytring af hans i Helsingør afdøde Stedsøn, Regimentschirurg Wisch, som var dimittet fra Frederiksborgs Skole, til denne Skole afgivet to meget ypperlige Globes, besørgede af det Cosmographiske Selskab i Upsal ved de Herrer Ackermann og Akrel, 1766 og 1780, og omtrent 1 Alen i Diameter. Directionen har overladt til Scholarcherne, at bevidne Capitain Plum Skolens Taknemmelighed for denne skønne Gave, og til Rectoren at benytte den første forefaldende Leilighed til, ogsaa offentlig at hædre Gæverens Minde. Det er nu skeet i et af Hr. Rector Bendtsen udstædt Skoleprogram de pietate Plinii literaria.

En lige offentlig Anmeldelse af priselig Opmærksomhed for det lærde Skolevæsen indeholder det i Anledning af Examen i Frue Skole i Kiøbenhavn nylig af Hr. Rector Nissen udgivne Indbydelseskrift: om Classesystemerne i Skolerne.

”Sørgelige Erindringer — hedder det i Slutningen af bemeldte Program — tilbagefalder ved de Uffavn, vi ideligen føle, paa ny; og det er med inderlig Smerte, at jeg, ved at ihukomme Alt, hvad Skolen ved hine Uheld tabte, tillige maa mindes tvende betydelige Gaver, den i forrige Sommer modtog, men som en barbarisk Fiendes Jld desværre, med alt det øvrige, fortærede, førend Sko-

ten havde fundet Leilighed til offentligen at takke sine Velgiørere.

Til Accompannement ved en paatænkt Underviisning i Sang for dem af Skolens Disciple, som dertil røbede Anlæg, havde det behaget Hr. Conferentsraad og Deputeret D. Malling, Medlem af Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, som et Beviis paa sin Velvillie for Skolen, i Foraaret iflor at skianke den et fortrinligt godt Clavecin.

Ligeledes modtog Skolen i forrige Sommer fra Hr. Kiøbmand og Kunsthandler Blankensteiner, til Forsøgelse af dens mathematisk, physiske Samling, i en Foræring af Göttles Zauber Spiegel med Tilbehør et smukt Beviis paa hans Opmærksomhed og Interesse for Skolen."

Udg. tilføier den Bemærkning, at det er en opmuntrende Jagttagelse, at de lærde Skolers saa vigtige og velgiørende Reform synes at have formindsket den Ligegyldighed imod dem fra Publicums Side, om hvis bestandige Tiltagelse saa mange Klager hertes.

III. Skolebygninger.

Cathedralskolens Bygning i Bergen bestaaer af tvende Etager. Den første Etage er Grundmuur, og var for ikke lang Tid siden bleven saaledes indrettet, at en Deel udgjorde Rectorbolig og det Øvrige tvende rummelige Læsestuer. Den anden Etage, som er opført af Muur og Bindingsværk, bestod af smaa Værelser, der beboedes af ugifte Hørere.

Skoleværelsernes Indretning var ikke hensigtsmæssig, eller overensstemmende med det, som Placaten af 22 Mart. 1805 §. 2. foreskriver i Henseende til Skolebygninger (Jvf. disse Annaler 1806. 1. B. S. 267 ff.). Ogsaa trængte Bygningen til en Hovedreparation, og Inventariet befandtes at være saaledes forældet, at det blev nødvendigt at anskaffe nyt.

Af de forskjellige Forslag til en forbedret Indretning af bemeldte Skolebygning syntes, ogsaa fra Deconomiens Side, det meest at anbefale sig, hvorefter anden Etage skulde vedblive at være bestemt for Adjuncter, og første Etage som hidtil deels udgjøre Rectorbolig deels Underviisningslocal, men saaledes, at der tilveiebragtes 5 Læseværelser med en Corridor i Midten. Udførelsen af denne Plan var beregnet til 1,719 Rdlr. 2 Mk., nyt Inventarium og nye Kaffelovne deri indbefattede.

Dette Forslag blev under 31 Jul. 1807 aller-
naadigst approberet. Imidlertid er Udførelsen af
denne Forbedring, der først i Sommeren 1808 skul-
de have været iværksat, bleven standset ved Føl-
gerne af den siden paafomne Krig.

Blandt de lærde Skoler, der ved Directio-
nens Oprettelse befandtes at behøve et andet
eller bedre Local, var ingen i denne Henseende
mere trængende end Skolen i Fridericia. Den
der værende, desuden meget indskrænkede, Skole-
bygning (hvortil var ingen Gaard, men en Have-
plads 1466 [] Al. stor) erklærede Skoleforstanderne
at være saa forfalden, at den ei engang kunde istand-
sættes. Loftet, Vinduer, Dørre vare ganske for-
raadnede og Taget yderlig brostfældigt. Det usle,
ved et Sprinkelværk i to Rum afdeelte, Læseværelse
var belagt med røde Teglsteen istedet for andet Gulv,
og Borde og Bænke aldeles ubrugelige.

For saasnart muligt at afhjælpe en saa væ-
sentlig og paatrængende Mangel, bleve strax ad-
skillige Omhandlinger satte i Gang. Men førend
disse endnu havde ført til endeligt Resultat, tilbød
sig en beqvem Leilighed til at erholde tilkjøbs en
Sognepræsten der paa Stedet, Mag. T e t e n s, til-
hørende og af ham beboet Gaard No. 337 paa
Danmarks Gade med tilliggende Have af 3000 []
Al. Indhold samt en Jordlod i Marken. Denne

Gaard, der er en af de smukkeste i Fridericia, af Grundmuer til Gaden og Bindingsværk til Gaarden, samt i god og forsvarlig Stand vedligeholdt, har Hs. Majest. ved allernaadigst Resolution af 23 Jul. d. A. bemyndiget Directionen for Universitetet og de lærde Skoler til at kiøbe til Skolebygning i Fridericia, derunder indbefattet, foruden tiliggende Gaardsplads, saavel fornævnte Have og Markjorder som sex Stykker Jernskafkelovne, for den Sum 4000 Rdlr., der forskudsvis udredes af det almindelige Skolefond, indtil om Skolen funde komme istand til at refundere det Hele eller en Deel deraf. Dette Kiøb er nu paa foransførte Vilkaar afsluttet, og Bygningen tiltrædes fra Skolens Side i nærværende Efteraar. Den gamle Skolebygning, hvis Bræstfældighed er saa stor, at et Stykke af Stolpen i Halv-Tagen iflor Matten imellem den 16 og 17 Novemb. faldt ud, og den eeneste Adjunct, som endnu laae paa Skolen, maatte flytte bort derfra, skal, ifølge bemeldte allerhøieste Resolution, med tilhørende Plads sælges ved offentlig Auction.

IV. Gymnastik ved de lærde Skoler.

I Junii Maaned 1807 begyndte Læreren i Calligraphie, Tegning og Gymnastik ved Frederiksborg Skole, Goos, med Rectors, Magister Bendtsens, Samtykke at give de af Skolens Disciple, som yttrede Lyst dertil, og hvis Forældre ikke havde noget derimod, Underviisning i at svømme a). Dvellerne gik for sig i den saakaldede Teglgårdssø, hvilken forekom Hr. Goos at være den blandt de omkringliggende Søer, som dertil frembød den bedste Leilighed. Ved saaledes at undervise Disciplene i Sommeren 1807 bragte han det dertil, at 14 til 16 Disciple gjorde saadan Fremgang, at de fleste kunde svømme en Strækning

- a) Udgiv. har ved mere end een Leilighed, ogsaa i disse Annaler (1807 I. B. S. 341), indskærpet Bigtigheden og Nødvendigheden af denne Dvellses Indførelse ved alle Underviisningsanstalter for Ungdommen, endog yttret, hvilket end stedse er hans Mening, at det burde læsaafuldt gøres Forældrene til Evangspiligt at lade deres Børn lære at svømme som at læse, hvoraf da ogsaa følger, at det Offentlige burde sørge for, at dertil, saavidt muligt, allevegne gives fornoden Leilighed og Veiledning. "Han kan hverken læse eller svømme" sagde Athenienserne, naar de vilde betegne den høieste Mangel af intellectuel og physisf Dannelses.

af omtrent 300 Favne i Længden, samt dykke og flyde paa Overfladen af Vandet.

I Sommeren 1808 fortsattes denne Underviisning, hvorved baade de, som allerede iflor vare ovede, bragte det til større Færdighed, og desuden omtrent 10 nye Disciple lærte at svømme mere eller mindre betydelige Strækninger.

Med den offentlige Examen i October 1808 ere ogsaa Characterer blevene uddeelte for Svømmerne, og 10 Disciple efter deres Læreres Bidnesbyrd derfor tilkiendt særdeles Roes.

Lignende Oveser have i denne Sommer fundet Sted ved Middelskolen i Nakskov. Udg. opsætter at meddele nærmere Efterretning derom, indtil han er bleven forsynet med de fuldstændigere Data, som han venter at erholde.

V. Prøver af ældre Skolepoesie.

Christian Falster's a) Brude-Vers til sit eget
Brøllup, holdet med Riber Dom-Schule ved
sin Indtrædelse til Rectoratet. Anno 1723 i
April.

Det er jo rart, hos en Evangelist at telle
Syv Mænd i Seng hos en og samme Egtfelle,
Men, det som meere er, jeg fand opviise vend,
Der haver været gift med Syv og Tiue Mænd.

Du, Riber-Schule, med dit Egteskab i denne
Tilfælde skalt i Dag os til Exempel tiene,
Du Brøllup haver holdt med Trende Gange Ni
Rectores, hvilket Tall Jeg er den sidste i.

Du paa erndeel af Dem har luft det trette Øye,
Dg Dem i Graven lagt ved Arbeid, Sved og Møye,
Du søvniq Dem har aior, at De til Sengen frøb,
Du Dem har aareladt til Blodet Dem forlob.

Eendeel har Dig forladt, for Du har neppe givet
Dem daglig Søde til at underholde Livet;
Ehi see, det ligger jo til Dig og al din Elegt,
At veye Brødet ud med knap og farrig Begt.

Alt dette u-anseet, har jeg Dig dog til Egte
Begiært, og udaf Frygt ey ladet mig anfegte;
Jeg var forelsket i Dig, Du vandt mit Hierte-lag
Med dine smukke Børn, det var dend heele Sag.

a) Om denne berømte Skolemand S. Professor Nye-
rup's Historie om de latinke Skoler 1807 S. 167-180.

Mit Liv jeg gierne skal for Din Skyld ringe agte,
 Ja selv af Kiærlighed mig efter Livet tragte;
 Hvad Kræfter Sundhed og Naturen giver mig,
 Dem skal jeg redelig igien levere Dig.

Hvad Tøden sig angaar, da viid, at Kongens Naade
 Mig haver Overmaal forundt og knugget Naade,
 I det Hand har tilladt, at jeg for min Person
 Maa nyde til min Lærv en dobbelt Portion.

Velan, vær god ved mig, vær føyelig og dydig,
 Og lad os leve ret endrægtig og samtydig,
 Alt Uven eller Ven en Skam paa os skal see,
 Og Avindsmanden i sit onde Hierte lee.

Hvad jeg har lovet Dig, da jeg dig skulde have,
 Da jeg Dig rakte Haand og Mund til Morgengave,
 Da jeg det første Kys Dig gav udi min Fed,
 Det skal jeg holde med en god Samvittighed.

Men lov mig derimod, at Du tilfreds vil være
 Med mine Midlers Kor, saa ringe som de ere,
 Og en herefterdags i Næsen fæste mig,
 Alt jeg en forte meer i Boen ind til Dig.

Som da Din Biskop Dig udaf Dit Enke-Sæde
 Ved Brude-Vielse gelyndet har med Glæde
 Og med Velsignelse til Brude-Benk hos mig,
 Saa takkes hermed hver Paarørende for sig.

Laf, store Gud, som har ved Haand min Hustru taget
 Og som en Evam til sin Adam self ledsaget,
 Du gavst mig Bruden, giv mig Brude-Gave med,
 Og hos vor Brude-Seng gior Dig Dit Levested.

Tak milde Konge, Tak! som haver underskrevet
 Og naadigst med Din Haand stadfæstet Egte-Brevet,
 Ja underdanigst Tak, at Du saa dyrebar
 Og fixer en Medgift med min Brud mig givet har.

Tak, Store Cantzler, som for Geistlige Partier,
 For Univerfitets- og Schole-Embeds-Frier
 Saa naadig sørger, at Monarken gjør et Baand,
 Og setter Ringen selv paa Bruds og Brudgom's Haand.

Tak min Her Kostgaard, som saa from og tienistfærdig
 Til dette Gistemaaal har hiulpet mig Uværdig,
 Som gif mit visse Bud og benlede for mig;
 Gud selv for hvert et Erin og Ord velsigne Dig!

Du flapped Kongens Haand med Bøn paa mine Vegne,
 Og talte for mig som for een af Dine Egne,
 Jeg flapper Din igjen med tak indtil min Død,
 Som haver mig nest Gud beredt mit Bord og Brød.

Tak, Biskop Thura, som har ønsket for lang Tid siden
 I denne Egte-stand at sette mig med Tiden,
 Du sørget har for mig med Hierte, Mund og Pen,
 Gud lade det gaa Dig og Dine vel igjen!

Vær af vort ringe Huus fremdeeles en Belynder,
 Vær min og mine Børns oprigtige Formynder,
 Ref Dine Hænder ud, og bliv bestandig ved
 At lyse over Os som Aron Herrens Fred.

Nest aflagt Skyldighed nu intet andet refter,
 End at de brave og fornemre Brollups-Giester
 Tillader gunstigt, at jeg foreskriver Dem
 Et Afkeds Onske, før de smukke Mænd gaar hjem.

At Gud med Lykke vil benaade Brude - Parret,
Og give Bort, naar her er ployet, saaet og harret,
At vores Egteskab med Frugt velsignes maa,
Saa Gud og Landet fand sin Glæde see derpaa!

D.

1. Kongeriget Westphalen.

Under 31 Dec. 1807 udstødte de fra Universitetet Halle til Cassel sendte Deputerede, Niemeyer, Keil og Voigtel, følgende Bekiendtgjørelse: "Undertegnede ere ved et Decret af Hs. Excellenz, Ministeren for det Indre, af 29 Dec. bemyndigede til, herved at gjøre bekiendt, at Forelæsningerne ved vort Universitet igien skulle aabnes. Sammes Begyndelse, der vil finde Sted strax efter Paaste, skal nærmere blive bestemt i de Lections-cataloger og Tidender, som betimelig skulle udkomme. Vi indbyde derfor i Universitetets Navn alle dem, der ville betro sig til vor Veiledning; men i Særdeleshed ønske vi, at vore forrige Medborgere, hvis tro Hengivenhed vi med Rørelse have erfaret, ville

vende tilbage i deres første Pleiemoderes Skid, som maaskee en kort Tid skulde hvile, for at virke med ny Livskraft under en anden Tingenes Orden. Men velkommen skal alene den være hende, som den Glids og Ordens Aand besteler, hvis muligste Befordring paa enhver Maade den ophoiede Gienopretter har gjort alle Lærerne til helligste Pligt.”

(Af allgem. Zeit. 1808. No. 14.)

Statssecretær Hr. Joh. v. Müller er af H. S. Majestæt Kongen af Westphalen udnævnt til Statsraad og Generaldirector for Studiivæsenet. Man tør ønske Tydskland til Lykke med en Forandring, hvorved Joh. v. Müller ikke blot gives Videnskaberne tilbage, men ogsaa anvises en Løbebane, paa hvilken han kan være meget nyttig for deres Beste i Almindelighed, især under en Konge, der med en stor Characterkraft viser saa megen Aand og saa mange nye Ansyn.

(Af en Skrivelse fra Cassel af 5 Jan. 1808 i allgem. Zeitung 1808. No. 18.)

Hyldingsfesten er forbi; den var ganske skicket til saavel at foreene alle Klasser i Gendragtighed som til at vække Hengivenhed til det nye Dynastie — — — Det var en paafaldende Udmærkelse, som vor hulde Dronning viste Tydsklands tvende ærvær-

digste Pædagoger Niemeyer og Campe, som begge vare nærværende i deres Egenkab som Deputerede, derved, at hun lod sig af begge ledsage ind i Hyltingsalen, medens endog blandt de Deputerede mangen høibaaren Adelsmand for første Gang maatte erkiende Fortienesten uden Pergament. Kong Jerome sagde ogsaa bemeldte Mænd meget Behageligt, og bekræftede i Særdeleshed til Niemeyer sit Tilfagn om at beskytte Universitetet i Halle, og endnu at forskaffe det en høiere Glands. Allerede iforveien havde Statsraad Simeon givet den skriftlige Tilladelse, offentlig at bekiendtgjøre Universitetets Stadfæstelse. Ogsaa have de et heelt Aar vansmægtende Professorer i Halle fra 1 Octob. igien faaet deres Gage udbetalt. Ogsaa den Frankiske Stiftelse er Understøttelse forsikkert, og saaledes undgaaet, hvad Professor Boss i Halle, Udgiver af die Zeiten, endnu nylig i det Halliske Ugeblad viste, at Halle, blottet for Universitetet, gif til Grunde.

(Af en Skrivelse fra Cassel af 6 Jan. 1808 i allgem. Zeit. 1808. No. 19.

Om det siden Slaget ved Jena suspenderede Universitet i Halle, som nu igjen er bleven sat i Virksomhed, indeholder det første No. af Hall. allgem. Litt. Zeit. for 1808 følgende officielle Anmeldelse:

”Efterat Universitetet Halle var af Hs. Majestæt Kongen af Preussen, dets uforglemmelige Beskytter og anden Stifter, ifølge Tilsiter-Freden løst fra sine Pligter mod sin forrige Landsherre, saae det med Tillid til den nye Regiering sin videre Skæbne imøde. Vel vare siden Octob. 1806 dets Forelæsninger afbrudte; ogsaa var, ligesom i Erlangen, Besoldingernes Udbetaling ved Krigen indstillet; dog bleve alle Universitetets Instituter bestaaende, og Universitetetsjurisdictionen blev ligeledes i Virksomhed. Den Keiserl. Franske Intendant, Hr. Clarac, en oplyst, indsigtfuld og ædeltænkende Mand, gav saavel Universitetet som den hele Bye ofte gientagne Beviser paa sin Velvillie. Og neppe vare de Keiserl. franske Statsraader, de Herrer Simeon, Beugnot og Jollivet, hvis Humanitet svarer til deres store Talenter og Indsigter, indtrufne i Cassel for provisorisk at indrette det nye Kongeriges Regiering; før end det Haab, at see det herværende Universitet vedligeholdt i sin Glor, med hver Dag blev mere levende og vist. Strax derpaa blev søiet Anstalt til, at Professorene og det hele Officium Academicum udbetaltes deres Besoldninger.

Den 23 Decemb. f. A. havde da Universitetets Deputerede, de Herrer Professore Niemeyer, Keil og Voigtel, den Lykke at forestilles Kongen af Westphalen i Cassel. Hr. Dr. Niemeyer

holdt Tilstalen til Hs. Majestæt, og anbefalede Universitetet, der siden dets Stiftelse stedse havde udmærket sig ved tro Hengivenhed til dets Regentere og Beskyttere, den nye Landsherres Protection med den devoteste Forsiktring, at det uophørlig vil bestræbe sig for, fremdeles at bevise sig Hans naadige Beskyttelse værdig. Hs. Majest. svarede derpaa med den meest opmuntrende Hyldest: "Det Halliske Universitets Fortienester af Videnskaberne vare ham fuldkommen bekiendte; ikke heller var det undgaaet ham, at Byen Halles Vel var paa det nøieste forbundet med dets Opretholdelse. Hs. Majestæt haabede, at samtlige Lærere fremdeles vilde bestræbe sig for at foregaae den studerende Ungdom med Lære og Exempel, og at disse, uden at blande sig i politiske Sager, vilde ved Flid i Videnskaberne og ved gode Sæder erhverve sig deres Foresattes Tilfredshed." Hs. Majest. sluttede med det naadigste Tilsagn, at Han ikke blot vilde vedligeholde Universitetet ved alle dets Privilegier, saavidt de kunde bestaae med Rigets Constitution, men endog forøge samme. Til det herværende Waisenhusets Understøttelse har Hs. Majest. bevilget samme Kalendermonopolet i samtlige hidtilværende preussiske, nu i Kongeriget Westphalen indlemmede Stater."

I øvrigt bemærkes her, at om det Halliske Universitets Etablisement i Decbr. 1806 (s. disse

Annaler 1806. 2. B. S. 352 ff.) læses nu en udførlig Beretning i Wos's's Zeiten oder Archiv für die neueste Staatengeschichte 4ter Jahrg. 1. St. f.

Man seer at det er den nye Regierings Alvor, at lade os (Medlemmerne af Universitetet i Halle) forglemme de Trængsler, vi fremfor alle andre Stæder have erfaret. — — Dog vor skionneste Krands bliver Universitetet, til hvis Canzler og Rector perpetuus Hr. Niemeyer er bleven udnævnt. Hvilken skion Forsoning! Første Pinsedag 1807 om Natten traadde to Officerer ind i hans utillukkede Sovestammer, og forkyndte ham Arrest og Deportation til Frankrig. Ligesom for at gjøre hiin Skræk god igien, traadde, da han nu sov rolig i Cassel, to Secretærer om Morgenens tidlig Kl. 2 ind til ham, og bestilte ham tidlig Kl. 8 til Ministeren for det Indre. Da han kom, sagde Ministeren til ham: Kongen udnævner Dem til Canzler og bestandig Rector for Universitetet. Alle her forblevne Professorer ere nu de facto stadfæstede i deres Embeder, og have allerede siden 1 Oct. erholdt deres Gage. Men af dem, som ere udvandrede til Berlin, s. E. Schmalz, Wolf, Schleiermacher, Froriep, vil man i Cassel intet vide at sige, omendskiont der, som det hedder, ere giorte meget indstændige Forestillinger. Curt Spreu-

gel derimod bliver vist hos os. Ogsaa Litteraturtidenden, der har overstaaet alle Storme, bliver her, og fortsættes efter en udvidet Plan. De Herre Schütz og Ersch vare aldrig udvandrede. Smidlertid bliver det vel Alvor, at et Universitet skal anlægges i Berlin, omendstiont sammesteds derimod ere udfomne adskillige Broschurer, hvori man vil bevise det Utilraadelige i dette Forslag.

(Af en Skrivelse fra Halle af 8 Jan. 1808 i allgem. Zeitung 1808. No. 18.)

Hr. Joh. v. Müller har taget sin Afsked som Statssecretær hos Kongen af Westphalen, og man troer i Almindelighed, at han vil finde sig lykkeligere ved den ham bestemte Over-Curator-Plads for alle Universiteter og Læreanstalter i Kongeriget. Dr. Niemeyers Udnævnelse til Canzler for Universitetet i Halle fremskyndtes maaskee derved, at han i Cassel erholdt fra Ministeren Stein en Indbydelse til at indtræde som Chef-Præsident for det geistlige Departement i de kongelige Preussiske Lande. Om nogle Dage bliver han høitidelig indført som Canzler i det academiske Senat, ihvorvel Omfanget af hans Functioner ikke endnu er ret klar. Ogsaa har det academiske Senat erholdet en Opfordring til at vælge en ny Bibliothekar, hvoraf man seer, at Wolf virkelig er tabt for os.

Hovedspørgsmaalet er Tilveiebringelsen af et permanent Fond til Professorernes Besoldning og de offentlige Instituters Vedligeholdelse. Hidtil oppebære Professorerne, ved Hr. Clairacs personlige Mellemkomst, deres Gage af Accisecasssen, af hvilken ellers det her garnisonerende - Regiment blev underholdt. Det er i Forslag, at bestemme det herværende Universitet de Indtægter og Godser, som ere henlagte til Kloster, Bergen ved Magdeborg, der som Skole er i Forfald. Hvordan endog vor Skiæbne maa være, vore Medbrøders Lod i Göttingen er i dette Dieblif haardere. Der skal inden 4 Uger afleveres til Hr. Daru et tvunget Laan af 120,000 Rdlr. Mange Professorer maae paa eengang bidrage indtil 2000 Rdlr.

(Af en Skrivelse fra Halle af 3 Febr. 1808 i allgem. Zeitung 1808. No. 45.)

Den 9 Maj blev Universitetet i Halle igien høitideligen aabnet med almindelig Deeltagelse ved en offentlig Actus, ved hvilken Hofraad og Professor Schütz holdt en latinisk Tale i Nærværelsen af alle Professorer og Studerende, hvis Antal allerede nu kan anslaaes til 150 og dagligen forøges. Festen endtes med et muntert Gæstebud og Bal.

Det medicinske Facultet i Halle vil for Fremtiden komme til at besidde et passende Local for Universit. og Skole-Annaler 1808 2. B. J

det store Klinikum, som nu bliver organiseret, i det reformeerte Gymnasiums Bygning, som er sammensmeltet med de Frankiske Anstalter. Alt, hvad der skeer fra Cassel, beviser tilstrækkelig, at det Halliske Universitets Vedblivelse er saa fast grundet, som noget overhovedet kan kaldes fast grundet i nærværende Krisis. — Alles Dine maatte bestandig hæfte sig paa Göttingens Skæbne. Den længe førte Tvist; om de hannoverske Klostersgodser kunde betragtes som Domainier, da de vare Fonds, bestemte til *pias causas*, aldrig under noget Paaskud rørte af Landsherren, bestaaende af milde Stiftelser, anvendte til fromme Djemed alene, blev ved en i Begyndelsen af May ankommen Beslutning saaledes afgjort, at paa Klosterne i det Grubenhagenste, Universitetets eeneste Hjælpkilde, skulde anvises een Million for Generalerne og Gården, ligesom overhovedet paa Domainerne i de fordums hannoverske Provindser med Göttingen og Grubenhagen sex Millioner. I Cassel, hvor der herster den meest levende Deeltagelse for Göttingen, kom man foreløbigen til det Resultat, ved at ophæve de tre mindre Universiteter i Marburg, Helmstädt og Kinteln — man beregner Marburgs consolidatede Indkomster til 12000, Kintelns til 10000 og Helmstädts til 16000 Rdlr. — at tilveiebringe Augusta nye Fonds. Men utallige

vare ogsaa Vanskelighederne. Thi hvor skulde man hen med det talrige og tildeels høistfortienne Professorpersonale ved hine Universiteter! Og hvor Meget, som god Huusholdning og streng Forvaltning kun paa det Sted, hvor det før anvendtes, kunde gjøre til indbringende Kilder for Lærlinge og Lærere, maatte nu for bestandig tabes, fordi det slet ikke kan omplantes eller gøres i Penge. Imidlertid skeete ved den vestphalske Statsraads og Generalstudiedirectors v. Müllers utrættelige Iver saa meget fra den velvillige Konges af Westphalen Side, som Omstændighederne kun vilde tillade. Begyndelsen blev gjort med at udbetale Professorerne deres første Kvartal. Ogsaa Regninger for Universitetsbibliotheket bleve realiserede, skiondt alt, som naturligt, kun provisorisk. Ogsaa i Paris er med sømmelig Erbødighed Universitetets Forlegenhed bleven forestillet og Bøn for det nedlagt. Den virkelige Fordeeling skeer først, naar Reiseren er kommet tilbage fra Bayonne. Altsaa vil da alting først blive endeligen bestemt.

(Af allg. Zeit. Jun. 1808. No. 167 og 171.)

Den 24 May indtraf S. M. Kong Jerome paa sin Tilbagereise fra Magdeburg til Cassel i Halle, og tog ind hos Universitetets Cantler D. Riemeyer. Her bleve de samtlige Profes-

forer forestillede ham af Statsraad von Müller, og siden efter de øvrige Corporationer; S. M. besvarede den Tale, som Geheimeraad Eberhard holdt til ham i Universitetets Navn, med de naadigste Forsikringer om sin Beskyttelse og sin velgørende Forsorg for Universitetet. Virkningerne heraf have allerede siden efter viist sig derved, at samtlige Universitetets Instituter, som hidtil vare afbrudte i deres Activitet, inden kort Tid igien skulle faae nyt Liv. Da S. M. kun opholdt sig nogle faa Timer i Halle, kunde han blot tage de Frankiske Stiftelser i Diesyn, og tiltraadte strax, efterat have tilkiendegivet sin høieste Tilfredshed med disse Indretninger, ledsaget af de herværende Indvaaneres taknemmelige Følelser og Betsignelser, Tilbagereisen til sin Residents for at aabne Rigsstændernes Forsamling, hvoraf Resultaterne vist nok ville blive glædelige for Kongerigets Universiteter og Skoler.

(Af Hall. allg. Litt. Zeit. Jun. 1803. No. 162.)

Omendskjønt det Professorene i Göttingen paalagte tvungne Laan er forfaldet med 1 Febr. og allerede udbetalt, haaber man dog endnu, at med Hensyn til de to andre Terminer i det mindste en Deel af denne saa haardt trykkende og næsten utilveiebringelige Contribution vil blive eftergivet ved

vor nye Regents Naade og hans ophøiede Broders, der ogsaa har lovet Videnskaberne og deres Lærere i Tydskland sin Beskyttelse og Pleie. Universitetet har i denne Anledning indgivet de indstændigste og ærefrygtfuldeste Forestillinger til Hs. Westphalske Majestæt, og den ædle unge Fyrste har modtaget dem med kiendelig Rørelse, der ikke kan blive uden ønskelig Følge.

(Af allgem. Zeitung 1808. No. 53.)

Den 15 May havde Universitetet Göttingen den Lykke, at glædes ved S. M. Kongen af Westphalens Nærværelse. S. M. behagede at besøge den botaniske Have, Ridebanen, Museet og Bibliotheket. Her bleve de samtlige Professorer ham forestillede. Han forsikrede Universitetet sit naadigste Velbehag, og lagde sit alvorlige Forsæt, at vedligeholde dets Flor, for Dagen ved at anvise den botaniske Have, til Fortsættelsen af den nye Drivhuusbygning, 8000 Franker for det løbende Aar, Bibliotheket 16000 Franker, Videnskabernes Societet 4000 Franker og 2000 Franker til Præmier for de Studerende, og ved tillige at love sin naadigste Omsorg for at vedligeholde Fribordene (die Frentische).

(Af Hall. allg. Litt. Zeit. 1808. No. 182.)

I den Fremstilling af Kongeriget Westphalens Tilstand, som Ministeren for Justitsvæsenet og de indre Anliggender d. 7 Julii forelæste i de vestphalske Rigsstænders Forsamling, indeholdes følgende, Høiskolerne vedkommende: "Statsraadet har Hs. Mstæt dannet af Mænd, som fornemmeligen synes skikede til, at bibringe Allerhøistamme de vigtigste Kundskaber om Tilstanden i enhver Afdeeling af Riget. Valgt blev det af de meest prøvede Statsdienere i de foruds Provindsler, af Mænd, anbefalede ved Formue eller Indsigter. Man indbød to Medlemmer af hiint Universitet i Gøttingen, Dannelsesanstaltet for saa mange duelige Forstandere og Embedsmænd. Blandt de mange Opmuntringer, som Tydskland rigeligen giver Videnskaberne, seilede dette; Kongen, som elsker dem, var denne forbeholden: Forsatningen kalder Lærde blandt Rigsstænderne; lige Ære vilde Kongen, de skulde nyde i Statsraadet. Bestyrelsen af den offentlige Underviisning blev overdraget den berømte Skribent, som hans Jevnaldrende med Rette have bæret med Navnet: Tydsklands Tacitus. Dette Valg er den bedstemulige Garantie for, at den offentlige Underviisning ikke alene ikke vil blive forsømt, men om muligt erholde ny Glans. Alle Stater, hvoraf Kongeriget Westphalen bestaaer, have kappet om at

begunstige offentlige Læreanstalter; Hessen har Uni-
 versiteterne i Marburg og Kinteln, Brun-
 swig i Helmstädt, Preussen det Halliske,
 og Hannovers Stolthed var Göttingen, det
 nyeste, ikke det meeste uherømte og ikke det meest
 ubesøgte. Af denne Veddestrid kommer det sig,
 at Kongeriget har fem Universiteter, hvilke, i
 Henseende til Lærere og Indretninger, have en
 for et stort Rige misundelsesværdig Overflod.
 Saadan Afgøelse, saa megen Tak fortæner denne
 Videnskabernes Moder, at man ikke tillader sig
 at beklage Underholdnings-Umkostningerne. Ved
 Siden af Geniet og Lærdommens velgiørende
 Frugter, have tørre Beregninger ingen Interes-
 se. Dølge lader det sig vist nok ikke, at ved disse
 fem høie Skoler holde 140 Profesorer Forelæs-
 ninger; at de koste 6 Gange 100,000 Francker;
 at en stor Deel af den forrige Doterung bestaaer
 af nu tabte Domainer, og saaledes den hele Ud-
 givt falder paa Statskassen. Forbindes nu Ly-
 ceernes, Gymnasiernes og Skolernes Arbejder
 med Universiteternes, da maatte den offentlige
 Underviisning let komme til at koste Kongeriget
 Westphalen en Million. Mangfoldige, det er
 sandt, ere de Fordele, som deraf opstaae; Frem-
 mede besøge de berømte Lærdes Forelæsninger,
 de bringe flere Penge i Omlob end de Anstalter,
 de besøge, koste det offentlige Skatkammer. Skul-

de det alligevel ikke være muligt, med færre Universiteter, ved at forene disse store Lysemaeser, at lokke ligesaa mange Udlændinge, og med mindre kostbare og mindre overflødige Lærestole at opnaae alt, hvad man har, og maaskee endnu mere? Det er nu ikke Diebliffet til endeligen at bedømme dette; Spørgsmaalet bliver blot fremsat til den offentlige Stemme, til indsigtsfulde Mænds Prøvelse. I en Sag af den Bigtighed vil Regieringen ikke tillade sig noget afgjørende Skridt, førend den først har raadført sig med denne eller hiin. Det kan den i Forveien forsikre; Videnskaberne og deres Lærere ville stedse nyde Beskyttelse: skulde nogle mindre blomstrende Instituter ophæves, da maatte det komme dem til Gode, hvis Glands ikke kan fordunkles uden paa en vis Maade at vanhelliges; ingen Lærer vilde berøves sin Gage, Lønnen ikke alene for hans Forelæsninger, men for hans heele Livs Arbeide; Lærere, som ikke vilde forflytte deres Opholdssted til mere berømte Universiteter, vilde gaae til en fortient Hvile med det, som var deres Duelighed tilstaaet; hvor i Byerne et Universitet syntes overflødigt, vilde Lyceer oprettes, i hvilke det dybttrængende videnskabelige Foredrag vilde med maaskee endnu større Nytte ombyttes med almeennyttigere og fatteligere Undervisningsformer. Men den endelige Beslutning

berøer ikke lidet paa det større eller mindre Antal af Fremmede; imidlertid bliver alt saaledes, som det er."

(Af allgem. Zeit. 18 Jul. 1808 No. 200.)

2. Kongeriget Sachsen.

Warschau.

Med et Rescript af Regieringscommissionen ere nu saantlige Medlemmer af Opdragelseskammeret udnævnte. Den Hovedgrundsetning, fra hvilken Opdragelseskammeret gaaer ud, bestaaer deri, at alle Skoler i Landet for nærværende Tid skulle in statu quo fortsætte deres Underviisning, i hvilken Anledning under 27 Febr. en Publication er udstædt til Lærerne. I øvrigt er det af Opdragelseskammeret udtrykkelig forordnet, at enhver Discipel, som afgaaer fra Skolerne til nogen Bestemmelse, skal være forsynet med et Skolevidnesbyrd.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. 1807 Intell. Bl. No. 53.)

Leipzig.

For nylig har en her atdød Oldgesel af Tømrermændshåndværket, Joh. Frid. Suxdorff, i sit Testament legeret Universitetet her en Capital

af 2000 Rdlr., hvis aarlige Renter skal anvendes til to lige Stipendier for en Studios. Theolog. og en Studios. Juris.

3. Østerrigsk Monarkie.

Det er bekiendt, at det var den østerrigskke Regerings Hensigt, at oprette et protestantisk Universitet i Ungarn (S. disse Annaler 1807. 1. B. S. 146) eller i det mindste et protestantisk theologisk Facultet ved Universitetet i Presburg, og saaledes at forbyde den protestantiske Ungdom Besøget af de tydske Universiteter. Derimod have Protestanterne i Theißer-Districtet under 1 Febr. 1807 indgivet en Forestilling, hvorpaa ingen Resolution er fulgt, men en Befaling udstædt, at indføre de Catholskes Compendia i de protestantiske Skoler, dog med den Tilfætning "at dersom de havde vægtige Grunde derimod, skulde det være dem tilladt, at indkomme med Forestilling desangaaende."

Det væsentlige Indhold af denne mærkbare Demonstration er følgende:

"Protestanterne, som udgiøre den tredie Deel af Ungarns Indvaanere, og bære lige Byrder med de øvrige, have dog selv alene paa egen Bekostning maattet underholde deres Lære- og Kirke-An-

falter; den Tilladelse, at besøge tydske Univerfite-
 ter, er tilfikket de ungarffe Proteffanter ved Fun-
 damental-Rigslove, nemlig ved den Wiener
 og Linzer Fredfflutning og ved den 26 Artikel
 af Rigsdagsbefflutningen 1791; denne Ret have
 de ffedff nydt og brugt, og til den Ende af egne
 Midler funderet betydelige Stiffelfer ved forffiel-
 lige tydske Univerffiteter; deres Studeringer ere ikke
 i mindffe Maade enten de kongelige Finanzer eller
 Staten til Byrde; de Summer, fom paa den Maa-
 de gaae ud af Landet, ere faa ubetydelige, at de
 neppe fortiene at omtales; under alle Affvejlinger
 i Ungarn og Tydffland, der have fundet Sted ffiden
 Reformationen, har det været dem uformeent at
 besøge tydske Univerffiteter; i Tydffland ere Viden-
 ffaberne komne til faadan Flor, og den literariffe
 Mand bleven faa almindelig, at de politiffe Om-
 veltninger ikke have nogen betydelig Indffydelse
 til deres Skade; det kommer ikke meget an paa,
 om dette eller hiint Univerffitet hører den eene eller
 den anden Fyrffe til, naar den videnfiffabelige
 Mand begunffiges af Fyrffterne selv og har faaet
 den Confiffenz, at den af ffig selv vedligeholder og
 udvikler ffig; — ffulde det forbydes de ffuderende
 Proteffanter at besøge tydske Univerffiteter, faa vil-
 de Skaden for hine næffen blive uoprettelig; de
 catholffe Medborgere have i Ungarn selv betydelige
 Fonds, rige Stiffelfer, hyppige Dannelsesånf-

ter; dette mangler altsammen Protestanterne; at disse ikke staae paa et lavere Trin end deres catholiske Medborgere, er alene at tilskrive deres Forbindelse med de tydske Universiteter, hvorfra de ved deres Tilbagekomst indføre og udbrede en mere dannet moralsk og videnskabelig Aand; man bør ikke frygte for det Phantom, der synes at skrække mange, at de skulde bringe hjem med sig Irreligiositetens og Fritænkeriets Grundsætninger; Tydskland udmærker sig tværtimod ved reel Cultur og agte Videnskabs- og Religiositetens Aand. Medens det sydlige og vestlige Europa var omspændt af Revolutionens og Irreligiositetens Luer, modstod Tydskland midt under den rasende Krig, for hvilken den var Skuepladsen, mandigen denne Smitte, og bar sin Skiæbne med Mod og Resignation; dette er et uimodsigeligt Beviis paa sand Oplysning, Moralitet og Religiositet; Frihed og Liberalitet ere Videnskaberne sande Fostermødre; at iblandt saa stor en Mængde Studerende nogle undertiden kunne misforstaae eller misbruge hiin Frihed, maa ikke forundre; denne Misbrug bliver ved de øvriges gode Opførsel gjort uskadelig; for den Gags Skyld at forbyde de Studerende at reise til tydske Universiteter, vilde være det samme, som at forbyde Ildens Brug, fordi der stundom indtreffer Ildbrand; hertil kommer, at dersom man endog var istand til, ved betydelige Foundationer at stifte et theo-

logisk Facultet i Presburg, saa er dog den hele Aand paa evangeliske Universiteter af den Bestaafenhed, at det slet ikke lod sig haabe, et theologisk Facultet i Ungarn nogensinde vilde kunne komme til at maale sig med en Anstalt af denne Art i Tydskland, med mindre det samme skete i Ungarn, som har fundet Sted i Rusland, hvor den Russiske Keiser har tilskikket det evangeliske Universitet i Dorpat en aarlig Indtægt af 120000 Rubler; derhos bliver at befrygte, at de ved tydske Universiteter for Ungarer stiftede Stipendier maatte tabes, naar det blev forbudet at studere der; desuden kan ved en saadan Indskrænkning Protestantismens sande Aand og Character let udarte i Ungarn, ja dens Existenz selv komme i Fare."

(Af Jen. allg. Litt. Zeit. 1807. Intell. Bl. No. 54.
Jvf. Neue Leipz. Lit. Zeit. 1807. Intell. Bl.
No. 26.)

Imod den ved et Hofdecret af 14 Aug. 1805 anordnede, de catholske Dechanter anbetroede, Opfigt over de evangeliske tydske Skoler (s. N. L. Z. 1806. Intbl. No. 79) *) havde de K. K. Consistorialraader i Wien d. 4 Jun. 1806. personlig leveret S. Majest. Keyseren en Forestilling. Medens Resolutionen herpaa gik i Langdrag, opstod

*) Jvf. disse Annaler for 1806. 2det B. S. 339. ff.

allerede forskjellige Collisioner mellem Dechanterne og Pastorerne i Provindserne, og det catholske biskoppelige Consistorium i Brünn begyndte endog allerede selv at udstæde Befalinger til den evangelige Geistlighed. Hoffet blev derfor uleiligtet med mangehaande Klager og Besværinger, ligesom de K. K. protestantiske Consistorier i Wien iforveien havde befrygtet. Keiseren, stedse tilbøielig til, endogsaa ved at forandre ældre Beslutninger, at indsætte det Bedre og Retfærdigere i sine Rettigheder, naar han derom er overbevist, behagede endelig ved et Hofdecret af 6 April 1808 ganske at opheve det catholske Cleresies Indflydelse paa det evangeliske Skolevæsen, og, som forhen, at anbetroe de politiske Jurisdictioner — Kredsamtterne og Landstænderne — Opsynet over samme. Denne høieste Resolution er den antagne Grundsætning saa tro, at, ifølge samme, et verdsligt Individ, som den Nedre-østerrigiske Regiering har at bringe i Forslag, skal for Fremtiden have Inspectionen ogsaa over de protestantiske Skoleanstalter i Wien af begge Confessioner. Forhen var deres Visitator Domscholasten i Wien Jos. Spandau, en elskværdig og af Protestanterne formeddelt sine personlige Dyder høitaget catholsk Domherre. Reiseomkostningerne for de Kredscommissairer, som skulle visiterer de evangeliske Skoler, skal, forsaavidt Bedehuus-Kasserne ikke tilstrække, bestrides af

Studiefondet. (Det sidste er fuldkommen retfærdigt; thi den politiske Skoleinspektion er Statens Sag, og bør altsaa bestrides paa Statens Beføstning, og Bedehuus-Kasserne, om de endog vare rigere, vilde have nok at gjøre med at forsøge Præsterne og Skolelærernes Lønninger under Tidernes stedse stigende Dyrhed.)

(Af Hall. allg. lit. Zeit. 18 Jun. 1808. No. 180.)

For Studievæsenet i de tydske galiziske Arvelande er den Efterretning vigtig, at hidtilværende Hofraad og Studiereferent Giuliani (en Napolænder) er (i Begyndelsen af April 1808) afgaaet formedelst Alderdom. Nu bliver dette, fordum det B. Østerrigske Hofstalles, Departement besørget af den duelige og almindeligen agtede Hofsecretair v. Debrois. Ved Gianianis Jubilering var det paa Bane at oprette en egen Studiehofcommission, ligesom under Joseph II, og man talde i Publicum om, at Hofraad og Livlæge Stift, omtrent efter Swietens fordums Exempel, skulde være sammes Vicepræsæs. Da Projectet blev mere forarbeidet, foretoges, at Studiehofcommissionen, under Præsidium af den øverste Kantaler, skulde bestaae af Faculteternes Directorer, Gymnasiedirectoren og den (geistlige) Hofraad Gruber, som Referent in Generalibus

Dens Etat skulde være følgende: Grev Ugarte, øverste Kantzler, Præsæs; Hofraaderne v. Zeiler, Director for det juridiske Facultet; v. Stift, Director for det medicinske Facultet; Domherre v. Spandau, Director for det theologiske Facultet; Domherre v. Böhme, Director for det philosophiske Facultet; Abbe v. Gruber, Referent in Generalibus; Piarist Innoc. Lang, Gymnasiesdirector. Altsaa vare deriblandt fire Geistlige, og Directorerne for Faculteterne ved det wienste Universitet skulde tillige være Medlemmer af Studie - Hofcommissionen og dens Undergivne. Da Hans Majst. endnu intet har resolveret angaaende de i Forslag bragte Puncter, saa er det tilladt at yttre det almindelige Ønske, at Studievæsenet, som en integrerende Deel af den indre Statsbestyrelse, maatte foredrages Hofstollen in Pleno af en duelig verdslig Referent (som forresten i specielle Gienstande havde at raadføre sig med Sagkyndige), og ogsaa i Statsraadet maatte fratages den geistlige Referent.

(Hall. all. Lit. Zeit. Jun. 1808. No. 180.)

I de østerrigiske Arvelande skal det for Fremtiden være enhver Studerende tilladt, ogsaa at besøge udenlandske Universiteter, hvis kun de Regentere, under hvilke disse Universiteter ligge, og

faa tillade deres Undersaatter at besøge de østerrigiske Universiteter. Undtagne ere ifølge heraf: de bayeriske Universiteter Landshut og Bamberg, de badenske Freyburg og Heidelberg, det württembergiske Tübingen og det darmstadtiske Gießen.

(Hall. allgem. Lit. Zeit. Jun. 1808. No. 174.)

Angaaende den ved Universitetet i Wien oprettede Lærestoel i Pædagogiken er udgaaet en Befiendtgjorelse, som fremstiller dens Wichtighed, og tillige indeholder Hofcapellan og Borgvicar Vinc. Ed. Mildes Udnævnelse til denne Professur. Han skal holde Forelæsninger to Timer ugentlig.

(Hall. -allgem. Lit. Zeit. Jun. 1808 No. 180. Jvf. Neue Leipz. Lit. Zeitung 1808. Intell. Bl. No. 19.)

Ved alle ungerske Academier skulle oprettes Professurer i den romerske og canoniske Ret. Men naar man læser, at disse Professorer kun skulle have 500 Fl. i Bancosedler i aarlig Gage, og tillige veed, hvormeget Bancosedler tabe imod rede Penge, og at Kobberpengene ogsaa blive slettere og Dyrtiden tager til, saa frygter

Universit. og Skole • Annaler. 1808. 2. B. R

man for at see det hele Literatur- (og Dicasterial-) Væsen ødelagt.

(Hall. allg. Lit. Zeit. Jun. 1808. No. 180.)

Af Taschenbuch der Wiener Universität, som udgives af Pedellen Anton Philibois, ere indtil Maret 1807 (inclus.) 21 Aargange udfomne. De Rubriker, hvoraf den bestaaer, nævne vel de vigtigste Universitetsgjenstande, men Efterretningerne selv ere mindre nøiagtige og fuldstændige end man kunde ønske. Dette er endog Tilfældet med Artiklen: Hofresolutioner, som kunde ansees for den interessanteste; i Aargangen 1807 fattes f. E. Hofresolutionen angaaende Oprettelsen af et overordentligt Professoreat for det ungariske Sprog og Literatur, og angaaende Angivelsen af Marsagerne, hvorfor der ved Concurser til vacante Professorater melde sig saa saa duelige Subjecter. Men — bemærker Recens. i Hall. allg. Lit. Zeit. 1807. Ergänz Bl. No. 109 — ved den liden Publicitet over offentlige Anstalter i Østerrig maa man være tilfreds, endog kun at erfare lidet. Hvo der veed, at Planen at udvide den Wiener Tidende og den østerrigiske Statschematismus sandt Hindringer fra flere Sider, vil

vist nok kun giore indskrænkede Fordringer til Redactører af saadanne Skrifter. Adskillige østerrigste Collegiers Publicitetsskye er endnu alt for stor, uagtet det bedre Exempel, som det Keiserl. Hofrigsraad har givet.

Bed at sammenligne de sidste Aargange med hinanden, finder man Anledning til adskillige Bemærkninger. I Aaret 1804 havde Universitetets: Bibliotheket 1 Bibliothekar, 5 Custoder og 2 Scriptorer; i Aaret 1807 1 Forstander, 2 Custoder, 1 Scriptor. I et Tidrum af fire Aar er endnu ingen ordentlig Professor i Statistiken ansat i de Lucas Sted, men derimod har det juridiske Facultet udvidet sig med tre nye Professorer i det dobbelte Bogholderie, i Rets- og Forretnings- Praxis. Det medicinske Facultet har faaet en ny Lærestol i den practiske Medicin for Chirurger og en overord. Professor i Receptkonsten og den specielle Therapie. Bed det philosophiske Facultet ere nye Cathedre oprettede for Landoeconomien, Religionslæren og Pædagogiken, og en overordentlig Professur for det ungarste Sprog. De østerrigste Staters Historie høre blot de Philosopher, som ville studere Lovfyndigheden, den almindelige Naturhistorie kun tilkommande Læger, og den græste Philologie kun de

og Theologerne. Istedet for disse Discipliner bivaane de, som derfra ere fritagne, Religionsunderviisning og Formaningstimer.

Da Keiser Franz 2 i April f. A. besøgte Gymnasiet i Raab i Ungarn, fandt han en af Lærlingerne siddende ene paa en over de andre forhøiet Plads. Paa Spørgsmaal om Aarsagen, svarede: det er en ung Greve. Keiseren saade nu: i Kirken og i Skolen bør ingen borgerlig Rang finde Sted; den udmærkede Plads skal alene tilhøre den Lærling, der som saadan er den fortrinligste. Da dette ikke var Tilfældet med Greven, maatte han stige ned til de øvrige og overlade Stedet til en anden, som Lærerne fandt værdig dertil.

Ved den nye Organisation af Landværnet ere ogsaa Studenterne i Prag og ved andre østerrigiske Universiteter bleve organiserede i Compagnier og øves i Waaben.

(Af offentlige Blade.)

Ved Rigsdagen 1807 bleve imellem de ungarske Stænder uddeelte flere Exemplarer af et Værk i Folio, under Titel: Museum Hungaricum, Excelsis Regni Proceribus et Inclytis Statibus et Ordinibus oblatum. (Ofen, Univ. Bogtr. 1807.

28 S.) og samme paa ungersk: A. Nemzeti Gyuitéménynök el-intézése &c. Om dette mærkværdige Phænomen og dets Følger have allerede flere Blade talet, men tillige udbredet skæve Forestillinger og Esterretninger. Ideen at stifte et Nationalmuseum for Ungarn tilhører Hs. Keiserl. Hoihed, Palatinus af Ungarn, Erkehertug Joseph. Den maa allerede have lagt i Aanden hos denne Prinds, som er elsket af den ungerske Nation, og elsker den igien, og som udmærker sig ved fortrinlig Aandsdannelse, Bekjendtskab med og Ovelse i Forretninger, da den, som det synes, blev endnu mere levende ved følgende Anledning. Da Exjesuiten Bärnkopf udvirkede den Befaling, at det grevelige Szechenyiske Regnicolar-Bibliothek skulde flyttes fra det fordums, nu til Seminariebygning indrettede, Paulinerkloster i Pesth, saa kunde Bibliotheket kun anvises et slet og ubekvemt Locale til dets Anbringelse. Prindsen maatte føle, at et saadant Institut, som det grevelige Szechenyiske Nationalbibliothek, saavel for Nationens Vres Skyld, som for at opnaae sit Diemed — alle saadanne Bibliothekers Diemed er jo dog den meest muligt lettede og udbredte Benyttelse af dem — fortiente en egen passende, anstændig Bygning. Ved Regnicolarbibliotheket befandt sig desuden allerede ogsaa en ungersk Mynt en Kort- og en Kobberskif-Samling, hvortil end videre bleve givne Mi-

neraliesamlinger. Den Plan opstod altsaa af sig selv, at man endnu kunde tilføie flere saadanne Samlinger, bestemme et eget Huus dertil, og lægge Grunden til et Nationalmuseum. Prindsen meddeelte Grev Jos. Esterhazy sine Tanker, som, af Interesse derfor, gjorde Regnicolarbibliothekaren Ferd. von Miller, en overmaade driftig og tjenstagtig Literator, deelagtig i dem: og Resultatet blev, at det paalagtes den sidste at forfatte hiint Udkast. Dette Udkast blev trykt paa Hs. Keiserl. Høiheds Befestning og gratis uddeelt mellem Stænderne, siden mellem mere fortiente Lærde. Ligesom Planen i og for sig er saa naturlig, nyttig og tillokkende, saaledes er ogsaa den trykte Udvikling deraf klar, indtrængende og omfattende. En skion Nationalbygning skal reise sig i Pesth i Hatvaner Gaden. (Planen og Grundtegningerne dertil ere paa tre Kobberplader udfastede af Kameralbygmeister Hild og stukne af Falka og Kovacs.) I denne skal giemmes 1) det grevelige Szechenyiske Regnicolarbibliothek 2) en ungarisk Myntsamling 3) en ungarisk Seiglsamling 4) en Samling af ungariske, eller i Ungarn fundne romerske, græske og andre Oldsager. 5) en Waabensamling 6) en Naturaliesamling af alle tre Naturriger 7) en Samling af ungariske Kunstfager og Fabrikater 8) en Samling af gamle Indskrivter og Mindeesmærker 9) et ungarisk Pantheon eller Billederne af fortiente

og berømte Ungarere. — En Forstander med Titel af R. Raad, skal føre Opfygten over hele Anstalten. — Bibliotheket og Myntsamlingen skal forsynes med sin Custos, sin Scriptor og to Amanuenses. — Antiquitet, Waaben, og Indskrivts Cabinettet ligeledes med en Custos og Vice-Custos; Naturalie- og Fabrikat-Cabinettet med en Custos og Adjuncter; men den hele Stiftelse med en Maler og en Kobberstikker, som alle skule boe i den store Bygning. Til at lønne disse Embedsmænd, til at vedligeholde Bygningen, og fornemmelig til bestandig at forsøge og fuldstændiggjøre Samlingerne af alle Slags, skal oprettes et eget Fond, der som Regnicolar-Kasse skal forvaltes under Palatinens Opfygt og under Regnskabs-censur af en Deputation af Stænderne, hvilken af Palatinus skal udnævnes. Dette Fond skal tilveiebringes ved den ungariske Nations Gævmildhed. Og dersom ikke Alt bedrager, saa vil den tilveiebringe samme. Mangelen paa Fond (en Klippe, paa hvilken saamange Foretagender strandte) er ikke at befrygte hos den ædle ungariske Nation og ved dette Foretagende. Hønhers Comitater besluttede, ved den første Efterretning om denne Plan, til Nationalmuseet at giye et Tillæg af en Groschen til hver Bylden, som, ifølge Rigsdagsbeslutningen, skal af Adelen og Geistligheden betales Keiseren og Kongen af Ungarn som Hielp af Stænderne til Bancoscedlernes Ind-

løsning. Dette Exempel have næsten alle Comitater fulgt, og allerede paa denne Maade kan man haabe mere end en Million Gylden til Museets Fond. Hertil komme endnu Bidrag fra private Folk. — Den ædle Grev Szechenyi selv har allerede tilbudet 20000 Fl., og flere Magnater hver 10000 Fl. Hr. v. Marczibanyi, som i Pesth har et Antiquitcabinet af mere end 700,000 Gyldens Værdie, vil gjøre den ungariske Nation og dets Museum en Foræring med en Deel deraf, hvilket Exempel flere Eiere af Cabinetter have erklæret sig at ville følge.

H. K. Høihed har befaleet, ved Ofner-Tidenden at bekiendtgjøre alle de Bidrag, som gøres til dette Nationalmuseum. Bidragene modtages af Regnicolarbibliothekar von Miller.

Indtil Enden af Marts 1808 var paa denne Maade af Pengebidrag i rede Penge og i skriftlige Tilbud sammenbragt en Sum af 25000 Fl. — Disse af Private i det Enkelte sammenbragte Bidrag skulle tiene til Personalets tilkommende Dotation. Men hvad Comitaterne ifølge deres Beslutninger (de fleste ville lægge en Groschen til enhver Subsidiegylden), ville aflevere, skal være bestemt til at opføre Bygningen og oprette Samlingerne.

(Holl. allgem. Lit. Zeitung Jun. 1808. No. 180 og 191.)

4. Frankrig.

Paris.

Klagerne over den gamle Litteraturs Forfald og de philologiske Studiers Forsømmelse i Frankrig og Bekymringerne for de Følger, som deraf maae befrygtes, vedblive stedse at yttre sig. I den Tale, som Levéque, i sin Egenkab som Præsident for Nationalinstitutets historiske og literære Klasse, den 19 Febr. 1808 i denne Klasses Navn holdt til Keiseren, forekommer i denne Anledning Følgende: "Det er med en høist ubehagelig Følelse, at vi see os nødsagede til at gjøre Deres Majestæt opmærksom paa, at adskillige af Litteraturens Grene trues med en nær og næsten total Undergang. Philologien, der er Basis for al god Litteratur, og som Historiens Viisdom og Kundskab om det Forbigangne berover paa, der har udbredt saa megen Glands over de skionne Videnskabers Academie, finder næsten ikke en eeneste Dyrker mere. De Lærde, hvis Arbejder endnu hver Dag frugtbarisre dens Rige, Levninger for Størstedelen af den Generation, som snart vil forsvinde, see ikke at opvoxe omkring dem uden et alt for lidet Antal af Mænd, som kunne tage deres Plads; og dette offentlige Leds, stikket til at opmuntre og bedømme deres Arbeid-

der, aftager synligen i Klarhed, og dens Flamme bliver Dag for Dag mindre."

(Uddraget af le Moniteur 1808. No. 55.)

Hans Majestæt har under 10 Maj 1808 i Bayonne givet et Decret angaaende Oprettelsen af hele, halve og $\frac{3}{4}$ Stipendier ved Lyceerne, samt Stipendiers Stiftelse af Private. Dette Decret indeholder følgende Bestemmelser:

1. Ved ethvert Lycee oprettes 10 hele, 20 halve og 20 $\frac{3}{4}$ Stipendier; ialt 50.

2. Disse hele og halve Stipendier udredes af Communerne, i Overensstemmelse med den Decretet vedfæiede Liste, og ere bestemte for Secundar-Skolerne i de Byer, som udrede de omtalte Stipendier.

3. Naar en Stipendieplads enten formedelst tilendebragte Studier eller indtruffet Dødsfald bliver ledig, udnævner Universitetets Stormester, ifølge heraf, et af de unge Mennesker i Communen, som meest udmærker sig ved en for Studie-Inspectoren aflagt Prøve, til at nyde samme.

4. Ved ethvert Lycee forfattes en Liste over de Individuer i Communen, som nyde hele eller halve Stipendier. Præfecten skal underrette enhver Maire om de Individuer i hans Commune, som med ommeldte Stipendier ere beneficerede.

5. De Communer, hvis Bidrag ere regulerede, og som ikke dertil have Fonds, gives Forskud af Amortisementskassen, hvilket beregnes til Refusion paa næste Regulatif.

6. Det er enhver, som ønsker det, tilladt ved et Lycee at oprette et Stipendium, der da kan beholde Stifterens Navn. Angaaende Oprettelsesmaaden af disse Stipendier skal det Nærmere vorde bestemt.

De organiserede Lyceers Antal beløber sig til 43. De ved disse saaledes oprettede Stipendier udgiøre 430 hele, 860 halve og 860 $\frac{3}{4}$ Portioner ialt: 2,150 Stipendieportioner.

(Af Monitoren 17 Maj 1808. No. 138.)

Angaaende den polytechniske Skole i Paris befinder sig en Efterretning i Miscellen für die neueste Weltkunde St. 70 S. 278 ff, der giver en autentisk Udsigt over dette berømte Instituts Historie. Den er uddraget af en Beretning til Kongerne af Holland og Neapel, i hvilke Riger lignende Anstalter skulle oprettes.

Brüssel.

De i de sidste Aar hos os i Activitet satte nye Lære- og Dannelsesanstalter blive stærk besøgte, og bi

drage mangfoldigen til Kundskabers Udbredelse. Med Fornøielse bemærker man, at Oplysning ogsaa alt mere og mere udbreder sig mellem Belgierne, der ellers følte sig ret lykkelige under Samvittighedstræng og Mandslænker.

(Af allg. Zeit. 1808. No. 4.)

5. R u s l a n d.

Petersborg.

I en Ukase til den hellige Synode befales, til Geistlighedens hensigtsmæssigere Dannelse, Oprettelsen af en Commission for de geistlige Skoler. Sammes Medlemmer ere: Metropolit i Nowgorod, Ambrosius; Biskoppen af Kaluga, Theophilakt; Keiserens Skriftefader, Protopresbyter Paul Kriniscky; Overpræsten Johan Dershawin; Synodens Overprocureur, Fyrst Galizyn, og Statssekretær Sperenscky. Commissionens Diemeed er, at vaage over de Skoler, som allerede ere eller i Fremtiden blive oprettede til at danne Ungdommen for den geistlige Stand, og at besørge Alt, hvad der kan tjene til at fremme disse Skolers Hensigt.

(Af allgemeine Zeitung. 31 Aug. 1808. No. 244.)

M o s k a u.

Som bekiendt har ethvert af de nye russiske Universiteter, ifølge den 56 §. i deres Statuter,

den Rettighed, hvortil var for Indfødte og Fremmede at udsætte et Priissspørgsmaal mod en Præmie af 250 Rubler. I følge heraf udsatte det moskause Universitet d. 21 April 1805, mod en Præmie, som af Hr. v. Karamzyn var forhøiet til 100 Ducater, det Spørgsmaal: hvilke Nestors Wolocher vare? Indsendelsesterminen skulde vare til den 1 Jun. 1806. Dette blev publiceret i den moskause Literaturtidende og af denne i Götting. Gel. Anz. 1805. St. 27. S. 272. Flere Afhandlinger vare nu virkeligen indkomne; men alt blev forglemt, og de indkomne Priisfrifter bleve ikke engang meddeelte Professorerne; saaledes forgik Aarene 1806 og 1807, uden at Prisen blev tilkiendt.

Da tog en af de meest anseete Medlemmer af Senatet ved det keiserlige Universitet i Moskau Mod til sig, og indgav, for at redde sit Universitets Ære, under $\frac{4}{10}$ Decbr. 1807 til sammes Senat et i Pertinet sane ad *bonam famam* talis Societatis litterariæ, qualis est nostra, ut conservet *fidem publicam*, quæ vel homini *privato*, multo magis *Societati publicæ*, religioni esse debet. Non potest autem *fides publica* nostra servari, nisi stemus diligenter promissis. Invitavimus *publice* viros eruditos, tam populares quam exteros, ad concertationem literariam; polliciti et quasi *pacti* sumus proemium; oblatæ sunt

et commissæ *bonæ fidei nostræ* commentationes plures: et quid factum est? Per integrum annum, et quod excurrit, *ne communicatæ quidem* sunt commentationes ad legendum iis Professoribus, quorum est de argumento iudicium!!! Quid arbitramur, existimaturos esse et populares et exteros, non dico de studio nostro, de diligentia nostra, sed de ipsa *bona fide* nostra? Num unquam in orbe terrarum Societas quædam literaria, quæ quæstiones, præmio constituto et addicto, *publice* proposuisset, ita se gessit? Societas literarum *Göttingensis* medias inter belli turbas et patriæ calamitates non tamen oblita est hac in re *honoris et officii* sui. Verendum est certe, ne in posterum nemo amplius nobis *credat*, scilicet quæstiones proponentibus præmiumque paciscentibus, commentationes acceptas tamen non curantibus, neque *fidem* liberantibus.

Ifølge heraf fordrede Patrioten, 1) at de indkomne Priis Skrifter uden videre Ophold skulde sættes i Circulation mellem de ordentlige Professorer. 2) At enhver af dem skulde indgive sit skriftlige Votum over ethvert enkelt Priis Skrivt, og hvilket han holdt for det bedste, og at 3) den endelige Dom maatte bekiendtgjøres i de moskauske, petersborgske og hamborgske Tidender. Denne Beslutning

blev strax, den $\frac{4}{16}$ Decbr. 1807, taget i Senatet; men efterat nu atter 7 Maaneder ere forløbne, veed endnu Ingen noget om den endelige Dom.

(Af Gøtt. gelehrt. Anzeig. Jul. 1808 121 St.)

6. H o l s t e e n

K i e l.

I Overeensstemmelse med den tydske Rigsforfatning og de tydske Universiteters Forhold til samme førte ogsaa den første Magistratsperson ved Universitetet i Kiel alene Titel af Prorector, da Landéfyrsterne ansaaes som Rectorer og Keiseren som øverste Skytsherre.

Denne Bestemmelse maatte altsaa ved den tydske Rigsforfatnings Oplosning af sig selv bortfalde. Under 26 August 1808 har det behaget Hs. Majestæt Kong Frederik den Siette udtrykkelig at ophæve samme ved en allernaadigst igienem det Slesvig-Holsteenske Cancellie udfærdiget Befaling, at den hidtil værende Prorector ved Universitetet i Kiel skal herefter føre Titel af Rector, i hvilken Egenstøb ham af Allerhøistamme er tillagt lige Rang med Rectoren ved Kiøbenhavns Universitet.

A n n o d n i n g

Den i disse Annalers 1 B. 2 S. 1808 indrykkede Fortegnelse over Medlemmerne af Hs. Kongel. Hoih. Kronprindsens Livcorps i Aaret 1801 er med allernaadigst Tilladelse aftrykt efter den Stamdbog over Corpset, som befinder sig i Hs. Majestæts Kongens Giemme; men da denne Stamdbog er affattet ved den Tid, da Corpset blev opløst, og følgelig indeholder Corpsets Personale saaledes, som det dengang var, saa kunde bemeldte Fortegnelse ikke angive deres Navne, der vel i Begyndelsen af Corpsets Oprettelse hørte til dets Medlemmer, men siden vare udtraadte af samme. Udgiveren ønsker at kunne levere en Fortegnelse over disse saaledes forbigaaede, som et Supplement til den forrige, og anmoder til den Ende Bedkommende om, behageligen at ville meddele ham — saavidt det skeer ved Brev, portofrit — deres respective Navne og nærværende Embedsstilling, samt derhos angive det Compagnie, ved hvilket de have staaet. For at der kan være fornøden Tid til saadan Meddelelse, vil Udg. oppebie et halvt Aars Forløb, forinden han publicerer den omtalte Supplementliste.

Rettelser til foregaaende Hæfte.

- S. 249 ved No. 32 Præst i Nørrejylland læs Feldtpræst.
- 253 ved No. 118 tilføies: Mag. og Vicedecanus.
- 260 ved No. 104 Lærer læs Vice-Rector.
- 352 Lin. 16 de fleste Lærere læg til: som gjorde Tjeneste ved Kronprindsens Livcorps.

A.

I. Nogle Efterretninger om de academiske Borgeres Bevæbning ved
Kjøbenhavns Universitet i Aaret
1700.

ved Udgiveren.

En combineret engelsk, hollandsk, svensk Flaade bloqverede Kjøbenhavn. Hovedstaden var allerede af den bleven bombarderet, og den indsluttede danske Flaade formaaede ei at afværge nye Angreb fra Søensiden. Men Faren voxte, og Kjøbenhavns Stilling blev end mere betænkelig, da under disse Omstændigheder de Svenske iværksatte en Landgang paa Sjællands østlige Kyst, paa en Tid, da Den var næsten aldeles blottet for Forsvar, efterdi Armeen tilligemed Kongen var fraværende i Holsteen. At lande og rykke frem mod Hovedstaden var faa Dages Værk for

de Fiender, der fandt liden eller ingen Modstand. Kiøbenhavn maatte snart vente sig sat mellem en dobbelt Ild fra Søe og Landsiden. Man gjorde sig imidlertid beredt til, med de faa Midler, man havde, at forsvare Staden saa got man kunde. Dette var i Begyndelsen af August 1700 a). Kongen, underrettet om disse nye Farer, sendte fra Holsteen af de Befalinger, som han ansaae meest passende til Omstændighederne. Deriblandt var ogsaa en Opfordring til Studenterne at foreene sig med det øvrige bevæbnede Mandskab. Dette Actstykke selv er ikke kommet til vore Tider b); i det mindste har Udg. gjort sig forgæves Umage for at opspore det; men Indholdet

a) Udg. henviser, hvad de nærmere Omstændigheder angaaer, til sin Afhandling om Kiøbenhavns Stilling og Farer i Aaret 1700. Kiøbenh. 1804. 4.

b) Det er overhoved saare lidet, hvad Udg. har kunnet finde om Studenternes Væbning 1700, og havde Cand. Theol. Peder Witt ikke indflettet Noget desangaaende i sine opbyggelige Betragtninger, saa skulde vi endnu have vidst mindre derom. Ikke engang i Consistorii Archiv findes et eneste Actstykke opbevaret, og ligesaa lidet nogen anden historisk Efterretning, naar undtages følgende faa Ord i Acta Consist. til 7 Aug. 1700: "bleef lest een Memorial fra denn Kongelige Raadstue, at Universitetet vilde gifve en Kulle ind paa Studiosis, som vare ferdige og kunde gaa til Bolds. Vid. Co-

angives saaledes af Peder Witt c): "at de skulle drage sig til Minde sine gamle Formænds Tapperhed, dem at efterfølge, hvis fornøden gøres skulde; de skulle der udover blive forsikrede om Kongelig Majestæts Hyldest og Raade, og skulle saa mange, som dertil resolverede vare, angive deres Navne hos Professorene."

Denne Kongel. Opfordring blev Løverdagen den 7 Aug. om Eftermiddagen Kl. 2 oplæst paa Universitetet for alle Studenterne af Rector Magnificus Dr. Masius, efter at de iforveien vare tilsagte ved følgende Bekendtgørelse fra Consistorium:

Rector cum toto Senatu Academico Civibus suis Salutem!

Non semper inter libros pluteosque decertandum; expostulat patriæ salus etiam armatam

piebogen pag. ". Men ikke engang i Copiebogen er Actstykket indført (hvorfor man har gjort vel i, at lade pag. staae aaben), og i Raadstue-Archivet har man hverken Brev eller Copiebog for dette Aar. Imidlertid har jeg dog været saa heldig, at overkomme Afskrifter af de tre Programmer, som nedenfor ville blive anførte. Afskriverne befinde sig iblandt det Kongel. Bibliotheks Manuscripter.

c) Guds Bognborg om den Kongelig Majestæts danske Flode og Kongelig Residentz-Stad Kiøbenhavn. Kiøbenh. 1737 S. 35 f.

manum, cum natalis soli amor unumquodque pectus obliget, ut vitam potius perdat, quam perdi publicam salutem videat. Hinc difficillimis hisce temporibus, dum circa patrios Lares inimica Bellona sævit, vos monitos volumus vestri officii, quid Deo debeatis, quid Regi, quid Patriæ, quid denique honori et existimationi vestræ, ut consensu unanimi paria cum reliquis faciatis, qui imminentem inimicum Regiis urbis moenibus avertere conantur. Fuit aliquando tempus, quod, ut opinor, memoriam vestram non fugit, cum cives nostri academici, majores vestri, varia fidelitatis & fortitudinis documenta in hac ipsa urbe darent, & insignem sibi honorem & existimationem rem bene gerendo conciliarent. Non dubitamus, quin omnes, quotquot inter vos animum ingenuum gerunt, obsequii sui sponte memores, omnes nervos ad salutem patriæ propugnandam intendant. Adestote itaque in Auditorio superiori hora post meridiem secunda, ubi S. R. Majestatis clementissimum edictum vobis prælegetur, ut nobiscum de rebus agendis pro virili conveniatis. Valete amantissimi cives, sumite animos, efficite, ut veros vos monstretis Palladis alumnos, qui non pluma saltem sed et ferro dimicare didicerunt. Hafniæ d. 7 Augusti 1700.

sub manu Secretarii Universitatis

O. Worm.

Paa Dansk:

Rector og det Academiske Senat til
deres Medborgere.

Det er ei altid mellem Bøger og Hylde, man bør kæmpe; Statens Vel fordrer ogsaa, at man væbner sin Arm; thi Kiærlighed til Fædrelandet forpligter Enhver til hellere at opofre sig selv end see dettes Undergang. Derfor i nærværende kritiske Dieblif, da Krigens Farer omspænde vore Fædreneboliger, ville vi have Eder erindrede om, hvad I skyldte Gud, Kongen, Fædrelandet, Eders egen Ære og offentlige Agtelse, i den Forventning, at I, befieledede af een Følelse, ville gjøre fælleds Sag med de øvrige, der foreene deres Bestræbelser for at holde den truende Fiende borte fra Kongestadens Mure. Der var engang en Tid, der formodentlig vil være Eder alle i Minde, da vore academiske Borgere, Eders Forsædre, i denne selsamme Bye aflagde udmærkede Prøver paa Trostid og Kiæfthed, og ved deres Daad erhvervede sig særdeles Ære og Agtelse. Vi tvivle aldeles ikke paa, at jo alle de iblandt Eder, der bære en fri og ædel Siel, ville af sig selv føle, hvad Pligt kræver, og villig paatage sig enhver Anstrængelse til Fædrelandets Redning. Møder derfor i det store Auditorium i Eftermiddag Kl.

2, hvor Hs. Kongel. Majestæts allernaadigste Befaling vil blive Eder forelæst, for i Forening med os at vedtage det Nærmere. Dette er, hvad vi have at bekiendtgjøre Eder, kæreste Medborgere; fatter kiækt Mod og viser Eder som Pallas's sande Kostersonner, der forstaae ei blot, at stride med Pennen men ogsaa med Sværdet. Kjøbens havn d. 7 August 1700.

Under Universitets-Secretærens Haand

D. Worm.

Endnu samme Eftermiddag "angav sig, efter Witts Beretning d), nogle hundrede Mænd." Men at Antallet af dem, som strax lode sig indskrive, dog ingenlunde var forholdsmæssigt til Studenternes Antal overhoved, og at Witts Udsagn derfor neppe kan være ganske overensstemmende med Sandhed, beviser den nye og bebreidende Formaning, Consistorium fandt sig nødsaget til, Dagen efter at lade udgaae til de academiske Borgere e), saaledes lydende:

d) Sammeft. S. 36.

e) Denne Formaning omtales slet ikke af Witt, der blot siger, at med Anmeldelsen continueredes nogle efterfølgende Dage. Det havde vist nok været smukkere, om en saadan eftertryffeligg Paamindelse ikke var bleven fornøden, og at Anledningen dertil

Rector Masius

Lectori Salutem.

Si mori pro patria dulce est, cur non dimicare voluptas? & si publica salus privatæ semper anteponenda, quis non propriam requiem laboribus & difficultatibus pro publico ferendis postponeret? Miramur hinc, quod hesterno die, ubi conveniendum civibus nostris, ut ad arma pro salute urbis capessenda nomen profiterentur, ra-

ikke havde fundet Sted. — Imidlertid, da Historiens første Vigt er Sandhed, saa kan den ei, for at rette sig efter specielle Hensyn, dølge, hvad een gang er blevet historisk Factum, og Udg. saaledes ikke forbigaae, hvad han har fundet, at være sct. Dog vil han giøre den Bemærkning, at den Billighed og Iver, det da oprettede Studentercorps siden, da det var blevet organiseret, lagde for Dagen, beviser, at den første Langsomhed ikke maa søges i nogen egentlig Mangel paa god Villie, men suareré i de dengang hos Pluraliteten herskende Fordomme, og da tillige i den Frygt for Vaabens Brug, der ikke var utilgivelig hos en Klasse af Mennesker, hvoraf de allerfleeste vist nok aldrig havde haft Vaaben i Hænder for, end si ge været bekiendte med deres Behandling. Det er ellers mærkeligt, at blandt de fire Gange, Studenterne ved Kiøbenhavns Universitet have været opfordrede at gribe til Vaaben, er saadant de tre Gange indtruffet i August Maaned.

rum adeo viderimus numerum, qui debito se suo solverunt, et Augusti nostri voluntatem sunt reveriti. Quid vero? cives academici! in pace vos armorum non pudet, ad quæ, ubi necessitas expostulat, horretis? Nil hoc virile sapit, aut Palladis alumnis conveniens, quæ constantes expostulat amasios et in utraqvè fortuna tenenda sibi semper similes. Non etenim tacito pede præterire possumus laudabilem eorum æmulationem, qui alacri animo nobilique instinctu animati, præsentem se nobis stiterunt, ad patriæ salutem defendendam paratissimi, cum tanto major illos sequatur gloria, quo propius ad armatæ Palladis similitudinem accedunt, et urgente necessitate monstrare possunt, didicisse se & pluma & ferro militare. At reliquos, quorum heri præsentiam desideravimus, sincere monitos volumus, ut, missa omni mora, crastina luce hora ante meridiem octava præsentem se nobis in Consistorio sistant, nomenque suum, et fidem cum nomine, dent, velle se debito suo absolvere & Regio mandato obtemperare; et hoc dum serio jubemus, abfuturum fore speramus neminem, cui aliquid in pectore salit, cum ipsa id necessitas patriæque amor expostulet. Convenite adhuc, quos luce hesterna præsentem viderimus, ut qui jam antea nomen vestrum professi, redigi in certas legiones possitis, et scire,

sub quo vexillo militandum. Sumite animos, digna Musis germina, excutite ignaviam, & cum ignaviâ metum; justa est, quam propugnatis causa, gloriosi conatus, laudanda molimina, quæ tamen sibi perpetuam & æternaturam gloriam tributariam habebunt.

Hafniæ d. 8 Augusti Ao. 1700.

C. Worm.

Academiæ Secretarius.

Vaa Dansk:

Rector Masius
til Læseren.

Dersom det er sødt at døe for Fædrelandet, hvi skulde det da ikke være en Glæde at kæmpe for det? og dersom det offentlige Vel altid bør agtes høiere end Enkeltmands, hvo vilde da ikke med Opofrelse af sin egen Rolighed underkaste sig Møie og Besværligheder for dets Skyld? Vi forundre os derfor over, at, da vore Medborgere igaar skulde møde for at anmeldte sig til Byens Forsvar, indfandt sig saa saare saa, der opfyldte deres Pligt og adløde Hs. Majestæts Befaling. Men hvorledes? academiske Borgere! I skamme Eder ikke ved, i Fredstider at bære Vaa:

ben a), og dog skielve J for at bruge dem, naar Røden byder! Dette er just ikke meget mandigt eller passende for Sønner af Pallas; thi hun fordrer standhaftige Tilbedere, der under Lyffens modsatte Stillinger blive sig selv lige. Derimod kan vi ikke andet end berømme deres priselige Skappelyst, der, befieledede af en fyrig Mand og ædel Drist, allerede have fremstillet sig for os, redbonne til at væрге for Fædrelandet; thi Vren for dem er saa meget større, jo mere de nærme sig til Liighed med den væbnede Pallas, og i fornødent Fald kunne vise, at de have lært at krige baade med Pen og Kaarde. Men de øvrige, hvis Nærværelse vi igaar savnede, ville vi have oprigtig formanede, at de ufortøvet indfinde sig imorgen Kl. 8 i Consistorium, og ved deres Navnes Angivelse forpligte sig til at efterkomme deres Skyldighed og den Kongelige Befaling; og i det vi saadant alvorligen byde, haabe vi, at Ingen udebliver, som har mindste Vrefølelse i Brystet, da Nødvendighed og Fædrelandskærlighed i lige Grad opfordrer Eder. Røder desuden J, der igaar indfandt Eder, for at J, som allerede have ladet Eder indskrive, kan vorde fordeelte i visse Compagnier og faae at vide, under hvilken Fane J skulle tiene. Tager Mod til Eder,

a) See disse Annaler. 1807. I B. S. 203 f.

værdigt Musernes Sønder; forjager al Feighed, al Frygtsomhed; retfærdig er den Sag, I forsvarer, priseligt Eders Foretagende, hæderlige Eders Anstrængelser og deuden uforgiængelig den Ære, som vil følge Eders patriotiske Daad.

Kjøbenhavn d. 8 August 1700.

D. Worm.

Universitetets Secretær.

Denne Naamindelse synes at have frugtet; thi tre Dage efter, Onsdagen den 11 Aug., bleve de deelte i fem Compagnier, hver paa 200 Mand, saaledes, at Enhver kunde indtræde i hvilket Compagnie han vilde; selv maatte de vælge Officerer fra Lieutenants-Plads og derunder, men Capitainerne og høiere Officerer toges af de egentlige Militære f). Den 12 modtog de paa Studiegaarden Gevær fra Tøihuset, og en Oberste Skov blev ansat til deres Chef.

De fem Compagnier tilligemed Fanerne gaves Navne efter Provindserne; det første eller sjællandske Compagnie førte en blaa Fane, og alle Medlemmerne af dette Compagnie havde blaa Baand paa Brystet og i Kaarden; denne blev baaret af Studiosus Oluf Bornemann,

f) Witt a. St. S. 38. (Frantzens) Gienlyd af danske og norske Gæheltes og andre Krigeres Tap-
perhed. Viborg 1783. 8. S. 63.

en Søn af Biskop Bornemann, der siden, 1725, døde som Landsdommer i Siælland. Det andet eller norske Compagnie førte en hvid Fane, og alle Medlemmerne af dette Compagnie havde hvide Baand paa Brystet og i Kaarden; Fanen blev baaret af Studiosus Truels Smidt, som siden blev Generalfiskal. Det tredie eller jydsk Compagnie førte en guul Fane, og alle Medlemmerne af dette Compagnie havde gule Baand paa Brystet og i Kaarden. Det fjerde eller fynske Compagnie førte en grøn Fane, og alle Medlemmerne af dette Compagnie havde grønne Baand paa Brystet og i Kaarden. Det femte eller hollandske Compagnie førte en rød Fane, og alle Medlemmerne af dette Compagnie havde røde Baand paa Brystet og i Kaarden. Officererne i hvert Compagnie vare desuden udmærkede med Hjere paa Hatten og Skjærf efter deres Faners Couleur. Hele Corpset havde sine Hoboister og hvert Compagnie tvende Tambourer. g).

Allerede Mandagen den 16 trak de fem Compagnier, alle complete og exercerede, op paa Studiigaarden, og opstillede sig der, hvert Compagnie særskildt, i fuld Mundering, for derefter at

g) Witt a. St. S. 40. Frantzén a. St. S. 64 f.
Hvor alle disse Faner siden bleve af, er Udg. ubekendt.

præsenteres for Prinds Carl (Kongens Broder) og Enkedronningen (Charlotta Amalia). "For end de af Studie-Gaarden udmarcherede, gav hver Compagnie især tre Salver for Professerne; siden fremstillede de sig i en heel stikkelig Orden, efter Rectoris Magnifici Doct. Masi Befaling, for Universitets Patron, Hans Høi-Grevelige Excellentz Herr Gros-Cantzeler Reventlov h); derfra efter tagen Ordre, begav sig til underdanigst Opvartning hos Hans Kongelig Høihed, stillende sig frem paa Slots-Pladsen; omfider for Hendes Majestæt Enke-Dronningen, gisrendes der som tilforn sine rette behøriige Exercitier, Hendes Majestæt Enke-Dronningen til allernaadigst Behag, og den store Mængde Folk af Stadens Indbyggere til stor Fornøielse. Derfra marcherede siden til Universitetet igien, besluttendes dette deres Optog med tre Salver af alle Compagnier. i)." Foruden eller af disse foreenede sig endnu 200 Studentere med 100 Jægere, og oprettede et Slags Observationscorpz, der tog sin Position en halv Mil fra Kiøben-

h) Der var kommen tilbage fra Holsten den 12 Aug.

i) Witt a. St. S. 40 f. Nye Tidend. August 1700. S. 58.

havn k). Man ventede hvert Dieblif, at Fienden, der havde taget sin Stilling i Egnen af Humlebek, skulde rykke videre frem, hvilket ogsaa skeete d. 21 Aug., da de Svenske brod op derfra, og satte sig fast ved Kungsted Krøe. Men imidlertid var Freden til Travendal sluttet d. 18 Aug., og da Kongen den 1 Sept. var kommen tilbage, fik alt strax et fredeligere Udseende. Borgerkabet afløstes ved Milizen, og Studenterne forbleve blot saa længe under Vaaben, indtil de havde havt den Ære at præsenteres for Hans Majestæt. Dette skeete d. 3 Sept. om Eftermiddagen Kl. 5, da samtlige Compagnier "allerunderdanigst stillede sig for Hs. Kongel. Majestæt paa Slotspladsen, hvor hvert Compagnie i Særdeleshed udi Hans Majestæts allernaadigste Nærværelse og Paasyn med en sær Skikkelse allerunderdanigst gjorde deres Krigs-Execitier, Hans Kongelige Majestæt og Hans Prindselige Høihed, Prinds Carl, til saare naadig Fornøielse, og besluttede samme med tre Salver af hvert Compagnie især. Herfra udmarscherede de forbi Hendes Majest. Enkedronningens Residents- Slot og siden hiem til Studiigaarden, for derefter at vende tilbage til Fredens Sysler.

k) Gebhardi Gesch. d. Königr. Dänem. und Norweg. dansk Oversætt. V. 251, hvis Kilde er Theatrum Europæum XV. 762.

Kort efter udstædte Consistorium følgende Beskiendtgjørelse, der kan ansees som den sidste denne Studentervæbning vedkommende offentlige Handling.

Rector cum toto Senatu Academico

Lectori Salutem!

Satis hactenus inter Phalanges, Cives Academici! cum industria vestra Ipsi etiam Trionum Monarchæ innotuerit, qui laudatos vos dimisit, & omnem faventis Fortunæ spem promisit. Cesant hodie velitationes; non de globulis magis solliciti sumus, dum regnat amata pax, & quilibet suspensa in pariete arma lætatur. Redundum nunc vobis ad pluteos, revocandus amans literarum animus, extendendi conatus, excitandi spiritus, ut eodem vos amore Pallada vestram ac hactenus Martem amare testemini. Ita, ut arma deponantur, monemus, quæ hactenus laudabiliter portastis, & ferri locum sustineant volumina; ita veros vos ambidextros esse monstratis, qui sciunt & pluma et ferro dimicare. Hafniæ ex concluso Consistorii Ao. MDCC Pri-die Nonarum Octobris.

Sub officii nostri sigillo
O. Worm.

Paa Dank:

Rector og det hele academiske Senat
til Læseren.

Det have J hidtil befattet Eder med Krigens
Sybler, academiske Borgere, da Eders Jver end-
og har tildraget sig Monarkens Opmærksomhed,
der har tilkiendegivet Eder sit Velbehag og aab-
net Eder de meest gunstige Udsigter. Fra nu af
ophører Baabekamp; vi bekymre os nu ikke mere
om Rugler, medens den elskede Fred hersker, og
Enhver glæder sig ved at see Geværet ophængt
paa Væggen. Nu maae J vende tilbage til Bog-
hylderne, giønfalde den videnskabelige Aand, ud-
vide Eders Stræbsomhed, vække Eders Sielekræft,
at J kan lægge for Dagen, at J ei ere Eders
Pallas mindre hengivne end J hidtil have væ-
ret Krigsguden. Vi tilsiige Eder derfor, at J nu
nedlægge de Baaben, som J hidtil med saa me-
gen Ære have baaret, og istedet for Raarden tage
Bogen i Haand; saaledes vise J Eder at være
i egentlig Forstand (vehændede a), der vide baa-
de at stride med Pen og Sværd. Kjøbenhavn
efter Consistorii Beslutning d. 6 October 1700.

Under vort Embedssegel

D. Worm

Universitets- Secretær.

a) ambidextros; der forstaae at bruge begge Hænder
lige godt.

II. Tvende Rescripter fra 17 Aars
hundrede til Bisperne i Danmark
og Norge, angaaende Præster, som
tage Magistergraden.

I.

Frid. 3.

W. S. G. T. Eftersom vi komme udi Forsa-
ring, hvorledis en deel unge prester paa lands-
byerne tage Magisterij graden, allene for den aar-
sags skyld, at de derved funde haffve deris gang og
session offver de andre prester, som ere eldre in
ministerio end de, da ville vi naadl., at i udi eders
stift schal giøre den anordning, at ingen prest, om-
endskiont hand kand haffve taget gradum Magisterij,
derfore schal gaae eller sidde offver de andre pre-
ster, mens at enhuer haffver sin gang och session,
som hand er gammel in ministerio til. d. Haffu.
den 24 May 1651.

Register paa Bisperne i Danmarch
och Norge som finge Bress

i Danmarch

D. Jesper Brochmand

D. Peder Winsstrup

D. Jacob Mathison

M. Anders Andersen

M. Frantz Rosenkrantz
 M. Peder Kragelund
 Biskoppen i Euen.

i Norge

M. Henning Stochflett
 M. Jens Skielderup
 M. Erich Bredal
 M. Tomas Kortson

(Af det Danske Cancellies Archiv, Siellandske Tegnelser
 No. 1651 - 1653. No. xxxii. Fol. 91 og 92).

2.

Frid. 3.

W. S. G. T. Efftersom woris Bressve dend
 24 May 1651 ere udgangne, at ingen prest, om-
 endschiont hand fand haffue tagit gradum Magi-
 sterij, derfore schall gaa eller sidde offuer de andre
 prester, mens en huer sin gang oc session, som
 hand er gammel till udi Ministerio, at haffue, oc
 wij nu naadl. er i erfaring kommen, at saadan
 woris Anordning af en Deel anderledis udleggis oc
 forstaais, end woris Meening derom werit haffuer,
 da er woris naadl. willie oc befalning, at j (der)
 udi Stiffed till de wedkommendis effterrettning
 lader forkynde, at med forskreffne woris udgan-
 gene Bref ikke ere meendte de Magistri, som end-
 ten

ten med adskillige Philosophicis Collegijs docendo & disputando at holde haffuer ladet see, at de deris tid i Studeringer well oc berommelige haffuer anlagt; eller udi hederlige beffalingen sig haffuer giort well fortiendte, ei heller Prester i Kiobstedenne. Dermed ic.

Hafn. 4 Junij 1663.

Dette forskreffne Bref udgick till Bisperne i Danmark oc Norge

Nemblig

Siellands Stift	•	D. Hans Suane
Fyens Stift	•	D. Laurik Jacobsen
Riber Stift	•	D. Peder Kragelund
Wiborg Stift	•	M. Peder Willadzen
Aalborg Stift	•	D. Anders Anderson
Nars Stift	•	M. Hans Brochmand

Norge

Christiania Stift	•	M. Henning Stochflet
Bergen Stift	•	M. Jens Schielderup
Trundhiems Stift	•	M. Erich Bredal
Staffuanger Stift	•	M. Christen Thauson

NB. udi det Bref till D. Hans Suane blef satt i stedet for det, som staaer imellem disse to tegn (), saaledis: her.

(Af det Danske Cancell. Archiv, Siellandske Tegneser No. 1660 - 1663. No. xxxiv, Fol. 514 og 515.

B.

I. Forelæsninger ved Kiøbenhavns Universitet og det pædagogiske Seminarium i Vintersemestret 1808-1809.

A. Ved Universitetet.

I. Theologiske.

C. F. Hornemann, Theol. Dr. & Prof. P. D. forklarer Brevet til Ebræerne; undersøger de ældre græske Philosophers Meeninger om Gud og Religionsfager, og viser deels den christelige Læres Overensstemmelse med, deels dens Fortrin for hine; giennemgaaer de Steder af det gamle Testament, som findes i det nye Testaments Breve.

F. Mønter, Theol. Dr. & P. P. D. Biskop over Siællands Stift og Ordensbiskop, foredrager Pastoraltheologien og Indledningen til det nye Testament.

P. E. Müller, Theol. & Philos. Dr. Theol. P. P. D. læser over den naturlige Theologie; den sidste Deel af den dogmatiske Theologie; den første Deel af den christelige Moral; holder Examinatorier over det Læste.

Mag. B. Thorslacius, Prof. L. L. P. D. forklarer Pauli Brev til Romerne; holder Examinatorier.

J. Møller, Theol. P. P. E. foredrager den christelige Kirkehistorie fra Begyndelsen af, efter Münscher; den første Bog af Psalmerne, efter en forudskiftet kort Indledning til Hebræernes Iyriske Poesie; holder Examinatorier over det Læste.

2. Juridiske.

J. F. W. Schlegel, J. U. D. & Prof. P. D. giennemgaaer den dansk, norske Personernes Ret; den absolute Naturret; holder skriftlige Ovelser og Examinatorier.

F. L. Hurtigkarl, J. U. P. P. D. læser over den romerske Ret i Tingen; den dansk, norske Proces; holder Examinatorier.

C. Brorson, J. U. P. P. E. foredrager den dansk, norske Criminalret; den extraordinære og criminelle Proces efter Fædrelandets Love; anstiller Examinatorier.

M. H. Bornemann, J. U. P. P. E. foredrager den almindelige Statsret, den dansk, nor-

ffe Tingenes middelbare Ret; holder Examinatorier.

C. J. Møller, Høiesterets Secretair og Adjunct ved det juridiske Facultet, forklarer den umiddelbare Tingenes Ret efter Fædrenelandets Love; den romerske Personernes Ret; den almindelige og europæiske Folkeret; holder theoretiske og practiske Ovelser og Examinatorier.

3. Medicinske.

F. L. Bang, P. Med. P. D. læser over den specielle Therapie, og særdeles Sygdomstilfælde i Forbindelse med denne Lære.

J. S. Saxtorph, Med. Dr. & P. P. D. Chirurg. & Art. Obstetr. over de kolde Hævelsers Chirurgie efter Callisens System; foredrager Fødselsvidenskaben og viser Fødselsoperationerne paa Phantomet.

D. H. Mynster, M. D. & P. P. E. foredrager den practiske Medicin ved de Syges Senge i det Kongel. Frederiks Hospital; den specielle Pharmacologie.

J. D. Herholdt, M. D. & P. P. E. fremfatter de almindelige Begyndelsesgrunde af Physiologien.

M. Skjelderup, M. D. & P. P. E. læser over Syndesmologien, Myologien og Neurologien;

de øvrige Dele af Anatomien; det vegetative Livs
Physiologie og de anatomiske Dissectioner.

4. Philosophiske.

Mag. A. Kall, Hist. P. P. D. gjør sine Til-
hørere bekiendte med de Bøger, som tiene til at bi-
bringe Kundskab om Fædrelandets Historie; gien-
nemgaaer den ældre danske Historie.

L. Bugge, Math. & Astron. P. P. D. fore-
drager den mathematiske Geographie; den sphæri-
ske og theoretiske Astronomie; anstiller Examinato-
rier; tilbyder sin Veiledning i at giennemgaae en
eller anden Deel af den rene eller anvendte Mathe-
matik.

Mag. N. E. Kall, L. L. D. P. P. D. læs-
ser over det arabiske Sprog; forklarer Micha, Ma-
hum og Habakuk.

M. J. Wöldike, Prof. Math. P. D. frem-
sætter Begyndelsesgrundene af Algebra; foredrager
den rene Mathematik efter Kästners Compendium;
anstiller Examinatorier; tilbyder sin Veiledning i
en eller anden Deel af Mathematiken.

J. Wolf, Prof. Math. P. D. foredrager
Arithmetiken og Algebra; den theoretiske Geometrie
og den plane Trigonometrie, efter Karstens's Com-
pendium; anstiller Examinatorier; tilbyder sin Bei-
ledning i Begyndelsesgrundene af den høiere Ma-
thematik.

Mag. J. Kierulf, Hist. & Geogr. P. P. D. foredrager Statistikkens Propædie efter Büsching; den nyere Fædrelandets Historie fra Calmarunionen; Fædrelandets Statistik.

G. Wad, Hist. Nat. P. P. D. læser over Zoologien, efter Cuvier; Ornytognosten, efter Werner.

Dr. N. Treschow, Philos. P. P. D. forfatter sine Forelæsninger over Philosophiens Historie efter den neoplatoniske Skoles Tid; foredrager Logikken, efter en Propædie til Philosophien; den moralske og borgerlige Philosophies almindelige Grundfætninger; anstiller Examinatorier over Logikken.

Mag. B. Thorslacius, Prof. L. L. D. oplyser paa Latin de romerske Antiquiteter, efter Meyer; forklarer Cicero's 7de Tale mod Verres; tilbyder sin Veiledning i at giennemgaae en eller anden udvalgt Deel af den classiske Philologie.

M. N. Schow, Archæol. Prof. P. E. giver Anviisning til den græske og romerske Mythologie; giennemgaaer de skønne Kunstværkers Historie hos Oldtidens cultiverede Folkeslag.

Mag. N. Nyerup, Prof. Hist. Lit. & Bibl. Univ. læser over nogle Stykker af Middelalderens Litterærhistorie.

Mag. G. Wegtrup, Decon. P. E. læser over Dværgavlen og Landbruget; tilbyder sin Veiledning i de øvrige til hans Fag henhørende Discipliner.

Th. Bruun, Prof. Ling. Angl. foredrager Reglerne for det engelske Sprog; anstiller skriftlige Ovelser.

Mag. L. Engelstoft, Hist. & Geogr. P. E. gennemgaaer de vigtigste Momenter af den romerske Historie indtil det vestlige Keiserdoms Undergang.

P. E. Müller, Theol. & Philos. Dr. Theol. P. P. D. foredrager Moralen; anstiller Examinatorier.

Sverdrup, G. L. P. E. forklarer Æschinis Tale mod Ctesiphon; Pindars Ode; foredrager den græske Litteraturs Encyclopædie.

Mag. H. C. Ørsted, Prof. Phys. P. E. læser over Apothekerkonsten; foredrager Begyndelsesgrundene af Experimentalphysiken; anstiller Examinatorier. Han tilbyder sin Veiledning i fuldstændigere at gennemgaae og med Experimententer at oplyse denne Videnskab, eller og den saa kaldte physiske Chemie.

Mag. E. C. Werlauff, Secretær ved det Kongel. Bibl. gennemgaaer Norges ældre Historie.

B. Ved Seminariet.

D. G. Moldenhawer, Seminariets Director, anstiller Ovelser med Alumnene i den anden Klasse, og veileder deres Privatstudium.

J. Wolff, Inspector i den mathematiske Klasse, giver Anviisning i Methoden at foredrage Bogstavregningen baade for Begyndere, og dem, der have gjort større Fremgang; veileder Alumnernes egne Ovelser.

G. Wad, Inspector i den physiske Klasse, fremsætter Reglerne for den naturhistoriske Underviisning i Skolerne, og veileder Alumnernes Ovelser i rigtiggen at bestemme og beskrive Fossilierne.

K. L. Rahbek, Prof. og Inspector i den danske Klasse, veileder Alumnernes Ovelser i det skriftlige Foredrag; tilbyder at gennemgaae en eller anden Deel af den ham overdragne Disciplin.

L. C. Sander, forsætter sine Forelæsninger over Klopstocks udvalgte Oder i chronologisk Orden; anstiller Stiilsvelser i det tydske Sprog; foredrager Pædagogiken, efter Niemeyer; holder Declamere - Ovelser; gennemgaaer det tydske Sprogs Grammatik for de mere Ovede, og giver Anviisning til at tale og skrive det smukt.

Th. Bruun, Prof. & Lect. Sem. forklarer det franske og engelske Sprogs Grammatik, og veileder Alumnernes egne Ovelser i, rigtiggen at skrive og tale disse Sprog.

B. Thorlacius, P. L. L. D. gennemgaaer critisk Alumnernes latinske Udarbejdelser; veileder

Philologerne i at fortolke Cicero's agrariske Taler og udvalgte græske Hymner; læser over Mythologien og de græske Antiquiteter.

G. Sverdrup, G. L. P. og Inspector i den historiske Klasse, fremsætter Reglerne for Historiens Foredrag i Skolerne; tilbyder sin Veiledning i at forklare Thucydid.

II. Academiske Examina.

I. Examen Artium.

Til Examen Artium i dette Efteraar vare 100 Dimittender anmeldte, nemlig 58 fra de offentlige lærde Skoler og 42 Privatister; dog indfandt sig ifkun 85, nemlig 45 fra de offentlige Skoler og 41 Privatdimiterede, da 1 imidlertid var død, 1 bleven syg, 3 havde forandret deres Beslutning, denne Gang at indstille sig til Examen, 1 var bleven Militær og 8 fra Christiania og Christiansands Cathedralskoler vare ved Overfartens U sikkerhed blevene forhindrede i at ankomme saa tidligen. De Anmeldte bleve, i Overeensstemmelse med Forord. 22 Marts 1805, fordeelte under 4 Examensdeputationer, saaledes, som højsæiede Tabeller A. B. C.

D. vise; dog med den Forskiæl, at Navnene paa de Udeblevne eller ikke Antagne her ere forbigaaede.

Examen med de tilstædeværende Candidater begyndte Torsdagen den 20 October, og fortsattes, paa den i Forord. §. 11 - 18 foreskrevne Maade, skriftlig og mundtlig til Mandagen den 31 s. M.

Den Deputation, hvis Medlemmer nævnes paa den med Lit. B. betegnede Liste, havde Directionen for denne Gang overdraget at opgive Pensum og Thematata til de skriftlige Udarbeidelser. Disse Opgaver vare for de forskjellige Rubriker følgende:

1. I M o d e r s m a a l e t.

Hvori bestaaer sand Fædrelandskierlighed, og hvorfor har denne Dyd været saa agtet hos alle Nationer?

2. Oversættelse af Latin paa Dansk.

(Af Hemsterhusii Orat. de linguæ græcæ præstantia p. 62.)

Antiquissimis temporibus, etsi veteris memoriæ perobscura supersint vestigia, constat, primos Græciæ incolas mutuis vexatos latrociniis variisque bellorum æstibus a) jactatos, nullis certis in sedibus mansisse; quum enim foecunda sobole genus humanum sese per omnes terrarum oras diffunderet, novi advenæ, læta locorum fertilitate

a) bellorum æstus Krigs-krøligheder.

allecti, veteres colonos expellebant; itaque ad vim aliorum arcendam postquam usus eos excuisset, in bellica laude, rudi quidem & nullis disciplinæ militaris legibus exactâ, ac robore corporis spei summam habebant positam: quomobrem hos etiam sibi duces deligere moris erat, quos decora magni corporis & validis robusti membris species ante alios commendabat. Verum simul atque compertum fuit, quantum in administrandis rebus animi virtus valeret, statim in his ipsis infantis ævi incunabulis *b)* consilio & prudentiæ præcipuos honores attribuerunt.

b) incunabula *Bugge*, Begyndelse.

3. Oversættelse af Dansk paa Latin.

Det er uden Tvivl en herlig Indretning og Skik, vi have Forfædrene at takke for, at den studerende Ungdom tidligen næres ved de græske og latinske Skribenteres Læsning, som ved en sund og kraftig *a)* Føde. Da Barbariets *b)* Taage, efter en lang Nat, var adspredt og en lysere Dag begyndte at fremskinne, fandtes der strax Mænd af udmærket

a) kraftig succulentus succi plenus

b) Barbarie barbaries

Snille c) og Forstand, som næsten ene beffiesti-
 gede sig med Alderdommens Studium og derpaa
 opofrede d) al deres Tid og Flid. Da disse næsten
 overalt i Alderdommens Bøger opdagede Gnister
 e) af den hellige Ild, vi kalde Genie, og fandt, at
 et fribaarent Menneſte værdige Konſter og Widen-
 ſkaber af de Gamle ikke alene vare opfundne men
 ogsaa bragte til en høi Grad af Fuldkommenhed,
 troede de, at man af diſſe Kilder burde øſe al
 Aandsdannelse f), al grundig g) Kundſkab, Wiſ-
 doms og Klogſkabs Regler, og, hvad der endnu er
 meget vigtigere, Monſter for et vel indrettet Liv.
 Widenſkaberne have heller ikke befundet ſig ilde,
 ſaalænge man har fulgt denne Forfædrenes Grund-
 ſætning h), og med dem troet, at det var bedre at
 lære Meget end mange Ting.

c) Snille ingenium

d) opofre impendere

e) Gnift scintilla

f) Aandsdannelse ingenii cultus

g) grundig solidus

h) Grundſætning ſententia

4. Oversættelse af Dansk paa Tydsk.

Næst Grækerne tilkommer Romerne en ærefuld Rang i Oldtidens *a)* lærde Historie, da denne Nation er ikke mindre mærkværdig ved dens videnskabelige, end ved dens politiske Foretagender *b)* og Fortienester. Vist nok *c)* vare den romerske Republiks første Tider for frigeriske, og dens herskende Smag for meget Erobring til at *d)* den skulde have tilstaaet Fredens Kunster fortrinlig Rolighed og Opkomst *e)*. Men i den følgende Tid, da Sikkerhed, Magt og Overflødighed var blevet en Frugt af disse Krige; da Romerne selv ved deres Erobring af fremmede Lande fik Leilighed til nærmere at lære at kiende Videnskaberne; da i Særdeleshed *f)* deres Omgang med Grækerne blev større, og deres Bekjendtskab med græske Konst- og Smags- Værker følgelig almindeligere; saa fik de ogsaa Kiær-

a) Oldtiden, das Alterthum

b) Foretagende, die Unternehmung

c) vist nok, freilich

d) for meget — til at, zu sehr — als das

e) Opkomst, die Aufnahme,

f) i Særdeleshed, besonders

lighed g) for Videnskaberne, uddannede h) deres Sprog stedse meer, efterlignede i) Grækerne's bedste Skribenter med udmærket Held k), og leverede nu selv Mesterstykker i Belsalenheden, Digtetkunsten og Historien.

g) faae Kiærlighed for, lieb gewinnen

h) uddanne, ausbilden

i) efterligne, nachahmen

k) Held, der Erfolg, das Glück

5. Oversættelse af Dansk paa Fransk.

(Efter Montesquieu Considerations sur la grandeur &c. des Romains ch. xxiii.)

En Bygmester a) ved Navn Callinicus, der var kommen fra Syrien til Constantinopel, opfandt en Sammensætning af en brændbar Materie b), som man udblæste c) igiennem et Rør d), og som var saadan, at Vand og alt det, der stuf

a) architecte

b) matiere inflammable

c) souffler

d) tuyaux

fer e) sædvanlig I'd, snarere forøgede dens Hestighed f). Graferne, som vare i Besiddelse deraf, brugte den i flere Aarhundrede til at opbrænde alle deres Fienders Flaader, især g) Arabernes, som kom fra Afrika og Syrien, for at angribe dem i Constantinopel selv.

e) eteindre.

f) la violence.

g) surtout.

6. I Religionen.

a) Af den kristelige Religionslære.

1) Hvad lærer Skriften om Guds Viisdom, og hvad Trøst kan Menneskene finde i Overbeviisningen om samme?

2) Hvad Værd har den sildige Bedring? Kan den ubetinget enten forkastes eller anbefales?

b) Af den bibelske Historie.

En kort Fortælling om det Vigtigste af Salomons Regiering, og den Forandring, det jødiske Rige undergik ved hans Død.

7. I Historien.

a) Af den ældre.

1) Quomodo & quo successu principatum Græciæ affectavit Philippus, Macedoniæ Rex?

Universit. og Skole=Annaler 1808 2. B.

M

2) Ex historia romana exponatur bellum primum gallicum.

b) Af den nyere.

1) I hvilken Henseende er Henrik den Fierdes Regiering i Franckerig mærkværdig?

2) Hvilken Forbindelse fandt Sted mellem Danmark og Engelland fra Svend Tvestiæg til Haardeknuds Død?

8. I Arithmetik og Geometrie.

1) Naar $2\frac{2}{3}$ Tønde koste $3\frac{2}{5}$ Rdlr., hvad koste da $11\frac{1}{3}$ Tønde?

2) At multiplicere følgende Decimalbrøke og Heele med hinanden og bevise Reglerne.

0,0023 4,8723 4, 25

0,39 25 3, 21

3) At bevise, at i en retvinklet Triangel er Quadratet paa Hypothenusen saa stort som Summen af Quadratet paa begge Cathederne.

4) Det skal bevisees, at tvende Parallelogrammer, som staae paa samme Grundlinie og mellem tvende Paralleler, ere lige store.

I Henseende til Orden og Opsyn forholdtes, i Overensstemmelse med Forordningen, paa samme Maade, som de foregaaende Aaringer. Til at føre det umiddelbare Opsyn under de skriftlige Prøvers Udarbeidelse, vare af de forskjellige Deputationer

valgte følgende Inspektorer: Cand. Theol. og Alumn. Sem. pædag. J. L. Rasmussen; Cand. Theol. og Alumn. Sem. pædag. A. G. Jungersen; Cand. Theol. Esfendrup; Cand. Theol. Hoyer; Cand. Theol. C. P. Røher; Stud. Theol. Clausen; Cand. Theol. S. L. Svendsen og Cand. Theol. Grundtvig.

Af de 86, som havde indstillet sig til den skriftlige Prøve, bleve 3 for denne Gang ikke stædte til den mundtlige Examen, nemlig 1 formedelst Umodenhed og 2 formedelst begangen Forseelse. Af de øvrige 83 vare 45 dimitterede fra offentlige Skoler, 38 fra private Instituter eller af Privatlærere.

Fra offentlige Skoler vare dimitterede

Kjøbenhavn	5
Herlufsholm	5
Odense	5
Christiania	1
Slagelse	4
Roeskilde	1
Frederiksborg	1
Helsingør	2
Horsens	5
Nalborg	4
Aarhus	9
Biborg	2
Randers	2
Ribe	1

Privatdimitterede vare:

fra Schouboes Institut	8
fra Borgerdydsskolen	2
fra Brendstrup & Westens Institut	3
af Privatlærere dimitterede	25

Blandt fornævnte 83 Candidater havde 4 ikke angivet Græsk, 30 ikke Hebraisk, 9 ikke Arithmetik, 10 ikke Geometrie a). Udfaldet af de denne Gang blandt academiske Borgere optagne Dimittenders samtlige Examenprøver erfares af højsviede Censurlister (A. B. C. D.), hvoraf Resultaterne til lettere Oversigt ere samlede i vedføiede Tabel A. Det viser sig deraf, at af 943 Characterer faldt 679 paa de tre første Klasser (Ug. Mg. G.) og 264 paa de sidste (Eg. Maad. Slet); og at Rubriken Godt af dem alle er den meest talrige. Af de samtlige Dimittender, som indstillede sig saavel til de mundtlige som skriftlige Prøver, udmærkedes, i Overensstemmelse med Forordningens § 24, i første Klasse: Johannes Hansteen fra Christiania Cathedralskole, hvilken tildeeldes Uni-

a) nemlig fra Horsens og Slagelse Skoler; ved den første havde Underviisningen i Mathematiken ikke kunnet fortsættes formedelst Overlærer Lunds Sygdom; ved den sidste bestaaer endnu den gamle Skoleindretning, og Underviisning i Mathematik er folgeligen ikke der indført.

E x a m e n A r t i u m

ved Kiøbenhavn's Universitet i October 1808.

Vice. A.

Examensdeputation.

Rector Magnificus Doctor og Professor Müller.

Professor Wolf.

Professor Rahbek.

Professor Thorlacius.

E x a m e n s C h a r a c t e r e r :

Examinander.	Hvorfra og af hvem demitterede.	Dansk Stil.	Latin.	Lat. Stil.	Græsk.	Hebraisk.	Tysk.		Fransk.		Religion.	Geographie.	Historie.	Arithmetik.	Geometrie.
							Oversættelse af Dansk paa Tysk.	Oversættelse af Tysk paa Dansk.	Oversættelse af Dansk paa Fransk.	Oversættelse af Fransk paa Dansk.				Character.	Character.
1. Amberg, Lauritz Christian	Schouboes Institut	udm. godt.	udm. godt.	udm. godt.	udm. godt.	meg. godt.	udm. godt.	— —	udm. godt.	— —	udm. godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	udm. godt.
2. Andersen, Niels Frid. Herslow	Borgerdydskolen	meg. godt.	meg. godt.	godt.	udm. godt.	— —	godt.	— —	tem. godt.	— —	godt.	meg. godt.	meg. godt.	udm. godt.	udm. godt.
3. Bay, Rudolph	Schouboes Institut	godt.	tem. godt.	godt.	meg. godt.	godt.	godt.	— —	tem. godt.	— —	godt.	godt.	godt.	godt.	udm. godt.
4. Bierg, Johannes Wilhelm	Privat. fra Kiøbenhavn, dimitt. af P. N. Weldike, Cand. Theologie.	godt.	godt.	maadelig.	meg. godt.	— —	tem. godt.	— —	tem. godt.	— —	tem. godt.	godt.	godt.	meg. godt.	meg. godt.
5. Bødcher, Andreas Jesper	Privat. fra Kiøbenhavn, dimitt. af P. N. Weldike, Cand. Theologie.	tem. godt.	tem. godt.	tem. godt.	meg. godt.	— —	tem. godt.	— —	tem. godt.	— —	godt.	godt.	tem. godt.	godt.	tem. godt.
6. Dichman, Wilhelm Rudolph	Kiøbenh. Cathedralsskole	meg. godt.	meg. godt.	meg. aodt.	udm. godt.	meg. godt.	meg. godt.	— —	udm. godt.	— —	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.
7. Fabricius, Friderich	Kiøbenh. Cathedralsskole	meg. godt.	godt.	maadelig	godt.	meg. godt.	maadelig.	— —	maadelig.	— —	meg. godt.	tem. godt.	godt.	meg. godt.	udm. godt.
8. Goldt, Peter Johannes	Privat. fra Kiøbenhavn, dimitt. af N. W. Dorph, Cand. T. et Alum. Cem. pæd.	meg. godt.	tem. godt.	tem. godt.	maadelig.	— —	tem. godt.	— —	godt.	— —	godt.	maadelig.	maadelig.	maadelig.	meg. godt.
9. Hansteen, Niels Lanne	Kiøbenh. Cathedralsskole	meg. godt.	meg. godt.	godt.	meg. godt.	godt.	meg. godt.	— —	godt.	— —	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	godt.	meg. godt.
10. Hauch, Johannes Carl	Schouboes Institut	udm. godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	— —	udm. godt.	— —	meg. godt.	— —	meg. godt.	udm. godt.	udm. godt.	meg. godt.	udm. godt.
11. Holm, Lars Jess	Borgerdydskolen	meg. godt.	udm. godt.	meg. godt.	udm. godt.	— —	godt.	— —	godt.	— —	meg. godt.	udm. godt.	meg. godt.	godt.	udm. godt.
12. Kahrs, Ditmar	Schouboes Institut	godt.	godt.	godt.	meg. godt.	— —	meg. godt.	— —	meg. godt.	— —	godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	udm. godt.
13. Krüger, Friderich Konaventura	Privat. fra Kiøbenhavn, dimitt. af P. N. Weldike, Cand. Theologie.	godt.	godt.	godt.	meg. godt.	— —	maadelig.	— —	maadelig.	— —	godt.	godt.	godt.	meg. godt.	udm. godt.
14. Langberg, Egidius Ludvig	Brendstrup's og v. Westens Instit.	meg. godt.	meg. godt.	tem. godt.	meg. godt.	— —	godt.	— —	meg. godt.	— —	meg. godt.	udm. godt.	meg. godt.	tem. godt.	meg. godt.
15. Langebek, Jacob	Privat. fra Kiøbenhavn, dimitt. af P. N. Weldike, Cand. Theologie.	godt.	godt.	tem. godt.	tem. godt.	meg. godt.	tem. godt.	— —	meg. godt.	— —	meg. godt.	tem. godt.	tem. godt.	godt.	maadelig.
16. Lindenblad, Joachim Ulrich	Privat. fra Kiøbenhavn, dimitt. af N. W. Dorph, Cand. Theol. et Alum. Cem. pæd.	meg. godt.	godt.	tem. godt.	tem. godt.	godt.	maadelig.	— —	tem. godt.	— —	godt.	maadelig.	tem. godt.	meg. godt.	maadelig.
17. Lund, Georg Peter	Brendstrup's og v. Westens Instit.	godt.	godt.	tem. godt.	meg. godt.	tem. godt.	godt.	— —	meg. godt.	— —	godt.	godt.	godt.	meg. godt.	udm. godt.
18. Lyslau, Daniel	Kiøbenh. Cathedralsskole	godt.	tem. meg.	godt.	meg. godt.	godt.	godt.	— —	godt.	— —	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	godt.	udm. godt.
19. Platou, Christian Tobias	Schouboes Institut	tem. godt.	meg. godt.	godt.	meg. godt.	— —	godt.	— —	godt.	— —	meg. godt.	godt.	meg. godt.	godt.	tem. godt.
20. Repholtz, Math. Georg Peter	Brendstrup's og v. Westens Instit.	tem. godt.	godt.	godt.	udm. godt.	meg. godt.	godt.	— —	godt.	— —	godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	udm. godt.
21. Roede, Christen	Schouboes Institut	meg. godt.	meg. godt.	meg. go. t.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	— —	tem. godt.	— —	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	godt.	meg. godt.
22. Rosen, Johannes Elafen	Kiøbenh. Cathedralsskole	udm. godt.	meg. godt.	meg. go. t.	godt.	— —	meg. godt.	— —	udm. godt.	— —	meg. godt.	tem. godt.	godt.	godt.	godt.
23. Tilge, Andreas	Privat. fra Kiøbenhavn, dimitt. af Fabricius, Cand. Philos. et Philol.	meg. godt.	godt.	meg. godt.	godt.	— —	tem. godt.	— —	tem. godt.	— —	meg. godt.	udm. godt.	meg. godt.	godt.	meg. godt.
24. Wilkens, Bernh. Henrich Carl	Schouboes Institut	godt.	godt.	godt.	godt.	— —	godt.	— —	godt.	— —	meg. godt.	udm. godt.	godt.	godt.	meg. godt.
25. Zinch, Joh. Georg Christopher	Schouboes Institut	meg. godt.	tem. godt.	godt.	tem. godt.	— —	udm. godt.	— —	godt.	— —	meg. godt.	tem. godt.	godt.	meg. godt.	udm. godt.

E x a m e n A r t i u m

ved Kiøbenhavn's Universitet i October 1808.

Litr. B. Examinationsdeputation.

Justitsraad Bugge.

Professor Engelstoft.

Professor Sverdrup.

Professor J. Møller.

E x a m e n s C h a r a c t e r e r.

Examinander.	Hvorfra og af hvem dimitterede.	Dansk Stil.	Latin.	Lat. Stil.	Græsk.	Hebraisk.	Tysk.		Fransk.		Religion.	Geographie.	Historie.	Arithmetik.	Geometrie.
							Oversættelse af Dansk paa Tysk.	Oversættelse af Tysk paa Dansk.	Oversættelse af Dansk paa Fransk.	Oversættelse af Fransk paa Dansk.				Character.	Character.
1. Bang, Andreas	Privat. fra Christiania, dimitt. af N. S. Schulz, Cand. L.	meg. godt.	tem. godt.	tem. godt.	— —	— —	tem. godt.	— —	stet.	— —	tem. godt.	meg. godt.	godt.	tem. godt.	meg. godt.
2. Carstensen, Christian Brandt	Herlufsholms Skole	godt.	godt.	tem. godt.	godt.	meg. godt.	tem. godt.	— —	tem. godt.	— —	godt.	godt.	godt.	udm. udm.	udm. godt.
3. Erone, Knud Frederich	Odense Cathedralsskole	meg. godt.	godt.	tem. godt.	godt.	maadelig.	meg. godt.	— —	tem. godt.	— —	godt.	godt.	godt.	tem. godt.	meg. godt.
4. Falchenthal, Johan Henrich	Privat. fra Kiøbenhavn, dimitt. af Westerdorff, Cand. Theol.	godt.	tem. godt.	maadelig.	godt.	— —	godt.	— —	godt.	— —	tem. godt.	godt.	tem. godt.	godt.	meg. godt.
5. Fasting, Ludvig	Herlufsholms Skole	godt.	godt.	godt.	meg. godt.	meg. godt.	godt.	— —	tem. godt.	— —	godt.	udm. godt.	godt.	meg. godt.	udm. godt.
6. Fog, Hans Henrich Eybring	Privat. fra Nollisbing, dimitt. af Cognep. Mag. G. L. Fog	godt.	godt.	tem. godt.	meg. godt.	meg. godt.	godt.	— —	tem. godt.	— —	godt.	godt.	tem. godt.	tem. godt.	— —
7. Gartner, Benjamin	Herlufsholms Skole	tem. godt.	godt.	godt.	udm. godt.	— —	godt.	— —	tem. godt.	— —	godt.	godt.	godt.	meg. godt.	udm. godt.
8. Hansteen, Johannes	Christian. Cathedralsskole	udm. godt.	udm. godt.	udm. godt.	udm. godt.	udm. godt.	udm. godt.	— —	udm. godt.	— —	udm. meg.	udm. godt.	udm. godt.	udm. godt.	udm. godt.
9. Helm, Hans Bredahl	Odense Cathedralsskole.	meg. godt.	godt.	tem. godt.	tem. godt.	— —	godt.	— —	godt.	— —	meg. godt.	maadelig.	tem. godt.	godt.	godt.
10. Ross, Adam Joachim	Herlufsholms Skole	godt.	godt.	godt.	udm. godt.	— —	meg. godt.	— —	godt.	— —	tem. godt.	meg. godt.	godt.	godt.	meg. godt.
11. Messel, Ove Wangensteen	Privat. fra Christiania, dimitt. af G. L. Svendsen, Cand. L.	meg. godt.	godt.	godt.	— —	— —	godt.	— —	tem. godt.	— —	tem. godt.	godt.	godt.	meg. godt.	godt.
12. Nissen, Christian Ditlev Hæg	Herlufsholms Skole	godt.	tem. godt.	tem. godt.	maadelig.	godt.	tem. godt.	— —	tem. godt.	— —	godt.	udm. godt.	godt.	godt.	godt.
13. Petersen, Niels	Odense Cathedralsskole.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	godt.	godt.	— —	godt.	— —	meg. godt.	meg. godt.	godt.	meg. godt.	meg. godt.
14. Stemann, Christian Ludvig	Privat. fra Gørse, dimitt. af W. S. Heiberg, Cand. L.	godt.	meg. godt.	godt.	godt.	— —	maadelig.	— —	tem. godt.	— —	godt.	meg. godt.	godt.	godt.	godt.

Fra Skoleraadet i Christiania og fra Professor Brorson ved Herlufsholms Skole ere følgende ved seene Examen i Skolerne erholdte Characterer indsendte, hvilke her indføres:

J. M. Hansteen fra Christiania Skole for
 Physik meg. godt.
 Naturhistorie meg. godt.
 Anthropologie udm. godt.

Fra Herlufsholms Skole for Physik
 C. W. B. Carstensen . . . udm. godt.
 B. Gartner . . . godt.
 L. Fasting . . . godt.
 N. J. Ross . . . meg. godt.
 C. D. H. Nissen . . . meg. godt.

E x a m e n A r t i u m

ved Kiøbenhavn's Universitet i October 1808.

Litr. C. Examinationsdeputation. Professor N. E. Kall. Professor Wøldike. Justitsraad Kierulf. Justitsraad Schow.

Examinander.	Hvorfra og af hvem dimitterede.	Examens Characterer:													
		Dansk Stil.	Latin.	Lat. Stil.	Græsk.	Hebraisk.	Tydsk.		Fransk.		Religion.	Geographie.	Historie.	Arithmetik	Geometrie.
							Oversættelse af Dansk paa Tydsk.	Oversættelse af Tydsk paa Dansk.	Oversættelse af Dansk paa Fransk.	Oversættelse af Fransk paa Dansk.				Character.	Character.
1. Bekker, Summe Gummefsen	Privatist fra Nyborg, dimitt. af Helgesen, Cand. Theol. et Alum. Sem. pæd.	tem. godt.	tem. godt.	maadelig.	gødt.	meg. godt.	— —	maadelig.	— —	tem. godt.	gødt.	maadelig.	tem. godt.	maadelig.	meg. godt.
2. Bierregaard, Jørgen Hansen	Privat. fra Kiøbenh., dimitt. af M. Mathiesen	gødt.	gødt.	tem. godt.	gødt.	meg. godt.	— —	gødt.	— —	maadelig.	gødt.	tem. godt.	tem. godt.	gødt.	gødt.
3. Curk, Bengt	Slagelse Skole	tem. godt.	tem. godt.	tem. godt.	maadelig.	maadelig.	maadelig.	— —	tem. godt.	— —	tem. godt.	gødt.	tem. godt.	— —	— —
4. Find, Jens Christian	Slagelse Skole	gødt.	gødt.	gødt.	tem. godt.	gødt.	tem. godt.	— —	gødt.	— —	gødt.	gødt.	gødt.	— —	— —
5. Hiorth, Marcus Ludvig	Privat. fra Kiøbenh., dimitt. af Litteratus Drejer	gødt.	tem. godt.	maadelig.	— —	— —	maadelig.	— —	gødt.	— —	tem. godt.	tem. godt.	tem. godt.	tem. godt.	gødt.
6. Hvild, Andreas Christian	Privat. fra Kiøbenh., dimitt. af Østrup, Cand. Theol.	gødt.	gødt.	maadelig.	gødt.	— —	tem. godt.	— —	maadelig.	— —	gødt.	gødt.	gødt.	tem. godt.	meg. godt.
7. Jessen, Henrich	Slagelse Skole	gødt.	gødt.	gødt.	gødt.	maadelig.	tem. godt.	— —	tem. godt.	— —	gødt.	gødt.	gødt.	— —	— —
8. Johnsen, John	Helsingør Skole	tem. godt.	gødt.	gødt.	gødt.	— —	gødt.	— —	gødt.	— —	tem. godt.	gødt.	tem. godt.	gødt.	gødt.
9. Küster, Peter Jespersen	Privat. fra Kiøbenh., dimitt. af M. Mathiesen	tem. godt.	gødt.	maadelig.	tem. godt.	gødt.	— —	tem. godt.	— —	maadelig.	gødt.	tem. godt.	tem. godt.	tem. godt.	gødt.
10. Lorenzen, Hans Christian	Friderichsborg Skole	gødt.	tem. godt.	tem. godt.	gødt.	tem. godt.	tem. godt.	— —	gødt.	— —	tem. godt.	tem. godt.	gødt.	tem. godt.	gødt.
11. Moltke, Adam Wilh. Johannes	Privat. fra Aalborg, dimitt. af Junger, sen Cand. Theol.	tem. godt.	gødt.	tem. godt.	gødt.	— —	tem. godt.	— —	tem. godt.	— —	gødt.	gødt.	tem. godt.	meg. godt.	gødt.
12. Møller, Thomas	Privat. fra Aarhus, dimitt. af Müllers, Alum. Sem. pæd.	meg. godt.	meg. godt.	tem. godt.	udm. godt.	meg. godt.	— —	tem. godt.	— —	tem. godt.	gødt.	udm. godt.	meg. godt.	gødt.	meg. godt.
13. Nørch, Jørgen Gad	Privat. fra Kiøbenh., dimitt. af Rasmussen, Cand. Theol. Alum. Sem. pæd.	gødt.	gødt.	tem. godt.	gødt.	gødt.	maadelig.	— —	tem. godt.	— —	gødt.	gødt.	gødt.	gødt.	gødt.
14. Paasche, Joachim Barner	Privat. fra Kiøbenh., dimitt. af Westerbøe, Cand. Theol.	tem. godt.	gødt.	maadelig.	tem. godt.	— —	maadelig.	— —	tem. godt.	— —	tem. godt.	tem. godt.	tem. godt.	tem. godt.	gødt.
15. Schou, Hans	Helsingør Skole	udm. godt.	meg. godt.	gødt.	udm. godt.	gødt.	gødt.	— —	meg. godt.	— —	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	gødt.	gødt.
16. Schou, Joachim Friderich	Privat. fra Kiøbenh., dimitt. af Wøsemose, Cand. Juris.	meg. godt.	gødt.	gødt.	gødt.	— —	gødt.	— —	— —	— —	meg. godt.	gødt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.
17. With, Jesper Peter	Privat. fra Kiøbenh., dimitt. af Tang, E. Theol.	gødt.	meg. godt.	tem. godt.	tem. godt.	— —	gødt.	— —	gødt.	— —	meg. godt.	meg. godt.	gødt.	meg. godt.	meg. godt.
18. Wedel, Anders Claus	Privat. fra Kiøbenh., dimitt. af Wøsemose, Cand. Theol.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	— —	— —	meg. godt.	— —	gødt.	— —	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.
19. Witbe, Carl Peter	Køstilde Skole	meg. godt.	gødt.	gødt.	gødt.	tem. godt.	tem. godt.	— —	tem. godt.	— —	gødt.	tem. godt.	tem. godt.	tem. godt.	gødt.
20. Wittusen, Hans Christian	Slagelse Skole	tem. godt.	tem. meg.	tem. godt.	maadelig.	maadelig.	maadelig.	— —	tem. godt.	— —	gødt.	gødt.	tem. godt.	— —	— —

Saaledes affattet i Examens Deputationen Litr. C den 3die November 1808.

Exam en Ar t i u m

ved Kiøbenhavn's Universitet i October 1808.

Litr. D. Examensdeputation.

Doctor og Professor Horneman.

Professor A. Kall.

Professor Treschow.

Professor Orsted.

Examens Characterer.

Examinander.	Hvorfra og af hvem dimitterede.	Dansk Stil.	Latin.	Lat. Stil.	Græsk.	Hebraisk.	Tydsk.		Fransk.		Religion.	Geographie.	Historie.	Arithmetik.	Geometrie.
							Oversættelse af Dansk paa Tydsk.	Oversættelse af Tydsk paa Dansk.	Oversættelse af Dansk paa Fransk.	Oversættelse af Fransk paa Dansk.				Character.	Character.
1. Bagge, Nicolai Clausen	Horsens Skole	godt.	udm. godt.	meg. godt.	udm. godt.	godt.	— —	meg. godt.	— —	meg. godt.	godt.	meg. godt.	godt.	— —	— —
2. Claudi, Julius Marcorwitz	Nalborg Cathed. Skole	tem. godt.	godt.	godt.	godt.	godt.	tem. godt.	— —	maadelig.	— —	tem. godt.	tem. godt.	tem. godt.	tem. godt.	meg. godt.
3. Claudi, Johannes Gottschalch	Nalborg Cathed. Skole	tem. godt.	godt.	tem. godt.	godt.	godt.	tem. godt.	— —	maadelig.	— —	godt.	godt.	tem. godt.	tem. godt.	tem. godt.
4. Fogtman, Nicolai	Ribe Cathedral Skole	udm. godt.	udm. godt.	udm. godt.	meg. godt.	udm. godt.	meg. godt.	— —	meg. godt.	— —	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	udm. godt.
5. Kriess, Friderich Christian	Horsens Skole	godt.	meg. godt.	tem. godt.	godt.	godt.	— —	meg. godt.	— —	meg. godt.	godt.	godt.	godt.	— —	— —
6. Friis, Niels	Randers Skole	godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	— —	meg. godt.	— —	godt.	godt.	udm. godt.	meg. godt.	godt.	meg. godt.
7. Gøbsche, Henrich	Narhuus Cathed. Skole	godt.	godt.	meg. godt.	udm. godt.	meg. godt.	— —	godt.	— —	godt.	godt.	godt.	godt.	godt.	meg. godt.
8. Gøbsche, Mathæus	Narhuus Cathed. Skole	godt.	godt.	maadelig.	tem. godt.	maadelig.	— —	godt.	— —	tem. godt.	godt.	tem. godt.	maadelig.	godt.	meg. godt.
9. Hastrup, Nads Michael	Randers Skole	meg. godt.	meg. godt.	godt.	meg. godt.	meg. godt.	— —	meg. godt.	— —	meg. godt.	godt.	godt.	godt.	godt.	maadelig.
10. Hertel, Jacob	Narhuus Cathed. Skole	meg. godt.	meg. godt.	tem. godt.	udm. godt.	meg. godt.	— —	godt.	— —	godt.	meg. godt.	godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.
11. Hviid, Andreas Christian	Nalborg Cathed. Skole	tem. godt.	tem. godt.	tem. godt.	maadelig.	tem. godt.	tem. godt.	— —	maadelig.	— —	maadelig.	tem. godt.	maadelig.	tem. godt.	tem. godt.
12. Ingerslew, Peder	Narhuus Cathed. Skole	meg. godt.	meg. godt.	godt.	meg. godt.	meg. godt.	— —	godt.	— —	meg. godt.	godt.	godt.	godt.	tem. godt.	meg. godt.
13. Justesen, Friderich	Nalborg Cathed. Skole	godt.	godt.	tem. godt.	tem. godt.	tem. godt.	tem. godt.	— —	maadelig.	— —	tem. godt.	maadelig.	maadelig.	godt.	maadelig.
14. Jørgensen, Jørgen	Biborg Cathedr. Skole	meg. godt.	meg. godt.	godt.	meg. godt.	godt.	— —	godt.	— —	meg. godt.	meg. godt.	udm. godt.	udm. godt.	tem. godt.	meg. godt.
15. Kierulff, Christian	Narhuus Cathed. Skole	godt.	tem. godt.	maadelig.	meg. godt.	meg. godt.	— —	tem. godt.	— —	tem. godt.	godt.	godt.	godt.	tem. godt.	meg. godt.
16. Momme, Ole	Horsens Skole	godt.	meg. god.	godt.	godt.	godt.	— —	meg. godt.	— —	meg. godt.	godt.	godt.	godt.	— —	— —
17. Møller, Peter Christian	Privat tea Nalborg, dimitteret af Thorarsen, Cand. Juris	tem. godt.	tem. godt.	maadelig.	maadelig.	— —	— —	maadelig.	— —	— —	flet.	tem. godt.	tem. godt.	maadelig.	maadelig.
18. Rasmussen, Rasmus	Narhuus Cathed. Skole	godt.	godt.	tem. godt.	meg. godt.	meg. godt.	— —	meg. godt.	— —	godt.	godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.	meg. godt.
19. Ring, Friderich Rose	Narhuus Cathed. Skole	meg. godt.	tem. godt.	maadelig.	tem. godt.	godt.	— —	meg. godt.	— —	tem. godt.	godt.	tem. godt.	tem. godt.	godt.	meg. godt.
20. Ronholt, Mathias	Narhuus Cathed. Skole	tem. godt.	godt.	tem. godt.	godt.	godt.	— —	tem. godt.	— —	tem. godt.	godt.	godt.	godt.	tem. godt.	tem. godt.
21. Steenberg, Jørgen	Biborg Cathedr. Skole	meg. godt.	godt.	godt.	godt.	meg. godt.	— —	godt.	— —	godt.	godt.	meg. godt.	meg. godt.	tem. godt.	godt.
22. Storm, Bertel	Horsens Skole	meg. godt.	meg. godt.	godt.	meg. godt.	godt.	— —	godt.	— —	tem. godt.	godt.	meg. godt.	godt.	— —	— —
23. Tetens, Peder	Narhuus Cathed. Skole	meg. godt.	meg. godt.	godt.	udm. godt.	udm. godt.	— —	godt.	— —	godt.	meg. godt.	godt.	godt.	godt.	meg. godt.
24. Worm, Jens	Horsens Skole	godt.	godt.	tem. godt.	godt.	godt.	— —	godt.	— —	flet.	godt.	godt.	tem. godt.	— —	— —

Saaledes affattet i Examens Deputationen Litr. D. den 3die November 1808.

Å.

Sag.

Dansk , , ,
 Latin , , ,
 Latinſt Stil , ,
 Grekſt , , ,
 Hebraiſt , , ,
 Sydiſt , , ,
 Franſt , , ,
 Religion , , ,
 Geographie , , ,
 Hiſtorie , , ,
 Arithmetik , ,
 Geometrie , ,
 Tilſammen ,

E h a r a c t e r e t.

Udmærket godt.	Meget godt.	Godt.	Læmmelig godt.	Maade- ligt.	Uet.	Tilſam- men.
6	28	33	16			83
5	23	38	17			83
3	10	29	29	12		83
14	23	25	11	6		79
3	20	20	5	5		53
4	16	30	22	11		83
4	15	24	27	10	3	83
2	23	44	13	1		83
11	22	30	15	5		83
3	21	34	20	5		83
3	21	29	18	3		74
17	30	16	5	5		73
75	252	352	198	63	3	943

...with the ...
...of the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...
...the ...

versitetets Priismedaille i Sølv; i anden Klasse:
Laurits Christian Amberg fra det Schouboeske
Institut. Til, ifølge Forordn. § 20, i visse Ru-
briker at aflægge ny Examen efter et heelt Aars
Forløb forpligtedes 1, og til lignende Prøve efter
et halvt Aar 14.

Efter tilendebragt Examen og Inscription
blev de nye academiske Børgeres Optagelse paa
den i Forordningen § 24. foreskrevne Maade den
8 November paa Universitetsfesten til Erindring
om den danske Kirkes og Høiskoles Reformation,
hvilken Solennitet ogsaa denne Gang foregik i Ke-
gentskirken, af daværende Decanus i det philoso-
phiske Facultet, Justitsraad og Professor Bugge,
høitidelig bekiendtgjort. Den sædvanlige latinske
Tale holdtes af Professor Engelstoft, som deri
viste den academiske Børgerrets Betyd-
ning, Hæder og Pligter ved Kjøben-
havns Universitet. Til Høitideligheden var
Indbydelsen skeet ved et Program af samme For-
fatter, hvori handlede om Forsvarsvæsenets
Tilstand hos Romerne (Byzantinerne) un-
der Keiser Justinian, i det fiette Aarhundrede, meest
med Hensyn til Krigene med Barbarerne; samt om
Bulgarernes Angreb paa Constantino-
pel i Aaret 559. a)

a) Begge ere foreløbigen anmeldte i Kjøbenhavnke
lærde Efterretninger for 1808. No. 42. S. 664.

2. Ny Prøve i October 1808 for dem, som, ifølge Forordningen angaaende Examen Artium § 20, vare forpligtede til at underkaste sig en saadan i visse Rubriker.

Antallet af de Dimittender fra 1807, som i Overensstemmelse med Forordningens § 20 i dette Efteraar burde indskille sig til ny skriftlig eller mundtlig Prøve i et eller andet Fag, beløb sig til 5, hvoraf den ene, C. P. Munch, Privatist fra Viborg, efter en ham af Directionen paa Grund af særdeles Omstændigheder given Tilladelse, allerede i April d. A. var stædet til den gjentagne Prøve i Geographie, hvortil han ellers først i Octbr. d. A. kunde have Afgang a); de øvrige 4 vare Elias Elies. Smith (i Tydsk, Fransk, Religion og Historie), Andr. Molbech Lund (i Fransk), Aug. Meldahl Rossius (i Fransk) og Abrah. Borch Stenersen (i Fransk).

Af disse 4, der vare henlagte under Deput. B. udebleve 2, nemlig Elias Eliesen Smith og Andreas Molbech Lund.

668, Talen vil særskilt blive udgivet i Trykken med Oplysninger og Anmærninger; af Programmet findes et Udtog i nærværende Hæfte af Univ. Annalerne.

a) See disse Annaler 1808, 1ste Bind. S. 322.

Udfaldet af Censuren over deres Prøver, som indfandt sig, var følgende:

I Fran sk.

August Meldahl Ros sius — godt.

Abraham Borch Stener sen — tem. godt.

Af de 12, som ifølge Forordn. §. 20 vare forpligtede i April Måaned d. 21. at underkaste sig ny Prøve i visse Rubriker, vare 5 udeblevne a) Af disse indfandt sig nu ved Examen i October for at omexamineres 1, nemlig Andreas Dr strøm, som ved den gientagne Prøve i Religion, hvilken han var forpligtet at aflægge, beholdt Characteren tem. godt, og fik saaledes sin forrige Character een Grad forbedret.

3. Philosophisk-philologisk Examen i October.

A. Philosophisk Prøve.

D. 3 Octob.

1. Ros sius, Aug. Meldahl — Haud illaud.
2. Berg, Mathias — Laudabilis.
3. Muus, Abrah. Falch — Laudabilis.
4. Wedel, Otto Casp. Valent. — Haud illaudabilis.
5. Jbsen, Soren — Haud illaudabilis.

a) See disse Annal. 1808. 1ste Bind. S. 321-22.

6. Drum, Jens Marc. Hæg — Non contemnendus.
7. Struch, Peter Henning — Haud illaudabilis.
8. Struch, Jens Wilhelm — Haud illaudabilis.
9. Aggerup, Johan. Peter — Haud illaudabilis.
10. Frisch, Ove Ferdinand — Haud illaudabilis.
11. Frimann, Chr. Heiberg — Haud illaudabilis.
12. Messel, John Andreas — Laudabilis.

d. 4 October.

1. Bech, Herman — Laudabilis.
2. Clauswitz, Frid. Henr. — Laudabilis
& publico encomio ornatus.
3. Bloch, Jac. Wilh. — Laudabilis & publico encomio ornatus.
4. Faber, Nicolai — Laudabilis & publico encomio ornatus.
5. Spandet, Nic. Møller — Laudabilis
6. Wichen, Jørg. Henr. — Haud illaudabilis.
7. Howitz, Frants Gotth. — Laudabilis
& publico incomio ornatus.

8. Bendz, Nic. Christian — Haud illaudabilis.
9. Landt, Paul. Henrich — Haud illaudabilis.
10. Hasberg, Bernh. Georg — Haud illaudabilis.
11. Lund, John Christian — Laudabilis.
12. Stenersen, Stener Johan — Laudabilis & publico encomio ornatus.

d. 5 Octob.

1. Hammerich, Peter Benjam. — Haud illaudabilis.
2. Schlegel, Wilh. August — Haud illaudabilis.
3. Bødtcher, Thom. Christian — Non contemnendus.
4. Bruel, Soren August — Haud illaudabilis.
5. Aldewelt, Johan Christ. — Haud illaudabilis.
6. Andersen, Martin — Haud illaudabilis.
7. Kierulf, Laurent. — Haud illaudabilis.
8. — — — —
9. — — — —
10. — — — —

d. 6 Octob.

1. Martensen, Mart. Georg. — Laudabilis.
2. Stenersen, Abrah. — Laudabilis.
3. Rasch, Kasim. Christ. — Laudabilis.
4. Salicath, Joh. Carl Christ. — Haud illaudabilis.
5. Heierdahl, Joh. Fremming — Laudabilis & publ. enc. ornat.
6. Jessen, Johan. Nyboe — Laudabilis.
7. Thune, Jacob — Laudabilis & public. enc. ornat.
8. Nyeborg, Peter Bildthugger — Haud illaudabilis.
9. Niber, Mogens Frider. — Laudabilis.
10. Wilse, Christ. Ferdinand — Laudabilis.
11. Worm, Peter — Haud illaudabilis.
12. — — — —
13. — — — —

d. 7 Octobr.

1. Borch, Carl Wilh. — Laudabilis & publ. encom. ornat.
2. Smith, Peter Høeg — Laudabilis.
3. Dahl, Andreas — Haud illaudabilis.
4. Gierloff, Carl Christ. — Laudabilis.
5. Westphal, Carl Christ. — Laudabilis.
6. Keimuth, Chr. Mr. Ern. — Laudabilis.

7. Brücher, Christlieb Georg — Laudabilis.
8. Holmsen, Johan — Haud illaudabilis.
9. — — — —
10. — — — —

d. 10 Octob.

1. Rothe, Christian — Laudabilis & publ.
enc. ornat.
2. Raben, Carl Wilh. — Laudabilis.
3. Wormskold, Chr. Tøger — Haud il-
laudabilis.
4. Roefoed, Jørg. Albert. — Laudabilis.
5. Møller, Johan Henr. — Haud illau-
dabilis.
6. Jansen, Joh. Billeschou — Laudabilis.
7. Bruun, Rasm. Emil. — Laudabilis &
publ. enc. ornat.
8. Thaning, Wilhelm. — Laudabilis.
9. Thaning, Joh. Henr. — Haud illauda-
bilis.
10. Stochfeth, Jochum — Laudabilis.
11. — — — —
12. — — — —

B. Philologisk Prøve.

d. 8 Octob.

1. Eberlin, Petr. Joh. Alexii — Lauda-
bilis.

2. Schönhejder, Gottl. Wintm. — Haud
Laudabilis.
3. Stenersen, Stener Joh. — Laudabilis
& publ. enc. ornat.
4. Frimann, Christ. Heiberg — Haud illau-
dabilis.
5. Bildsøe, Paul Math. — Laudabilis.
6. Krag, Herm. Olgaard — Laudabilis.
7. — — — —
8. Pihl, Andreas — Haud illaudabilis.
9. Messel, Johan — Laudabilis.
10. Boye, Johan Peter — Laudabilis.

Følgende Candidater, der hadde gjort sig værdige til Udmærkelse, bleve den 12 October d. A. indkaldte, og offentligen roste:

1. Bruun, Rasmus Emil.
2. Rothe, Christian.
3. Howitz, Frantz Gotthard.
4. Stenersen, Stener Johan.
5. Clauswitz, Fridr. Henr. Aug.
6. Thune, Jacob.
7. Bloch, Jacob Wilhelm.
8. Faber, Nicolai.
9. Borch, Carl Wilhelm.
10. Hejerdahl, Johan. Olaus Fremming.

4. Theologisk Embeds-Examen
i October.

D. 11 Octob.

1. Johannes Henrich Matzen. En Søn af Karver Matzen i Ribe, fød 1787, blev Student 1804 — Laudabilis.
2. Rasmus Ussing. En Søn af Hospitalsforstander Ussing i Ribe, fød 1778, blev Student 1800 — Haud illaud.
3. Nicolai Mølbye. En Søn af Sadelmager Mølbye i Eolding, fød 1782, blev Student 1800 — Haud illaud.

d. 13.

4. Peter Christian Hersleb Kierschow. En Søn af afdøde Sognepræst Kierschow til Brønse i Tronhjems Stift, fød 1786, blev Student 1804 — Laudabilis.
5. Nicolai Christian Bendz. En Søn af Sognepræst Bendz til Ronninge i Fyen, fød 1782, blev Student 1801 — Haud illaudab.
6. Jens Florup Rasmussen. En Søn af Skipper Rasmussen i Bergen, blev Student 1802 — Non contemn.

d. 14.

7. Paul Jacob Tolderlund. En Søn af Forpagter Tolderlund paa Brobygaard i Fyen, fød 1783, blev Student 1802 — Haud illaudab.
8. Johan Frederich Biering. En Søn af afd. Dr. Philos. Biering, Præst til Nastrup paa Falster, fød 1785, blev Student 1803 — Haud illaudab.
9. Daniel Jacob Matthiesen. En Søn af Riibmand Matthiesen i Fridericia, fød 1782, blev Student 1801 — Non contentemendus.

5. Juridisk Embeds-Examen i October

A. Theoretisk Prøve.

a) Latinisk.

den 14 October.

1. Frederich Wilhelm Friherre af Wedel Jarlsberg. En Søn af Kammerherre, Baron Wedel Jarlsberg, fød i Sortebrødre ved Næstved 1787, blev privat inscriberet 1804 — Haud illaudab.
2. Christian Frederich Otto Benzon. En Søn af Kammerherre Benzon, fød i Lirsbek

i Jylland 1786, blev Student 1805 —
Laudabilis.

3. Johan Christian Weisvoigt Nielsen. En
Søn af Justitsraad Nielsen, fød i Kiøben-
havn 1787, blev Student 1804 — Lau-
dabilis.

d. 15 Octob.

4. Carl Gottfried Krüger. En Søn af afd.
Kgl. Kammertiener Krüger, fød i Kjøbenhavn
1788, blev Student 1805 — Laudabilis.

5. Jens Edvard Kraft. En Søn af Kjøbmand
Kraft, fød i Christianssand 1784; blev Stu-
dent 1800 — Haud illaudab.

6. Peter Axel Christian Krebs. En Søn af afd.
Major Krebs, fød i Kjøbenhavn 1784, blev Stu-
dent 1803 — Haud illaudab.

d. 17 Octob.

7. Hans Henrich Gyldenfeldt. En Søn af
Oberstlieutnant Gyldenfeldt, fød i Kjøbenhavn
1785, blev Student 1805 — Haud il-
laudab.

8. Balthasar Schnitler. En Søn af afd. Pas-
tor Schnitler, fød i Tronhiem 1787, blev
Student 1804 — Laudabilis.

9. Peter Christian Wilse. En Søn af Procurator Wilse, fød i Kiøbenhavn 1788; blev Student 1805 — Laudabilis.

d. 18 Octob.

10. Andreas Peter Thomsen. En Søn af Kiøbmand Thomsen, deputeret Borger, fød i Khavn 1780, blev Student 1798. — Laudabilis.
11. Frederich Hammerich. En Søn af Overfrigscommisfair og Raadmand Hammerich, fød i Kiøbenhavn 1788, blev Student 1805. — Laudabilis.
12. Anthon Carl Luplau. En Søn af afd. Formester ved Porcellainsfabriken, Luplau, fød i Khavn 1784, blev Student 1803 — Haud illaudab.

d. 19 Octob.

13. Thomas Sommer Norman. En Søn af Kiøbmand Norman, fød i Bergen 1785, blev Student 1802 — Laudabilis.
14. Christopher Foss. En Søn af afd. Skibscapitain Foss, fød i Kiøbenhavn 1785, blev Student 1801 — Laudabilis.
15. Jacob Stendrup. En Søn af Justitsraad Stendrup, fød i Kiøbenhavn 1786, blev Student 1804 — Laudabilis.

b) Dansk.

d. 20 Octob.

1. Hermann Beck. En Søn af Birkedommer Beck, fød paa Gisselsfeldt Kloster 1783 — Beqvem.
2. Christopher Braes. En Søn af afd. Major Braes, fød i Kbhavn 1787 — Beqvem.
3. Johannes Hiorth Ussing. En Søn af Hospitalsforstander Ussing, fød i Ribe 1787 — Beqvem.
4. Anders Andreas Solsbech. En Søn af Skipper Solsbech, fød i Randers — Beqvem.
5. Jeppe Hansen. En Søn af Selveierbonde Hansen, fød i Harrendrup i Fyen — Beqvem.

B. Practisk Prøve.

a) Candidati Juris.

1. Lorents Ungell (Exam. theor. 17 Oct. 1804. Laudab.) — Laudabilis.
2. Hans Hoffmann Buhl (Exam. theor. 20 Jun. 1806 og 23 Octob. 1807. Laud.) — Laudabilis.
3. Otto Sommer Monrad (Exam. theor. 13 Jun. 1808 Laud.) — Laudabilis.

4. Christian Frederich Otto Benzon — Laudabilis.
5. Johan Christian Weisvoigt Nielsen — Laudabilis.
6. Carl Gottfried Krüger — Haud illaudabilis.
7. Balthasar Schuitler — Laudabilis.
8. Peter Christian Wilse — Haud illaudabilis.
9. Frederich Hammerich — Laudabilis.

b) Examinati Juris.

1. Ikke antaget.
2. Carl Munch (Exam. theor. 30 Octob. 1807 Beqvem) — Temmelig vel.
3. Christopher Braes — Temmelig vel.
4. Johannes Hiorth Ussing — Vel.
5. Anders Andreas Solsbech — Temmelig vel.
6. Jeppe Hansen — Temmelig vel.

6. Medicinsk Examen
i Aarets Løb.

(Fortsat fra disse Annal. 1 Bind 1808. S. 49.)

d. 29 Junii.

1. Joachim Balle sig. En Søn af Nicolai Balle sig, fød 1777 i Horsens, blev Student 1796 — Haud illaudabilis.

d. 4 Novemb.

2. Oluf Lundt Bang. En Søn af Professor Frederik Ludvig Bang, fød 1780 i Kjøbenhavn, blev Student 1804 — Laudabilis.

7. Pharmaceutisk Examen

i Aarets Lob.

(Fortsat fra disse Annaler i Bind. 1808. S. 50)

d. 4 Julii.

1. Anfer Christian Hansen. En Søn af Forvalter Christian Hansen paa Lindholt ved Colding, fød 1787 — Haud illaudabilis.

d. 25 Julii.

2. David Seidelin. En Søn af Kirkeværger i Odense, Friderich Seidelin, fød 1784 — Laudabilis.

d. 1 Aug.

3. Christopher Heiberg. En Søn af Sognepræst i Saabye i Sjælland, Heiberg, fød 1784 — Haud illaudabilis.

d. 19 Aug.

4. Niels Møller. En Søn af Borger i Horsens, Daniel Møller, fød 1784 — Haud illaudabilis.

d. 1 Septemb.

5. Johan Adolph Schumacher. En Søn af Procurator i Hamborg, Heinrich Adolph Schumacher, fød 1780 — Haud illaudabilis.

d. 27 Septemb.

6. Michael Christian Næsted. En Søn af afd. Cancellieraad og Lotto-Administrator Michael Næsted i Kiøbenhavn, fød 1785 — Laudabilis.

d. 13 Octob.

7. Ludvig Emanuel Mohr. En Søn af Handelsgartner Johan Frederik Mohr paa Vesterbroe, fød 1787 — Haud illaudabilis.

III. Academiske Høitideligheder.

Reformationsfesten. See ovenfor under Artif.
Examen Artium S. 187.

IV. Befordringer.

Ved allernaadigst Resolution af 17 Septemb. d. A. er Vicarius Conrectoris ved den lærde Skole i Slagelse, Jens Møller, beskikket til at være overordentlig Professor i Theologien ved Kiøbenhavns Universitet.

V. Studentervæbning.

(Fortsat. See forrige Quart. S. 54 ff.)

I. Chronik.

Den 14 Octob. d. A. behagede det Hans Maje-
stæt, allernaadigst at bifalde, at Officererne ved
Allerhøistsammes Livcorps erholde samme Rang,
som nu er tillagt Officererne ved Kiøbenhavns
borgerlige Infanterie, dog at dette ei gielder læn-
gere end de staae i Corpset.

Den 27 October blev bestemt, at Corpset
kun skulde forsamles een Gang maanedligen.

Den 24 Novemb., som var den derpaa føl-
gende første Forsamlingsdag, permitteredes Corp-
set indtil videre.

2. Befordringer i Corpset.

Under 16 Octob. d. N. har Hans Majestæt allernaadigst approberet, at Premierlieutenant *Ehune* af Allerhøiſtsammes Livcorps udgaaer af Nummer og ansættes a la suite ved Corpset; og tillige allernaadigst bifaldt, at, i Anledning heraf, *Secondlieutenant Heilmann* forfremmes til Premierlieutenant, og *Underofficeer Krøyer* til *Secondlieutenant* ved bemeldte Corps.

VI. Academiske Leilighedsſkrifter.

1. Om nogle Grunde, tagne af vore *Liders* Land, til at frygte for et nyt *Barbarie*; en Tale holden den 16 Jun. 1808 af *Dr. Niels Treschow*, ordentlig *Profesſor* i *Philosophien*. *Kiøbenhavn* 1808. 44 S. 4.

Denne Tale, hvis Anledning allerede i disse *Annalers* første Bind d. N. S. 325 ff. er omtalt, har *Forf.* efter offentlige Opfordringer og private Anmodninger udgivet i Trykken, og, for at den kunde læses af flere, ledsaget den latinske Original med en dansk Oversættelse.

Det Historiske i Talen, der ſtaaer i Forbindelse med Anledningen, i hvilken den holdtes, er

allerede paa foranførte Sted berørt, og forbigaaes derfor i denne Anmeldelse. S. 5. opstiller Forfatteren den egentlige Gienstand for sin Undersøgelse, nemlig, "om man maaskee maa befrygte, at et nyt Barbarie vil overvælde Europas Slægter, og igien nedtræde de Frugter, som man havde haabet, at de i saa mange Aarhundrede bearbejdede Videnskaber dog engang skulde frembringe?"

Forf. bemærker først, at de Lærde f. E. Gibbon og Meiners, der paastaae, at den Tilbagegang i Cultur, hvorpaa Grækerne og Romerne ere blebne Exempler, nu ikke mere kan befrygtes, egentlig ikke have beviist andet, end at de forældende Videnskaber og de ved disse oplyste Nationer ikke mere kunne undergaae af de samme Aarsager, som dengang virkede f. E. Barbarers Overfald, da Krigskonsten nu er kommen til en Høide, der tilstrækkelig betrygger mod et saadant. Dog selv dette indrømmer Forf. ikke ganske, da han ikke anseer det for umuligt, at et stort og ikke ganske raat, skjønt dog ingenlunde forædlet Folk kunde lære saa meget af den forbedrede Krigskonst, at den derved saae sig istand til at undervinge mere cultiverede Nationer, hvoraf Folgen kunde blive, at, naar Herredømmet var faldet i deres Lod, et Slags Barbarie let kunde indtrænge sig, i det mindste et saadant, der standfede Foræd-

lingens Fremgang og hæmmede Geniets Fart. En saadan Stilling kom paa en vis Maade Grækerne i, da de bleve undertvungne af Romerne.

Men — siger Forf., for at tilveiebringe en saadan Tilstand behøves hverken hele eller halve Barbarer; thi efterat Hensyn til det Nyttige har faaet en næsten udelukkende Vigtighed, og det er bleven herskende Tone, i Videnskaberne selv at henføre alt til det borgerlige Livs Fornødenheder og almindelige Anstalter og til sandelig Nydelse; derimod Philosophie og humanistiske Studier fielden omspørges ved offentlige Anliggendes Bestyrelse, og, hvis det skeer, mere for en vis Prydelses og Indklædnings Skyld end som Veiledning til Grundsatninger og Handling, saa have mange endog talentfulde Folk allerede fattet Lede til dette Lærdomspæsen, i hvor upaatvivleligt det end er, at med saadan Lærdom alt, hvad der i Studeringen egentlig forædler Mennesket, tillige maa forsvinde. Forf. vil dermed ingenlunde have paastaet, at Hensyn til det Nyttige, til Anvendelsen i det daglige Liv, overalt skulde være Videnskaberne skadeligt, da han meget mere agter og priser den Nytte deraf, der viser sig i en lettere og hensigtsmæssigere Udøvelse af saadanne Konster, der virkeligen ere det menneskelige Liv til Gavn eller Prydelse, og især i den ædle Agerdyrknings Befordring. Men langt

anderledes forholder det sig efter Forf. Mening med mange Haandværker, der egentlig kun nære Overdaadigheden, der med en ringe Fortieneste besmitte Hænder og Dine, skade Helbredet og syfselsætte Sindet selv med indskrænkede og smudsige Gienstande. Ligeledes med Handel og Kjøbmandskab, da den Nytte, samme har til Formaal, altid er saaledes beskaffen, at man ved Kunst og Vindskibelighed aleneielden kan komme ret vidt, dersom man ei tillige betiener sig af et Slags List, og har Lykken meget paa sin Side. Vist nok ere de Laster, som hermed staae i Forbindelse, tilfælles for alle dem, Læge eller Lærde, der gjøre Nytten til deres Hovedformaal; men det er naturligt, at man saa meget lettere dertil kan forføres, naar den Næringsvei, man driver, netop selv har Bindning til sit Hovedsiemeed. Saa meget større er, efter Forf. Mening, Skaden for det Almindelige, naar Handelens store, skiont ofte smudsige, Fordele foretrækkes for andre, især for dem, en forbedret Agerdyrking yder; og hvis hiin Attraae efter Binding endnu udbreder sig mere, vil det være aldeles ude med humanistiske Studier.

Denne Sætning oplyser nu Forf. nærmere med Engellands Exempel, hvor det er kommet saa vidt, at Personers, Ting og Kundskabs Værd næsten udelukkende bedømmes efter den Rigdom, som eies, eller de Pengefordele, som ydes. Lider:

nes Aand og Folkets Tænkemaade, der begge ikke
 spørge uden om Binding, have der ogsaa frem-
 bragt en fiendelig Forandring i Studeringer; de
 Lærde see mere paa det, der kan bringe dem For-
 deel, end paa det Sande og Edle; de fleste ere
 enten Hoffet eller Folket tilfals. Dette er især
 en Folge af Handelsaanden. Samme Aarsag
 gjør, at de frie Konster ogsaa ligge hos Britter-
 nes Colonister i Nordamerica. Hos andre Han-
 delsnationer finde vi det samme Phænomen, at
 nemlig ikke saa meget de forædlende Videnskaber
 som de umiddelbar nyttige ere blevene holdte i
 Ugt; dog har Holland paa en vis Maade heri
 gjort Undtagelse. Forf. nægter derfor ingenlunde
 Onskeligheden af, at en Stat er velhavende, eller
 Nyttens for Videnskaberne selv af det Samkvem
 og de Reiser, som Handel foranlediger. Han vil
 alene bevise, at, hvis Stater rette alle de-
 res Bestræbelser derhen, at de ved Han-
 del kan opdyngge Rigdomme, vil ingen
 ædel Kunst mere kunne trives.

Men at der nu er Grund forhaanden til saa-
 dan Frygt, synes Rutidens Tildragelser, sammens-
 lignede med ældre, at godtgjøre. En Tænkema-
 de, der giver Dyds, Wiisdoms, Retfærdigheds
 Grundsætninger til Priis for den lave Egennyt-
 tes Beregninger, maa tilintetgjøre enhver ædel
 Konsts Aand. Denne Tænkemaade har rodfæstet

fig hos et Folk af Ridsmænd, og under en saa godt som almindelig Jubel af en fordærvet Slægt bifalder enhver Skiændighed, hvorpaa dette Folks Udsærd mod Danmark er et af de meest characteristiske Beviser a). Forfat. føler Afsky ved Tanken om, hvad der vil blive af, hvis det lykkes Britternes Overhoveder at sætte deres Planer igiennem; han irettesætter de Historieskribere, der saa meget have anpriist Handelsstaternes Fortieneste af Menneskeheden, og paaskaaer, at de sidste have stiftet større Skade ved at fordærve Sæderne end Erobrerne ved deres Raaben. Hvor langt grummere Handelstyranniet er, derpaa kan Indierne, Portugal, Spanien, Italien tiene til Exempel, alle Offere for Engellands Handelspolitik. Forf. søger at vise dennes Character i et fuldere Lys ved at opstille Carthago med lignende Grundsatninger og Fordringer, og indføre Rom besvarende disse, med en stormodig Nations dybe Foragt for et pengegraadigt Kræmmerfolk og dens bestemte Spaadom om den visse Undergang, det forbereder sig selv. Hvad Rom i dette sit Svar indføres at tale angaaende de Belgierninger, det s Herredomme tilveiebragte Menneskeheden, og den ubodelige Skade, som derimod Carthages Plan, hvis den skulde lykkes, vilde tilføie samme, finder

a) Jvf. Archenholz's Minerva 1808. 10 St. S. ff.

Forf. ogsaa ved andre Epocher i Historien be-
 styrket. Alexander den Store og Carl den Store
 bleve Belgiorere for Videnskaber og Nationer,
 som ved dem maae oplyses. Ja spørges der om
 Velvillie mod Videnskaber, saa troer Forf. i
 denne Henseende at kunne tillægge selv den be-
 rygtede Erobrer Camerlan en større Fortieneste
 end den hele Slægt af Kribsmænd, om hvilke
 han mener, at, forsaavidt de kan have gavnet
 Menneskeheden noget, dette ingenlunde var en
 Folge af Standens Viemeed, Aand eller Tens-
 den, men af Omstændighedernes Medfør og Tin-
 genes Gang, som de ikke kunde forhindre. Ved denne
 Leilighed gaaer han de Indvendinger imøde, der
 kunne udledes af de saa hyppige Lovtaler over
 Britternes Opofrelser for og Gavnildhed mod
 Videnskaberne, de Lærdes Belønninger og Ures-
 beviisninger hos denne Nation m. v. og deels
 anmærker, at heri Meget er overdrevet, deels sø-
 ger at bevise, at de Fortienester, de i denne Hen-
 seende maatte have, ingenlunde ere deres Handel,
 men andre Omstændigheder at tilskrive, ligesom
 ogsaa de fleste Anstalter til Videnskabernes Frem-
 me i Engelland ere meget ældre end dets Han-
 delsflor, og under denne saa lidet ere forøgede
 og forbedrede, at de snarere som Gienstande,
 der nu kun værdiges liden eller ingen offentlig
 Opmærksomhed, ere blevne staaende paa den gamle

God, i hvorvel derved dog i det mindste en Tilflugt er bleven vedligeholdt for humanistiske Studier hos dem. Forfat. viser nu fremdeles, ved hvilken succesfuld Tilbagegang og formedelst hvilke Aarsager sand videnskabelig Fortieneste er i Aftagende, og stedse mere vil aftage hos Britterne i Forhold, som alle videnskabelige Ting's Behandling alt mere og mere er blevet og vil blive underordnet sandfælsige Fornødenheder og sandfælsige Nydelse som sidste og eeneste værdige Diemeed.

I en saadan Aands Udbredelse ligger mere end i noget andet Grund til at befrygte de liberale Studiers Undergang. Spiren til det Onde ligger i Sierrighed og Overdaadighed, hvilke begge Handels Aanden giver overflødig Næring. Hvor en saadan af Vindesygge befængt Tænkemaade er bleven herskende, der vantrives Alt, hvad der har en ædlere Tendenz, og Forf. har af denne Aarsag kun lidet Haab om, at de nyeste nok saa ypperlige Indretninger vil tilveiebringe Videnskabelighed nogen betydelig Tilvæxt eller give nogen riig Høst af talentsfulde Mænd, saalænge saa at sige Jordbunden selv — Folkets Sæder og egen Drixt — ikke giver dem Næring.

Men — bemærker Forf. videre — saa meget der efter Foransførte kan være Grund til at befrygte, at Tingenes Løb i det næstforestaaende Tidrum vil føre ned ad, hvad det i en temmelig lang Tid

har stedse løftet høiere, opveies dog denne Frygt paa en vis Maade ved det modsatte Haab, at en ny Tingenes Orden fra nu af vil begynde; og at saadan Lykke allerede maa blive vore Dages Lod, dette er det Ønske, hvormed han slutter de Betragtninger, hvortil det valgte Æmne havde givet ham Anledning.

For at forebygge Mistydninger har Forf. deels gjort nogle Tillæg i den danske Oversættelse, deels tilføjet nogle Anmærkninger, hvori nærmere forsvares de Sætninger: "at Handelsaandens Tendenz er efter sin Natur fordærveligere end Erobre og Herksesygens; og at hiin efter sin Natur hverken kan have, eller i noget Land har bevirket en for liberale Studeringer fordeelagtig Stemning." Dermed vil han ingenlunde paastaae, hvilket vilde være vanskeligt at forsvare, at Handelen hidindtil skulde have foraarsaget flere Ulykker i Verden end Erobring og Herksesyge, ligesom han og i Fortalen har fundet fornødent at erindre, at han vist nok kiendte flere Aarsager til Frygt for Barbarie end Handelsaanden alene, men som Tid og Omstændigheder nu ikke tillode ham at opholde sig ved. Han ønsker at maatte have bidraget sin Skierb til at svække den Grundfætning "at store Rigdomme gjøre Nationer lykkelige, og at en udbredt Handels Befordring ved alle Slags

lovlige og ulovlige Midler derfor bør være, enhver Regierings vigtigste Bestræbelse.”

Indtægten af Skrivtets Salg var af Forsk. bestemt til Understøttelse for de norske Krigere. Besøbet af det Indkomne vides ikke endnu.

2. *De re Byzantinorum militari sub Imperatore Justiniano imo nonnulla commentatus est Mag. Laurentius Engelstoft, Historiæ & Geographiæ Profeslor &c. Hauniæ 1808. 68 pp. 4.*

(Et Program i Anledning af Reformationensfesten.
See forhen S. 212)

Efter nogle almindelige Betragtninger over Menneskenes Tilbøielighed til at holde de forskjellige Tider imod hinanden og i den ældre Historie at opsoge, hvad der kan have Liighed med nyere Tildragelser, bemærker Forsk., at det er en af den romerske Histories interessanteste Sider, at dens udtømmelige Forraad af 2000 Aars Erfaringer i den samme Stat afgiver Paralleler næsten til enhver politisk Begivenhed, der kan indtræffe, hvorfor ogsaa enhver saadan, der opvækker en mere end almindelig Opmærksomhed, ligesom uvilkaarlig minder om en eller anden af den romerske Historie.

Den Stiæbne, flere Rigers Hovedstæder i de senere Tider have havt — at indtages af Sien:
Univerfit. og Skole-Annaler 3108 2. B. P

der, endog de, som mindst syntes eller troedes at kunne være udsatte for nogen Fare, bragte Forf. adskillige Epocher af det gamle og nye Roms Historie i Erindring, og anledigede ham til, nærmere at eftertænke de vedvarende eller temporære Umstændigheder, formedelt hvilke disse Hovedstæders Sikkerhed til forskjellige Tider sattes i Fare. Blandt andre Epocher forekom ham Keiser Justinians Regerings Tid (Aar 527 = 565) mærkbar, saavel formedelt en paafaldende Contrast mellem Rigets tilsyneladende og virkelige Magt, som formedelt de Ulykker og Farer, hvormed i dette Tidsrum næsten alle Provindser og selve Hovedstaden maatte kæmpe. Forf. troede derfor, at det, ogsaa med Hensyn til Tidsbegivenhederne, ei vilde være uinteressant, at kaste et Blik paa Forsvarsvæsenets Tilstand hos Romerne under denne Keisers Regering, paa de mod Norden tilgrændsende Barbarer og Romernes Stilling i Henseende til disse, samt i Forbindelse dermed at beskrive den Fare, i hvilken Hovedstaden Constantinopel blev sat ved Barbarernes Indfald 559.

S. 3 : 9 indeholder en kort Udsigt over de Barbarer, der fra den nordlige Side af Donauen havde, især fra Slutningen af det andet Aarhundrede, forurolet de romerske Grændser og Provindser indtil Keiser Justinians Tid. En bestemt Forstiel gjøres mellem Sarmatiske Nationer, hvor

til hørte Dacer og Geter (der ei maae forblendes med Gothen) og de Gothiske Folk, hvilke boede østligere. Disse's Forhandlinger og Krige med Romerne berøres, især fra den Tid af, da Hunnerne faldt ind i Europa, og et flygtigt Blik kastes paa de Begivenheder, som dette Indfald foranledigede, og de Følger, det havde for Romerne. Angaaende Slægtskabet mellem de Danske Gothen og de Scandinaviske fremsættes nogle Bemærkninger til Sagskyndiges nærmere Overveielse og Undersøgelse.

S. 9 = 16 vises, hvilke barbariske Folk i Keiser Justinians Tid beboede Egnen norden for Donau. Forf. deler dem i to Hovedklasser: Slavoner og Ugrer, de første vestligere, de sidste østligere i Nærheden af det sorte og asovske Hav. Det bestemmes, hvilke slavoniske og hvilke ugriske Nationer Romerne nærmest havde med at gjøre, nemlig af hine med Anterne, af disse med Cutrigurerne eller Bulgarene, hvilket Navn, skjønt mindre nøiagtigt, almindeligst bruges. I øvrigt viser Forf. med mærkelige Exempler, hvor ustadige Folknavnene ere hos de byzantinske Skribentere, og hvor nødvendig den historiske og geographiske Critik er ved disse's Læsning.

Nu gaaer Forf. over til Forsvarsvæsenets Tilstand hos Romerne, og viser først, S. 16, 19, hvad der i Almindelighed var foranstaltet til Grændsernes, Passernes og Stædernes Befæst-

ning. Grændserne vare en uafbrudt Ræde af Casteller, alle Provindser vare opfyldte med disse, og Justinian alene deels opbygte deels forbedrede over 600, hvoriblandt over 80 langs med Donauen. Enhver Isthmus, f. E. den corinthiske, den thraciske, den tauriske (Crim), var spærret med Mure, og enhver lille Bye særskilt befæstet. Naar dertil lægges 132 Legioner, saa er det ved første Ojeblik ubegribeligt, at ikke desto mindre næsten hvert Aar flere Provindser oversvømmedes og ødelagdes af Barbarerne, som ofte streifede lige ind til Hovedstadens Porte. Men, bemærker Forf. "at forundre sig tilkommer den uvidende Mængde, der studser saasnart den ikke siebliffelig opdager Forbindelsen mellem Aarsag og Virkning eller støder paa noget Usædvanligt. De Fornuftigere vide, at det ikke er Lykken, som styrer Verden; at alle enkelte Tilfælde ere knyttede til almindelige physiske eller moralske Aarsager; at det er Beskaffenheden i det Hele, som medfører Phænomenerne i det Enkelte a). De søge derfor saa-

a) Dette Sted af Montesquieus Betragtninger over Aarsagerne til Romernes Storhed og Farsald har Forf. brugt som Motto til sin Afhandling. "Tous les accidens, siger den samme Montesquieu Ch. xviii, sont soumis à ces causes, et si le hazard d'une bataille, c'est à dire, une cause particulière, a ruiné un jétat, il y avoit une cause gene-

danne Marsager og finde dem". Saaledes ophører ogsaa her al Marsag til Forundring, naar Sagen betragtes nærmere; thi, siger Forf., hvad Grund er der til Forundring, naar Marsag og Virkning findes at hænge, om ikke paa det skjønneste saa dog paa det næreste sammen? Dette beviser nu Forf. historisk ved

S. 19, 30 at fremstille et Billede af det romerske Militær, saaledes som det nu var blevet. Det var nemlig ei længere hine fiakke Legioner, der havde seiret i tre Verdensdele, og lagt Jordfredsen under den capitolinske Jupiters Fødder. Det romerske Navn, forhen nok til at indgyde Ærbødighed og Frygt, havde tabt al sin Straf, al sin Anseelse. Forgæves nævnedes Forsædres Daad af de vanslægtede Cohorter, der skælvede ved Barbarernes blotte Navn, og i Farens Dieblif forlode de Medborgere, som de i Fredens Tid havde behandlet med Overmod; forgæves stode man paa Soldater, der lode haant om Subordination og Disciplin, og vare saa nedsiunkne i umandig Blødhed, at de endog fandt de Vaaben, hvormed de skulde bedække sig, alt for tunge, og hellere vilde stille sig blottede for Barbarernes Pile;

rale, qui faisoit, que cet état devoit perir par une seule bataille." Hvor megen Spaadom heri!

forgiæves fatte man sit Haab til **F o l k e t**, der, blot-
tet for og afsant fra **Baaben**, paa det jammerligste
undertrykt, modløs og ved en ny indført Overtroe
stemt til en ørkesløs Forventning af Himlens Strafs-
fedomme og Verdens Ende, hellere vilde lide, hvad
det skulde være; end opføre sig mandigen; forgæ-
ves brystede de sig med **R o m e r n a v n e t**, de **Græ-**
ker, hvis Feighed var en Spot, hvis **k o l d e H a a n d**
var bleven til Ordsprog blandt Barbarerne. Dette
var Følgen af den gode Disciplins Forsald, af den
ægte romerske **A a n d s** Undergang.

Hertil kom endeel skadelige **F o r a n d r i n g e r**
og nye **I n d r e t n i n g e r** i **K r i g s v æ s e n e t** selv.

De Legioner, der siden Augusts Tid havde væ-
ret stationerede paa Grændserne, vare nu for det
meeste fordeelte i Provindserne, og istedet for at
de før havde været 6000 Mand stærke hver, besto-
de nu kun af 1800 til 2000 Mand, hvoraf Følgen
blev, at de baade tabte Tilliden til sig selv, og,
hvert Dieblisk slagne, den gamle Anseelse hos **F i e n-**
derne. Det forøgede Antal af Legionerne (fra 25
til 132) smigrede mere Hoffets Glimrelyst, end
tilveiebragte en forholdsmæssig Krigsmagt. Det
var ogsaa en stor Feil, at man lod Infanteriet,
som havde udgiort de gamle Romeres Hovedstyrke,
forsalde; de feige **C o l d a t e r** kunde man neppe faae

i Marken uden til Hest. En høistulykkelig Tanke var den af Constantin indførte Forskiel mellem Huustropper (Palatiner) og Grændsetropper; af hvilke hine levede i Lediggang og Yppighed i Stæderne, og havde dog en høiere Rang og Sold; disse maatte bestandig taale alle Krigstienestens Misfommeligheder, og bleve dog ringere agtede og flattere lønnede; heraf hines Blødhed og Insolens, disses Misundelse og Misnøie, der ofte havde Indflydelse paa deres Iver og Troskab. En fordærvelig Misbrug var det fremdeles, at Forfremmelse i det Militære i Almindelighed mere beroede paa Bestikkelser og Hofgunst end paa Duelighed og Fortienester. Men af alle indførte nye Grundsætninger i Krigsvæsenet var ingen ulyksaligere, end den, at tage Barbarer i Tjeneste, ja endog at indlemme dem i Legionerne, og at betroede de øverste Comandoposter (ligesom de øverste Stats-Embeder) til saadanne Udlændinge, en Skik, hvorom den blotte Tanke vilde for de gamle Romere have været en oprørende Vederstyggelighed. Men saavidt havde deres Efterkommere nu bragt det, at, medens hine ved egen Tapperhed havde seiret overalt og beriget sig med fremmed Guld, maatte disse Banskægtede for eget Guld kobe sig Forsvar hos alle de Barbarer, som dertil vilde lade sig leie. Dagsaa blev denne Tilflugt i sine Følger kun en Ulykke mere; Barbarerne afærte Romerne

deres Krigskonst, der før holdtes som en Art af Hemmelighed, og bleve nu saa meget farligere Fiender; Romerne selv vænnede sig alt mere og mere til at stole paa fremmed Hielp; Feighed og Egegylighed, Trang til andres Hielp, Vanstueligheden af at tilveiebringe Penge nok for at købe den, Barbarernes Insolens, Fordringer og Troløshed voxte i lige Grad. Hertil kom endnu den fordærvelige Indflydelse, dette Samkvem med Barbarerne og disses Overmagt fik paa at undertrykke sand Cultur og Humanitet, og istedet derfor at indføre en vis halvbarbarisk Naahed. Nemlig efterat man havde begyndt at beklæde alle høie Embeder med uncultiverede, uvidende, for al Aandsdannelse blottede Mennesker, saae man snart, at disse, ligesaa uskikkede som utilbøielige til at have med civile Anliggendes Bestyrelse at gjøre, ikke blot betragtede og behandlede saadanne med Ringagt og Egegylighed, eene sysselsatte med Vaaben og med sandkelige Nydelse, men ogsaa aabenbar foragtede og haanede alle de Videnskaber og Studier, ved hvilke Siælen forædles og dannes, og høiere Indsigt og Duellighed erhverves, hvoraf Følgen blev, at der nu opkom en hos de gamle Romere aldeles ubekendt Forskiel mellem tvende adskilte og hinanden saa godt som modsatte Klasser af Borgere, og den menneskelige Aands og Virksomheds Grændser ligesom indskrænkedes ved en med gien-

tidig Had og Foragt forbunden Afsondring mellem Talenter og Stænder a).

Af alt dette uddrager Forf. som Resultat, at der efter saadanne Omstændigheder aldeles ikke er Grund til at forundre sig over, at det romerske Rige, uagtet de 132 Legioner, uagtet de evindelige Cordons og de utallige Fæstninger, uagtet den lange Liste paa Forbundne, dog aarlig, endog under den samme Justinian, der spillede Mester i Italien og Africa, oversvømmedes og ødelagdes af Barbarerne, ligesom hiin Fremgang i Italien og Africa alene maa tilskrives de talentfulde Anførere, Belisarius og Narses. De skrækkelige Følger af disse aarlige Indfald, især fra Theodosii Død af, fremstilles i Korthed S. 32 ff, for saalædes at bane Veien til en nærmere Beskrivelse af det Indfald, som skeete 559, hvorved Hovedstaden sattes i Skræk og Fare.

Førend Forf. begynder Fortællingen om dette Indfald selv og dermed forbundne Omstændigheder, har han fundet det passende, S. 35 - 39 at forudskikke nogle Oplysninger saavel om Constantinopels Beliggenhed, som om den Tilstand hvori Byens Forsvarsvæsen paa den Tid befandt sig. Disse indledes ved nogle almindelige Betragtninger, hvilke intet Udtog taale, om Vigtigheden af en Hovedstads Beliggenhed, samt om

a) Nærmere oplyst ved Noten ***) i Originalen p. 29.

Roms og Constantinopels Situation, der sammenlignes i politisk og militær Henseende. Forf. erklærer Rom for at være, ifølge sin Beliggenhed, aldeles uskikket til Middelpunct for en mægtig Stat, og formener, at det hverken nogensinde anden Gang vil blive det, heller ikke end een Gang skulde være blevet det, hvis ikke særdeles Omstændigheder havde, saa at sige, tvunget det til at faae en saa unaturlig Bestemmelse. Underledes dømmer Forfatteren om Constantinopel, og forsvaree Constantins Beslutning, at forflytte Rigets Sæde derhen, saavidt dette Skridt lededes ved politiske og militære Grunde.

Nu følger, S. 40:44, en omstændeligere Beskrivelse af Constantinopels Beliggenhed og sammes Fordele, med specielt Hensyn paa Justinians Tid; derefter, S. 44:47, nærmere Underretning om Byens daværende Befæstning. I begge Henseender var den vel forsvaret. Alligevel, for end ydermere at betrygge den mod enhver Fare, var den hele Egn vesten for Byen i en Afstand af omtrent 7 danske Mile indsluttet af den saa kaldte Lange Muur, der med den nordlige Ende berørte det sorte Hav, med den sydlige det ægæiske. Om denne handler Forf. S. 47:49.

Efter disse forudskikkede topographiske Oplysninger gaaer Forf. over til selve Fortællingen om Hovedstadens Fare 559 i Keiser Justi-

nians 32te Regieringsaar. Først kastes S. 51.52 et nærmere Blik paa den elendige Forfatning, Riget dengang var i, formedelst Landeplager, Provindsernes Bdelæggelse, almindelig Forarmelse, Armeernes og Fæstningsværkeres flette Tilstand, Keiserens Alderdom, Uvirksomhed og Bigotterie m. v. Dernæst S. 53. 55 beskrives Barbarernes Overfald og Fremrykken for Constantinopel og den Skræk, hvori denne Hovedstad kom. Denne forklares nærmere S. 56 f. ved en Characteristik af det Militær, som da var i Byen, og egentligen bestod i den Deel af Huustropperne, som udgjorde den keiserlige Garde, i Alt omtrent 3500 Mand. Ikke at gaae i Krig horte til dette Corpses Privilegier, og til de vacante Pladser aabnede allerede før Justinians Tid ikke mere bevist Tapperhed eller andre Fortienester, men alene Hofgunst og PengeUdgang. Den offentlige Mening var derfor stedse imod det, og den bestyrkedes ved den nu paafølgende Fare; thi det var neppe, man kunde faae nogle af dem til at besætte Bagterne ved Guldporten (der vendte mod Vesten), og ved Figenmuren (i Forstaden).

I den almindelige Bestyrtelse, der foregik ved det Exempel paa Frygt, som gaves af de Store og af de Militære, henvendte Alles Blik sig paa den gamle Belisarius, der levede i Rolighed i Hovedstaden som Commandar ved Garden. Han fik

nu Overcommandoen, og viste snart, i hvor høi Grad han fortiente denne Tillid. Om hans Virksomhed og Foranstaltninger, hans Beslutning at føre sine Tropper udenfor Byen og Bevæggrundene dertil, hans tagne Stilling, hans Laie til sine Tropper og videre Dispositioner, Barbarernes Angreb og deres Tilbage drivelse m. v. fortælles nu S. 59, 66, og Afhandlingen slutter med Efterretning deels om Keiserens Misundelse og Uafnemmelighed mod Belisarius, deels om den liden Virksomhed, hvormed Seieren blev benyttet, og de ufordelagtige Vilkaar, paa hvilke et Slags Fred blev sluttet med Barbarerne, hvilke man, som sædvanligt, frakøbte sig.

De Kilder, af hvilke Forfatteren har øst, ere især Procop (om hvilken S. 10) og Agathias, sammenlignede med Ammianus, Jornandes, Evagrius, Zosimus, Cedrenus og andre Byzantinere, samt Codex Theodosianus og Notit. dignitat. utriusque Imperii. Blandt Hielpemidler ere især brugte Gyllii, Ducanges, Desguignes, Stritters, Montesquieus, Robertsons, Gibbons og Schlözers lærde Arbejder. De ældre og nyere Afhandlinger, Reisebeskrivelser ic., som desuden ere benyttede, findes paa vedkommende Steder anførte. Anmærkningerne deels indeholde adskillige Vink til videre Eftertanke, deels oplyse nærmere en og anden historisk, geographisk eller philologisk Gien-

stand, der staaer i Forbindelse med Materien, eller berigtige en og anden Bildfarelse, deels giøre opsømtksom paa saadanne Puncter, som fortiente nøiere at drøstes. Saaledes handler S. 21 f. om det græske og romerske Navns og Sprogs Forhold til hinanden i Justinians Tid, og siden hen S. 37-38 vises, hvilke bedrøvelige Følger Roms hyppige Beleiringer og Indtagelser i 5te og 6te Aarhundrede havde for denne skianne Byes prægtige Konstminder. Det anmærkes, at dens største Ulykke var, at den var bleven gjort til en Fæstning, ihvorlidet den end formedelst sin Beliggenhed, Omfang og Folkemængde dertil var stikket. S. 39 forsvarer Forf. den Mening, at Hovedstadens Forslyttelse fra Italien var en Idee, der allerede siden Augusts Tider af havde været i Bevægelse. S. 47 vises historisk, paa hvilken Punct Undersøgelserne om den græske Jld for nærværende Tid staae, og de allernyeste Bidrag dertil nævnes. S. 41. 45. 47. tages Hensyn til nordiske Krøniskers Esterretninger om Constantinopel. De Opgaver, Forf. i Forbigaaende anbefaler til en nøiagtigere Bearbejdelse, ere især følgende, hvilke her anføres for at kunne maaskee ogsaa tildrage sig Opsømtksomhed hos enkelte af disse Annalers Læsere, der føle Kald og Lyst og have Leilighed til at give sig af med historiske og lingvistiske Undersøgelser:

1. Hvilke Spor findes til Samkvem og Forbindelse deels mellem Skandinaverne og de Danske (Asgaardske) Gotter før Hunnernes Indbrud, deels mellem hine og Hunnerne efter disses Ankomst til Egnene af Don og Dnepr? (S. 7)

2. Hvilke vare de Grunde, paa hvilke Hedningerne, f. E. Symmachus, troede at kunne beskyldte Christendommen for at være Aarsag i det romerske Riges Ulykker, og hvilke paa den anden Side de, hvormed de Christne, f. E. Drosius, Salvianus og Augustinus, søgte at giendrive disse Beskyldninger? og hvorvidt havde begge Parter Ret eller Uret? (S. 9)

3. Hvad Værd har Procop, critisk bedømt, i Almindelighed som Historieskriver? og hvorvidt er han troværdig eller ikke i de Bøger, i hvilke han modsiges sig selv? (S. 10)

4. Hvad Skade leed Rom, især i Henseende til dets herlige Kunstværker, under de gothiske Krige i det 5te og 6te Aarhundrede? (S. 38)

5. Hvorvidt findes der endnu i Steders Navne ved Don, Dnepr, det sorte Hav og Donauen Spor af de i disse Egne fordum boende Gotter? (S. 7)

6. Hvilket var det romerske eller latinske Sprogs Skæbne som Hof-officielt og curial. Sprog i Constantinopel efter Residentsens Forflyttelse derhen? hvilken Indflydelse fik dette Sprog ogsaa paa det græske (S. 21)?

7. Hvorvidt eksisterer der nogen sand Lighed mellem det ungarske og lappiske Sprog? og til hvilke historiske Resultater leder Spørgsmaalets Afgielse? (S. 15).

3. *Carmina Amicis.*

Under denne Titel har Hr. Statsraad Frid. Gottl. Sporon samlet og samlede ladet trykke sine Tid efter anden ved Leilighed forfattede latinske Mindevers i Anledning af fortiente Videnskabsmænds Død. Det kan ikke andet end være mange af disse Annalers Læsere interessant her at gienfinde eller nu først at lære at kende nogle af disse, ved hvis Meddelelse Udg. tillige opfylder en af sine behageligste Pligter. Han vil hidsette følgende tre.

I.

IN OBITUM SOBRINI SUI

FRIDERICI SNEDORF

Hist. Profes. in Universitate Hauniensi.

1792.

*

*

*

Occiduum Phaëtonta piæ luxere sorores,
 Et misere raptum Davlia flevit Ithyn,
 Dana Charis pullata tuum dolet usque parentem,
 Cujus cecropio verba fluore madent.

Te quoque nunc moerent pietas, industria, musæ,
 Snedorfi! patriæ cura decusque tuæ.
 Anglia delicio viduasti livida matrem,
 Nati igitur cineres invidet illa tibi.
 Terra, viatorem excepit quæ dura caducum,
 Vix satis hæc lapsi molliter ossa foveat.

*

*

*

2.

IN OBITUM FRATRIS SUI

BENJ. GEORGII SPORON

Regi a Consiliis Conferentiar. & Regionis
 Coldingensis Præfecti.

1796.

*

*

*

Quo sit amore Deus, quo princeps, quove parentes,
 Quo conjux, proles quo sit habenda modo.
 Qui didicit, civi quid debeat, & quid amico,
 Sporoniis mortem tristior accipiet.
 Non mea damna loquor; nasci tibi, Patria, multos
 Erepto similes, & superesse precor.

*

*

*

JACOBI EDVARDI COLBIÖRNSEN

Regi a consiliis conferentiar. & in summo regnorum
tribunali Iustitiarum.

1802.

*

*

*

Elingvis stupet Edvardi nunc funere Pallas,

Verbaque non damnis invenit apta suis.

Iustitium moerens Danis Astræa minatur,

Ad tumulum lances depositura viri.

Clades nosce tuas, O Patria, non ita multos,

Erepti sedem qui tueantur, habes.

Publicus hic luctus. Vixdum redivivus ab orco

Qui potero tanti ferre doloris onus!

Quotquot erunt anni, quos vivere restat, amici

Non mihi jacturam sarciet ulla Dies.

*

*

*

VII. Blandede Efterretninger.

Den 17 Aug. udnævnte Consistorium Professor
P. E. Müller til at være Ephorus for Bal-
chendorfs Collegium i den fratrædende Biskop
Münters Sted.

Samme Dag udnævnte Consistorium Studio-
sus Carl Wilhelm Borch til at nyde en ledig-
værende Portion af det Wisingiske Legat, og den
Universit. og Skole = Annaler. 1808. 2. B. D

7 Septbr. ligeledes Cand. Theol. Peter Rosenstand
Kall til en anden ledig Portion af samme Legat.

Den 17 Aug. udnævnte Consistorium Cand.
Jur. Biarne Wigfus Thorarensen og Cand.
Theol. Søren Skishte til Alumni paa Elersens
Collegium, samt Studiosus Frederick Tauber til
Alumnus paa Walchendorfs Collegium.

Ligeledes den 2 Novemb. Studiosi S. Blicher
og J. P. Groth til Alummer paa Walchendorfs
Collegium.

Da Universitetets anatomiske Theater ved
Bombardementet blev ødelagt a), er nu med Di-
rectionens Samtykke det chemiske Laboratorium ble-
vet indrettet til et Interimslocale for anatomiske
Forelæsninger.

Med Directionens Approbation er Fiskeriet
og Afgrøden af den saakaldte Langvaddams eller
Damhuusfæ, der tilhører Universitetet, og som
under 15 Setbr. 1788 blev paa 20 Aar bortfor-
pagtet til daværende Over-Brand- og Vand-Com-
mission mod 65 Rdlr. aarlig Afgift, igien over-
ladt til Vand-Commissionen paa 20 Aar, mod en
aarlig Afgift af 70 Rdlr.

Denne Søe har siden 1769 bestandig været
bortforpagtet til bemeldte Commission.

a) See disse Annal. 1807 2. B. S. 287.

Efter derom giorte Begieringer, er det hele Quantum Kobber a), som havde i Behold fra den afbrændte Fruekirke, blevet overladt deels til Commissionen angaaende Slotteris samt det nye Raads og Douhuses Opførelse, deels til Finantscollegiet, saaledes, at den første overlades et Partie af 40 à 50 Skipp. til Slotstækningsarbeidet, og det sidste, hvad derefter maatte blive tilovers, begge mod en Betaling af 48 β pr. Pund.

For desto lettere og hastigere at forskaffe Lægerne i de danske Stater Kundskab om nye Opdagelser i Lægevidenskaben, og for tillige at fremme gjensidig Meddelelse mellem Provindsial-Lægerne, have De Herrer Statsraad Guldbrand, Professor Viborg, Professor Herholdt, Stadsphysicus Doctor Scheel og Professor Skjelderup forenet sig til at udgive et periodisk Skrift, under Titel: Bibliothek for Læger. Det i denne Anledning af dem stiftede Selskab skal, formedelt den gavmilde Understøttelse, hvormed Directionen for det Classenske Fideicommiss har lagt Grundvolden til samme, bære Navn af det Classenske Literaturselskab for Læger.

a) See disse Annal. 1803. 1ste B. S. 349.

C.

I. L e g a t e r.

1. Kong Frederik den Andens Gavebrev til Sognepræsten, Capellanen og Rectoren i Nyekjøbing paa Falster.

(Af Nyekjøbing Skoles Archiv; hidtil utrykt.)

Vi Frederich den Anden, med Guds Raade, Danmarckis, Norgis og Gotteris Konning, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn og Dytmarcken, Grefve udi Oldenburg og Delmenhorst, gjøre alle Bitterligt, at efterdi Vi forfarer, hvorledis at Kirche-Tiennerne her i Vor Kjøbsted Nyekjøbing, som er, Sognepræsten, Capellanen og Skole Mester, skulle hafve en ringe Indkomst og icke nochsom ere forborget med hvis dennem til

deris Underholding behof giores, da have Vi af Vores bynderlig Gunst og Raade undt og tilladt, og nu med dette Vort obne Bref unde og tillade, at det Vicari, som ligger til Vor Frue Altene herudi forn. Nykøbing, og os Elskel. Hr. Peder Hasling nu med forleent er, maa og skal efter hans Død og Afgang altid til ævig tid være og blive til forn. Sognepræstens, Capellanens og Skole Mesterens Underholdning her udi forn. Vor Kjøbsted Nykøbing, de som nu ere og her efter kommandis vorder, med ald sin Rente og rette Tilleggelse, intet undertaget, efter som det nu tiligger, og forn. Hr. Peder Hasling nu der til i Verie hafver: Og naar forn. Hr. Peder Hasling er død og afgangen, skal Sognepræsten her sammesteds strax til sig mue annamme forn. Vicari, og hans Efterkommere Sognepræster her sammesteds skulde beholde Godset, til samme Vicari liggendis er, i Forsvar, og oppebære deraf ald Rente og Indkomst, og dend siden skifte og deele udi trei lige Parter, saa at hand self tager en Part, Capellanen dend anden Part og Skole Mesteren dend 3die Part. Sammeledis skal Sognepræsten og hans Efterkommere nyde ald Herlighed og uviffe Rente af Godset for sig alleene, undertaget Stedsmaalet; det skal, saa ofte det falder, deeles i trei lige deele, Sognepræsten een Capellanen een og Skole Mesteren een Part deraf,

og skal Sognepræsten aarligen giøre Superintenden-
 denten gode Rede og Regnskab for ald samme Op-
 børfel, og hvorledis hand det skifter og uddeeler,
 saa at aldtigest dermed ganger ligeligen og ret til.
 Skal og forn. Sognepræst, dend som nu er, eller
 kommendis vorder, holde forn. Gods og Eien-
 dom ved god Hæfd og Magt, og Bønderne derpaa
 boendes ere, ved Lof, Skel og Ret, og dennem
 iche uforrette imod Lofsen, eller med nogen Tjufest-
 ning eller anden usedvaanlig Paaleg besværge, og
 iche forhugge, eller forhugge lade nogle de Skofve,
 dertil ligger, til Upligt i nogen Maade. Thi for-
 biude Vi alle, hvosomheldst de ere eller være fun-
 de, særdeles Bore Fogder, Embids Mænd og alle
 andre, forn. Sognepræst, Capellan og Skole Me-
 ster herudi forn. Vor Riissted Nykiøbing, de som
 nu ere, eller herefter kommendes vorder, her imod
 til ævig Tid paa forn. Vicari, eller nogen sin
 Rente og rette Tilleggelse, estersom forskrevet staar,
 at hindre eller i nogen Maade Forfang at giøre,
 under Vor Hyldest og Maade. Gifvet paa Vor
 Slot Nykiøbing d. 9 Octobr. A. 1570.

Under Vor Signet

Friderich.

2. Lars Christensens og hans Hustru
Sidsel Olsdatters Legat til Chri-
stiania Cathedralskole.

(Hidtil utrykt.)

Jeg underskrevne Bedzille Olsdatter Sal.
Lauritz Christensens, Borger og Indvaa-
ner her i Staden, hans Efterleverste, Kiendes
hermed og for alle vitterligt gjør, at min Sal.
Kiereste nogle Aar for hans dødelige Afgang,
tillige med mig har besluttet, at give til en Deel
af Ungdommen her udi Christiania Skole 300
Rdlr., hvilke 300 Rigsdal. den 25de Octobr.
1698 bleve erlagt; saa og, at den allerhøieste
Gud haver givet mig i Sinde, endnu at give
hosfølgende 300 Rdlr., giørendg tilsammen 600
Rdlr. Croner, paa efterskrevne Vilkaar:

- 1) At Renten af disse 600 Rdlr., 5 af hundrede
aarligen, eller som den efter tidens Leilighed fal-
der, aarligen til Sancte Michelsdag skal lige
uddeles til 4re skikkelige og lærvillige Discipler
af de nederste Lectier udi 4 eller 5 Aar i det
længste; mens dersom nogen af Slægten findes
her i Skolen, skal en eller to af dennem nyde
al Rente, saa længe de forbliver i Skolen, ind-
til de derfra nedsendes til Academiet, og skulle
4re paa en Tid være, skal den deeles dennem

mellem, saa at den flittigste, skikkeligste, og den som mest trænger, fandt bekomme den meeste Hielp deraf.

2. Saa længe jeg lever, vil jeg have mig forbeholden at udnævne de, som denne Rente skal nyde; siden skal min fiere Fætter Advocat Alexander Homfredsen Brugman, og efter hans Død hans næst Vaarørende, have Magt og Ret til at bevilge og forunde denne Rente, hvilken de ville og agte at være god Forhaabning om; ligesaa om nogen Slægt eller Fremmed tager ilde afstæd, og slaer sig til Ustikkelihood, og Pengene unyttig forøder, og efter en og anden Rectoris Scholæ Paamindelser ikke vil bedre sig, da at stille dem derved:

Da paa det denne Fundatz og Stiftning kan stedse og evindeligen haandthæves og blive ved Magt, vil jeg paa det venligste og ydmyggeste have ombudet hans Kongelige Majestæts Høistbetroede Stifts Befalingsmand her ved Stedet, saavel som Biskoppen og samtlige Consistoriales, som nu ere eller herefter kominendes vorder, at de samtlig dens Forsorg ubesværget ville antage, saasom jeg og hermed giver dennem Fuldmagt, bemelte sexhundrede Rigsdaler at oppebære, til sig annamme, og dennem hos visse Folk imod god og skadesløs Forsikring at udsætte, og Renterne at optage, som til Rector i Skolen betides maatte

leveres, at den af hannem til sin bestiktede Brug kan vorde uddeelt, og særdeles, hvis nogen Banskelighed enten med Capitalen at udsætte, eller med dens Sikkerhed, hvor den er udsat, ved uformodentlig Tilfælde maatte forefalde, eller med den, saavel som Renter at inddrive, hvortil Proces og Vidtløstighed maatte behøves, de da samtligen ville bære mueligst Forsorg for at bringe det til Rigtighed, at Capitalen altid bliver uformindsket, og de gode Mænd saa ville stædse holde over dette mit Testamente, det forsørge og udføre, som de agter for Gud at forsvare med en god Samvittighed, og som de ville, at Guds Belsignelse skal boe hos dennem, paa det at mit velmeente Forsæt maa stædse geraade til Guds Ære, og den studerende Ungdom til nogen ringe Trost og Undsætning. Men skulle nogenid imod Forhaabning disse 600 Rdlrs. Gave til anden Brug forvendes, eller Capitalen ikke skulle mod sikker Pant vorde udsat paa Rente, eller Renten deraf ikke paa forskrevne Maade aarligen skulle vorde anvendt og uddeelt, da skal velbemelte Alexander Brugman og hans (saasom mine) næste Paarørende have Magt til Capitalerne igien at indfalde, og dennem til anden gudelig Tjeneste bestikke:

Til Bekræftelse haver jeg venligen ombedet Kongel. Majestis Assistentz Raad Morten Bon-

zen, og General Fiscal Hieronymus Brygman saavel som Ober-Told Inspecteur Christen Tobiæsen dette mit Gave Brev til Bitterlighed at underskrive og forseigle. Actum Christiania den 29de Aug. Anno 1705.

Sidffel Ollesdatter

Sal. Lauritz Christensen.

L. S.)

H. Brygman. M. Honzen. Ch. Tobiæsen.

(L. S.)

(L. S.)

(L. S.)

Anno 1707 den 26de Septemb. er denne Kundatz udi Consistorio bleven oplæst, imodtaget og approberet med den Restriction, at Slutningen der udi er ikke anderledes at forstaae, (det og Monsr. Alexander Brygman i seenesie Consistorii Session muntlig forklarede), end at Capitalen, naar den efter foregaaende loblig Opbydelse ikke kan mod noiagtig Pant worde udsat, bliver staaende uden vores Skole, som Loven om sige Capitaler er formeldende.

Dette ligelydende er indfort i Consistorie Protocolen Fol. 43. og her med Vore Hænder, som tilstædeværende paa ovenskrevne Dag, bekræftes.

(Underskrifterne mangle i den forhaanden værende

Copie.)

II. Befordringer og Afgang.

Under 22 Octobr. d. A. er Adjunct ved Fredericia lærde Skole, Mathias Schandorph, efter Ansøgning, i Raade entlediget fra sit Lærers Embede, og i hans Sted Cand. Theot. og Alumn. Seminar. pædog. Lauritz Balsbo beskikket til Adjunct; ligeledes er under s. D. den ved bemeldte Skole provisorisk ansatte Lærer, Ulrik Christian Mule, allernaadigst forundt Bestalling som Adjunct.

Under 20 Decemb. er den ved Christiania Cathedral-skole som Lærer i de levende Sprog ansatte Swilgmeyer efter Ansøgning formedelst Evangelighed entlediget med Pension.

III. Skolehøitideligheder.

Nyfiobing lærde Stiftsskoles Indvielse.

(Meddeelt ved Hr. Rect. Mag. Bloch.)

Da Lollands Stifts lærde Skole i Nyfiobing paa Falster i Nov. 1806 modtog sin Hovedreform, blev hverken Denne indledet med nogen synderlig Solennitet, ikke heller Skolens Rector eller de øvrige ved den nybestiktede Lærere paa sædvanlig Maade indsatte i deres Embeder. Lokaler var

alt for lidet og ubekvemt til nogen saadan Høitidelighed; og da det var af Vigtighed, saasnart muligt at begynde Skolearbeidet, vilde ogsaa Tiden blevet for kort til at træffe de til en passende Høitidelighed fornødne Foranstaltninger. Man troede det derfor bedst at oprette en saadan Skolelevertid, indtil et nyt Lokale, som man dengang allerede begyndte at gjøre sig grundet Haab om, med det Samme kunde indvies til sin Bestemmelse. Der skeede altsaa til Indledning af den efter ny Plan indrettede Underviisning intet Andet, end at Rector, der ved foregaaende Examination havde skaffet sig den fornødne Kundskab om hver Discipels Fremgang og Duelighed, i Forældrenes og nogle faa Andres Nærværelse, gjorde Disciplene bekiendte med den nye Indretnings Beskaffenhed og hvad Samme krævede af dem, og dernæst anviste enhver Lærling den for ham passende Plads. I et par Ord bragdes den afgaaende fortiente og værdige Rector, Hr. Magister Bastholm, et taknemmeligt Lovel fra den Skole, han i henved 26 Aar redeligen havde forstaaet, og de heldige Udsigter, der nu aabnede sig for Skolens Vel og Hæder, udgjorde den Opmuntring, hvormed denne lille Tale sluttedes. Dagen efter begyndte Forretningerne, saa godt det lod sig gjøre, i Skolens hidtilværende lidet bekvemme, men ved nogle nye opførte Skilletrum dog mere hen-

figtsret afdeelte Lokal. Her fortsattes Arbeidet indtil 1ste Maj 1808, da Skolen var saa heldig, at kunne tiltræde sin nye fortræffelige Gaard (hvorom er meldt i disse Annaler d. N. 1. Bind Side 361 o. følg.) Til dette Lokales høitidelige Indvielse bestemdes nu den næstfølgende 1ste Julii, og syntes denne Skolefest, der paa dette Sted var den første i sin Art, at vinde en ualmindelig Deeltagelse.

Høitideligheden, hvortil vare indbudne Disciplenes Forældre og alle Byens Embedsmænd og anseeteste Borgere, og hvortil der desuden indfandt sig endeel af Omegnens agtværdigste Mænd, aabnedes med et majestætisk Chor, assjunget af Disciplene og ledsaget med en skion Instrumentalmusik. Herpaa fulgde en Tale af H. H. Hr. Biskop Boisen, som taledede især med Hensyn til Liderne og havde valgt til Emne: "hvoreledes og ved hvilke Midler Fædrenelandskierlighed skal vækkes og vedligeholdes i Unglingens Siæl?" Hovedpunkterne i hans Tale vare følgende: hvad er Fædrenelandskierlighed? Den er ikke Nationalstolthed, ligesaa skadelig i sine Virkninger, som umoralisk i sin Oprindelse. Den er uforanderlig Beredvillighed at opofre Fordeel, Eiendom og Liv for Fædrenelandets Bedste. Den støtter sig til giennemtænkte Grundsætninger og voxer med Landets Nød og Fare. Den kan ikke bydes. Den er allevegne, hvor Retfærdighed, Velbefindende og Op-

lysning give den Røring. Den er skønnest og stærkest i Trængsels Dage. Da vaagner den slumrende Nationalkraft og Fædrelandets Ven lærer at kiende sig selv og kiendes af Andre. — Den svæktes ved Overdaadighed, ligesom Tarvelighed steose var og endnu er en Støtte for alle fædrelandske Dyder. Ungdommen bør derfor opdrages til Tarvelighed, tidlig lære at fornægte sig, at nøies med lidet og vænnes til usfortræden Arbeidsomhed. — Erindringen om, hvad Fortidens fortreffelige Mand virkede og leed for Fædrelandet, hvorledes og giennem hvilke Forberedelser, giennem hvilke Trængsler de bleve hvad de vare, er et ypperligt Middel til at vække Fædrelandskierlighed i Unglingens Barn. — Her viisde han, hvad store Exempler kunne virke, hvorledes de standse Unglingen paa Bildfarelsens Bei, bringe ham til at være estertænksom, hvorledes, medens han beundrer det Store, som ligger i Opoffelsen, medens han i søvnløs Nat, paa sine Spadseregange, er blant de hedenfarne Edle, hans Esterlignelyst vækkes og hans Sind forædles: Historiens og især velstrevne Biografiers Værd anpriesdes. Han skildrede Læreren, som med Menneskefundskab, indviet i Alderdommens Helligdom, forskaaer at tolke Fortidens og Nutidens Skrifter saaledes for Unglingen, at Fædrelandskierlighed derved maa vækkes. Han sluttede denne Betragtning med følgende Ord:

”Jeg har et Ideal, som stedse har været min Siæl nær, men allermest nær i disse Trængsels Dage, da det gælder om allevegne at møde den Fædrenelandskiærlighedens Mand, der ændser ingen Fare, beregner intet Offer, men villig og gierne hengiver sig for sin Konge og for sit Fødeland; allermest nær, naar jeg i en Landsbyskole seer omkring mig en Flok Unge, hvis Rald det skal være at forsvare Fædrenelandet. Vi burde have en Bog, den være Læsebog eller Lærebog, ligemeget, men skiftet til at opvække og nære de Følelser, af hvilke Fædrenelandskiærlighed er sammensat. Den vise os først, hvorledes det elskede Danmark seer ud. Den fortælle os, hvad Godt og Nyttigt der findes i enhver Provinds, hvorved den udmærker sig fremfor andre, hvori den er tilbage? Den lære os i faa Træk, hvorledes Danmark er bleven hvad det nu er. Den sige os — det skulde være Hovedmaalet — hvad danske Mænd skyldte sit Land i Fred og i Krig. Den fremsætte Regler i Form af Sentens, af Ordsprog, en fæer og uforglemmelig Moral for Landmanden. Den beskueliggjøre Reglen ved tilfoiede Exempler, hentede fra Fædrenelandshistorien. Den være afpasset efter Almuens Tarv. Den være hellig og staae ved Siden af Lærebogen. Dens Sætninger læres udenad. Den være Bog for den voxne Ungdom, naar Confirmationssaaret nærmer sig, naar Drengen og Pigen staae i Begreb med at træde

ind i Statens Samfund. Dens Regler og Exempler knyttes, om muligt, til visse høitidelige Scener, til landlige Glædens Feste, til allehaande Øvelser; hvorved de hedenfarne Bedle, om hvilke Bogen fortæller, skulde hædres; visse for Fædrelandet dyrebare og uforglemmelige Dage høitideligholdes; Pligten mod Fædrelandet bestueliggjøres og Legemet hærdes. Dens Regler og Exempler skulde indflædes i tilføiede Almuefange, som, efter at Lærdommen var fattet, skulde læres udenad og affynges. Jeg kan ikke undlade at troe, at Fædreland — et Ord nu fremmed for vor Almue — vilde worde kærere, fordi man havde lært at skatte dets Værd, at dette Ord, høitideligholdt ved Sang og Feste, vilde, liig Børnelæsning under forstandig og bliid Lærer, gienlyde venligt og lærerigt for Unglingen og Manden, og at de Lærdomme, Drengen havde modtaget i Skolen, vilde i Fred og Krig være ham advarende nær, være ham nær, naar betrængte Fædreland vinkede ad ham, at han skulde give Slip paa Fordeel, paa Magelighed, skulde opofre, lide, kæmpe for Arnested, for elsket Fyrste og for Fødeland.”

Han anførte Religionen som det tredie væsentlige Mittel til Fædrelandskierligheds Opvækkelse. Vel forstaaet udretter den meer end Belønninger, Lovtaler og Hædersminder. I Trængsers Dage, i ubemærket Steds er den en usvigelig

Støtte for denne Dyd. Den danner den ligesaa uforsøgte som hæderlige Helt; og lærer ham, at han intet taber ved at opofre dette Liv, fordi han har et bedre i Vente. — Efterat han havde viist, hvilken mægtig Jndfyndelse paa Fædrelands-kiærlighed en saaledes ordnet Skoleunderviisning maa have, sluttede han sin Tale saaledes: "Vi ville, enhver i sin Stand, samvirke med vor gode Konge. Vi ville ved ædel Daad, ved ufortrøden Embedsflid, ved Opofrelse for Fødelandet glæde ham, og, saavidt det staaer til os, lønne ham for det meget Gode, han virker til Landets Hæder og Gavn. Vi ville, stolende paa Gud, paa Kongen og den gode Sag, rolige see ind i kommende Dage. Vort Løsen skal være: Gud, Konge og Fædreland!"

Efterat saaledes Biskoppens Tale var tilende, ifemdes atter af Disciplene med Instrumen-ternes Ledfagning et harmonisk Chor, hvorpaa Rector Bloch besteg Kathedret. Et heldigt Tilfælde vilde, at han, uden nogen indbyrdes Af- tale, men ligeledes opfordret af Tiderne, havde betragtet denne Skolehøitid fra samme Side som Biskoppen, og fra sin Side været betænkt paa, at benytte Leiligheden for at vække i Unglingenes Siæl Følelser for Fædreland, og for de andre Tilhørere tilbørlig Agtelse for det Institut, der virkede til dette Maal, at levere Samfundet ædle

Unversit. og Skole-Annaler 1808 2. B. R

og duelige Medlemmer. Hans Tale gik derfor ud paa, "at fremstille det som Unglingens ædleste Diemeed, eengang at kunne leve for Fædrenelandet." Indledningen gjordes med den for Underviisningsvæsenet saa trøstende og oplivende Betragtning, at, i hvor liden Deeltagelse en saa fredelig Syssel, som en Skolehøistid, kunde synes at love sig i nærværende Tider, saa kunde dog Intet være mere opmuntrende her til, end en landsfaderlig Regierings Exempel, der end ei ved Tidernes Uro og Trusler har ladet sig standse i sin velgiørende Omhu for Statens indvortes Vel, for Videnskabernes Fremgang og Ungdommens Dannelse; derpaa frembød Dagen selv et af de merkværdigste Exempler; og desto stærkere blev altsaa og Ungdommens Forbindlighed til at gjøre alt for ogsaa fra sin Side at opfylde saa vise og velgiørende Hensigter og igien lønne den Omhu, der paa dens Dannelse var bleven anvendt. Regieringens og Statens Løn er den, at den dannede Ungdom engang lever for Fædrenelandet.

Efterat have viist, hvad Værd disse Bestræbelser besjædde, hvad Indtryk dette skionne og store Maal, naar det stedse opstilledes i sit fulde Lys, kunde gjøre, samt med hvor kraftfulde Ord Fædrenelandet falder og taler til Menneskets Hjerte, gik Taleren over til at besvare det vigtige Spørgs-

maal: "hvo der kan siges at leve for Fædre-
landet og ved hvilke Bestræbelser Unglingen kan
vente at berede sig denne Lyksalighed."

Et par Tilbageblik i Grækenlands og Romes
saavel som i vort Fødelands Historier syntes til-
strækkelige til at fremkalde i de hermed bekiendte
Tilhøreres Siæle Billedet af det hæderfulde Liv
for Samfund og Fædreland, der i Tidernes
Arbøger evig vil glimre; hvorhos det dog til-
lige erindres, at ikke blot den levede for sit Føde-
land, hvis Heltebedrifter eller vidtomgribende po-
litiske Virksomhed Historien forævigede med et
glimrende Minde; men at og den, der ubemær-
ket og i Stilhed, var hans Kreds end nok saa
liden, virkede som ædel Mand i sit Kald, for-
tiente Samfundets Høiagtelse og Taknemmelig-
hed. — Men dernæst fordres ethvert ædelt Kald
i Livet Kundskaber og Duellighed, og bestyres saa
meget bedre, jo større Mandsdannelse den besid-
der, til hvem det er overdraget. Uberegneligt er
derimod det Uheld, som Mangel herpaa saa ofte
har forarsaget. Dette bør Forældrene, dette bør
Børnene selv stedse have for Øine; den altsaa,
der sørgede for Sines eller for sin egen Uddannelse,
han levede for Fædrelandet. — Til Menneskets
fuldkomne Uddannelse hører ei allene Kundskabers
Erhvervelse. Ogsaa Legemet bør uddannes og
styrkes, dets Kræfter øves og Sundheden vedli-

holdes, naar Ynglingen skal blive lykkelig som
 Menneske og i Stand til fuldkommen at gavne
 sit Fædreland. Men dette Naals Opnaaelse
 udfordrer Tarvelighed, ordentlig Levemaade, nyt-
 tig Legemsbevægelse og fremfor alt en uophørlig
 vaagen Omhu for at holde Indbildningskraften
 ubesmittet. — Den sidste Fordring endelig til den
 Yngling, der ønsker at vorde sit Fædeland gavn-
 lig, er den, at han besidder et reent Hjerter, en
 varm og ædel Villie, der ubestucken af Forsæn-
 gelighed, uden at beregne egen Fordeel, uden
 Tvang af Frygt og udsortes Omstændigheder, in-
 gen anden Drivesfæder kiender, end den, der lig-
 ger i hans egen inderlige Følelse af Pligt og
 Dyd. Denne overvinder enhver Hindring, bereed
 til at bringe Fædrelandet ethvert Offer, det
 være sig af vore Fordele eller Fornøielser, af vore
 Tilbøieligheder, Bæuer og Ønsker, af vor Rolig-
 hed, vor Formue eller endog vort Liv. Et Blik
 paa hvad Offer især Nutiden fordrede, og det
 Ønske at stifte Dagen et værdigt Greminde i tak-
 nemmelige Medborgeres Hjerter, frembragde nogle
 Ord for vore norske Brødre, hvis betrængte Om-
 stændigheder og kiække Opførsel netop i den Tid
 fornemmelig tildrog sig den almindelige Opmærk-
 somhed, og strax fandt man paa Listen tegnet af
 den tilstedeværende Forsamling den Summa 765
 Rdlr., som kort derefter blev af Biskop Boisen

og Rector Bloch indsendt til Committeeen for de Norskes Understøttelse.

Efter en Apostrof til Fædelandet og Ønsker for Sammes Vel og Hæder, vendtes Talen til Ungdommen, for hvis Siæl Forfatteren endnu engang søgde at samle de hidtil stykkeviis beskrevne Træk til et samlet Skilderie. Og nu blev Slutningen denne: "hvad udenfor dette skionne Liv kan da være den ædle Ynglings Diemeed? og hvo kan, uden at fornægte Dydens helligste Følelser, tabe det af Eigte. Dette skionne Liv er den Bestemmelse, hvortil og vort Lyceum skal stræbe at henføre sine unge Medlemmer. For Fædrelandet var altsaa denne Dag, for Fædrelandet indviedes denne Holig. Herlig staae den, et Wijsdoms og Dydens Tempel! Læreres Duelighed, Iver og Humanitet, Lærlinges Gliid og rene Sæder være de Piller, der, end varigere end de grundfasteste Mure, maa bære dens vidtskuende Tag. Undig, som Akademi Lunde, udbrede det sin kvægende Skygge over enhver Grausning efter Sandhed, ethvert Stræben efter Dyd. Og da vil Nutidens Afgtelse, Efterverdenens Belsignelse omvinde dets Linding med evig grønne Krandsse!!"

Med Barme istemte nu hele Forsamlingen den Baggesenske Sang for Kongen og Fædrelandet: "Bryd med din rene Lyst, udaf hver Bor-

gers Bryst Enigheds Sang!" ic. — Efter dennes Tilendebringelse sluttedes det hele med et choralmæssigt Chor af Disciplene, skiftet til at fuldende en saadan Høitidelighed. Forsamlingen skildtes ad, og mangen Kortgaaende medtog et godt Indtryk af Fædrelands Aand og skientede Nykiøbing Skole sine velmeente Ønsker.

IV. Gymnastik ved de lærde Skoler.

Ligesom i sidstafvigte Sommer 1808 de saa nyttige Svømmeøvelser med Held ere blevne fortsatte ved Frederiksborg Skole (S. disse Annaler 1808 2. B. S. 116. f.), saaledes blev ogsaa dermed giort Begyndelse for Middelskolens Disciple i Nakskov. Allerede forrige Aar havde Hr. Overlærer Stephan sen, overbeviist om disse Øvelsers store Gavnlighed, giort et Skridt til deres Indførelse der ved Skolen, hvortil Stedets Beliggenhed giver saa god Anledning; men maatte dog efter flere mislykkede Forsøg, og da Krigsurolighederne pludselig paakom, for denne Gang opgive sit Forehavende. Ved sine i Begyndelsen af sidste Sommer foragede Bestræbelser fandt han i Tidsumstændighederne vedvarende Hindringer. Uheldigviis eller heldigviis

traf det sig imidlertid, at en af Skolens Disciple nær var druknet. Denne Omstændighed fordob- blede Hr. Stephansens Iver for Svømmeøvelsens uopholdelige Indførelse, og det lykkedes ham at seire over de hidtil modstaaende Hindringer. Han henvendte sig til Disciplenes Forældre og forestillede dem, hvor nyttigt, vigtigt og nødvendigt det var, at deres Børn bleve øvede i Svømmekunsten. Hans Forestilling fandt almindeligt Bifald, og Alle lovede paa bedste Maade at understøtte Indretningen. En brav og duelig Søemand paa Stedet, Jørgen Pedersen, Formand for Pramlauget, var efter Anmodning redebøi til at paatage sig denne Underviisning imod en Betaling af 2 Rdlr. for hver Discipel og en liden Douceur efter Behag, naar en vis Grad af Færdighed var opnaaet. Det forlangte blev ham tilstaaet, og Øvelserne toge saaledes, efterat Hr. Overlærer Stephansen havde paa egen Bekostning anskaffet de fornødne Apparater, deres Begyndelse i Midten af Junii Maaned. Tiden, som hertil blev anvendt, var en Time hver Aften, saa ofte Veiret ei var ugunstigt. Selv var Overlæreren, efter givet Løfte, bestandig tilstæde. 28 Disciple toge Deel i disse Øvelser, og gjorde saa god Fremgang, at den halve Deel deri kan siges at have udmærket sig. End mere haabes af Fortsættelsen i næste Sommer.

Det giver Naakob Byes Indbyggere Ære, at de saa villigen have forladt en Fordom, der vel aarlig formindskes, men dog endnu er meget almindelig. Den underviste Ungdom vil i sin Tid føle, at den skylder sine Opdragere en Forbindtlighed mere. Det er ogsaa at haabe, at saadant Exempel vil fremkalde Efterlignelse ved andre lærde Skoler, og at disse Disciple, der i andre Henseender erholde saa omhyggelig en Dannelse, ev heller i en saa almeennyttig og ofte hoistnødvendig Færdighed ville staae tilbage for Fattigskolers og Opfostringshuses Disciple. I Frankrig er, som bekendt, denne Øvelse indført ved alle Pensionnater, Collegier og Lyceer a). Med Disciplene ved Academiet i Bern har i denne Sommer været holdt en egen Sommer Examen b).

V. Skolekrifter.

1. *Nonnulla de pietate, inprimis literaria, C. Plinii Secundi; auctore M. Bened. Bendtsen, Rect. Scholæ Fridericiburg. Hauniæ 1808. 16 pp. 4.* Et Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Frideriksborgs Skole i October 1808.

(Anmeldelsen af dette Program er for Udg. en

a) S. disse Annaler 1806. 1. B. S. 308.

b) S. Allgem. Poliszblätter. Sept. 1808.

faa meget behageligere Pligt, jo høiere han selv
 skatter den ædle Romer; af hvis Character her
 nogle enkelte Tæk ere fremstillede. Moralisterne
 have ofte og ikke uden Frøie anbefalet Unglingen
 den Regel, af Historien at vælge sig et eller andet
 fortreffeligt Mønster, som stadigen kunde svæve
 ham for Die, og som ved stedse dybere og dybere
 at indpræge sig i hans Siæl kunde blive ligesom
 en levende Moral i hans Jnderste. Anm. vilde
 ønske, at Mange, især blandt den studerende Ung-
 dom og dem, der danne sig til en høiere Virke-
 freds, vilde gjøre sig fortrolige med Billedet af
 denne vor Plinius, saaledes som det fremstikker
 af hans egne Breve, med hans Character og
 Grundsætninger som Statsmand, Embeds-
 mand og Borger, som Videnskabernes Elsker,
 Kiender, ivrige Dyrker, Korfremmer og Beskyt-
 ter, som tænkende og som practisk Philosoph,
 som Ven af det Ypperligste og Bedste, som den
 Edle og Elskværdige i alle Forholde som Herre,
 Huusfader, Egtemage og Mennecke. Det er
 ham, der som Statholder i Pontus havde sin
 hele Opmærksomhed henvendt paa den Provinds-
 ses Vel, der var ham betroet. Det er ham, hvis
 Rapporter, Forespørgsler og Forslag røbe den
 ivrigste og meest samvittighedsfulde Jagttagelse
 af Embedspligt; det var ham, som langt op-
 høiet over enhver Egennytte, søgte sin Glæde i,

af egen Formue at giøre betydelige Opoffrelser for det Almindelige; det var ham, der som Ven af den ypperligste Fyrste, aldrig anvendte sin Indflydelse til noget Niemeed, der ei var dem begge værdigt; det var ham, der underordnede alle sine Tanker, Ønsker og Bestræbelser de høie og ædle Grundsætninger, som Philosophiens Studium havde fremelsket og rodfæstet hos ham; det var ham, den videnskabelige Embedsmand, den daadfulde Videnskabsmand, der forædlede sin practiske Virksomhed ved en uafslædig Forædling af sin egen Aand, og frugtbargjorde sine Talenter og Indsigter ved disses ivrige Anvendelse til det Offentliges Gavn; det var ham, hvis blide Humanitet, Virkning af hans ved Videnskaber oplyste og dannede Aand, vi lige meget elske i Statsmandens religiøse Tolerance — herlig Contrast af den Fanatisisme, der snart skulde oversvømme Jorden med Ulykker og Blod — og i Huusfaderens godmodige Blidhed; det var ham, hvis Siæl, altid fæstet paa de skønneste Mønstre af Dyd, Patriotisme, Videnskabelighed og Arbeidsomhed, fandt sin højeste Glæde i at nærme sig disse; det var ham, der ikke foragtede Livets udbortes Goder, men forhøiede deres Værd, i det han forædlede dem ved Smag, Maadelighed, Giestfrihed, Velgiørenhed; det var ham, der, ikke ufølsom mod Krens Hæders-

frands, dog, søgte denne, alene i de Ypperligstes
 Agtelse og i erhvervede Fortienester. Man giøre
 ham ingen Bebreidelse af hans Lovtale over
 Trajan, som var den en af det frydende Emigra-
 reries sædvanlige Producter. Dens officielle
 Etværdighed var uadskillelig fra den officielle
 Handling, hvoraf den udgjorde en Deel, men
 dens Indhold er ikke tomme Ord. Det var den
 ypperste Fyrstes notoriske Dyder og notori-
 ske Fortienester, hvis Minde æredes af den
 samme Fyrstes sympathiserende ypperlige Ben.
 Det var Trajans Borgerkrone og ikke hans
 Keiserkrone, der søvede for Taleren, og mod-
 tog Udødelighedens Krands af den værdigste
 Borgers Haand.)

Anledningen til Vennets Valg gav den Foræ-
 ring til Frederiksborgs Skole, som i disse Annaler
 1808 2det Bind S. 111 er berørt, og i Slutnin-
 gen af dette Program nærmere omtales.

Efter nogle foreløbige Bemærkninger til Op-
 lysning om den yngre Plinii Fødested og Opdræ-
 gelse, gaaer Forf. strax over til sit egentlige Die-
 meed, af Plinii Breve at vise hans elskværdige og
 patriotiske Tænkemaade især i videnskabelig Hen-
 seende. For at begynde med hans eget Fødested,
 Comum (nu Como), da finder man, at han sit hele
 Liv igiennem var sysselsat med at fremme sin Fæ-
 drenestads Vel; især opholder Forf. sig ved den

Midfiærhed, med hvilken Plinius arbejdede for at faae en Skole oprettet i Comum, hvor en saadan Anstalt ganske manglede, den Gavnildhed, hvor med han tilbød, selv at udrede en Trediedeel af Omkostningerne, og den Umage, han gjorde sig, for at duelige Lærere maatte blive antagne. Til fattige og fribaarne Børns Underholdning og Opdragelse i samme Stad, skænkede han, efter Trajan's Exempel, en betydelig Sum, og sørgede tilige for, at den paa en Naade, der var forbunden med nye Opostreller for ham selv, blev baade sikert udsat og gjort mere frugtbringende for Bestemmelsen; "thi, sagde han, man bør tilfidesætte det Private for det Offentlige, det Forgiængelige for det Evige, og see mere paa sin Pligt end sin Pengesfordeel." I den Hensigt, at fremme Ungdommens Dannelse holdt han ogsaa selv en Tale paa Raadhuset i Comum, "thi, vare hans Ord, for med Lyst at paatage sig Opdragelsens byrdefulde Arbejde, behøver man ei alene passende Belønninger, men ogsaa overordentlige Opmuntringer." Samme Hengivenhed for sin Fodestad var det, der bevægede ham til, ikke at giøre sin Retgældende til en Kapital, der var testamenteret Byen, ihvorvel han dertil var den retmæssige Arving. Han skænkede endvidere samme Municipium et Bibliothek af overordentligt Værd, og holdt i denne Anledning en offentlig Tale, hvoraf man

feer, at han satte en Ære i at træde i værdige Forfædres Spor.

Ogsaa i andre Henseender gjorde han sig forment af sin Fødebye. Han førte Comensernes Sager i Hovedstaden; Jupiters Tempel i Comum skænkede han en kostbar corinthisk Statue, hvilken han havde kjøbt for at lade den sætte i en offentlig Bygning. Han prydede Eggen af Lacus Larius (Lago di Como) med smagfulde Villaer, og yttrede sin Taknemmelighed mod dem, som bidroge til Byens Forstjønnelse. Paa sine Reiser til Comum og under sit Ophold der sysselsatte han sig udelukkende med Tanken om, hvorledes han der kunde fremme noget Gavnligt. Sine Landsmænd opmuntrede han ogsaa fortrinligen til, ved Udødeligheds Værker at forherlige deres Fødeland i Videnskaberne Historie.

Med lige Iver antog han sig Byen Tifernum, paa Grændserne af Etrurien, hvis Patron han var. Af egne Midler opbyggede han der et Tempel, og prydede det med Statuer af Keiserne, især af Trajan; Cereris forfaldne Tempel sammesteds lod han ligeledes paa sin egen Bekostning reparere og forstjonne.

Ikke mindre elskværdig viser sig Plinii Character i hans Omhed for sin Moder, for sin Morbroder og anden Fader, den ældre Plinius, under hvis Dine han havde nydt saa omhyggelig en Opdragelse, for Verginius Rufus, hvilken denne hav-

de efterladt ham som Formynder, for Quinctilian, under hvilken han havde studeret Rhetoriken &c.

Efter saaledes i nogle Hovedtræk at have skildret Plinii pietas (et Ord, der i Omfanget af sin Betydning er uoversætteligt) især i videnskabelig Henseende, gaaer Forf. over til at meddele en nærmere Beskrivelse over den Gave til Skolen, der vidner om en lige pietas hos en af dens agtværdige Sønner. De tvende Globes nemlig, som afg. Regimentschirurg Frederich Wilhelm Wisch ved sin sidste Villie efterlod Skolen, som et skönt Minde om sin Taknemmelighed og om sin Afgtelse for Videnskabernes Planteskoler, ere af betydelig Størrelse, forfærdigede ved det Upsalske cosmographiske Selskabs Foranstaltning, Himmelsgloben af Andreas Aclermann 1766, Jordkuglen af den samme, men forbedret af Frederik Acret, efter Foranledning af det Stockholmske Videnskabers Selskab, 1780. I det Programets Forfatter, under Beklagelse af Testators alt for tidlige Død, fremstiller det Skionne i hans Handling, og yttre det Haab, at et saadant Exempel ei vil kunne savne Efterlignelse, benytter han den samme Leilighed til at omtale ældre Gaver til Skolebibliotheket, og nævner i Særdeleshed Hofpræst Dr. Baskholm, som dertil har foræret Exemplarer af alle de Skrifter, han har udgivet.

2. Undersøgelse om Officerens hensigts-
passende Dannelse. Et Indbydelses-
skrift til den offentlige Examen i Odense Cather-
dralskole i Octob. 1808; af H. D. Biørn,
Overlærer i Mathematik, Physik og Naturhi-
storie. 21 S. 8.

Efter et Par Ord til Undskyldning for et saa-
dant Minnes Valg ved denne Leilighed begyn-
der Forf. sin Undersøgelse med at gjøre opmærksom
paa Forskiellen imellem det Princip, hvorefter Kri-
gere i Oldtiden dannedes, og det, som nu, da
Krudtets Opfindelse ganske har forandret Krigs-
konsten, maa lægges til Grund for hans Opdra-
gelse. De physiske Kræfter spille ikke længere saa
vigtig en Rolle; de intellectuelle have faaet
en mere afgjørende Indflydelse. Smaa Hære,
hvis Kræfter og Bevægelser ledes med Indsigt,
formaae nu at adsplitte talrige udisciplinerte Trop-
per, ved hvis Waaben hine under en bedre Orga-
nisation og Anførsel vilde sønderknuSES. Derpaa
haves Erfaringer nok.

Men, bemærker Forf. videre, uagtet Mæng-
den af disse, uagtet Opfindelsesevnen og Erebe-
giærligheden ikke paa nogen anden Bane erholder
større og mere smigrende Opmuntringer end paa
den militære; finder man dog kun et ringe Antal,
hvis Sielsudvikling har udmærket sig i dette

Fag, naar derimod Historien fremviser i andre mindre opmuntrende Fag Skarer af heldige Dyrkere. Han opkaster i denne Anledning det Spørgsmaal: hvad vel Marsagen dertil kan være? og finder samme deels i den urigtige Synspunkt, fra hvilken Officerens Bestemmelse forhen er bleven betragtet, som om det hos ham meest kom an paa at stride med de physiske Kræfter; deels i den Fordom, at den practiske Øvelse var den eneste Skole, hvori Officeren med Held kunde uddanne sine Talenter. Den sidste Mening bestrider Forf. nærmere. Practiken, siger han, udvikler mindre Sielens Evnerne, end den sætter dem istand til at gjøre en lettere og hurtigere Brug af den allerede modtagne Udvikling. At enkelte Mænd uden foregaaende videnskabelig Forberedelse have svunget sig i Weiret paa Kamppladsen — og lidet er dog disses Antal — beviser ikke andet, end at der blandt Krigere som blandt Lærde kan gives Autodidacter, om hvilke begge man kan paastaae, at de, der ved egen Hielp saa heldigen udviklede sig, rimeligviis under en mere hensigtspaasende Forberedelse og Veiledning vilde have bragt det endnu langt videre. Det vilde være ufornuftigt at slutte, at, fordi der gives saa at sige fødte Generaler, derfor skulde man ikke behøve at danne dem. Folgen maatte blive, at udmærkede Mænd i dette Fag sieldnere vilde komme tilsyne, og om den Stat,

der vilde hylde dette Princip og altsaa kaste sig i Skæbnens Arme, kunde man sige, at den vel havde samlet Krigere men ikke dannet dem eller sat dem istand til at opfylde de dem paalagte Pligter. Hertil kommer, at dersom Krigens Skole eene skulde danne Hærførere, saa maatte denne for de fleste Stater blive alt for kostbar, og de dyre- købte Erfaringer vilde ofte ikke kunne bruges til andet end at oprette saavidt mueligt den engang lidte Skade. Thi kun Skaden blev det, som gjorde Klog. Frankerigs Exempel selv bestræker denne Sætning; thi først efter 12 a 15 Aars uophørlige Krige have dettes Generaler vist sig i deres meest glimrende Epoche, og dog ere de færreste iblandt dem dannede ved den blotte Practik. Ei heller fører denne de jevne Hoveder, der udgiøre Fleerheden, til noget Fortrinligt eller til glimrende Hærførerbedrifter. Exempler laante fra Mænd, der af Naturen ere begavede med udmærkede Anlæg, bevise derfor intet imod Reglen. Vigtigheden af Hærførerens omhyggelige Forberedelse bliver saa meget mere indlysende, jo klarere Historien beviser, at Staters Opretholdelse eller Undergang ofte beroer paa, hvorvidt han besidder de Egenheder, han bør.

Ved at kaste et Blik paa Omfanget af disse (S. 9), tager Forf. ikke i Betænkning at erklære, at det er kun Mænd af udmærkede Talenter, som bør ansees værdige til at beklæde en Overstcom-
 Universit. og Skole-Annaler 1808 2. B. S

manderendes vigtige Post. Men — saadanne Mænd behøver Staten ikke mange; desto større er Antallet af de Subalterne, den har behov, og disses hensigtspæsende Dannelse bør være den saa meget mere magtpaaliggende, jo mere afgjort det er, at en Armees Styrke beroer ikke saa meget paa Soldaternes Mængde som paa Officerernes Duelighed og Indsigter.

I det Forfatteren derfor gjør til Hovedsag duelige Officerers Dannelse, forklarer han nærmere S. 10 f. de physiske og intellectuelle Egenskaber, som hos dem maae ønskes, og advarer ved samme Leilighed imod de Yderligheder, der tillægge enten Legemets eller Sielens Dannelse alene udelukkende Værd a). I Krigerens Legemsøvelser seer Forf. ogsaa et fortrinligt Middel til at styrke Modet, især hvis disse gaves en dertil endnu mere sigtende Kerning. Længere opholder Forf. sig S. 13 ff. ved Sielens Dannelse, som Requisite hos en duelig Officere b). Han bør være

a) Det er Unmeld. behageligt, her at gienfinde den samme Grundsatning, han i sine Læser om Nationalopdragelsen S. 168 ff. har søgt at indprænte.

b) Det er ikke uinteressant, hermed at sammenligne de Utrinaer, som forekomme i Waterländische Blätter für den östreichischen Kaiserstaat. Wien 1808. I B. No. X. über die Errichtung neuer Bildungsanstalten für Cadetten des k. k. Militærs. Deri bemær-

udrustet med de til det militære Fag henhørende Videnskaber; til den Ende bør hans Siel i den tidligere Alder sysselfattes, ikke blot for at indsamle et Forraad af Kundskaber, men mere med Hensyn til Sieleevnernes harmoniske Udvikling. Dertil anseer Forf. de militære Videnskaber selv ligesaa skikkede som andre, naar kun Docenten bruger en rigtig Fremgangsmaade, og tilraader derfor, tidlig at begynde med og uophørligen at fortsætte disses Studium.

Wigtigheden heraf søger Forf. endnu mere at gjøre indlysende ved den Betragtning (S. 14): at Routine aldrig kan erstatte Mangel af Sieleevnernes Uddannelse, hvorimod denne Routine i kort Tid forhverves af den, der har dannet Mand nok til at trænge ind i Forretningernes Væsen c). Forf. berører i Forbindelse her-

les: "Seine Majestät sey überzeugt, daß bey dem Fortschreiten der immer höher steigenden Cultur aller Wissenschaften geistige Ausbildung die Seele des Kriegers sey, und alles Andringem physischer Maken und Hülfquellen gegen Geisteskraft nicht bestehen könne — daß ein Kriegsheer so viele Seelen habe, als es gebildete Officiere zählt."

Udg. Anm.

c) Fortreffelig er dette udført af Jacobi i hans Tale om Videnskaberne. S. disse Annal. 1807 2 B. S. 100 ff.

Udg. Anm.

med adskillige Omstændigheder, som medføre, at Sielculturen hos Krigsstanden vil staae paa et saare lavt Trin, naar ikke en tidlig hensigtsmæssig Dannelse har søgt at raade Bod derpaa.

En væsentlig Egenkab hos Officeren er Mandsnærværelse. Saa afhængig end denne er af Temperamentet og Legemets Sundhedstilstand, kan en fornuftig Dannelse dog uendelig meget bidrage til at erstatte medfødte Mangler i denne Henseende. Forf. tilraader S. 15, ei at holde Ynglinge for længe i Ledcbaand, og derved berøbe dem Leilighed til at forsøge deres egne Sielkræfter og lære disse at kiende; han anbefaler, endog uformærkt at lægge dem Vanskeligheder iveien og selv at lade dem rede sig ud deraf, for at de saaledes kunne øve sig i at hielppe sig selv og ved Erfaring danne sig et System af Klogskabsregler, der siden blive mere brugbare end lærte Forskrifter.

Til at danne Officerer med saadanne Egenskaber foreslaaer Forf. S. 16 Anlæggelse af Militærskoler, hellere mange end faa, hvori vedkommende Subjecter kunde fra deres tidlige Ungdom nyde den behørigte Dannelse. Han tænker derved ikke paa egentlige Cadetacademier, men formener endog, at saadanne Skoler kunde, i det mindste til videre, forbindes med andre Underviisningsanstalter. Fra saadanne omkring i Provindserne anlagte Militære

Skoler kunde efter Fors. Idee (S. 17) de allerede hensigtsmæssigen forberedede Elever gaae over til et militært Academie, hvor de da i kortere Tid vilde kunne tilendebringe de for dem bestemte Cursus. Dog vil Fors. ikke have Forældrene gjort til Evangspligt, at betiene sig af disse Skoler, men overladt til deres frie Valg at afbenytte andre efter deres individuelle Overbeviisning mere passende Midler til deres Børns Dannelse.

De Slags Militær-Skoler, hvor halvvoxne eller næsten voxne Ynglinger dannes til Officerer, troer Fors. (S. 18) ikke at burde finde Sted, og formener, at, hvis de i den Alder ikke allerede have saa mange Kundskaber, at de kunne gaae over til de militære Academier, vil Hensigten kun med den mindste Part blive opnaaet, fordi de, ikke tilbørlig forberedede, maae ile Maalet imøde, hvoraf følger, at deres Hukommelse belæses med en Mængde Gienstande, som de af Mangel paa harmonisk udviklede Sieleevner ei ere istand til at ordne, og at deres Hoved mere vil ligne et Pulterkammer end et vel meubleret Værelse. Denne Ulempe troer Fors. at kunne afhjelpes ved de af ham foreslaaede Militærskoler i Provindserne. Naar saadanne oprettedes, seer Fors. ikke, at der vilde være Grund til at befrygte Mangel paa duelige Officerer, og det især ogsaa, dersom det Glimrende blev anseet som mindre nødvendigt for Standen;

thi, som Fors. udtrykker sig; den sande Erfølelse, som ved Glimmer snarere svækkes end høves, vander ikke ad denne Wei; paa Oplysningens Bane maa den søges.

Fors. slutter S. 20 f. med at besvare den Indvending, at, naar Fordringerne til en duelig Officer ere saa betydelige, maatte et af de kraftigste Opmuntringsmidler: Avancement paa Balpladsen, for en Deel falde bort. Han indseer ikke, at dette kan blive en Folge uden med Hensyn til Underofficerer og Gemeene, naar de manglede den behørigte Dannelse for at avancere, i hvilket Tilfælde de paa andre Maader maatte belønnes; for Officerers Forsømmelse paa Balpladsen kunde derimod intet være iveien, da det forudsættes, at disse allerede havde erhvervet sig de fornødne Kundskaber.

VI. Blandede Efterretninger.

Hr. Jens Ware, Eier af Fadersbol og Norhaegaard i Thye, har i sit Testament af 28 Aug. 1765 blandt andet skænket 1500 Rdlr., af hvis Rente en Studiosus Theologiae, som vil besøge udenlandske Universiteter, skal i tre Aar understøttes. See Hofm. Fund. T. XI. S. 507 sub

No. 3. Dette Legat, som af Testator er henlagt under Biskoppens Bestyrelse i Aalborg, havde endnu aldrig været afbenyttet, og var derfor i Begyndelsen af Aaret 1808 voxet til en Kapital af 4500 Rdlr. Dette foranledige Hr. Biskop Jansen til at indkomme med et Forslag, der sigtede til, at baade Bedkommende kunde nyde en flækkeligere Understøttelse, og Kapitalen dog vedblive at stige, og med den Renterne, til desto større Gavn for dem, som deraf skulle nyde godt. Efter foregaaende Correspondence herom med Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, indstillede det Kongelige Danske Cancellie Forslaget til Hans Majestæts Bifald, og under 29 Sept. 1808. behagede det Hans Majestæt allernaadigst at bifalde:

”at bemeldte Warske Reifestipendium nu bestemmes til 100 Rdlr. aarlig; at den overskydende Rente fremdeles oplægges til Kapitalen, samt at Stipendiet forøges med 25 Rdlr. aarlig, saasnart den oplæggende Rente desuagtet overstiger 50 Rdlr. aarlig.”

Under 3 Julii 1807 har Hans Majestæt allernaadigst confirmeret den mellem Yderne af Phanesford Sogns Kongetiende paa Møen og Riv-

benhavns Cathedralſkole, ſom Beneficiarius af be-
 meldte Tiende, afſluttede Forening om denne Tien-
 des Overdragelse for beſtandig til fornævnte Sogns
 Beboere, mod at ſvare en aarlig Afgift af 7 Skp.
 Byg pr. Tønde Hartkorn tilligemed ſamtlige Skat-
 ter, og til hvert Aars 11 Marts at betale fornævnte
 Afgift af 7 Skp. Byg pr. Tønde Hartkorn efter
 hvert Aars Kapitelſtart til Kaſſereren ved Frue-
 ſkole i Kiøbenhavn, eller hvem til Betalingens Mod-
 tagelse ellers maatte committeres.

Sognets fulde tiendeydende Hartkorn er

402 Td. 6 Skp. 1 Fdkr. 2 Alb.,

hvoraf Godſet No. 2 udgior

380 Td. 5 Skp. 5 Fdkr. 2 Alb.

Leerbechs Bye 12 — 5 — 5 — 5 —

Grønſunds Fær

gegaard 5 10 — 6 — 1 — 5 —

Under 21 Sept. d. A. har Hs. Majestæt aller-
 naadigst resolveret, at den Tronhjems Cathedral-
 ſkole beneficerede Gaard *Gløshaugen* eller *Hest-
 hagen*, Matr. No. 637 i Strinde Præstegield og
 Fogderie, Søndre Tronhjems Amt, af Skyld $\frac{1}{2}$
 Spand, maa afhændes til Kiøbmand *Vogelsang*
 af Tronhiem for det af ham ved Auction d. 24 Mart.

1808 gjorde Bud 6,760 Rdlr., hvoraf $\frac{1}{3}$ Deel er lægges til 1 April 1809, men de øvrige $\frac{2}{3}$ blive indestaaende i Eiendommen paa første Prioritet, mod lovlige Renter.

Da Christiania Cathedralsskole i Maret 1800 blev reformeret, bleve ogsaa dens Lærere og Disciple befriede fra Deeltagelse i Kirke- og Sangopvarningen, og i denne Anledning foiedes som Interims-Indretning paa 3 Aar den Anstalt, at det overdroges Waisenhusets Disciple at besørge hine Kirke- og Sangforretninger, imod at Waisenhuset beholdt de Indtægter, Skolen hidtil deraf havde haft, og at Skolens Kasse desuden aarlig supplerede, hvad disse maatte beløbe sig mindre end 480 Rdlr. Denne Interimsforanstaltning blev siden atter prolongeret paa 3 Aar (See disse Annal. 1806. 2 B. S. 142). I ethvert af disse betalte Skolen til Waisenhuset 68 Rdlr. Da nu ogsaa denne sidste Termin i Maret 1807 var udløbet, foreslog Overigheden paa Stedet, at bemeldte Interimsforanstaltning maatte, som hensigtsmæssig, forandres til en vedvarende Indretning.

Efterat denne Sag af Directionen for Universitetet og de lærde Skoler er bleven Hans Majestæt

foredraget, har det behaget Allerhøiſtsamme ved allernaadigſt Resolution af 30 Decemb. d. A. at bifalde:

”at den ved Reſcripterne af 14 Marts 1800 og 27 Jan. 1804 befalede interimiftiſke Indretning i Henſeende til Kirke- og Sangopvarthningen i Chriſtiania maa fremdeles vedvare ſaaledes, at Waiſenhuſet vedbliver at oppedære ſom Godtgjørelſe for Overtagelsen af de Cathedralſkolens Disciple for hen paaliggende Kirke- og Sangopvarthningsforretninger:

a) den Afgift, Skolen indtil ſin Reform hævede for Sangen ved Liigbegængelſer efter Reſcriptet af 23 Sept. 1719.

b) af Kirken de 52 Rdlr. aarlig, ſom derfra vare tillagte Conrector med fire Hørere- for deres Tilſyn med Sangopvarthningen.

c) af Skolekaſſen aarlig 68 Rdlr.

hvorimod Kirken fremdeles forpligtes til, ſom hidtil, at vedligeholde Skolebygningen.”

Ligeſom de academiske Lærere, hvis Embeds- boliger bleve ødelagte ved Bombardementet, have

erholdet Godtgjørelse til Huusleie, indtil de igjen kunne tiltræde fri Bolig a), saaledes er ogsaa en lignende Godtgjørelse tilstaaet de Lærere ved Frueskole, der havde fri Bolig i sammes Bygning. Denne sidste Godtgjørelse udredes af Frue, Trinitatis, Nicolai og Helliggeistes Kirker.

Ved flere af de lærde Skoler havde den Skik været indført, at Disciplene i Sygdomstilfælde tilfodes fri Medicin paa Skolekassens Regning; ved nogle vare endog faste Læger antagne med vis aarlig Løn.

Da efter Directionens Oprettelse i denne Henseende Forespørgsler fra flere Steder indkom, fandtes det passende at antage som Regel:

1.) at de Forældre, som boe i Byen, hvor den lærde Skole er beliggende, selv besørge Læge og Medicin til deres Børn i fornødent Fald, ligesom og, at de, i hvis Huse de udenbys Disciple ere, bør besørge dette i Forældrenes Sted og paa deres Bekostning, naar de dertil have givet Fuldmagt, og det ved hvilken Læge de ville.

2.) at derimod, forsaavidt de udenbys Disciple ere Stipendiater, Skolen i Sygdomstilfælde besørger Læges Tilsyn og Medicin, hvis

a) See disse Annal. 1808. i N. S. 345.

Beløb da kan udbetales af vedkommende Discipels Stipendium; ligesom og

3.) at i saadant Fald fra Skolens Side ligeledes have Omsorg for de udenbys betalende Disciple, for hvis Pleie Ingen i Byen eller efter Forældrenes Foranstaltning sørger, dog paa Forældrenes Bekostning.

I Overensstemmelse hermed er tilskrevet Vedkommende.

Ved tredie Auction d. 29 Sept. d. A. og efter at Auctionsbudet af Directionen er blevet approberet, er Fredericia gamle Skolebygning a) med Plads og tilliggende Have solgt til Kasmus Christian Ingvarsen for den Sum, 410 Rdlr. Noget paa det gamle Skoleloft henlagte ubrugelige Materialier bleve ved samme Leilighed tilslagne en Riiber for 2 Rdlr. 7 S.

Efter derom indkommen Begjæring fra vedkommende Rectorer har Directionen tilladt, at der for hver af de lærde Skoler i Frederiksborg, Roskilde og Nykøbing maa anskaffes et Stueuhr paa vedkommende Skolekassers Bekostning.

a) See disse Annal. 1808. 2. B. S. 115.

D.

I. Kongelig Bayerisk Forordning angaaende Oprettelse af Skoler for Landlæger (Landärzte). a)

Vi Maximilian Joseph, af Guds Naade Konge af Bayern:

Stedse bestaaet af det Ønske, at sikre Vore Undersaatters Sundhedsvel og i deres Sygdomme at forskaffe dem en god Lægehielp, have Vi siden Vor Regierings Tiltrædelse ikke afladet, at henvende Vor Omhu paa Forbedringen af de medicinske Læreanstalter, paa Ansættelsen af et større Antal

- a) Denne Forordning er ogsaa i denne Henseende mærk værdig, at den viser, hvorledes Videnskaberne Fremgang faaer alt mere og mere Indflydelse paa Lovgivningernes Bestemmelser i Henseende til Forholdet mellem de medicinske og kirurgiske Studier og Læreanstalter.

duelige Læger, og paa en hensigtsmæssig Udøvelse af Lægevidenskaben saavel i den private Praxis som i Statslægekundskaben (Staatsarzneikunde.)

Ikke desmindre have Vi med Betyrning bemærket, at, Vore hidtidige Foranstaltninger uagtet, den største Deel af Vore Undersaatter, nemlig Landsbyefolk og den fattigere Deel af Borgerne i Byerne, i en uforholdsmæssig ringe Grad høstede Nytte af alt det, hvad Staten har gjort for Lægevidenskabens Opkomst og dens bedre Udøvelse.

Vi have fundet, at Grunden hertil maa, foruden i Localforholde, deels søges i den Afstand, i hvilken den i høiere Forstand videnskabeligen dannede Læge saavel formedelst sin større Grad af Cultur som formedelst den høiere Priis, han formedelst sin kostbare Uddannelse maa sætte paa sin Hielp, er bortfiernet, deels i den hensigtsstridige Tilstand, hvori hidtil de Skoler befandt sig, fra hvilke de Individuer skulde udgaae, som formedelst deres Nærhed ved Stedet, større Billighed og beslægtede Tænkemaade fornemmeligen maatte være skikkede til, at staae de mindre bemidlede Folkelasser bi i deres Sygdomme. I disse bleve, efter en ikke hensigtsmæssig Methode, Chirurger og Fødselshielpere, men ingen medicinske Læger opdragne, og da Landmanden saavel som den lavere Borgerklasse i Byerne ikke vilde eller kunde bruge den i høiere Forstand videnskabeligen dannede Læge,

faa henvendte den sig i Sygdomstilfælde, for ikke at være ganske uden Hielp, til alleflags Quaksalvere, og Chirurgerne selv bleve, forledede ved Leiligheden og Fattigdom, samtlige til medicinske Fuskere.

For altsaa at forskaffe de lavere Folkelasser paa Landet og i Byerne en god, nær, billig, og til Graden af deres Cultur mere svarende Lægehielp, og for tillige paa den meest hensigtsvansende Maade af afskaffe Fuskariets Uvæsen, have Vi været betænkte paa en Total-Reform af de nu bestaaende chirurgiske Skoler.

Underviisningsmetoden i disse skal i det Hele indrettes hensigtsmæssigere, og i samme herester tilligemed Saarlægekunsten og Fødselshielpen og faa undervises i de Dele af Lægevidenskab, som i blot technisk Henseende nærmest angaae Helbredelsen af medicinske Sygdomme, med Udelukkelse af alle de Grene af denne Videnskab, som den i høiere Forstand sig uddannende Læge maa sætte sig i Besiddelse af, deels for omfattende at kunne gribe og uddanne Videnskab, deels for at kunne optræde som Statstiener i Statslægekendigheden. Denne Underviisning skal uden Betaling meddeles et bestemt Antal Elever, hvis Optagelse er betinget ved visse naturlige og erhvervede Evner, og deres Forrettigheder og Pligter, ligesom og deres Forhold til det øvrige Lægepersonale, skulle ved Lov fastsættes.

I Overensstemmelse med disse Vore allerhøieste Hensigter, beslutte og forordne Vi saaledes, som følger:

Første Artikel.

Skolen angaaende.

1.) De chirurgiske Skoler i München, Bamberg og Innsbruck ere fra Paaske 1809 af ophævede. Fra denne Anordnings Bekiendtgørelsesdato skal ingen flere Candidater optages i disse Skoler.

2.) I München, Bamberg og Innsbruck skal fra Paaske 1809 bestaae Skoler for Landlæger.

3.) Disse Skolers Niemeed er, med den mindst mulige Bekostning af Tid og Midler af ethvert Slags at danne en egen Klasse af Læger, der af Medicinen, Chirurgien og Fødselsbielpen blot have lært det, som har nærmest Hensyn paa disses Anvendelse ved Sygesengen; hvad som nemlig i disse Lægevidenskabens Greene leder til Kundskab om og Helbredelse af de sædvanligen forekommende Sygdomme. Derimod skal fra Studierne i disse Skoler alt det være udelukket, som den i høiere Forstand videnskabeligen dannede Læge maa vide, deels for virksom at kunne bidrage til Uddannelsen af sin Videnskab og for at give Raad i de sværeste og fieldnere forekommende Tilfælde, deels for at

kunne bruges af Staten i Statslægekundigheden. De Techniker, som skulle dannes ved disse Skoler, bør, saa meget muligt, sandseligen lære at kiende det Material, hvorpaa de skal udøve deres Kunst, og de dertil udforderlige Haandgreb og Redskaber, og erhverve sig en mechanisk Færdighed i at haandtere samme. Efter denne Maalestok skal de anføres til de for dem brugbare Kundskaber i følgende Greene af Lægevidenskaben:

- a) Anatomie;
- b) Physiologie;
- c) Pathologie;
- d) Semiotik;
- e) Lægemiddellære og Pharmacie;
- f) Almindelig og speciel Therapie;
- g) Fødselshjelp;
- h) Medicinsk og operativ Chirurgie;
- i) Diætetik;
- k) Underviisning i retlige Undersøgelser og Sectioner.

Med alle disse Discipliner maa fornemmeligen sees paa, at de Techniker, som skulle dannes, modtage et fuldkomment sandseligt Indtryk af alle de Gienstande, om hvilke de undervises; at altsaa saavel paa det anatomiske Theater som i Sygestuerne uafsiadeligen henvises til Jagttagelse af Naturen, og at Hukommelsen kommes til Hielp ved saa ofte som muligt gientagne sandse-

lige Indtryk, men at Færdigheden i at behandle de for Dine liggende Kunstgjenstande uafsladelig gen øves.

Følgende Greene af Videnskaben blive ved Landlægernes Underviisning deels forbigaaede, deels, som lærte i de høiere Klasser af Forberedelses-skolerne, saavidt det behøves til det foresatte Niemeed, forudsatte:

- a) Plantevidenskab;
- b) Zoologie;
- c) Chemie;
- d) Naturhistorie;
- e) Medicinhistorie;
- f) Statslægefundskab;
- g) Anthropologie.

4) Omendskiøndt det allerede af de foregaaende Paragrapher er indlysende nok, saa erindres det dog herved endnu engang udtrykkelig, at Lærerne ved de nye Skoler ved deres Læreforedrag strængt maae binde sig til det, som den reene Natur. Iagttagelse og simple Induction har lært om det menneskelige Legems Forholde i dets sunde og syge Tilstand, om Diæten's Indflydelse og Lægebehandlingens Virkning paa Sygdommen; at de, ved at iagttage denne Grundsætning, vel maae sammensille Gjenstandene saaledes, som de lettest kunne indpræge sig i deres Elevers Huukommelse, men at de ganske maae afholde sig fra

af Indblandelse af den blotte Speculation og fra Bestræbelsen for et frit videnskabeligt Foredrag efter en eller anden nu eller i Fremtiden herskende Philosophies Grundfætninger.

5.) Men for at Underviisningen i alle Skoler kan være lige, og for at foreskrive en bestemt Norm for Metboden og Læregienstandene, skal i de enkelte Lægevidenskabens Greene, som skal foredrages i disse Skoler, saafremt ingen hensigtsmæssige Lærebøger i samme ere forhaanden, nye affattes, hvilke tillige kunne tiene de tilkommende Landlæger som Haandbøger i deres Praxis; hvorom det Nærmere i sin Tid offentliggen skal blive bekiendtgjort.

6.) Ved hver Skole skal ansættes fem Lærere. Enhver Lærer faaer en passende aarlig Løn, hvorimod enhver Betaling af Eleverne, af hvilket som helst Slags, bortfalder. Om Decanater, Forelæsnningernes Antal og Orden, hvorledes de halvaarigen skulle følge paa hinanden, samt naar og hvor ofte de skulle frekventeres af Eleverne, om Elevernes Antagelse, om Lærernes Opsyn over dem, om deres Prøvelse, Approbation og Alt, hvad derhen hører, vil udkomme en egen Instruction.

7.) Tiden, i hvilken Landlægerne skal absolvere deres Studier, bestemmes til sex paa hinanden følgende Semestere. Lærerne kunne aldrig og un-

der ingen Omstændigheder eftergive deres Elever Noget af denne foreskrevne Tid, og ingen Reclamation til høieste Sted bliver i denne Anledning antaget.

A n d e n A r t i k e l.

Candidaterne angaaende.

1.) Alle de, som i Fremtiden ville være Landlæger, maae, uden Undtagelse, førend de indtræde i Skolerne for Landlæger, have absolveret deres Studier ved Gymnasierne og Lyceerne.

2.) De maae, med Hensyn til deres legemlige og intellectuelle Egenstaber, ved en foregaaende Undersøgelse af Skolernes Professorer være bleve erklærede for duelige til en Landlæges Kald.

3.) De erholde deres hele Underviisning uden Betaling, med Undtagelse af Lærebøgerne, hvilke de selv maae anskaffe sig.

4.) De erholde, ligesom for nærværende Tid Giordemødrene, af de respective Districter, hvori de siden skulle practisere, i deres Studieaar et Bidrag, som dog aldrig maa overstige den Sum af hundrede Gylden aarlig.

5.) De maae, hvis de ville undgaae de Straffe, som efter Art. 1. No. 6, i sin Tid nærmere ville blive bestemte, nøie holde sig Skolens Love efter

rettelige, med hvilke de ved deres Indtrædelse i samme blive giorte bekiendte.

T r e d i e A r t i k e l.

Landlægernes Stand, Forrettigheder og Forpligtelser angaaende.

1.) Landlægerne erholde, efter at de af deres Lærere ere prøvede og erklærede for duelige, et trykt, med Skolens Segl forsynet, og af Decanus og alle øvrige Profesorer undertegnet Diplom, og komme derved i Besiddelse af en Landlæges Titel og Forrettigheder i det District, hvis Almue har understøttet dem med Penge, medens de studerede ved den medicinske Skole.

2.) En Landlæges Diplom giver ingen academisk Grad.

3.) En Landlæge kan, som saadan, aldrig gjøre Fordring paa Løn af Statskassen.

4.) Landlægernes Antal i enhver Kreds af Kongeriget maa ikke overskride en vis Norm, og de øverste Kredsøvrigheder skulle derom i sin Tid indsende Os deres Forslag efter Localiteten og Folkemængden, hvorved man i Gennemsnit kan regne een Landlæge paa 3000 Siæle saavel i Byerne, som paa Landet.

5.) Landlægen maa boe i det District, som har understøttet ham paa Skolen; men han kan

ogsaa udbrede sin Praxis udenfor dette Districts Grændser, dog alene indenfor den Kreds, hvori Districtet er beliggende.

6.) Han udøver sin Kunst i alle de Greene af samme, i hvilke han er bleven underviist; dog stedse under det almindelige Opsyn af Land- og Stadsphysikerne, hvis tilforordnede Medhielp han er; i hvilken Henseende ogsaa for hine skal udfærdiges en egen Instruction.

7.) Landlægerne forrette, efter Dyrighedens Requisition, de hidtilværende retlige Chirurgers Tjeneste.

8.) For deres Umage honoreres de efter Taxt, som med det forste skal blive bekiendtgjort for Kongerigets hele Lægepersonale. Men desuden skal de enkelte Districter udrede til enhver Landlæge et Fixum af 60 Guld. aarlig, ligesom ogsaa hans Omsorg for Districtets Fattige godtgøres ham af Fattigkassen.

9.) De erholde, efter Landphysikerens Anviisning, Opsynet over Chirurgerne, saalænge disse endnu ere forhaanden, og over de eedsvorne Badere i deres Districter.

Det staaer dem desuden frit for, selv at tilkøbe sig Baderrettighederne.

F i e r d e A r t i k e l.

Chirurgerne og de nærværende studerende og chirurgiske Candidater, samt Baderrettighederne angaaende.

1.) De Chirurger, som for nærværende Tid ere, vedblive i Nydelsen af deres Rettigheder. Men de ere de tilkommende Landlæger underordnede, og maae vel tage dem i Agt for, ikke at overskride deres Competens, og paa nogen Maade udøve Fuskerie, da de ellers uden Skaansel skulle belægges med Penge- og forporlige Straffe, og i Tilfælde, at de atter deri befindes, have deres Rettigheder forbrudte.

Fra 1ste Januar 1811 af maa ingen Baderrettighed mere sælges til nogen anden, end til enten en Landlæge eller en almindelig Barbeer.

3.) Enhver Indfødt staaer det frit for, naar han har erhvervet en Baderrettighed, at udøve Barbeerhaandværket; dog maa en saadan foruden Barbering ikke befatte sig med nogen anden Lægeforretning, end med Sygeværtertjeneste under Opsigt af Physikerne og Landlægerne. Enhver Overtrædelse af hans Competens skal straffes med Tabet af denne Rettighed.

4.) De chirurgiske Candidater, som for nærværende Tid studere ved de chirurgiske Skoler, kunne fortsætte deres Studier, og saadanne, som til

Paaske 1808 endnu ikke ville have tilbagelagt deres Læretids forskriftsmæssige Triennium, maae siden ved Skolerne for Landlæger besøge de Forelæsnin- ger, som svare til de ved den chirurgiske Skole fo- restrevne, og ved hine Skoler absolvere som Chi- rurger.

5. For at forskaffe den Deel af Chirurgerne af den forhen saakaldte første Klasse, som ved de chirurgiske Skoler virkelig har absolvert deres Triennium, og i deres Praxis have udmærket sig ved Flid, Kundskaber og fortrinlig Indsigt, Leilig- hed til endnu mere at uddanne sig, og for at sikre dem for de Tab, som maatte tilflyde dem ved Land- lægernes Ansættelse, skal det af besynderlig Naade være dem tilladt at besøge Skolerne for Landlæger, uagtet de ikke have drevet deres Studier ved Gym- nasierne og Lyceerne, og, efter et halvandetaarigt Cursus, hvorom de nærmere For skrifter skulle vorde meddeelte, at kunne absolvere som Landlæger, ifald de dertil ere blevne befundne duelige. De erholde da Landlægernes Diplom og alle deres Forrettig- heder. Paa lignende Naade skulle de dueligste af de for nærværende Tid ved de chirurgiske Skoler Studerende blive udmærkede. Kun maae de af disse sidste, som til Paaske 1809 endnu ikke have absolvert deres Triennium, efter Forholdet af de- res Studietid opholde sig længere ved Skolerne for Landlæger, og de, som ere blevne inscriberede efter

1ste Januar 1808, uden Undtagelse, tilbringe tre hele Aar ved de nye Skoler, og samtlige ere de desuden forpligtede til at fortsætte deres Studier ved den chirurgiske Skole indtil Paaske 1809.

Navnene paa de Chirurger og chirurgiske Candidater, som skulle nyde denne Udmærkelse, ville blive bekendtgjorte førend Begyndelsen af Wintersemesteret, og til den Tid staaer det alle, som troe sig indbefattede under den ovenomtalte Kategorie, frit for, desangaaende til høieste Sted at indkomme med Ansøgning, bilagt med legale Vidnesbyrd om deres hidtil drevne Studier og deres Fremgang i samme. München, den 29 Junii 1808.

M a x i m i l i a n J o s e p h

Frhr. von Montgelas.

Efter Kongelig allerhøiest Befaling.

von Krempelhuber.

(Af allg. medizinische Annalen des neunzehnten Jahrhunderts. Aug. 1808. S. 760. 767.)

II. Nyt keiserligt Decret angaaende
Universitetsvæsenet i Frankrig. a)

Saint-Cloud, d. 17 Sept. 1808.

Vi, Napoleon, de Franskes Keiser,
Konge af Italien og Rhinforbun-
dets Beskytter,

Efter Overlæg med Vort Statsraad;
Have decreteret og decretere, som følger:

Titel I.

Art. 1. Universitetets Stormester skal aflægge
Eed i Bore Hænder.

Han skal forestilles Os af Prinds Erkecants-
leren i det keiserlige Kapel med den samme Cere-
monie som Erkebisperne.

Eedsformulæen skal være saaledes affattet:

" Sire, jeg sværger for Gud og Deres Ma-
" jestæt, at opfylde alle de Pligter, som ere mig
" paalagte; ikke at bruge den mig anbetroede
" Myndighed, uden til at danne Borgere, der
" ere deres Religion, deres Fyrste, deres Fædre-
" land og deres Forældre hengivne; ved alle Mid-
" ler, der staae i min Magt, at befordre Videns-
" skaberne, gode Studeringer og gode Sæders
" Fremgang; til evindelige Tider at forplante

a) Jvf. disse Annal. 1808. i. B. S. 128, 169.

„ Lærdommene til Deres Dynasties Ære, til Ung-
 „ dommens Gavn og Familiefædrenes Rolighed. „

Tit. II.

2. Fra 1 Jan. 1809 af skal den offentlige Underviisning i hele Keiserdommet udelukkende betroes til Universitetet.

3. Enhver hvilkensomhelst Underviisningsanstalt, som til den ovenfor bestemte Tid ikke forsynes sig med et udtrykkeligt Diplom fra Stormesteren, skal ophøre.

4. For den første Dannelse alene skal det ikke være nødvendigt, at Universitetets undervisende Medlemmer have Graden i et Facultet; dertil ere de ikke forbundne førend fra 1 Jan. 1815.

Tit. III.

5. Inden næstkommende 1ste Decemher skal Erkebiskoppen eller Biskoppen paa Hovedstedet for ethvert af de Acadmier, hvor der er et theologisk Facultet, forestille Stormesteren de Subjecter, blandt hvilke Decanerne og Professorerne i Theologien skulle udnævnes.

6. Hvad angaaer de tvende theologiske Faculteter i Strasborg og Geneve, og det, som uopholdeligen skal oprettes i Montauban, skal Candidaterne inden samme Tid forestilles ved Consistorii-Præsidenterne fra disse tre Byer.

7. Stormesteren udnævner for første Gang Decanerne og Professorene iblandt de foreslagne Subjecter, hvis Antal er det tredobbelte af de Pladser, der skulle besættes, og denne Udnævnelse skal være værksat inden 1ste Jan. 1809.

8. Stormesteren udnævner ligeledes for første Gang og inden 1ste Jan. 1809, Decanerne og Professorene i de andre Faculteter.

9. Lærestolene i de theologiske Faculteter blive ikke givne til Concurſ forend fra 1ste Jan. 1815, og de i Literaturen og Videnskaberne fra 1 Jan. 1811 at regne; indtil den Tid skal Stormesteren dertil udnævne.

Lit. IV.

10. Indtil 1ste Jan. 1815, som den Tid til hvilken de Personer, der bestemme sig til den offentlige Underviisning, skulle have erhvervet de fornødne Egenheder, bliver ingen Klasseorden fulgt ved Embedsmændenes Udnævnelse; men ingen kan være Universitets- eller academisk Embedsmand, forend han har tilbagelagt 30 Aar.

11. Ikke desmindre kunne alle Individuer, som i en Tid af ti Aar have udøvet offentlige Underviisningsforretninger, af Stormesteren faae Diplom paa den Grad, som svarer til det Embede, de beklæde.

Alle Stormesterens Udnævnelser, som ikke gøres blandt de Individuer, der her ovenfor ere omtalte, skal underkastes Borens Approbation; og naar den er tilstaaet, skal til Embedsmanden overleveres et Diplom paa den Grad, som svarer til de Forretninger, hvortil han er ansat.

De titulaire Raader udnævnes uopholdeligen af Os. De skulle fra nu af strax nyde de Herrens beviisninger og Lønninger, som ere forbundne med deres Titel. De skulle tildeeles Bestalling som Raader paa Livstid efter fem Aars Forløb, dersom de i dette Tidrum have retfærdiggjort Bore Forventninger og Vor Tillid.

12. Førend den 1ste Jan. 1809 skal Stormesteren udnævne de ordentlige Raader, Universitets-Inspectorer, Rectorer og Inspectorer ved Academiene, Provisorer og Censorer ved Lyceerne, i Overensstemmelse med de Regler, som nærmere skulle fastsættes.

Tit. V.

13. Alle Inspectorer, Provisorer, Censorer, Professorer og andre virkelige Agenter for den offentlige Underviisning ere forbundne at erklære for Stormesteren, om de have isinde at indtræde i det keiserlige Universitet og at indgaae de Forpligtelser, som ere paalagte dets Lemmer.

Disse Erklæringer maae være aflagte førend næstkommende 1ste November.

14. Iuden den 15 Jan. 1809 bør alle Universitetets Medlemmer have aflagt den ved den 39 Art. af Bort Decret af 17 Marts foreskrevne Sed; i manglende Fald kunne de ikke vedblive deres Forretninger.

Tit. VI.

15. Stormesteren er bemyndiget til, blandt tre Subjecter, som foreslilles ham af Skatmesteren, at udnævne en General-Kassierer for Universitetet, som det paaligger, under Skatmesterens Opsigt at oppebære alle Indtægter og udbetale alle Udgifter efter Skatmesterens Ordre.

General-Kassiererens aflægger aarligt Regnskab.

Tit. VII.

16. Art. 90 og 94 i Decretet af 17 Marts, forsaavidt samme angaae Valget af Inspectorer ved Universitetet og Rectorer ved Academierne, sættes ligeledes ikke i Udøvelse førend fra 1ste Jan. 1811.

Tit. VIII.

17. Normal-Pensionnatet skal sættes i Virksomhed i Løbet af Aaret 1809; Elevernes Antal maa i det første Aar ikke overstige 100, i det andet

ikke 200, og skal ikke completeres førend i det tredie Aar.

18. Chefen for Normalskolen vælges af Stormesteren iblandt Raaderne paa Livstid uden Forskiæl, lige indtil der ere fire Rectorer, som ere Raader paa Livstid.

Tit. IX.

19. Nolighedsstædet for de Udtiente (la maison des émérites) aabnes i Løbet af Aaret 1809.

20. Tilbageholdelsen af en 25de Deel af Provisorernes, Censorernes og Profesørens Gager til Pension ved deres Afgang skal som hidtil have Sted med alle Universitetets Lønninger.

Tit. X.

21. Stipendierne ved Lyceerne, som Regieringen udreder, blive i Tolvte dele lagte i Universitetets Kasse, efter Ordre fra Vor Minister for det Indre og ind i Universitetets Kassererens Dvitering, paategnet af Skatmesteren.

22. Byernes aarlige Contingent til Stipendierne, som i ethvert Lycee ere bestemte for Secundærskolernes Elever, bliver af Communens Kasserer ligeledes i Tolvte dele lagt i det Lycees Kasse, ved hvilket Stipendierne ere oprettede, efter Ordre fra Præfecten, og i Paris efter Ordre fra Ministeren for det Indre.

23. Lyceernes og Collegiernes Bygninger, saavel som Academiernes, vedligeholdes aarligen paa de Byers Bekostning, hvor de ere oprettede; ifølge heraf skal Communerne hvert Aar føre paa deres Udgiftsliste, for at verificeres, reglementeres og approberes, den Sum, som behøves til disse Stiftelses Underholdning og Reparation, efter de Overflag, som derover affattes.

Tit. XI.

24. Amortisementskassen er bemyndiget til at aabne det keiserlige Universitet et Laan af en Million, mod en aarlig Rente af 5 pr. Cent. Universitetet skal efterhaanden, og ligesom det oppebærer sine Indtægter, tilbagebetale Amortisementskassen, indtil hele Gielden er afbetalt.

Tit. XII.

25. De Studerendes aarlige Retribution, som ere omtalte i den 135 Art. af Bort Decret af 17 Marts sidstleden, er fastsat saaledes, som følger, nemlig:

For Pensionnairene i Pensionnaterne, Institutterne, Collegierne, Lyceerne og Seminarierne, til den tyvende Deel af den Pensionspris, som betales for hver Eleve.

For Eleverne paa halv Pension, for dem, der ikke høre til Skolen (les externes), og for Ele-

verne, der ere Gratister eller ikke Gratister, til en Sum, liig den, som Pensionnairene betale i den Stiftelse, hvor de ere antagne.

26. De Pensions- eller Underviisnings-Elevs, hvilke, ligesom de, der ikke hore til Skolen (les externes), besøge og betale Cursus ved Lyceerne, betale ikke den ovennævnte Retribution til Lyceerne, men alene i deres Pensionnat eller Institut.

Titel XIII.

27. For de Diplomer, som give Tilladelse til at aabne en Skole, og som tilstaaes af Stormesteren, bliver, ifølge Art. 2, 54 og 103 i Bort Decret af 17 Marts, betalt som følger:

For Pensionnatforstanderne (les maîtres de pension) 200 Francker; i Paris 300 Fr. For Institutforstanderne (les instituteurs) 400 Fr.; i Paris 600 Fr. Denne Betaling skal skee fra 10 Mar til 10 Mar, som er Terminen for Diplomernes Fornyelse.

28. Seglgebhyret (le droit de sceau) for disse Diplomer er indbefattet i ovennævnte Summe.

29. Pensionnat- og Institutforstanderne betale hvert Aar den første November den fjerde Deel af den ovenfor fastsatte Sum.

30. De i de tvende foregaaende Titler ommeldte Retributioner skal affordres fra den 1ste November 1808 at regne.

Underkrevet

N a p o l e o n.

Par l'Empereur.

Minister, Statssecretaire, undertegnet

J. B. Maret.

III. Blandede Efterretninger.

I. Frankrig.

Paris.

Den 18 Septbr blev Hr. Fontanes forestillet Keiseren ved Prindsen, Erkekantsleren, og aflagde i hans Hænder Eed som Stormester for det keiserlige Universitet. Fra 1ste Jan. 1809 af skal den offentige Underviisning i hele Riget udelukkende staae under bemeldte Universitet.

(Af allgem. Zeit, Septbr 1808. No. 270.)

Under Overskriften: Keiserligt Universitet indeholder Monitøren følgende Artikel: Uni-

versitetets Stormester faaer dagligen flere Breve,
 hvori man forespørger: 1.) om Primærlærerne
 (instituteurs primaires) og Forstanderne for de
 smaa Skoler (chefs des petites écoles) ere un-
 derkastede den ved Decretet af 17 Septbr. 1808
 Art. 13 foreskrevne Declaration; 2.) om disse
 samme Lærere ere indbegrebne under dem, som,
 ifølge bemeldte Decrets 27 Art., skal betale et
 Diplom, der meddeler dem Tilladelse at under-
 vise. Det er let, at afgjøre begge disse Spørgs-
 maale, ved at sammenholde nogle Artikler af De-
 cretet af 17 Marts og 17 Septbr. Den 13 Ar-
 tikel af Decretet af 17 Septbr fordrer, at alle
 Inspektorer, Provisorer, Censorer, Professorer
 „og andre den offentlige Underviisnings virkelige
 Agentere” skal erklære, om de have ifinde, at
 høre til det keiserlige Universitet, og at overtage
 de dets Medlemmer paalagte Forpligtelser. Føl-
 geligen angaaer Loven, uden Undtagelse, alle
 den offentlige Underviisnings Agentere. Det er
 altsaa udenfor al Tvivl, at Primærlærerne, For-
 standerne for de smaa Skoler, høre til disse Agen-
 ters Tal, da de give offentlig Underviisning. For-
 resten sætter den 5te Artikel af Decretet af 17
 Marts, § 6, Primærskolerne, de smaa Skoler,
 det er at sige dem, i hvilke Børnene undervises
 i Læsning og Skrivning og blot i Begyndelses-
 grundene af Regning, under de Skoler, som høre

til Universitetets forskjellige Academier. Altsaa ere Forstanderne for disse Anstalter underkastede Declarationer. De maae desuden forsyne sig med et Diplom, som meddeler dem Tilladelse til at give Underviisning. Denne Forpligtelse opstaaer deraf, at den offentlige Underviisning i hele Riket udelukkende er anbetroet det keiserlige Universitet, og at folgelig enhver Underviisningsanstalt, som ikke er forsynet med et af Stormesteren umiddelbar meddeelt Diplom, maa ophøre at eksistere (Art. 2 og 3 af Decretet af 17de Septbr.) Men dette Diplom, for hvilket Pensionatholdere og Institutforstandere erlægge et ved Art. 27, 28 og 29 af samme Decret fastsat Gebyr, bliver uden Betaling udstædet til Lærerne i de nyligen nævnte Primær- og smaa Skoler. De ere blot pligtige at betale Seglgebyret, og dette vil ikke beløbe sig over 3 Kr., og betales een Gang for alle. Enhver anden Fortolkning af Loven vilde meget stride mod Regjeringens Hensigter. Den havde med Rette befrygtet, at giøre disse ligesaa nyttige som beskædne Mænd modløse, som paatage sig, at bibringe den trængende Klasse i Byerne og paa Landet det selskabelige Livs første Grundregler.

(Af allg. Zeit. Novbr. 1808. No. 330.)

Angaaende det keiserlige Universitet har Stormesteren, Grev Fontanes, bekiendtgjort Følgende: Generalinspectorerne have begyndt deres Omreise i Paris og den omliggende Egn. Snart vil de fordele sig omkring i hele Frankrig. Efter deres Beretninger vil Stormesteren dømme om Underviisningens nærværende Tilstand, og give alle Skoler, som ere den offentlige Tillid værdige, en lovæssig og definitiv Existentis i Tingenes nye Orden. Disse Beretninger, som maae gaae forud for Universitetets fuldstændige Organisation, ville dog først efter nogen Tids Forløb kunne forelægges Stormesteren. Paa den anden Side fordrer Decretet af 17 Septbr, at den offentlige Underviisning i hele Riget fra 1ste Januar 1809 af skal udelukkende tilkomme Universitetet, og at enhver Underviisningsanstalt, som ikke til denne Dag var forsynet med en udtrykkelig Authorisation af Stormesteren, skal ophøre. Klere Forstandere for saadanne Anstalter have allerede yttret Befymring med Hensyn til denne Lovens Bestemmelse. Det er billigt, at berolige dem; det er ogsaa billigt, at stadfæste og opretholde alt Godt, som er, og at hæve alle Tvivl, som kunde give Veilighed til Underviisningens Forsømmelse. Disse forskellige Betragtninger have formaaet Stormesteren til, at fatte følgende Beslutning:

”1.) Alle Pensioner, Instituter og andre nuværende Anstalter for den offentlige Underviisning ere provisorisk authoriserede. 2.) Denne provisoriske Authorisation forbliver gyldig til det Dieblif, naar Universitetets Generalinspektører have tilendbragt deres Omreise, og have forsynet Stormesteren med tilstrækkelige Esterretninger, for med Sagkundskab at kunne udstæde de for alle Forstandere og undervisende Medlemmer af Rigets forskjellige Skoler fornødne Diplomer. 3.) Nærværende Beslutning skal publiceres og opslaaes i alle Départementer overalt, hvor det er nødvendigt.

(Af allg. Zeitung Decemb. 1808. No. 360.)

I den Udsigt om Rigets Tilstand, som Ministeren for det Indre, Cretet, og Statsraaderne Segur og Corvette den 3 Nov. 1808 forelagde det lovgivende Corps, indeholdes følgende angaaende den offentlig Underviisning.

„Der som den private Sædelighed kunde være nok for Mennesket i det borgerlige Selskab, vilde Religionens Forskrifter, Fornuftens Lys, Exempler, velforstaaet eget Lard og Skaberens Begierning, der skabte det godt, maaskee gjøre det overflødig, ved offentlige Anstalter at drage Omhu for at sætte og opholde det paa Dydens Bei.

Men i Statssamfund ere Menneskene bundne til saa mange Pligter, bestormede af saa mange Videnskaber, omtaagede af saa mange Bildfarelser, kaldede til et saa forskielligt Brug af deres Forstand, at deres naturlige Evner ikke længere tilstrække i denne saa indviklede Stilling. Underviisningen og Opdragelsen bør understøtte deres Svaghed, ordne deres Baner og vejlede dem paa Sandhedens Sti. — Sandheden er i sit Væsen kun een; men dens Eftersporelse er vanskelig. Midlerne til at finde den bør, for at være virksomme, laane deres Kraft fra deres Eenhed, det er, de bør styres ved eensformige Grundfætninger. — Forskiellige Fremgangsmaader kan gielde ved Underviisning i Kunster og Videnskaber og andre menneskelige Kundskaber; men der bør kun være een, for at danne Borgeren til Fædrelandskiærlighed, til Agtelse for Lovene og alle offentlige Dyder. Ja, det er ikke nok at berige hans Forstand med alt, hvad der er sandt; det er ikke nok, at lære ham, hvorledes han skal være god; mere behøves: det behøves, at han ei vorder ond. Underviisningen er bestemt til at vise ham det Gode og advare ham mod det Onde. Den vil saa meget visere seire, som dens Kraft samles ved Eenhed i Formaal og Midler. Den er ikke blot et passende Redskab til at fuldkommengjøre hans Fornuft, den er ogsaa Borgen for den selskabelige Indretning; ethvert Land, hvo⁶

der kun er een Meening om Grundforfatning, Regiering og Love, bevares for borgerlig Splid, eller i det mindste fra den farlige Grad, den kunde stige til. For at sikre saa store Fordele, bør Regieringen, der sørger og virker for Samfundet, styre den offentlige Underviisning og vaage over den, den bør lede den borgerlige Opdragelse og Religionsunderviisningen til lige store Fremskridt, skøndt hver ad sin Bane. Besæmte til gienfædig at hjælpe hinanden, og at kappes om Held til at gjøre Mennesket lykkelig, bliver hver i sin Retning uafhængig af den anden. Man vil herefter ikke see dem støde an imod hinanden, eller forsøge paa at beherske hinanden: et lykkeligt Forbund, der forgæves hidtil søgtes, og som maa ansees fuldbyrdet ved Forbindelsen og Fordelingen af de Midler, der ere skabte ved Universitetets Grundforfatning. — Hvis man, for at søge Exempler paa Fordele af Eenhed i Underviisningen, kastede et Blik paa de gamle Universiteter og store undervisende Corpser, vilde man paa samme Tid see, hvor mange Uordener der frembragtes ved den alt for ringe Andeel, den høieste Magt havde i Underviisningens Styrelse; hvor ofte den offentlige Fred foruroligedes ogattes paa Spil; hvor ofte endeligen Borgerne forvildedes fra deres ufritagelige Pligter mod Fædrelandet ved farlige Meninger og en Magt uden Rettighed og uden Maadhold — Universitetet erholder Eenhed

dens Styrke, uden at lide under nogen af de gamle Indretningers Mangler. Dets Overøpsyn skal udstrække sig endog til de svageste Elementer af Underviisningen; det skal følge den under alle dens Udviklinger. Dets Virken vorder simpel og sikker, fordi samme gaaer ud fra et eeneste Hoved, Stormesteren, denne nyfåbte høje Øvrighedspost, og alt nu saa værdigen beklædet af en af de højeste Embedsmænd i Riget. Universitetet vil skaffe Lærere i alle Grader; det danner dem i en Normal-skole til den saa vanskelige Lærerkunst; det bereder dem en ærefuld Bane og fører dem mod Svagheds og Alderdoms Ulykker. — Universitetet er med eet Ord frit i Brugen af alle gode Midler til at forplante og udvide de menneskelige Kundskaber, og vil ikke fornemme sin Afhængighed af den offentlige Magt, med mindre det udsejer til Handlinger, der stride imod Almeenvellet og Samfundets Orden. — Saaledes har Regjeringen efter 6 Aars uafbrudt Møje endelig sat Kronen paa Almeenunderviisningens majestætiske Bygning, og ikke anseet det under sin Værdighed at nedstige til det ringeste af hvad der hørte til denne store Bygning. — Nogle Stæder forlangte endnu Secunderskoler; deres Ønske opfyldtes. Neppe er der nu nogen Bye, som jo besidder Underviisningsmidler i Forhold til dens Fornødenhed. Retsskolerne retfærdiggjøre hver Dag mere den dem skjænkede Tillid. — Overalt, hvorhen

Kejseren satte sin Fod, bæredes disse Ungdommens lykkelige Tilflugtssteder med hans høje Nærværelse. Hvor have ej Lærlingene maattet føle en saa stor Opmuntrings Værd! Hvilken Kilde for dem til ærefulde Erindringer! — Skabelsen af Communerne's Stipendier a) sikrer for bestandig Lyceernes Fremme. Bestemte til Belønning for Flid yde de Lærlingene i Secundærskolerne en mægtig Drivefjær til Kappelyst og Stæderne Visshed om at see deres Børn høste Frugten af de Opofrelser, de have gjort."

Et i Bayonne udstædt kejsersligt Decret forordnede, istedet for den mørkeblaa Farve, som brugtes til Uniform b) for Lyceerne Collegierne, Opdragelses- og Pensionsanstalterne, og overhovedet for alle Anstalter, som vare afhængige af det kejsersl. Universitet, andre Farver, hvortil ingen Colonialfrembringelser anvendes. Ifølge dette Decret har Ministeren for det Indre besluttet, at Uniformen for Lyceernes Elever skal bestaae i en staalgraa Klædning, Vest og Beenklæder, med høirod Krave, Op- og Omflage og Soer af samme Farve.

a) See disse Annal. 1808. 2 B. S. 154. f.

b) See disse Annal. 1806; B. S. 297.

Bed Communal-Middelskolerne er Uniformen den samme, med den Forskjæl, at Op- og Omflage-
ne og Forret er af samme Farve som Klædet, med
højrød Kantning. En Skrivelse fra Generaldirec-
toren for den offentlige Underviisning befaler, at
den nye Uniform strax skal anlægges.

(Af Allg. Zeit. Oct. 1808. No. 294.)

Bed den højtidelige Uddeeling af Præmier til
Disciple af de fire Lyceer i Paris i Aug. 1808, ved
hvilken Præfecten af Seine-Departementet, ledsa-
get af Studiernes Generalinspectorer og alle til Ly-
ceernes Administration hørende Medlemmer, ogsaa
indfandt sig, tillod en af Eleverne sig en-uforskam-
met Piben. Efterat man forgjæves havde søgt,
med det Gode at bringe ham til Orden, blev han
fastet paa Døren tilligemed alle dem, som havde
istemmet med ham, og derpaa blev af de tilstædevæ-
rende Administratorer af Lyceerne og Generalin-
spectorerne taget den Beslutning, i Forventning af
Approbaton af Ministeren for det Indre, at den
Discipel, der havde været Hovedmanden for Tu-
multen, for bestandig skulde udelukkes fra alle Lyceer.

(Af Archenholz's Minerv. Aug. 1808. S. 363:366.)

Strasburg.

Det nyligen udstædte organiske Decret angaaende Tilendebringelsen af Fundamentalloben for det keiserlige Universitet sætter alle de Personer i vor Bue, som beklæde højere eller lavere Poster i Opdragelses- og Underviisningsfaget, i Bevægelse, da de alle samtligen ere forbundne til, inden 1ste Novbr. at indsende til Universitetets Stormester, Grev Fontanes, en Erklæring, om de have isinde, for Fremtiden at høre til denne Corporation, og at underskrive de i Statutet foreskrevne Forpligtelser. De Professorer, Lærere o. s. v., som enten ikke afgive denne Erklæring, eller ikke gøre den bejaende, maae med Begyndelsen af 1809 nedlægge deres Poster, eller, naar de ere Forstandere for Privatinsti- tuter, ophæve disse, da, fra denne Tid af at regne, Medlemmerne af det keiserl. Universitet ere udeluk- kende berettigede til, at besætte alle Opdragelses- og Underviisnings-Poster. Men endog i det Tilfælde, at Erklæringen er bejaende, kunne Læreanstalterne dog kun for saavidt vedblive, som de have erholdet et Diplom af Stormesteren. Ved alle offentlige, af Regjeringen oprettede eller af den autoriserede, Læreinstituter skal Professorerne og Lærerne paa ny udnævnes. Alle Udnævnelserne skal ligeledes skee inden det næste Aars Begyndelse, og inden den 15 Januar skal Professorerne og Lærerne have aflagt

den forestkrevne Fed. (Denne Feds Indhold findes i Decretet af 17 Sept. 1808. s. ovenfor S. 296.)

Alle catholske Professorer i Theologien maae desuden beedige Opretholdelsen af Forskrifterne i Edictet af 1682 angaaende den Gallicanske Kirkes Frihed og sammes Uafhængighed af den romerske Stoel. Det hedder, at, ifølge en særegen Instruction, som forresten skyder af Sagens Natur, denne Fed, saavel med Hensyn til de theologiske Professorer ved de protestantiske Faculteter som ogsaa til Lærerne ved de protestantiske Instituter, er modificeret derhen, at de love at antage den christelige Religions Forskrifter til Basis for deres Underviisning.

Efter den nye Organisation vil af de nu bestaaende herværende Underviisningsanstalter, foruden Primærskolerne, flere Pensions- og Privatanstalter komme til at høre til Universitetets over- og neder-rhinske Academie; de tre Secundærskoler, hvoraf det herværende protestantiske Gymnasium er en; Lyceet; et Facultet for Videnskaberne, eller for Mathematiken og Physiken; et Facultet for Litteraturen, hvilke begge blive oprettede ved vort Lycee; den herværende Specialskole i Medicinen; den herværende Retsskole og det hidtilværende protestantiske Academie. I Henseende til det sidste indtræder den vigtige Forandring, at det ikke mere som før kan ansees som et for sig bestaaende Institut. Thi omendkjønt denne Anstalt i nyere Tider var bleven

omdannet fra det fordums høitkerunte, efter tydsk Snit organiserede, i fire Faculteter afdeelte, Universitet, til et Academie for Protestanterne, saa angik dog denne Omdannelse i det væsentlige kundens Form; dens indre Indretning, dens Dotation, dens Underviisningsmethode blev den samme. Selv de ved Universitetet fordum ansatte juridiske og medicinske Professorer havde man beholdt som Lærere i Hjelpevidenskaber. Som anerkjendt eneste protestantisk-lutherisk Academie erholdt det den Fordeel, at alle Ynglinge af denne Religion, som opofrede sig det theologiske Studium, tilholdtes at besøge dets Professorers Forelæsninger, da de ellers ikke kunde ansættes som lutheriske Gæstlige i det franske Rige. Som Protestanternes Academie stod denne Underviisningsanstalt under Cultministeriet, blev i Besiddelse af alle dens Godser og Ejendomme, og var uden for al Forbindelse med Directionen for de forskjellige Etablissementer for den offentlige Underviisning, som danner en Section af Ministeriet for det Indre. Ogsaa søgte de ved samme ansatte tildeels meget udmærkede Professorer, f. E. Schweighäuser, Koch, Haffner, Blessig &c. ved fordoblet Virksomhed at gjøre sig nyttige for de talrige ankommende Studerende. Deres Forelæsninger udbredte de, foruden over de egentlige theologiske Videnskaber, over alle Greene af det saakaldte philosophiske Facultet. Ved tre overors

dentlige Professorer fik Akademiet i de sidste Aar ny Tilvæxt, og der indfandt sig tillige flere Privatdocenter, hvilke, som Aspirantere til de i Fremtiden ledigblivende Pladse, imidlertid søgte at udmærke sig ved deres Forelæsninger. Hvorledes nu Indretningen af dette Academie for Protestanterne skal bringes i Hærmone med Organisationen af det keiserlige Universitet, kan endnu ikke bestemmes. Banskeligen vil under nærværende Omstændigheder dets Existens kunne opretholdes paa den Fod som hidtil. Imidlertid er Generalconsistorii Præsidenten, som tillige beklæder en Directors Hads ved Akademiet for Protestanterne, ved det afstudstædte organiske Universitetsreglement forbunden til, at indkomme til Stormesteren med Forslag om Candidaterne til Professorpladsene i det theologisk-lutheriske Facultet i det ober- og nederrhiniske District, hvorefter da det Videre bliver forordnet af Chefen for den offentlige Underviisning. I hvilken Forbindelse forresten de andre protestantiske Læreanstalter i Departementet, navnlig ogsaa det herværende protestantiske Gymnasium, for Fremtiden skal staae til det hidtidige Academie, lader sig ligeledes nu umuligen angive. Da Sædet for Erkebispdommet, hvortil Bispdommet Strasburg hører, er i Besançon, altsaa udenfor det keiserlige Universitets ober- og nederrhiniske Academies District, saa er det

ikke sandsynligt, at her vil blive oprettet et catholisk-theologisk Facultet.

(Af Aug. Zeit. Oct. 1808. No. 299 og 300.)

2. Kongeriget Westphalen.

Kongeriget Westphalen, hvis Indbyggere for største Delen ere protestantiske, har sex Universiteter; disse ere, efter deres Stiftelses Tid, følgende:

1) Marburg, stiftet i Aaret 1527 af Landgreve Philip den Højmodige. Det fortjener at bemærkes, at dette var den første Gang, at en Fyrste oprettede et Universitet i Europa uden at søge Paven's enten Tilladelse eller Stadfæstelse.

2) Helmstädt, stiftet i Aaret 1576 af Hertug Julius af Brunsvig; hans Søn, Hertug Henrich Julius var den første Rector.

3) Paderborn, stiftet i Aaret 1592 af Fyrstbiskop Theodor af Fürstenberg; det har fra Begyndelsen af haft to Faculteter, nemlig et theologisk og et philosophisk.

4) Kinteln, stiftet i Aaret 1621 af Grev Ernst af Schaumburg.

5) Halle, stiftet i Aaret 1694 af Churfyrste Frederich af Brandenburg, siden efter Konge

i Preussen. Denne Kyrste kaldte det, naar han talte om det, sin høitelskede Datter.

6) Gøttingen, stiftet i Aaret 1735 af Georg August II, Churfyrste af Hannover og Konge af Engelland, især ved den agtværdige Hannoveriske Ministers von Münchhausens Beskræbelse, som ogsaa blev Universitetets Curator.

Naar man kaster et Blik paa Tilsit-Tractaten, opdager man, ved hvilke særegne geographiske Omstændigheder det nye Kongerige, som i Hjertet af Tydskland er oprettet for en fransk Prinds, har for sin Andeel faaet et saa stort Antal af Universiteter. Foruden de tvende Hessiske og de i Bispedømmet Paderborn og i Hertugdømmet Brunsvig beliggende, hvilke ere blevne Westphalske Provindsler, er dette Kongerige blevet foreenet med en liden Deel af de Preussiske Stater; og denne Deel indeholder netop det største af de Preussiske Universiteter. En liden Deel af det Hannoveriske er ligeledes dermed foreenet, og heri ligger Universitetet Gøttingen, det eneste, som Hannover ejer med en Befolkning af næsten en Million Indbyggere.

Forresten ere alle disse Universiteter ikke af lige Bigtighed. Rinteln, skjønt en Skole af meget Værd, som har høvt, og endnu har Professorer af meget store Forsjenester, har aldrig været meget betydende eller meget besøgt, det være nu enten for

Universit. og Skole-Annaler 1808 2. B. ⚡

medelst nogle ugunstige Localiteter, eller formedelst dets Naboeskab med flere store Academier.

Paderborn, det eneste catholske blandt de sex Westphalske Universiteter, er i en saa svag og kraftløs Tilstand, at næsten hele det Tydske Publicum er uvidende om dets Tilværelse. Mere end een Læser vil her underrettes om den *). Ikke, som om der i Paderborn ingen meget indsigtfulde Mænd gaves. Uden Tvivl vilde man, naar man igjen oppustede dette Universitets Afte, kunne danne et godt Gymnasium af det.

Men de tvende første af de sex Westphalske Universiteter og de tvende sidste ere berømte Skoler, som alle fire nyde en i Sandhed Europæisk Agtelse — om

*) I Midten af det forrige Aarhundrede sagde D'Allembert, der havde set Tydskland som Værd og Jagttager; „Man kan ikke andet end tilstaae det protestantiske Tydslands Universitetets Fortrinet for de catholske. Den er saa paafaldende, at de Udlændinge, som reise i dette Land, og som komme fra et catholsk Universitet til et protestantisk Naboe-Universitet, troe, i een Time at have tilbagelagt fire hundrede Mile, eller at have levet i fire hundrede Aar; at det forekommer, som om de vare forflyttede fra Salamanca til Cambridge, eller fra Scotus's Aarhundrede til Newtons Tidsalder.“ (Mél. de littérature. Tom. IV.) Mod denne D'Allemberts Dom er Intet at indvende, uden at han beviser Cambridge alt for megen Ære.

jeg tør betjene mig af dette Udtryk. De have fra de første Dage af deres Barighed gjort saa meget for Videnskaberne's Udvidelse, har i ethvert Slags haat saa udmærkede Lærere og dannet saa udmærkede Disciple, at deres Roes er bleven uforvisnelig, og at en dyb Følelse af Agtelse ligeledes knytter sig til alle deres Navne. Deres Historier ere optegnede i en Mængde latinske og tydske Skrifter.

Begge de første, Marburg og Helmstædt, ere hjemfaldne til Kongeriget Westphalen, tilligemed Totaliteten af de Lande, til hvilke de hidtil hørte; de ere blevne i deres Familie. Begge de andre derimod, Halle og Göttingen, hørte til store Stater, som ikke mere existere for dem. Begge disse frugtbare Greene, saa fulde af Blomster og Frugter, ere adskilte fra deres faderlige og nærende Stamme, hvoraf de modtog deres Næring. Uden at gjøre begge de ældre Søstre Uret, maae man imidlertid tilstaae, at disse to af Kongeriget Westphalen adopterede Døttre ere saavel de meest berømte Skoler, som ogsaa de, der drage den talrigste Concurrents af Fremmede til sig, og besidde de herligste Anstalter. Blandt de tyve protestantiske Universiteter, eller blandt de syv til otte af første Starrelse, gives der neppe nogle, som kunde gjøre Halle eller Göttingen den første Rang stridig.

(Af C. Willers's Skrift over Universiteter og offentlige Underviisningsanstalter i det protestantiske

Endskland og især i Kongeriget Westphalen, efter den tyske Oversættelse af Hagenas. Lübeck 1808. S. 89-94.

K a s s e l.

Statsraad Hr. v. Müller arbejder for nærværende Tid, som Chef for Skole- og Opdragelsesvæsenet i Kongeriget Westphalen, paa Planen til en almindelig Skolereform, som vil bringe Orden i de latinske Skolers gamle Chaos, og bringe dem i nyere Forbindelse med Universitetet. Man lover sig heraf overmaade meget for den gamle Literatur, hvoraf Hr. v. Müller i en saa høi Grad er Kjender og Ynder.

(Af Allg. Zeit. Septbr. 1808. No. 241.)

3. S a c h s e n.

Blandt Sachsens lærde Dannelsesanstalter staae, næst efter de to Landsuniversiteter, de tre af Churfyrst Moriz fra seculariserede Kloostere til Provinzialskoler forvandlede Lære- og Opdragelsesinstituter i Grimma, Meissen og Pforta øverst. De have i lang Tid været de ærbørdigste Pleiemødre for grundige Videnskaber og sand Lærdom. I

Pforta blev Kloppstock, i Meissen Lessing dannet. Nu nylig er ved den drivtige Oberconsistorialpræsident v. Rostitz ved hans Nærværelse et nyt Skolereglement blevet publiceret for den fortrinlig blomstrende Skole i Pforta, som næsten tæller 200 Elever, hvilket har det sjeldne Fortrin for saa mange andre Planer og Organisationer, at det selv er et sildigt Foster af lang og prøvet Erfaring i Læreanstalterne, og kun udtaler det definitiv, som i hele Mar blev ovet i Stilhed med lykkelig Virkning. Til særdeles Opmuntring er samtlige Lærere (men foruden dem ere ogsaa endnu sex Callaboratorer og tre Maitres blevne ansatte) forundt den agtværdige, og ved hyppig Tildeelse og Usurpation endnu ikke i Sachsen nedværdigede Professortitel, hvilken Distinction ogsaa er bleven udstrakt til Lærerne ved de to øvrige Fyrsteskoler. Den første Idee til denne meget omfattende Skoleplan var allerede i Maret 1796 udkastet af den nuværende Conferentsminister, Grev Hohenthal, dengang endnu Medlem af det geheime Finanzcollegium.

(Af Allg. Zeit. Novbr. 1808. No. 325.)

Den af Kongen til Undersøgelse af Universitetet Leipzigs Tilstand nedsatte Commission, som bestaaer af Over-Consistorial-Præsident v. Rostitz, Over-Hofpræst Dr. Reinhard og Appellationsraad Dr. Kind (den berømte Forfatter af Quæstiones forenses), har den 19 Septbr. aabnet sine Forsamlinger med en højtidelig Sammenkaldelse af Universitetets samtlige Professorer og Lærere, ved hvilken Leilighed den af Præsidenten fremsagte Tiltale blev besvaret af Universitetets nærværende Rector, Dr. Zittmann.

(Af Allg. Zeit. Septbr. 1808. No. 274.)

4. P r e u s s e n.

Under 16 Dec. har Kong Friedrich Wilhelm udstædt et Publicandum angaaende en forandret Forsatning af de øverste Auctoriteter i det preussiske Monarchie i Hensyn paa Landets indre Forvaltning. Denne Forandring har efter Indledningen til Die-meed, at give disse Auctoriteter en til Tidernes Fremskridt og Statens Fornødenheder passende Forretningsgang, at forskaffe denne den størst mulige Eenhed, Kraft og Virksomhed ic. Til den Ende skal den almindelige Ledelse af hele Statsforvaltningen foreene sig i Statsraadet under Kon-

gens umiddelbare Opsyn. Ministeriet bestaer af Ministeren for det Indre, Ministeren for Finanzerne, Ministeren for de udenlandske Anliggender, Krigsministeren og Justitsministeren.

Ministeriet for det Indre deeler sig i sex Sectioner, af hvilke den tredie kaldes Sectionen for Gudsdyrkelsen (Cultus) og den offentlige Underviisning; den deeler sig i to Underafdelinger

- a. For Gudsdyrkelsen (Cultus).
- b. For den offentlige Underviisning.

Med denne Section staaer den Afdeling, som angaaer Gudsdyrkelsen, under en præsiderende Statsraads specielle Direction; men den som angaaer den offentlige Underviisning, under den geheime Statsraads og Sections-Chefens umiddelbare Ledelse.

Til den Afdelings Forretningskreds, som angaaer den offentlige Underviisning, høre

1. alle høiere videnskabelige og Konstselskaber (Bereine), som understøttes af Staten, Videnskaber og Konsters Academier.

2. alle Læreanstalter, Universiteter, Gymnasier, lærde, Elementar-, Borger-, Industrie- og Konstskoler uden Hensyn til Religionsforskjel.

3. alle Anstalter, der, som Theatret, have Indflydelse paa den almindelige Dannelse.

4. Censuren af alle Skrifter, som ikke ere af politisk Indhold.

Under samme Afdeling staae umiddelbar

1. den videnskabelige Deputation for den offentlige Underviisning, som skal organiseres.

Denne træder i Stedet for Overskole-Collegiet, og har til Diemeed at gjøre samme Tjeneste i Henseende til den offentlige Underviisning, som de technische Deputationer i Henseende til andre Grene af Statsforvaltningen.

De fortrinligste Mænd i alle Fag, som have Indflydelse paa den offentlige Underviisning, vælges til Medlemmer af Deputationen, endog om de ere fraværende. Den udgør Examinations-Collegiet for høiere Embedsmænd i Skolefaget. Dens øvrige Indretning vil blive bestemt ved en egen Forordning.

2. Videnskaberne og de dannende Konsters Academier og Bygnings-Academiet, for saavidt de ikke afhænge af særskilte Curatorer.

3. Universiteterne, ved hvilke Curatorernes Virkefæde vil blive særskilt bestemt.

4. Det Kongelige Theater og lignende Anstalter, for saavidt de ikke fortæ under egne Directioner.

Skolerne og Læreanstalterne staae alene umiddelbar igiennem Kamrene (Regieringerne) under denne Afdeling.

Opsynet over Religions-Underviisningen ved
Opdragelsen tilkommer den Afdeling af foranførte
Section, der angaaer Gudsdyrkelsen.

(Af offentlige Blade.)

Til Minister for det Indre er udnævnt Grev
v. D o h n a, og til Geheime-Statsraad for Cultus
og Opdragelse Wilh. v. H u m b o l d t, hidtil preus-
sisk Resident i Rom.

(Af offentlige Blade.)

Det ligger i Planen, ved Skolevæsenets For-
bedring, forsigtigen at benytte de nyeste Fremskridt
i Opdragelseskonsten, og at indrette tilstrækkelige
Dannelsesanstalter for alle Folkelasser efter For-
skjelligheden af deres borgerlige Bestemmelse.

(Af Allg. Zeit. Octob. 1808. No. 307.)

5. Østerrigste Monarkie.

Om Gymnasiernes nærværende Indret-
ning i det østerrigste Monarkie erholder man en
temmelig fuldstændig Kundskab af den i Wien 1808
udgivne Sammlung der Verordnungen
und Vorschriften über die Verfassung
und Einrichtung der Gymnasien. 8. med
15 Tabeller. Følgende er det Væsentlige deraf.

Den Yngling, der vil optages i et Gymnasium, maae medbringe Vidnesbyrd om hans særdeles gode Fremgang, Flid og Opsørsel i de tydske Skoler, paa det ikke middelmadige Hoveder, især af de ringere Stænder, skulle opofre sig til Videnskaberne. Før det ellefte Aar kan Ingen træde ind i et Gymnasium. I ingen Klasse maae være over 80 Disciple. Alle Disciple i Gymnasierne skal daglig gaae i Messe, om Søndagen efter Messen hivaane en Exhortation og sex Gange om Aaret gaae til Skrifte. Legemsstraffe ere forviiste af alle Gymnasier; Uflid straffes med Erindring, Nedsættelse, Udelukkelse fra Examen og tilsidst ved Udelukkelse fra Gymnasiet; moralske Feil gradviis med Formaning, Arrest og Exclusion. De store Skoleferier vare fra 14 Septemb. til 3 Novemb. a). Gymnasial-Cursus varer paa de Steder, hvor der er et Lycee eller Universitet, sex Aar, andensteds fem Aar. De Gienstande, som høre til Gymnasial-Underviisningen ere: det latinske Sprog, Naturhistorie, Naturlære, Geographie, Historie, Mathematik, Græsk, Religionslære b). Med Religionsunderviisningen skal Kirkehistorie og Kiærlærlære forbindes. Det Latinske betragtes som Hovedstudium. Lærerne skulle holde sig til de

a) Med Hensyn til Vinhøsten i Vinlandene.

b) Utsaa ikke Modersmaalet.

forestrevne Lærebøger og aldeles afho'de sig fra Dictata og Scripta. Afvigelser fra Lærebøgerne ere vel ikke ganske forbudne, dog skal Lærerne indsende de vigtigste Afvigelser til Præfecten til høiere Kundskab. Der gives daglige, ugentlige, maanedlige og semestralske Prøvelser. Til de sidste, ved hvilke Gymnasial-, Studiidirectoren indfinder sig, stædes kun de bedre Disciple.

Af 204 Sider indtage de egentlige Forskrifter kun 38; det øvrige bestaaer af Instructioner og Tabeller. Instructionerne angaae især Gymnasiernes Regiment eller de videnskabelige Anstalters Hierarchie. Professorerne staae under Gymnasiets Præfect, denne under Directoren. Hvor der er et Universitet paa Stedet, skal det philosophiske Facultets Director tillige være Director for Gymnasierne paa Stedet. Directoren staaer umiddelbar under Provincial-, Regieringen (Landeskulle). Directorerne have Lærebøgerne, Disputationernes og de offentlige Talers Censur. Ved de sidste skulle de see paa „at i dem saadanne Gienstande ikke berøres, hvori kunde synes at ligge ligesom en Anviisning til de Grundsatninger, som Statsbestyrelsen skulde følge.“ Fin- der Directoren, at en Professor i Særdeleshed admærker sig i sit Fag, eller ved Skrifter gior sig fortient, saa er han berettiget til at andrage paa høiere Steder om en passende Belønning

for ham. Liber Calculorum maa blive som en Hemmelighed i Præfectens Biemme, at intet deri nogensinde skal komme Noget til Ekade, men et tabellarist Udtog deraf meddeles Provincial-Regieringen til offentlig Kundskab.

Trykfeil i forrige Qvartal.

S. 42. Lin. 1. Præsten l. Forvalter.

S. 144. L. 2 f. n. udenlandske l. udenlandske.

Indbydelse.

Den af mig den 8 Novbr. 1808 i Anledning af den aarlige Reformationsfest samt de nye academiske Borgeres Optagelse her ved Universitetet holdte Tale, der handlede om den academiske Borgerræts Betydning, Hæder og Pligter ved Kiøbenhavns Universitet, agter jeg med Anmærkninger og Oplysninger at udgive i Tryk paa Latin og Dansk. Indtægten er bestemt til Understøttelse for haabefulde og derhos trængende Studerende blandt de academiske Borgere paa en Maade, der tildeels vil beroe paa Beløbet, og nærmere skal blive bekiendtgjort i disse Annaler, hvor ogsaa detailleret Regnskab offentlig skal vorde aflagt saavel for Indtægten selv som dennes Anvendelse.

For at det angivne Niemeed i en saa meget høiere Grad kan befordres og tillige Dplagets Størrelse bestemmes, indbydes herved til Subscription paa fornævnte Tale, der med Anmærkningerne ventelig vil udgiøre 5 à 6 Ark, Den vil udkomme i 8vo med den danske Oversættelse trykt paa modstaaende Side. Prisen, som er bestemt med Hensyn til det almeennyttige Niemeed, der ved Udgivelsen tilsigtes, bliver for hvert Exemplar, heftet, paa Trykpapir 3 Mk., paa Skrivpapir 4 Mk. Udenbyes Subscribenter ville behage at befuldmægtige En eller Anden i Kiøbenhavn til at modtage vedkommende Exemplarer paa deres Vegne, og ved Subscriptionen selv at anmærke, til hvem disse saaledes kunne afgives.

Udgiveren.

